

T.C
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA BÖLÜMÜ

AMASRA-CİDE KIYI BOYU YERLEŞMELERİ;
ÖZELLİKLER, SORUNLAR-ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İSMAİL ÜNLÜ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. ÜNAL ÖZDEMİR

KARABÜK
Aralık, 2017

T.C
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

AMASRA-CİDE KIYI BOYU YERLEŞMELERİ;
ÖZELLİKLER, SORUNLAR-ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İSMAİL ÜNLÜ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. ÜNAL ÖZDEMİR

KARABÜK

Aralık, 2017

İÇİNDEKİLER

TEZ KURULU ONAY SAYFASI.....	3
TEZ DOĞRULUK BEYANI.....	4
ÖNSÖZ.....	6
ÖZ.....	8
ABSTRACT	9
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	10
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	11

GİRİŞ

Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri	13
Araştırmanın Amacı	15
Yöntem ve Metot	16

1.BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeolojik Özellikler	18
1.2. Jeomorfolojik Özellikler	23
1.3. Klimatik Özellikler.....	32
1.4. Hidrografik Özellikler	43
1.5. Toprak Özellikleri.....	47
1.6. Bitki Örtüsü Özellikleri	50

2. BÖLÜM

NÜFUS COĞRAFYASI ÖZELLİKLERİ

2.1. Nüfus Miktarı ve Artışı.....	61
2.2. Nüfus Hareketleri.....	73
2.2.1.Doğumlar ve Ölümler	73
2.3. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri.....	74
2.3.1. Cinsiyet ve Yaş Yapısı.....	74
2.3.2. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu	87
2.3.3. Aile Büyüklüğü	90
2.3.4. Nüfusun Beslenme ve Sağlık Durumu	93

3.BÖLÜM

YERLEŞME COĞRAFYASI ÖZELLİKLERİ

3.1.Yerleşmenin Kuruluşu ve Tarihi Gelişimi	98
3.2. Yerleşme Şekilleri.....	133
3.2.1. Kır Yerleşmeleri	133

3.2.1.1. Köy Yerleşmeleri	133
3.2.1.2 Adlarına Göre Köyler	134
3.2.1.3. Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Köyler	136
3.2.1.4. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler	137
3.2.1.5.Yerleşme Şekillerine Göre Köyler	142
3.2.1.6.Ekonomik Faaliyetlerine Göre Köyler	145
3.3. Kasaba Yerleşmesi	148
3.4. Kent Yerleşmesi.....	149
3.5. Meskenler	150
3.5.1. Yapı Malzemesine Göre Meskenler	151
3.5.2. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özelliklerine Göre Meskenler	160
3.5.3. Klimatik Faktörlere Göre Meskenler.....	164
3.5.4. Ekonomik Faktörlere Göre Meskenler	167
3.5.5.Sosyal Özelliklerine Göre Meskenler	171
3.5.6. Çağdaş Meskenler	175
3.6. Yerleşmelerin Fonksiyonları	177
3.6.1. Fonksiyon Kavramı ve Fonksiyonel Özellikler	177
3.6.2. Amasra-Cide Kıyı Boyu Yerleşmelerin Genel Fonksiyonları	179
3.7. Arazi Kullanımı	211
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	220
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	225
HARİTALAR LİSTESİ.....	245
TABLolar LİSTESİ.....	246
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	249
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	250
ÖZGEÇMİŞ.....	252

TEZ KURULU ONAY SAYFASI

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İsmail ÜNLÜ 'ye ait " Amasra-Cide Kıyı Boyu Yerleşmeleri; Özellikler, Sorunlar-Çözüm Önerileri " adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Coğrafya Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası

Tez Kurulu Başkanı : Prof. Dr. B. Ünal İBRET

Danışman Üye : Prof. Dr. Ünal ÖZDEMİR

Üye : Doç. Dr. Güzin Kantürk YİĞİT

Tez Sınavı Tarihi: 22.12.2017

TEZ DOĞRULUK BEYANI

TEZ DOĞRULUK BEYANI

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ COĞRAFYA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

28/10/2017

İSMAİL ÜNLÜ

Bu çalışma Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeler Birimi (BAP) tarafından KBÜ-BAP-17-YL-181 numaralı tez projesi olarak desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

Kıyılar ilk toplulukların ilkel faaliyetlerinden günümüz postmodern toplumların kümülatif ve kompleks yaşam tarzlarını sürdürdüğü, süregelen bir devinimle insanoğlunun tercih ettiği mekanlar içerisinde çok fonksiyonlu bir yaşama alanı olarak kendine yer bulmuştur. İnsanoğlunun doğayı hegemonyasına alma arzusu beraberinde ekosistemlere verdiği zarar, kısa ve uzun dönemlerde etkilerini göstermeye başlamıştır. Bu etkilerin bariz bir şekilde ortaya çıktığı yerlerden birisi olan kıyılar, deniz ve karaların birbiriyle karşılıklı ilişkilerinin yoğun bir şekilde yaşandığı yerlerdendir. Zira Cicero Roma devleti zamanında ilk kurulan kentlerin deniz kıyısında yer aldığını kaydederek, kıyılarda yeni dillerin ve adetlerin birbirine karışığı kozmopolit bir yapıdan bahsetmektedir (Çevik, 2014:158). Dünya nüfusunun üçte birinin kıyılarda yaşayacağını ön gören bilim insanları, insanoğlunun kıyıları yerleşim yeri olarak daha fazla kullanacağını tahmin etmektedirler.

Batı Karadeniz Bölümünün arızalı topografyası yerleşmelerin gerek fizyonomisini, gerekse kentleşme düzeylerini etkilemektedir. Dağların klimatik özelliklere bağlı olarak topografya düzeyine paralel uzanması yerleşmelerin uzunlamasına ve yanlamasına genişlemesini belirli derecede sınırlamıştır. Morfolojik özelliklerin kısıtlayıcı etkisi karayolların dar ve yüksek konfor düzeyinden uzak olmasını sağlamıştır. Orta ve Doğu Karadeniz kıyılarındaki yerleşmeler ise *“tesbih taneleri veya boncuk-gerdanlık gibi dizilen kentsel yerleşmelerin belirleyiciliğini, yerleşmelerin yoğunluğu, tarım ve ticaret fonksiyonlarının etki sahasının fonksiyonel özelliklere bağlı olarak yerleşme peyzajı ve beşeri görünümünde yaptığı fizyonomik etkiler belirlenmiştir.*

Çalışmamızın konusunu kıyı yerleşmeleri oluşturmaktadır. Bununla beraber Batı Karadeniz kıyı kuşağında Amasra-Cide kıyı bandında yerleşmelerin fizyonomileri ve fonksiyonlarına bağlı olarak Orta ve Doğu Karadeniz örneklerinde olduğu gibi neden gelişme göstermediği sorusu sorularak çalışmaya derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla yerleşmelerin genel özellikleri ve yerleşmelerin hayatiyeti için devamlılığını sağlayan fonksiyonel özellikler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın yapılmasında başından sonuna kadar bilgi, beceri ve engin görüşleriyle çalışmanın yönlendirilmesini sağlayan, coğrafi bakış açısı kazanmamda tecrübe ve bilgileri eksiksiz olarak aktaran danışman hocam Prof. Dr. Ünal ÖZDEMİR'e, çalışmanın yerleşme coğrafyası bölümünde yapıcı fikirleriyle destekleyen sayın Prof.Dr. Halil KOCA'ya, tezime katkı sağlayan değerli hocalarım, Doç. Dr. Fatih AYDIN'a, Doç.Dr. Osman ÇEPNİ'ye, Doç.Dr. Güzin KANTÜRK YİĞİT'e ve Arş. Gör. Dr. Muhammed ORAL'a teşekkürü bir

borç bilirim. Ayrıca çalışma konusunda fikirlerinden yararlandığım Prof. Dr. Ali UZUN'a, Doç. Dr. Emre ÖZŞAHİN'e, Yrd. Doç.Dr. Muhammed BAHADIR'a ve Uzman Murat UZUN'a teşekkür ederim. Araştırma sahasının tarihi dokümanlarına ulaşmamda kolaylık sağlayan Nihat YASA'ya ve arazi çalışmaları esnasında yardımlarını esirgemeyen Mustafa KARACA'ya şükranlarımı sunuyorum. Araştırma alanına çeşitli verilerin temininde kolaylık sağlayan Bartın ve Kastamonu kamu kurum ve kuruluşlarına teşekkür ederim.

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan çalışmayı destekleyen Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü'ne de ayrıca teşekkür etmek isterim.

Eldeki çalışmanın yöreye ilişkin yapılacak çalışmalara ve Yerleşme Coğrafyası konulu araştırmalara katkı sağlaması dileklerimle.

İsmail ÜNLÜ

Karabük-2017

ÖZ

İnceleme alanı Batı Karadeniz Bölümü Amasra-Cide kıyı kuşağında yer alan kıyı yerleşmelerini kapsamaktadır. Araştırma alanının idari sahası yaklaşık olarak 22.100 hektardır. Ayrıca oşinografik özelliklere bağlı olarak yaklaşık 85 km kıyı uzunluğundadır. Araştırma metodu olarak (İnadık,1971,Erinç,1976, Erol,1991) tarafımızca 0-50 m aralığında yerleşmeler ele alınmıştır. Araştırma sahasında bulunan 1 kent, 2 kasaba ve 14 köy yerleşmesinin; yoğunlukları, fizyonomileri ve gelişme düzeyleri incelemesi yapılmıştır. Bu bağlamda benzer topografya şartları taşınmasına rağmen araştırma sahasının düşük ticaret yoğunluğu-kentleşme düzeyleri ve fonksiyonel açıdan yerleşmelerin günümüzdeki durumu değerlendirilmiştir. Araştırma sahası kıyı yerleşmeleri olması sebebiyle kıyı kullanımı ve Bartın-İnebolu D010 otoyolun yerleşmelerin beşeri ve fiziki peyzajında yaptığı değişiklikler üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT

Research area takes place coastal settlement between Amasra-Cide coastline on western Black Sea district. The administrative area of our researching area approximately 22.100 ha. Also it has coastal length nearly 85 km with regard to oceanographic. Research method was determined by us, in the range of 0-50 meters settlement. Our research area 1 urban settlement, 2 town settlement also 14 villages was examined in terms of intensity, physiomy, level of development. Although settlements have a several characteristic common topography, reserach area is evulated lower trade intensify, level of urbanization and function of settlement in today's sitation. Because of our research area coastal settlement is to be emphasized on modification of coastal use and Bartın-İnebolu highway its own influence on human and physical landscape.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı:	Amasra-Cide Kıyı Boyu Yerleşmeleri; Sorunlar, Problemler-Çözüm Önerileri
Tezin Yazarı	İsmail Ünlü
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Ünal Özdemir
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	22.12.2017
Tezin Alanı	Beşeri ve Ekonomik Coğrafya A.B.D.
Tezin Yeri	KBÜSBE-KARABÜK
Tezin Sayfa Sayısı	252
Anahtar Kelimeler	Kıyı Yerleşmeleri, Fonksiyon- Amasra Cide Kıyı Bandı, Batı Karadeniz

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis:	Amasra-Cide Coastline Settlement; Features, Problems-Solution
Author of the Thesis:	İsmail Ünlü
Advisor of the Thesis:	Prof. Dr. Ünal ÖZDEMİR
Status of the Thesis:	Master Thesis
Date of the Thesis:	22.12.2017
Field of the Thesis:	Human and Economic Geography
Place of the Thesis :	KBÜSBE-KARABÜK
Total Page Number:	252
Keywords:	Coastal Settlement, Function, Amasra-Cide Coastal line, West Blacksea

GİRİŞ

İnsanın yaşadığı coğrafyayı az ya da çok olarak değiştirme eğilimi coğrafi hadiselerde görüldüğü gibi (Arda, 1939,3) insanın ortaya koyduğu beşeri ürünlerde doğrudan veya dolaylı olarak kendini göstermektedir. Yerleşme Coğrafyası açısından beşeri ürünlerin en küçüğünü ev oluşturmaktadır. Dar manada yerleşme, oturlan barılan yer; geniş manada “kullanılan amacı ve fonksiyonel özelliklere bağlı olarak yararlanma ve ekonomik faaliyetin sürdürüldüğü alan” olarak kullanılmaktadır (Doğanay vd, 2011:128).

Yerleşmenin evrimsel süreci, yerleşme ve etrafında gelişen meskenlerin boyutlarını, şekillerini ve fizyonomilerini etkilediği gibi beraberinde sürdürülen ekonomik faaliyetleri de etkilemiştir. Yeryüzünde ökümen sahaları haricindeki bütün alanlar yerleşmiş alanlara sahne olmamaktadır. Yerleşmeleri etkileyen beşeri ve fiziki etkenler yerleşmelerin rasyonel dağılımını engellemesine rağmen, yerleşme açısından karaların su yüzeylerine bakan dilimleri yerleşik hayata sahne olmaktadır. Günümüzde yerleşmelerin daha çok kıyılarda ya da kıyıların yakın hinterlandında kümelenme göstermesi yerleşme ekosistemini çeşitlendirmektedir.

Yerleşme coğrafyası daha çok konutların mekan üzerinde örgütlenmesi ve dağılımını temel alarak (Özdemir, 2016:62), münferit evden çok katlı residanslara kadar insanoğlunun etki sahasında olan her türlü ticari, sosyal ve kültürel faaliyetlerin doğal peyzaj üzerinde tahsis edildiği beşeri üniteler inceleme alanına girmektedir (Tanoğlu, 1969:212-213).

Yerleşme çekirdeği veya başlangıcı ülkeden ülkeye hatta ülke içerisinde bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir (Bekdemir ve Sever, 2003:81). Bu farklılık yerleşmelerin toplu ya da dağınık dokulu olarak yerleşme düzeni içerisinde kendine yer bulmasını sağlamaktadır. Öte yandan meskenlerin mekan üzerindeki dağılım biçimleri, yerleşmelerin devamlılığını sağlayan fonksiyonların varlığına bağlı olarak yerleşim faaliyetleri ve yerleşim alanlarını oluşturmaktadır (Başbüyük, 2017:218).

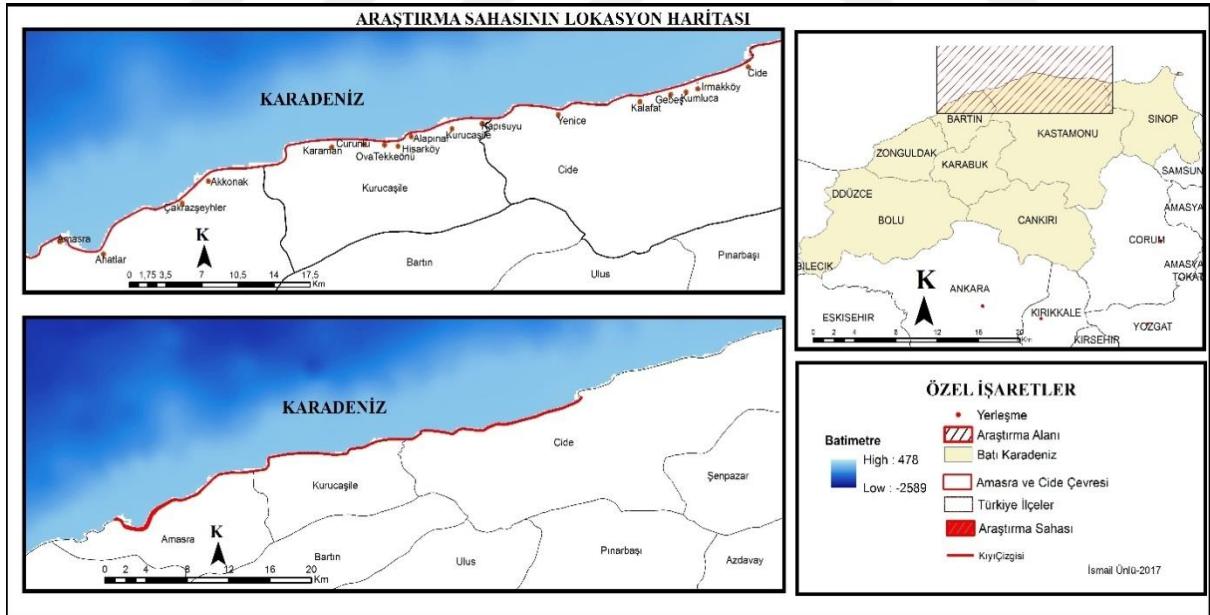
Yerleşmelerin toplu ya da dağınık olmasında herhangi bir mahzur bulunmadığı gibi; yerleşmeleri disiplinize edecek uluslararası alanda terminolojik sınıflandırmanın bulunmaması makro ve mikro düzeyde yapılacak bilimsel tasnifi zorlaştırmaktadır. Genel anlamda yerleşmeler, yerleşme şekillerine göre *kır ve kent yerleşmeleri* şeklinde telaffuz edilirken; yerleşmelerin situasyonuna göre *daimi ya da geçici*, fonksiyonlarına göre *kır ya da şehir yerleşmesi* olarak sınıflandırılmaktadır (Doğanay, 2014).

Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahası Karadeniz Bölgesinin Batı Karadeniz Bölümünde yer almaktadır. Araştırma sahası Batı Karadeniz kıyısı kesiminin Cide-Amasra arasını oluşturmaktadır. Söz konusu sahada idari olarak bir kent, iki kasaba ve 14 köy yerleşmesi kuruludur (Harita 1). Batıda Amasra ile doğuda Cide arasında 85 km (84.74 km) kıyı uzunluğuna ulaşan çalışma sahası yaklaşık 144 ha kadardır. Ancak çalışma sahasına dönük verilerin sağlıklı elde edilmesi ve değerlendirilmesi açısından yerleşmelerin idari büyüklükleri dikkate alınmıştır. Bu nedenle araştırma sahası 22.100 ha olarak sınırlandırılmıştır.

Araştırma sahasının bu denli uzun olması beraberinde bazı zorlukları getirmiştir. Araştırma alanını kıyı boyunca uzadığı için, araştırma alanını sınırlamak adına kıyıda karasal alana doğru 0-50 m arasında yer alan yerleşmeleri (İnandık, 1971, Erinç, 1986, Erol, 1991, Garipoğlu ve Uzun, 2014) çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

Araştırma sahasında yerleşmelerin sınırlarını idari olarak bir bütünde değerlendirildiğinde Amasra, çalışmanın yaklaşık %18'ini, Kurucuşile %15'lik dilimini ve Cide %66'lık kısmını oluşturmaktadır. Yapılan bu değerlendirmede hem kasaba hem de kent yerleşmelerine idari olarak köyler dahil edilmiş olup, Google Earth programında kasabaların ve kentlerin sınır alanları belirlenip alanları hesaplanmıştır.

Harita 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

Araştırma sahasıyla ilgili niceliksel ifadeleri verdikten sonra araştırma sahası 41° 45' - 32 D ile 41° 53' - 33 D coğrafi koordinatlarında bulunmaktadır. Araştırma sahası ortalama 0-300 metre yükselti aralığına sahiptir. Plato alanları topografya yüzeyinde tepelik alanlar oluşturmaktadır. Batı Karadeniz kıyıları koy ve körfezlerin varlığına bağlı olarak bazı

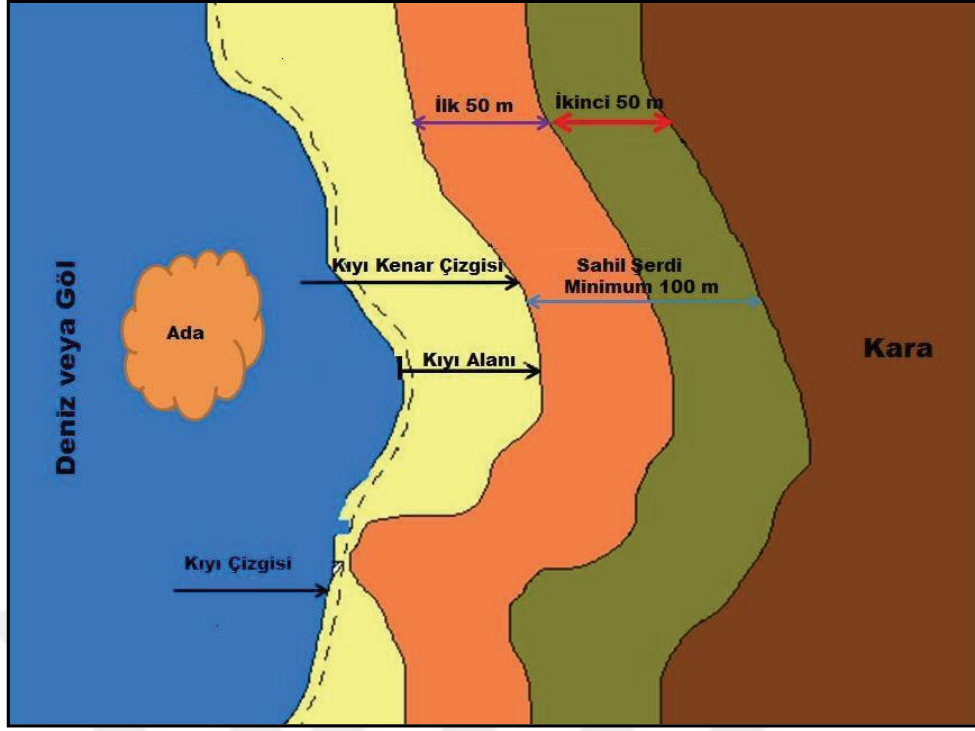
alanlarda (Çakrazşeyhler-Curunlu köyü) falezli kıyıları hakim konumdadır. Dağların uzanış doğrultuları kıyıya paraleldir. Kıyıya paralel uzan dağlar yüksek falezli kıyıları oluşturduğu gibi genel olarak boyuna kıyı tipi görülmektedir. Araştırma sahasımız hidrografik unsurlar açısından zengindir. Gerek yer altı, gerekse yer üstü suları açısından önemli bir potansiyele sahip olan araştırma sahası Hisarönü deresi, Karaman, Tekkeönü, Kapısuyu dereleri ve Devrekani ve onun kolları etrafında gelişen akarsu sistemleri bulunmaktadır. İnceleme alanında Karadeniz iklimine görülmekle beraber yıllık ortalama yağış miktarı ortalama 1000 mm'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 14 °C'dir.

Kıyıları, kara ve okyanusun karşılaşma alanıdır (Kay ve Alder, 2005). Aynı zamanda kıyı jeolojik, ekolojik ve biyolojik özellikleri taşıyan dinamik bir alandır. Bu alanda insanlardan bitki ve hayvanlara kadar bütün makro ve mikroorganizmalara akuatik bir ortam hazırlanmaktadır (Beatley vd. 2002:1). Kıyı alanlarını belirleyen çizgiler statik değil aksine jeomorfolojik şartlara bağlı olarak dinamik değişkenlik göstermektedir. Kıyıları sadece karasal alanda değişim ve etkileşimde bulunmayıp aynı zamanda denizel alanda da karşılıklı ilişkiler yumağının bulunduğu alanlardır (Uzun ve Garipoğlu, 2014:470).

Kıyı; deniz ve havanın birbirine değdiği (İzbırak, 1986:209) karaların deniz boyunca uzanan kenarına (İnandık, 1971:129) denilmektedir. Kıyı hakkında gerek yerli gerekse yabancı bilim adamları tarafından birçok tanım yapılmıştır. Araştırma konusunun sınırlarını aşmasından dolayı burada kıyı tanımlamaların hepsine değinilmemiştir.

Kıyıları ile ilgili tanım yapıldıktan sonra kıyıları ile ilgili çıkarılan yasalar ve bu yasaların tarih boyunca izlediği değişim incelenmiştir. Kıyıları ile ilk yasal düzenlemeler 17.02.1926 tarihinde 743 sayılı kanunda görülmektedir. Bu kanunda daha çok kıyıları sahipsiz mallar olarak atfedilirken kıyıya ait toprak ve kamuya ait malların durumları değerlendirilmiştir. Daha sonra 1933 ve 1934 yıllarında İmar Kanununda bazı değişikliklere gidilmiştir. Kıyı mevzuatı ile 27.11.1984 tarihli 3086 sayılı kanun yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunun içeriğinde eksikler olması sebebiyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir (Turoğlu, 2017:44).

Günümüzde geçerli kanun 04.04.1990 tarihli 3621 sayılı kanundur. Kıyı kanunlarında süregelen bir kargaşa kıyı mevzuatının sürekli gözden geçirilmesini beraberinde getirmiştir. Nitekim kıyıya ait süreçlerde dinamik osenografik ve meteorolojik şartların ortaya çıkması kıyıları ait değerlendirmeleri interdisipliner bir hale getirmiştir (Erinç,1986:1).

Şekil 1: Kıyı Alanları ve Türkiye’de 3621 Sayılı Kıyı Kanunu (Kaynak: Bahadır, 2012:65)

Buna göre yürürlükteki kanunda kıyı topografyasına ait; *kıyı çizgisi*, *kıyı kenar çizgisi*, *sahil şeridi*, *alçak kıyı* ve *basık kıyı* gibi jeomorfolojik tanımlar ortaya çıkmıştır. Bunlardan kıyı çizgisi, deniz, tabii, suni göl ve akarsularda taşkın durumları dışında suyun karaya değdiği alandır. Bu alan DSİ tarafından belirlenen kota ile belirlenmektedir. Ayrıca kıyı çizgisi meteorolojik olaylara bağlı olarak değişebilmektedir (Turoğlu, 2009:32).

Kıyı kenar çizgisi, 1990 yılında edilen kanunda kıyı çizgisinden sonra kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık ve bataklık gibi alanların doğal sınırını oluşturmaktadır. Alçak basık kıyı ise kıyı çizgisinden sonra devam eden kıyıda hareketlere bağlı olarak oluşan plaj, hareketli ve sabit kumları içeren kıyı kordonları, lagünleri ve sazlık alanları ifade etmektedir. Dar yüksek kıyı ise, kıyı kenar çizgisi ile kıyı çizgisiyle birleşme alanıdır. Bunların haricinde sahil şeridi ise deniz, tabii ve suni göllerin kıyı çizgisinde karasal alanda yatay olarak 100 metreyi ifade etmektedir (Turoğlu, 2017:45-56). (Şekil 1).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Batı Karadeniz Bölümü Amasra-Cide kıyı kuşağında yer alan kıyı yerleşmelerini ortaya çıkaran ve devamını sağlayan fonksiyonlar ile yerleşmeleri etkileyen problemlere çözüm aramaktır. Söz konusu yerleşmelerin coğrafi özellikleri, potansiyelleri, kıyı kullanımından kaynaklanan sorunları tespit etmektir. Bununla birlikte araştırmada yerleşmelerin morfolojik özelliklere bağlı olarak düşük ticaret hacmi ve kentsel

yoğunluklarını incelemektir.

Çalışmaya ait alt problemleri tespit edebilmek amacıyla şu sorulara cevap aranmıştır;

- 1) Batı Karadeniz Bölümü (Amasra-Cide arası) yerleşmelerinin kentsel yoğunlukları hangi düzeydedir?
- 2) Amasra-Cide kıyı bandındaki yerleşmelerde hangi tür fonksiyonel özellikler gelişmiştir?
- 3) Batı Karadeniz Bölümü yerleşmelerini etkileyen fiziki ve beşeri faktörler nelerdir?
- 4) Yerleşmelerin jeomorfolojik özelliklere bağlı olarak kıyı kullanımından kaynaklanan sorunları var mıdır?
- 5) Batı Karadeniz Bölümü morfolojik özelliklere bağlı olarak yerleşmelerin fiziki ve beşeri görünümünde ne gibi farklılıklar ve benzerlikler ortaya çıkarmaktadır?

Yöntem ve Metot

Bu çalışma alan (survey) araştırmasıdır. Survey araştırması daha çok araştırma alanına yönelik olarak verilerin yazılı veya sözlü olarak elde edilmesidir. Literatürde *betimsel araştırma* olarak geçmektedir. Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda araştırma sahasına ilişkin arazi gözlemleri, fotoğraf çekimleri ve yöre halkıyla yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Çalışmamıza ilişkin yazılı kaynak ve alan yazın taraması yapılmıştır. Bu amaçla Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Bildirim Merkezi, ulusal ve uluslararası veri tabanında taranmış hakemli dergiler, İslam Araştırmaları Merkezi, Milli Kütüphane’de bulunan dökümanlar, internet ortamında resmi kurumların web sayfaları incelenmiştir. Araştırma alanımıza ilişkin her türlü fiziki ve beşeri coğrafya çalışmalarına olabildiğince ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma alanında uzun süreli ölçüm yapan meteoroloji istasyonlarına (Amasra ve Cide) ilişkin veriler (1969-2015) araştırma sahamızın fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerini ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

TUİK veri tabanında 1935-2016 yılları arasını kapsayan araştırma alanına ilişkin nüfus verilerine ulaşılmıştır. Ayrıca, Kastamonu ve Bartın İl Tarım Hayvancılık Müdürlüğü, Kastamonu ve Amasra Orman İşletme Müdürlüğü, Maden Tetkik Arama Müdürlüğü tarafından hazırlanan harita ve raporlar, Bartın ve Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü, Bartın ve Kastamonu İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği, Gıda ve Tarım Hayvancılık Bakanlığına Bağlı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında alınan veriler kullanılmıştır.

Araştırma alanına ilişkin iklim ve nüfus verileri harita ve grafiklerle desteklenmiştir. Böylece araştırma alanına ait bilgilerin daha kolay okunması sağlanmış, verilerin görsellik özelliği ön plana çıkarılmıştır. Söz konusu veriler sahaya ait değişkenleri yansıtmamasından dolayı tablo ve şekil olarak ifade edilmiş, Microsoft Word ve Microsoft Excel programında işlenmiştir. İnceleme alanına ait kartografik verilerin işlenmesinde (E28-E29-E30 nolu paftalar) Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Global Mapper 18 programından yararlanılmıştır. Arcgis 10.3 paket program, DEM (Digital Elevation Model) , Avrupa Birliği Deniz Gözlem ve Veri Seti (Emodnet), Uluslararası Milli Kurumu'na bağlı (National Science Foundation) topografya verileri, hava fotoğrafları kullanılmıştır.

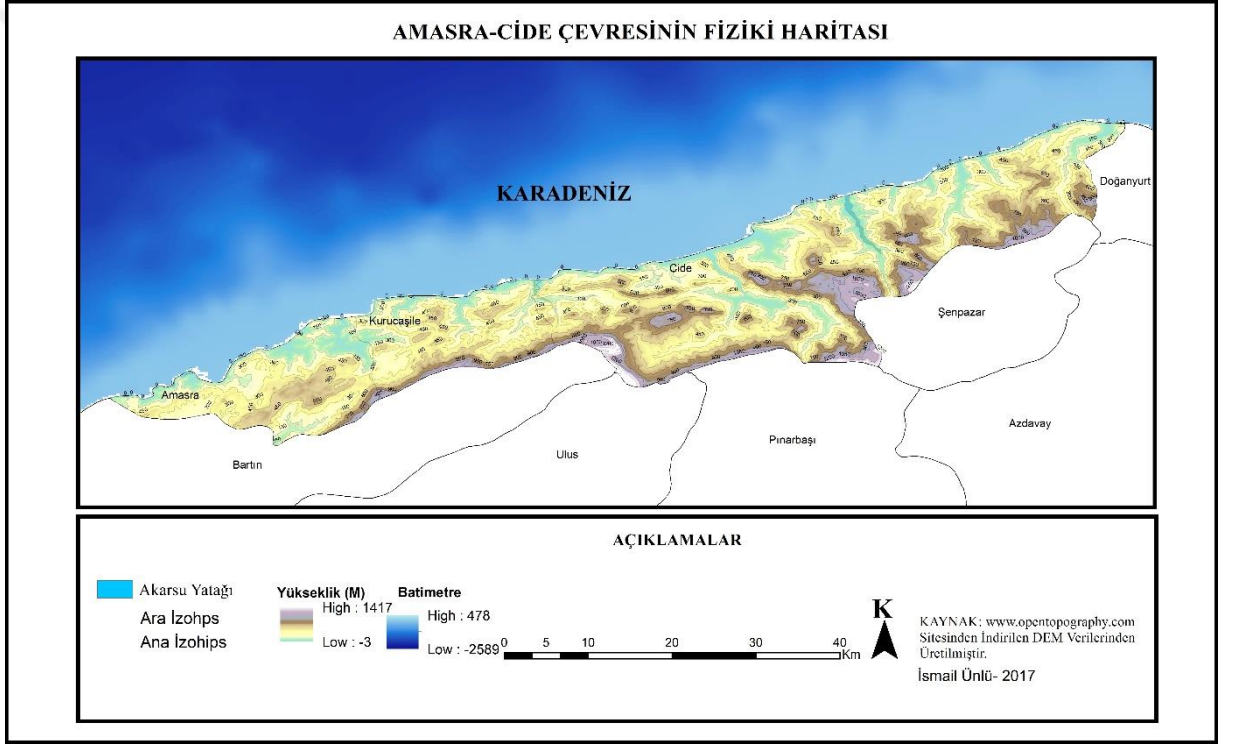

1.BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeolojik Özellikler

Yeryüzünü açıklamada yalnızca bir bilime bağlı kalınmadığı gibi coğrafyayı açıklamada da birden fazla yardımcı bilime ihtiyaç vardır. Coğrafyanın kendine has özellikleri farklı alt disiplinlerin doğmasını sağladığı gibi bu alanda karmaşık ilişkiler örüntüsünü de beraberinde getirmiştir. Bu anlamda yer yüzeyinde meydana gelen süreç ve yapıları anlamlandırma adına farklı disiplinlere ihtiyaç vardır. Bu farklılıkları anlayabilmek için jeolojik özellikler açıklanıp beraberinde ortaya koyduğu değişimlere değinilecektir.

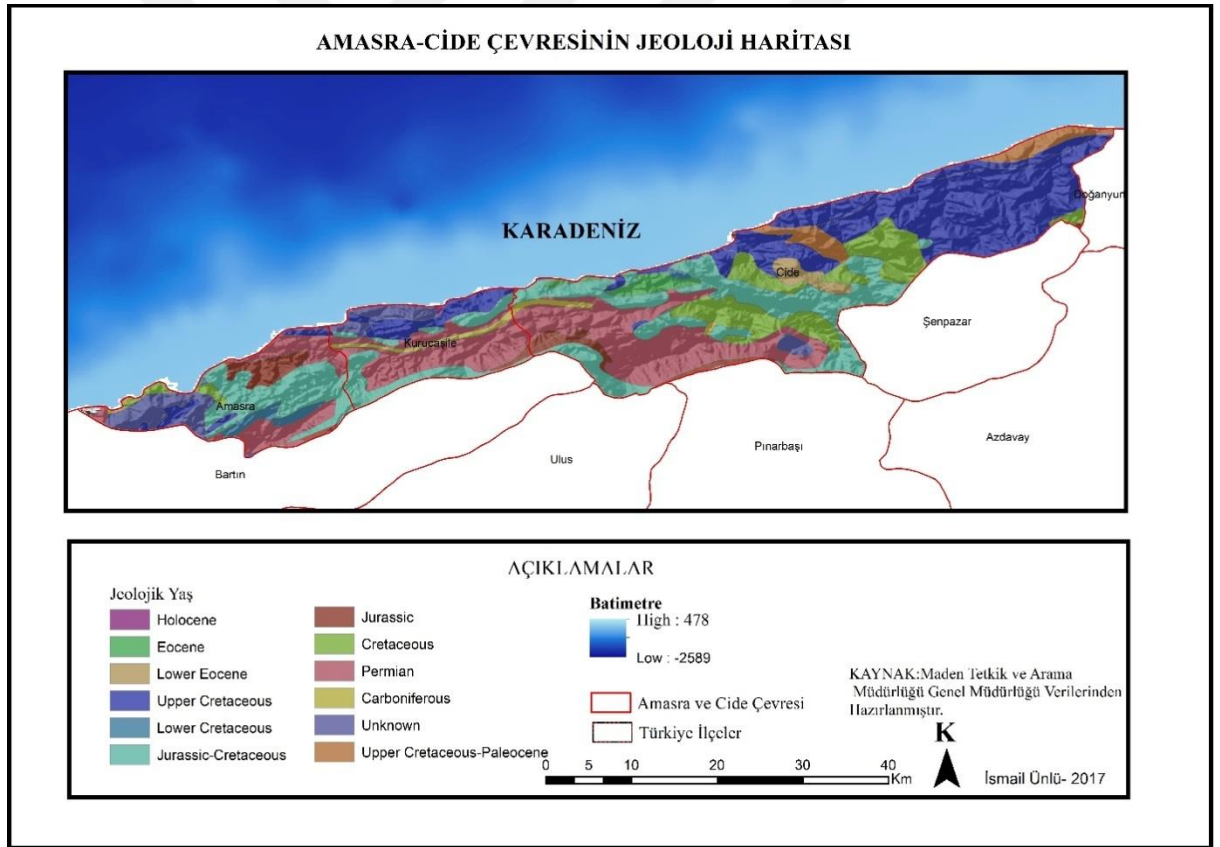
Harita 2: Amasra-Cide Çevresinin Fiziki Haritası

Çalışma sahasının batı kısmını oluşturan Amasra kasabası jeolojik yapı ve morfolojik özellikler bakımından çeşitli zamanlarda oluşmuş jeolojik birimler mevcuttur. Ortaya çıkan bu vaziyet coğrafi olarak bölgede değişik jeomorfolojik birimlerinin varlığını ortaya çıkarmıştır. Bölgede jeolojik zaman skalasından en eskisinden başlayarak Paleozoik, Mezozoik ve Senozoik'e ait jeolojik araziler bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Amasra kasabası Zonguldak taş kömürü havzası içerisinde yer alır. Bu alan jeologlarca *Kuzey Anadolu Karbonifer havzası* olarak adlandırılmaktadır. Doğu- batı yönünde

uzunluğu yaklaşık 200 km'yi bulan saha kuzey-güney yönünde 2-6 km arasında değişmektedir (Doğanay ve Çavuş, 2013:329). Bölge Hersinyen orojenik hareketleriyle Paleozoik'e ait sahaların gün yüzüne çıkmasını sağlamış, Alp orojeni ile birlikte diskordan olarak çanak şeklinde antiklinalin çekirdeğini oluşturmuştur (Özkoçak vd., 1976:180). Bu sebeple bölgenin jeolojik özellikleri göz önünde bulundurularak başta MTA olmak üzere birçok kurum ve kuruluş tarafından geçmişten günümüze kadar bilimsel çalışmalar yapılmış günümüzde yeni bulgu ve kümülatif bilgiler eşliğinde jeolojik sondaj çalışmaları sürdürülmektedir. Çalışma sahasının içerisinde yer alan Amasra kasabası jeolojik özelliklere bağlı olarak kömür varlığı açısından zengin olması kasaba içerisinde *Amasra Taş Kömürü İşletmelerin* kurulmasına zemin hazırlamıştır. Elde edinilen bilgilere göre Amasra'daki ilk işletmeler 19. yüzyılın sonlarına doğru *Dökük mevkiinde* açılmıştır. Nitekim jeolog *Hommaire de Hell* 1847'de Amasra'da gördüğü ocağı beş seneden beri faal olarak işletildiğini ifade etmiştir (Sakaoğlu, 1987/Özdemir, 2007:296).

Harita 3: Amasra-Cide Çevresinin Jeoloji Haritası

Amasra taş kömürü havzası Kuzey Anadolu taş kömürü Karboniferinin bir parçası olup Batı ve Doğu olarak adlandırılan mıntıkanın orta kesiminde yer almaktadır (Tokay, 1962:1) Kuzey Anadolu kömür havzası Karadeniz sahili Ereğli'den Cide'ye kadar uzanan sahada yaklaşık 10.070 km²lik bir alanda yer almaktadır (Gök, 1999:197). Bu alan

Karadeniz Ereğlisi, Devrek Yenice, Karabük Araç, Kastamonu'dan İnebolu'ya kadar uzanan sahayı kapsamaktadır.

Kuzey Anadolu kömür havzası bir bütün olarak değerlendirildiğinde iki kısma ayrıldığı görülmektedir. Nitekim Amasra'nın doğusunda İnpiri köyünden geçen kuzey-güney yönlü diğeri ise Amasra, Zonguldak, Ilıksu, Çatak ve Kandilli havzalarından geçen hattır (Özkoçak vd., 1976:179).

Amasra taş kömür havzası KD-GB yönünde ise 2,5 m genişlik arz eden bir sahada yer yer kretease ile örtülmüş bir şekle bürünmüştür (Özdemir, 2015:5). Paleozoik arazilerin yoğun olarak bulunduğu saha, yaşlı formasyonlar üzerine kireçtaşı ihtiva eden diskordan olarak uzanan Gömü Formasyonudur. Gömü Formasyonuna uyumlu flişli kayalardan oluşan yaşlı Amasra Formasyonu gelmektedir (Tekinırk, 2012:8). Amasra'da kireçtaşı ve kırıntılı kiltası içerilerinde görecesal olarak volkanit kayaçlar ihtiva etmektedir. Bu volkanit kayaçlar bünyelerinde bazaltik tüfler ve aglomera gibi sert muntazam kayaçlar bulundurmaktadır. Doğu kesimde ise andezit taşları seri halinde görülmektedir (Şahin, 1998:25).

Amasra formasyonu litolojik olarak Gömü köyü çevresinde amnomonit fosilleri bünyesinde tutan karbonatlı kum taşı, silttaşı seviyeleri halinde uzanmaktadır. Bazı kısımlarda bol miktarda kongresyonlar taşımaktadır. Gri mavi marn ve karbonat çimentolu çeşitli miktarda kumtaşı, kum ve siltin aralanmasından oluşmaktadır (Yatgın,1996:8). Amasra formasyonu, Amasra Kaleşah mahallesinden başlayarak İnpiri mevki, Gömü ve Ahatlar köyü çevresinde mostralar vermektedir. Amasra formasyonu Gömü formasyonu ile konkordan üstteki Ahatlar formasyonu ile diskordandır (Tekinırk, 2012:18).

Kömürlü yapıların tabanını ihtiva eden formasyonlar Üst Silüryen, Devoniyen ve Alt Karbonifere ait bölgenin batı ve güneybatısını kaplayacak şekilde yüzeyde yayılmıştır (Tokay, 1962:3). Palezoike ait yapılar Bartın boğazından başlayarak Tarla boğazına kadar uzanmaktadır. Orta Devoniyen Alt Devoniyenin üzerinde yer alıp temel olarak koyu ve açık renkli kristalize, kırıklı, kalker ve dolomitik kalkerlerden oluşmuştur. Çoğunlukla iyi tabakalanan bu oluşum içinde kristalize dolomitik kalkerler, açık gri bej kalkerler, ince tabakalı bej –beyaz kalkerler bulunmaktadır (Tokay, 1952: 59-63).

Amasra kasabasının Mesozoik formasyonları Amasra civarından başlayıp güneyde Uzunöz güneydoğuda Çetme Boğazına kadar geniş bir alanda bulunmaktadır. Bu araziler Karapınar koyu Büyük liman arasında güney bölümde kalan Tavacık tepesine kadar devam eder ve Çağlayan formasyonu adını alır (Demirca, 1999:7). Alt Kratese yaşlı formasyonu olan bu satıh flişlerden oluşmaktadır. Karbonifer ve Permiyen üzerine

diskordanla bir kaide konglomerası oluşturarak başlar. Bu konglomera Kratese konglomera kalınlığı 5 ila 15 metre kalınlıktan başlar (Tokay, 1954-1955:63).

Amasra'da Kuaterner formasyonların oluşumunda esas rol oynayan etmenler kıyı kordonu ile Hisarönü (Amastris) Deresinin Kum Mahallesi civarındaki biriktirdiği alüvyal depolar oluşturmaktadır (Özdemir, 2015:8). Hisarönü Deresinin kollarıyla getirdiği kırıntılı materyaller Küre Dağlarının kuzeyindeki dalga etkisiyle birleşerek Tekke (Kumbahçe) Tepesine daha sonra Eski Zindan Kalesine bağlanarak tombolo oluşumunu sağlamıştır.

Kuaterner arazilerin yaygın olduğu diğer alanlar ise Bartın Çayı ve kollarıdır (Demirca, 1999:8). Bu sahalar kış mevsiminde akarsuların taşkın yapması sonucu bol miktarda alüvyonları yatağından getirip başka alanlara taşımaktadırlar. Ayrıca bu sahalar bol miktarda alüvyon, kil ve marn içeren sahalarlardır.

Çalışma sahasında Kurucaşile kasabasının jeolojik özelliklerine değindiğimizde kıyı ile gerisindeki sahada jeolojik olarak belirgin farklılıklar içermektedir. Söz konusu durum kıyıdaki formasyonların varlığı birden fazla fay ve dalma batma zonları ile kıyıdaki jeolojik birimleri artırmıştır. Öte yandan kıyıdaki karmaşık yapının aksine kıyından iç kesimlere açılan sahalarda jeolojik üniteler düz ve sade bir biçimde uzanış göstermektedir.

Araştırma sahasında Kurucaşile ve yakın çevresinde Mesozoik'e ait araziler bulunmaktadır. Bu araziler daha çok Kretease, Jura ve Triyas zamanında oluşumlarını tamamlamışlardır. Araştırma sahamızda bu dönemde oluşmuş ve yaygın olarak bulunan formasyonlar; *Çakraz formasyonu*, *Himmetpaşa Formasyonu*, *Gökçetepe Formasyonu*, *Kazpınarı Formasyonu* ve *İnaltı Formasyonu'dur*. Bu formasyonlardan araştırma sahamızın kapsamına giren Çakraz formasyonu Triyas –Orta Triyas devrinde oluşmuştur. Diğer formasyonlar araştırma sahamızın yakın çevresinde yaygın olarak bulunmasına rağmen araştırma sınırlarımızın kapsamını aşmasından dolayı etraflıca bilgi verilmeyecektir.

Mesozoik'e ait olan Çakraz formasyonu Sakarya ağzından başlayıp doğuda Azdavay'a kadar geniş bir yelpaze payı içerisinde kıyı boyunca uzanmaktadır (Tüysüz vd., 2004:38). Daha da özele indiğimizde doğuda İlyas geçinden batıda Dizlermezeci'ye kadar olan sahayı ifade etmektedir (Ekici, 2012:38). Bu formasyonun en belirgin özelliği kırmızı rengiyle kendini belli etmesidir. Formasyonu Nanepınarı yakınından Çakraz köyü civarına ve Merendere civarında mostralara vermektedir (Çelikörs, 1993:9) Litolojik olarak incelendiğinde ise içerisinde karasal çökeller ihtiva etmektedir. Bu çökeller karasal kumtaşı ve çakıl taşıdır.

Bu formasyona ait herhangi bir fosil bulunmamaktadır. Lakin Ünal'a göre neojen çökeller bölümü Geç Triyas yaşındadır ama palinolojik bulgularda Geç Permiyen döneminde olduğu ileri sürülmüştür (Ünal, 2009:17). Öte yandan Akman'a göre bu formasyon da yapılan petrografiksel sondaj çalışmalarında Üst Karbonifer'de Kızıllı formasyonuna kordonsal bağ oluşturmasından dolayı yaş tayini için Permiyen'in daha uygun olacağını belirtmektedir (Akman, 1992:22).

Kurucaşile'nin büyük bir bölümü Jura ve Kreatase devrinde (Mesozoik) oluşmuş araziler mevcuttur. Buna bağlı olarak sahilden güney kesimlere kadar inen kömür yataklarının varlığından söz etmek mümkündür. Bu kömür yatakları günümüzden 360-290 milyon yıl öncesine kadar dayanan Karbonifer döneminde ortaya çıkmıştır (Sertkaya, 2001:87). Jura-Kreatase döneminin ürünü olan bu alanlar kumtaşı siltaşı ve kiltası araldanmasından oluşmaktadır. İçerilerinde bol miktarda kömür kırıntıları bulundurmaktadır. Diğer yandan Kurucaşile kasabasında Üst Kretase devrinde volkanik faaliyetlerin dinamik etkilerini görülebilir. Üst Kreatase şeyl araldanmasının nihai sonucu olarak ince tabakalı tuf birikintilerinden bahsedilebilir. Buna bağlı olarak Fratschner vd. (1953) çalışmasında kalın aglomeralar, tüflü marnlar, çeşitli kristal taşlar bölgede sedimantasyon şartlarını açıkladığını ifade etmektedir. Deniz altı redüksiyon şartları, rüzgar tesiriyle taşınmış olan tüfler gravitif faaliyetlerle ayrışma yoluna gitmiştir. Bu tür değişime uğramış materyallerde yapılan sondaj çalışmalarında konsantre yapının oluşmasında lav değişimi ve rüzgar faaliyetlerinin etkilerini görebilmekteyiz (Fratschner vd., 1953:1).

Çalışman sahasının doğu kesimini oluşturan Cide'de Kurucaşile örneğinde görüldüğü gibi Mesozoik'e ait araziler yaygın olmakla birlikte Senozike ait araziler de bulunmaktadır. Araştırma sahasının genelinde hakim olarak görülen formasyonlar; Kurucaşile'den başlayarak *İnaltı, Ulus, Dereköy, Yenice, Cambu, Akveren, Atbaşı ve Kusuri* formasyonlarıdır. Bunlardan İnaltı formasyonu Jura dönemine, Ulus, Dereköy, Yenice, Cambu ve Akveren formasyonları Kreatase dönemine, Atbaşı formasyonu Paleosen dönemine, Kusuri Eosen dönemine, Holosen'e dönemine ait yamaç molozları ve alüvyal sahalar mevcuttur.

Jura döneminde oluşma sürecini tamamlayan İnaltı formasyonu Batı Karadeniz'de Zonguldak- Cide arasındaki sahayı kaplamaktadır. Bulunduğu jeolojik formasyona bağlı olarak formasyon içerisindeki diğer uzantılar formasyonların kimyasını değiştirerek bazılarının kumlu, bazılarının ise killi veya resifal tabanlı olmasını sağlamıştır (Tüysüz vd., 2004:43). Bu formasyon taban bölümünde monoklinal bir yapı göstermesi, belirgin

olarak tabakalı görünümlü, karstik yapısı bölgede üzerinde bulunan faylardan kolayca ayırt edilebilmektedir. Formasyonun W-E yönlü uzantısı, Akçabelen mahallesinden başlayıp Çardak köyünün kuzeyine, Şamanlı mahallesinin güneyinden Hacıahmet ve Himmetpaşa köylerinin kuzeyine, Gideros Koyundan düzlemsel olarak geçen hat Kestane Dağ'ında nihai sınırına ulaşmaktadır (Sunal, 1998:17). Tabansal alanda kireçtaşları, kumtaşları ve şeyller görünümlüdür. Bunlardan kireçtaşları ve kumtaşı sarı renkli, şeyller ise grimsi yeşil görüntülüdür.

Karadeniz sahili boyunca yüzeyleyen Yenice formasyonu Kretase döneminde oluşmuştur. Tabanda yeşil marnlar üste doğru aglomera ve ardında kırıntılı kireçtaşı, marn kumtaşı araldanmasından oluşmaktadır (Sunal, 1998:6). Formasyon Kurucaşile-Cide arasında Gideros körfezi doğu sahili ile Okçular koyu arasında jeologlarca hudut kuşağı olarak belirtilmiştir (Tüysüz vd., 2004:62). Atbaşı formasyonu Tersiyer'de Paleosen devrinde kırmızı renkli marn kumtaşı araldanmasından oluşmuştur. Bu formasyon güneyde Hucku'dan başlayıp sırayla Gebeş, Çandır, Memiş ve Hıdır mahalleleri, Cide'nin kuzeyinde Pamuklu ve Gecen mahalleri, doğusunda Gürcü ve Dallı mahalleri, güneydoğusunda Terzi mahallesine kadar uzanmaktadır (Sunal, 1998:63). Kusuri formasyonu Tersiyer'de Eosen devrinde türbidik kumtaşı şeyl araldanmasından müteşekkil bir birimdir. Cide'nin doğu ve güneydoğusunda yayılma alanına sahiptir. Formasyondaki türbidik özellikler bünyesinde bulunan yuvarlak ve yarı köseli volkanik kaya parçaları ve kuvarstan kaynaklanmaktadır (Sunal, 1998:64).

Cide'de Kuvaterner'de Holosen devrinde yamaç molozları ve alüvyon sahaları görülebilir. Bunlar dış kuvvetlerin tesiriyle sedimanter maddeleri vadi ve sahil platformunda tane boyutuna göre geçtikleri yüzeyin ana maddesini bünyesine ihtiva ederek taşınabilen güncel post kuvaterner malzemeleridir. Tane boyutu çeşitli boyutta olabildiği gibi bazen metreleri de alabilmektedir. Alüvyon, geniş tabanlı vadilerde yayılma imkanı bulduğunda birer yerleşim birimi sahası aynı zamanda ziraat faaliyetleri için muazzam bir imkan sunmaktadır. Bu tür alüvyonlar Eldeş Dere Devrakani Çayı gibi akarsuların rejimlerine bağlı olarak aşınma ve sedimentasyon faaliyetleri sonucu oluşan çökellerdir (Aydın vd., 1980:32).

1.2. Jeomorfolojik Özellikler

Araştırma sahasında morfolojik şekillere değinilecektir. Amasra'da Kretase yaşlı kalkerler Boztepe Kaleiçi Tavşan Adası ve küçük liman çevresinde yaygındır. Bu yerlerde karstik sahalarla mahsus karstik erime şekillerinden olan lapyalar mevcuttur (Özdemir,

2015 :7). Lapyalar karstik sahada en küçük aşınım şekilleridir. Diğer bir ifade ile karstik bölgelerde gençlik devresinde ilk olarak ortaya çıkan birkaç karstik bir jeomorfoloji birimidir (Pekcan, 1999:36). Derinliği birkaç santimetreden metreye kadar değişebilen lapyalar, keskin veya düz sırtlarda meydana gelebilmektedir. Nitekim bu gibi sahalarda daha çok kanal ve kanalcıklar ihtiva ederek karstik şekiller aşınım yapmaktadır. Dolayısıyla karstik malzemeler yüzeyde veya yer altında yalnız kalker içinde değil bazı litolojik birimler içinde de ortaya çıkabilmektedir. Bu gibi aşınım veya birikim şekilleri karstik litolojik birimler olarak ifade edilmektedir (Biricik, 2009:198). Araştırma sahasında Boztepe mevkiinde arazi yüzeyinde bu türden birimlere rastlamak mümkündür (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1: Boztepe Mevkiinde Karstik Arazilerden Görünüm

Amasra kuzeyindeki Boztepe mevki ve hemen yanı başındaki Büyük Ada tektonizmaya maruz kalarak esas kütlede ayrılmıştır. Şu an Amasra'nın güneyinde kurulmuş olan Boztepe, kurumuş olan derelerin getirdiği materyaller ile meydana gelen esas kütleyle bağlanmıştır (Sarı, 2001:30).

Fotoğraf 2: Tavşan Adasından Bir Görünüm

Amasra kasabasının kıyı topografyasına ait önemli bir şekli olan tombolo Karadeniz kuşağında görülen nadir kıyı şekillerindedir. Bir adayı karaya veya adaları birbirine bağlayan setlere *tombolo* denir (İzbırak, 1977:140). Kıyının hemen açığında bulunan bir ada kıyı okunun zamanla yaklaşması ile karaya bağlanabilir. Bu kıyı oku karaya bağlantıyı sağlamak için bir veya birden fazla olabilir. Bu bağlantılar kıyı topografyasında adalar arasında görülebilir (İnandık, 1957:36). Adaları kıyı yakınındaki karaya bitişiren nihayetinde bitişmiş ada durumuna getiren yığılmaların dalgaların ve akıntıların sürüklediği kum ve çakıl gibi taş parçacıkların birikmesiyle oluştuğu görülebilir (İzbırak, 1986:312).

Amasra Tombolosu oluşumu Demirca'ya göre kıyı tahminen Tarlaağzı Amasra senklinalinin regresyona uğramasıyla Amasra civarında 2,5 -3 km. uzunluğunda ve 500-600 metre derinliğinde bir koy, bu koyun önünde iki adanın meydana gelmesiyle oluşmuştur. Bu adaların büyüğü (Fotoğraf 2) bugün günümüzde güneybatıdaki koyun batı kısmında kıyı ile birleşerek tombolo halini almıştır (Demirca, 1999:26). Bölgede tombolo oluşumunda rol oynayan diğer etmenleri akarsu üzerindeki taraçalar, alüvyonlar kıyı çökelleri, plaj kumu çakılları ve yamaç molozları sayılabilir. Yamaç molozları volkanik köşeli kayaların köşeli çakıllarından oluşmuştur (Tekinırk, 2012:22).

Fotoğraf 3: Amasra Tombolosundan Görünüm

Amasra tombolosu 500 metre uzunluğunda ve 200 metre genişliğindedir. Tombolo Eski Zindan (Kale) Adasını Anadolu kıyısına bağlamıştır. Böylece Eski Zindan Adası adadan yarımadaya dönüşmüştür (Ceylan,2012:909). Aynı zamanda tombolo Eski Zindan Adası, doğu tarafta bulunan Küçük Adaya, kuzeybatıda bulunan Boztepe'ye ve son olarak Tarihi Kemer Köprüsüne ulaşım imkanı sağlamaktadır (Ceylan, 2011:358) (Fotoğraf 1). Tombololar bulunduğu çevrenin yaşam kaynağı oluşturmaktadır. Tombolo vasıtasıyla küçük göller sığınaklı limanlar ve bataklıklar gibi canlıların yaşamını sürdürülebilmesi için ekosistem alanı oluşturmaktadır (Ceylan, 2010:207). Bazı dönemlerde tombololardan tuz elde edilmiştir. Amasra Tombolosu adayı kıyıya bağlayan alüvyal set ovası olduğu gibi aynı zamanda bahçe tarımının yapıldığı yerlerden biridir (Özdemir, 2015:8).

Tomboloların fiziki özelliklerin yanı sıra beşeri özelliklerine de vurgu yapmak gerekir. Nitekim yaşamsal faaliyetlerin sürdüğü ve çeşitli fonksiyonel özelliklerin yaşandığı bir coğrafik yaşama alanından bahsedilmektedir. Bu sahalar koy ve kale tipi limanların özel bir alt dalıdır. Amasra bu bağlamda özel bir statüdedir. Tombolonun her iki tarafında çifte liman bulunup, bu liman farklı hava koşullarında tercihli bir kullanım ve düşman saldırısında diğer taraftan kaçmak adına faydalı bir sığınak özelliği taşımaktadır. Bu durumlarda askeri fonksiyonu ön plandadır (Erol, 1991:37)

Fotoğraf 4: Amasra Tombolosu ve Yakın Çevresinde Yoğun Yerleşim Birimleri

Amasra tombolosu aynı zamanda bölgede sit alanı olarak kullanılmaktadır. Bölgede tombolo civarında yerleşmeler yoğunlaşmıştır (Fotoğraf 4). Aynı zamanda bu yerler kıyı turizmi ve doğal zenginlikler açısından çekici yerler arasındadır. Yerleşim yerinde ticari ve turistik tesislerin yoğunluk kazanması doğal ve beşeri peyzajda bozulmaları da beraberinde getirmektedir.

İnceleme alanımızın şekillenmesinde önem etkili olan bir diğer unsur kıvrımlardır. Kıvrımlar Tarlağzı –Amasra Karboniferinin yaklaşık olarak 10 km. güneybatısında kıyıda yer alan antiklinal Alt, Orta ve Üst Devoniyen tabakaları ile Karbonifer kalkerleri içine alarak güneydoğuya ve doğuya doğru dalar. Faylarda kırılmış olan antiklinalin kuzeydoğu kanadında Alt Devoniyen kuvarsit kalkerleri muhtemelen kuzeydoğuya itilmiş bir şekilde kuzeyde Karbonifer kalkerleri ve güneyde üst Devoniyen dolomitik kalkerleri arasında yüzeye çıkar (Tokay, 1962:10).

Çakraz mevkiinde kıvrımların varlığından söz edebilir. Çakraz formasyonuna Üst Kretase formasyonların eşlik etmesi ve Üst Kretase sonrası yapıların Çakraz formasyonu üzerine bindirme yapması ile süperimpose yapılar üzerinde kırılmasını sağlamıştır. Bu kırılma günümüzdeki kırılmanın temelini oluşturarak yörenin paleocoğrafyasına ait bilgiler içermektedir (Akman, 1992:149).

Fotoğraf 5:Çakraz Mevkiinde Relief Üzerindeki Kıvrımlardan Bir Görünüm

Kurucaşile ile Cide arasındaki kıvrımlar genel olarak eksen düzlemleri güneye meyilli eksen yönelimleri ise doğu batı uzantılıdır (Fotoğraf 5) Kıvrımların eksen çizgileri yapılan çalışmalarda faylara paralel olarak uzandıkları gözlenmiştir. Kıvrımlar asimetrik yer yer devrik ve eksen çizgileri dar açılıdır (Sunal, 1998:74-75).

Çalışma sahasının batı kısmını oluşturan Amasra'dan başlayarak doğuda Cide'ye kadar uzanan denizin kıyı ile birleştiği yerlerde sarp diklikler ve kayalıklar çıkmaktadır. Olumsuz gibi görünen bu özelliğe rağmen doğal koylar tabii değerlerini yitirmemiştir. Bu koylar batıdan doğuya doğru bir hat boyunca sıralandığında Tarlaağzı, Gömü, Amasra, Bozköy, Çakraz, Göçgün, Akkonak, Cambu, Tekkeönü, Kurucaşile ve Cide'dir.

Morfolojik özellikler kapsamında Amasra ile Cide arasında etkili olan diğer bir özellik hiç kuşkusuz faylanmadır. Faylanmanın niteliğini açıklayabilmek için Kuzey Anadolu dağlarının (Pontidler) oluşumuna kısaca değinilip bölgede hakim özellikteki fayların niteliklerinden bahsedilecektir. Üst Kretease ve Üst Eosen arasında güneye yönelik atımlı fay ile aktif kıta kenarını oluşturan Kuzey Anadolu Dağları Eosen-Oligosenden günümüze kadar karasal bir görünüm kazanmıştır. Buralardaki masiflerin oluşturduğu bloklar karasal alanlar üzerinde yükselerek neotektonizma alanı oluşturmuştur (Erol, 1983:6) Kuzey Andoludaki oluşan bu neotektonizmanın kuvveti çalışma sahasının da içinde bulunduğu alandan başlayarak Doğu Karadeniz'e kadar etki bölgesini oluşturmuştur. Bu sahada oluşan neotektonik faaliyetler bölgede kıvrım, şaryaj sedimantasyon ve aşınım yüzeyleri gibi jeomorfolojik üniteleri meydana getirmiştir (Erol, 1989:3-11). Öte yandan morfodinamik etkileri olan bu süreç kıyı ile iç bölgeler arasında eski ve yeni jeolojik

formasyon ve üniteler arasında belirgin farklılıklar meydana getirmiştir. Bu farklılıklar klimajeomorfoloji çalışmalarında morfordinamik etkilere bağlı olarak kıyı ile iç bölgeler arasındaki zıtlıkları açıklamada yardımcı olmaktadır (Erol, 1992:18). Türkiye gibi morfolojik özelliklerin meydana gelişinde tektonizma, alpin kıvrımları buna bağlı olarak gelişen orojenik hareketler bugünkü arazinin temel halini almasında çevresini kuşatan denizlerin, depresyonların, vadilerin ve akarsu sistemlerin şekillenmesinde etkin rol oynamıştır (Ardos, 1979:173).

Bu etkileri Batı Karadeniz'de Amasra ve Cide arasında kıyı boyunca uzanan, iç kesimlere doğru arazinin polisikliğine bağlı olarak kırılmalara uğrayan faylarda görülmektedir. Tokay'a göre Amasra ile Tarlaağzı arasında görülen fayların özellikleri büyük bir kısmı normal, bir diğer kısmı ise ters fay cinsindedir. Fayların uzantıları kuzey-kuzeybatı, güney-güneydoğu, güneybatı istikametindedir (Tokay, 1954-55:69). Amasra'da gözlenen bu faylar Jura çökellerinde fasiyes ve çökeltme ortamları kesin sınırlarla belirlenmediğinden, Himmetpaşa civarındaki çökeltim modeli burayı desteklemesi ile jelojik yaş tayininde Jura dönemine ait faylar oldukları ayrıca tektonizma sonucu yeniden aktif hale geldiklerini söyleyebiliriz (Özçelik vd., 1990:41). Kuruçayı ile ise normal ve doğrultu atımlı faylarla (yırılma faylarıyla) kırılmışlardır. Bu fayların yönleri Amasra'da olduğu gibi aynı istikamettedir. Faylar tansiyonel gerilmesi sonucunda mostra vermişlerdir. Normal faylar Kemrelik tepe Akkaya ve Kızılovaz mahalleleri civarından geçmektedir. Diğerleri ise daha güneyde Armutlu civarından başlayıp Aşağı Köseliye kadar devam etmektedir. Bu faylar Çakraz, Himmet paşa ,Bürnük ve İnaltı formasyonlarını kırılmışlardır (Çelikörs, 1993:24).

Cide'de fayların genel özelliklerine göz atıldığında, fayların çoğunlukla ters faylardan oluştuğu görülmektedir. Bunun haricinde az oranda doğru atımlı faylar nadir olarak da gözlenilmektedir. Çalışma sahasında ters fayların varlığı topografik ve litolojik özelliklerden kaynaklanmaktadır. Çünkü fayların yakın mesafeden geçmesi, yoğunluğunu artırarak metrekaareye birden fazla fay düşmesine neden olmuştur. Bölgedeki Kuzey Anadolu faylarının birbirinin önüne ardalanarak daraltma ya da bindirme faaliyetleri yapmaktadır (Aydın vd., 1982:58-60). Cide'deki faylar kıyıda 3 kuşak halinde uzanmaktadır, Bunlardan ilki Armutlucayır, Apşara ve Malyas faylarıdır (Sunal, 1998:70). İkinci kuşak fay ise Pelitovası, Yolcak ve Olidere faylarıdır. Cide'deki son fay ise Cide'nin güneydoğusundan başlayıp Gideros Koyunu içine alarak batıya doğru uzanan faydır. Bindirme faaliyetlerine bağlı olarak gelişen faylardan biri olan normal faylar büyük atım oluşturmazlar, Aydos Dağı çevresinde

atım kazanmışlardır.Fayın gözlendiği yer Himmetpaşa Mahallesi'nin doğusundadır (Aydın vd., 1980:40-42). Bu normal fay atımı Köseli Mahallesi ile Sakallı Mahallesi, Küplüce Mahallesi ve Bedii civarında Ulus formasyonu Üst Kretease birimlerini karşı karşıya getirerek Dereköy formasyonun yükselmesine sebep olmuştur (Özçelik, 1990a :49).

Amasra ve Cide kıyı bandı Kuzey Anadolu fay kuşağında kalmasından dolayı bölgenin jeolojik ve tektonik özellikleri yörede depremlerin oluşumunda başrol oynarken heyelan ve denizaltı kaymalarına sebep olmuştur. 3 Eylül 1968 tarihinde şiddetli bir deprem yaşanmıştır. Bu deprem Karadeniz çanağından şimdiye kadar yaşanan depremlerin en büyüğüdür (Alptekin vd.,1985:91). Wedding o zamanki anısını şöyle dile getirmektedir; *“Hiç belirli bir habercisi olmaksızın saniyelerce süren kulak zarını patlatıcı bir gürültü koşturdu, zemin sallanıyor ve ardından birçok ev yıkılıyor”*. 10.20 sularında yaşanan depremin bir saat içerisinde dokuz artçı sarsıntı meydana getirmiştir (Wedding, 1968:135). Yaşanan bu deprem birçok can ve mal kaybına sebep olmuştur. İmar ve İskan bakanlığının raporlarına göre 2166 ev tamamıyla yıkılmış, 2498 evde ise hasara yol açmıştır. Deprem Bartın üssünde yaşanırken Bartın ilçelerinin yanı sıra civar illerde de etkisi hissedilmiştir. Depremin merkezi Amasra'nın 10 km kuzeyinde denizin içerisindeydi. Amasra'nın güneybatısındaki Gömü ve Tarlağzı mevkinde bazı duvarla yıkılmış ve hasar görmüştür. Aynı zamanda Amasra Çakraz arasında dik yamaçlı kıyı bölgesi biraz yükselmiş falezlerden büyük miktarda parçalar kopmuştur. Yükselme deniz kenarındaki kayalarda su üzerine çıkan midyelerde deniz yosunları aracılığı ile fark edilmiştir. Yükselmenin miktarı 25-50 cm arasında olduğu söylenmektedir (Ketin ve Abdüsselamoğlu, 1969:72-73).

Jeolojik yapının temel unsuru olan madenler Amasra ve Cide çevresinde önem teşkil eden birer jeomorfolojik birimdir. Bu durum arazi ve maden kullanımında çevre sorunlarına sebep olmaktadır. Amasra zengin taş kömürü yataklarına sahiptir. Amasra'ya göre Kurucaşilede maden kaynakları yönünden zengindir. Bu sahada işletilen kömür ocakları ekonomik olarak işletilme değeri olmadığından dolayı kapatılmıştır (Ekici, 2012:39).

Batı Karadeniz'de antiklinal ve senklinaller bağlı olarak arazi ünitesi şüphesiz platolardır. Platoların temel özellikleri aşınım yüzeylerinden meydana gelen araziye tektonizma ile birlikte deniz seviyesine indirgemektir. Aynı zamanda akarsular tarafından aşındırılarak flüvyo karstik depresyonlar, karstik aşınım ve birikim şekilleri meydana getirirler. Aşınım yüzeyleri akarsuyun faaliyetlerine bağlı olarak Neojen araziye deformeşyona uğratarak birer aşınım sahası oluşturur. Bu durum Ardos'a göre aşınım yüzeyi topografyada tekrar tekrar ortaya çıkmaz. Arazideki strüktür gevşek veya kumlu, milli malzemedden oluşuyorsa derin vadiler meydana gelir ancak yumuşak kısım ortaya çıktığında vadi yamaçları meydana

gelmektedir (Ardos, 1971:48-49). Amasra'daki neojen sahalarda tepeler aşındırılarak bu şekilde oluşmuştur. Bu tür tepelik alanlar birer ünite halinde çoğunlukla doğu batı veya kuzeydoğu güneybatı yönünde kademeler meydana getirerek uzanırlar. Plato yüzeyleri faylarla parçalanabilir. Amasra'daki platolarda faylar çoğunlukla karstik malzemedен oluştuğu için denize dik inme esnasında kırılma ve parçalanmıştır. Tabanları alüvyal yakın çevreleri Neojen araziden oluşan dağlar ve platolarla oluşmuş havzaların kökeni tektoniktir (Ardos, 1963:218). Falezler Batı Karadenizde akarsuların aşındırma faaliyetleri sonucu oluşmaktadır. Engebeli sahayı işleyen akarsu küçük kıyı ovaları ve adalar meydana getirmektedir. Kıyıda sonra yükselen dağlar jeolojik olaylar (Miosenden sonra oluşan deformasyon) sonucunda Karadeniz'de pasifik kıyının oluşumunu sağlamıştır. Pasifik kıyıları bir hat boyunca uzanmaktadır. Karadeniz'in birçok yerinde görülen bu kıyı şekli Amasra ve Cide arasında görülmektedir. Aynı zamanda falezler üzerinde yerleşim birimleri görülebilmektedir (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6: Curunlu Köyü Mevkinde Falezli Yüksek Kıyıları

Amasra'daki diğer bir jeomorfolojik unsur adalardır. Amasra beş adaya sahiptir. Bunlar; Boztepe, Zindantepe, Tavşanadaası, Küçük Ada ve Tekketepedir. Bölgede jeolojik özelliklere bağlı olarak kıyının hemen gerisinde mağaralar görülebilmektedir. Mağaraların girişleri 7 ila 10 metre çapında değişebilmektedir. Kuşkusuz bu tür oluşumlar kireçtaşı formasyonlarının denize doğru dalımı rüzgarlar ve gelgit hareketlerinin varlığı ile doğrudan alakalıdır (Demirca, 1999:27).

1.3. Klimatik Özellikler

Araştırma sahasının iklimik özelliklerini açıklayabilmek için Bartın Amasra meteoroloji istasyonu ve Kastamonu Cide meteoroloji istasyonu verileri açıklanıp sonrasında bölgedeki iklim özelliklerine bağlı olarak araştırma sahasındaki etkilerine değinilecektir. Araştırma sahasında Kurucaşile Meteoroloji istasyonu verileri uzun dönemli rasat verileri olmayıp kısa dönemli veriler olduğundan gerek iklimi yorumlamada gerekse çalışma sahasında bulunan diğer meteoroloji istasyonları ile mukayese yapmada rasyonel bir sonuç veremeceğinden değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda Amasra ve Cide meteoroloji istasyonlarının 1969-2015 rasat yılları arasındaki verileri mukayese edilip, parametreler yorumlanıp iklim hakkında rasyonel bilgiler verilmiştir.

Çalışma sahasının iklimik özelliklerini açıklayabilmek için Amasra ve Cide meteoroloji istasyonuna ait veriler yorumlanıp araştırma sahasının yaz ve kış sıcaklıkları hakkında bilgi verilmiştir.

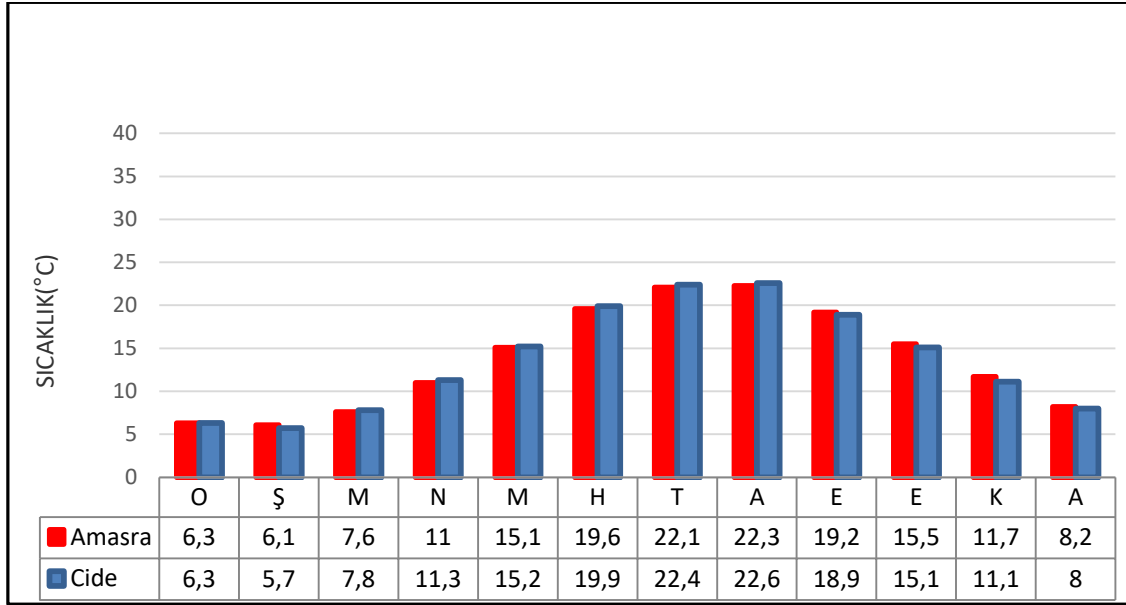
Tablo 1: Amasra Cide Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1969-2015).

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y
Amasra	6.3	6.1	7.6	11.0	15.1	19.6	22.1	22.3	19.2	15.5	11.7	8.2	13.7
Cide	6.3	5.7	7.8	11.3	15.2	19.9	22.4	22.6	18.9	15.1	11.1	8.0	13.7

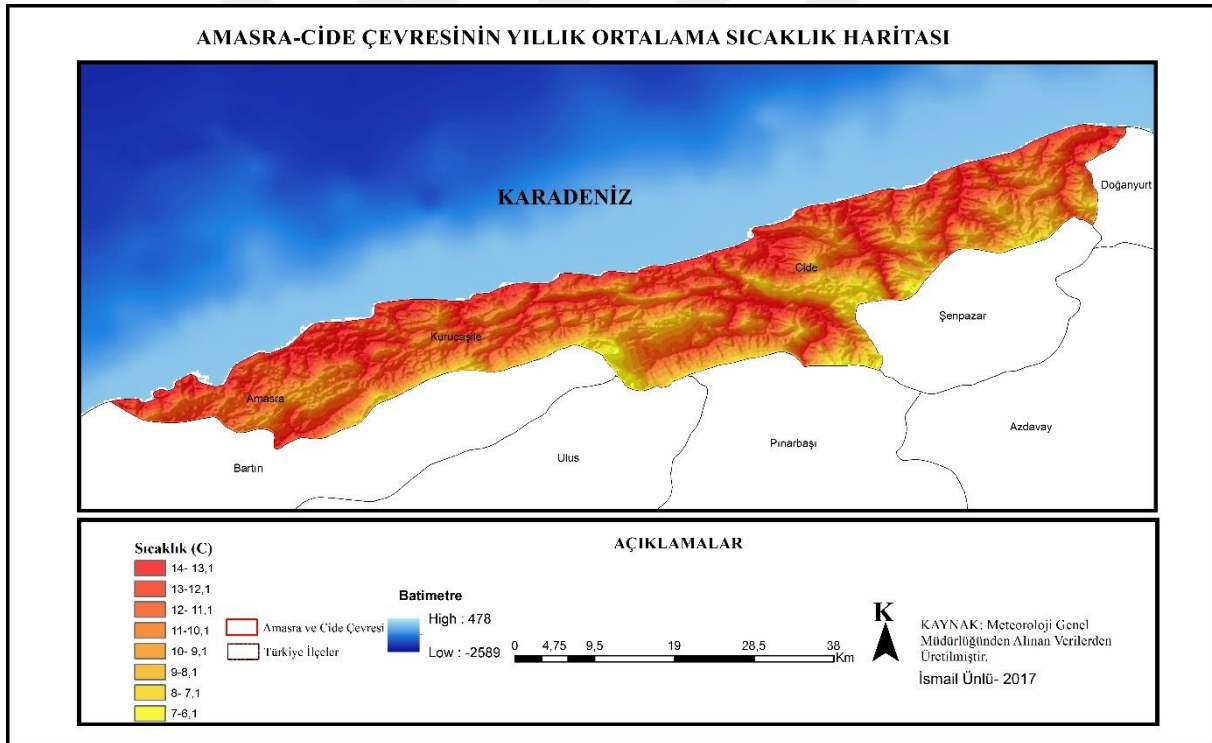
(**Kaynak:** Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonları Verilerden Faydalanılmıştır).

Aylık ortalama sıcaklık değerleri tablosu incelendiğinde; Amasra ve Cide istasyonlarında bazı farklılıklar olduğu görülür. İki istasyonda yıllık ortalama sıcaklık aynıdır. Buna rağmen yıl içerisinde rasyonel bir dağılım söz konusu değildir. Amasra’da ve Cide’de ortalama sıcaklığın en düşük olduğu ay 6.1 °C ile ise şubattır. Aynı zamanda her iki istasyonda da ortalama sıcaklığın en yüksek olduğu ay ağustos ayıdır. Yıllık ortalama sıcaklık değeri ise iki istasyonda 13.7 °C ile gerçekleşmektedir.

Şekil 2: Amasra ve Cide'nin Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1969-2015)

(Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji Genel Müdürlüğü)

Harita 4: Amasra-Cide Çevresinin Yıllık Ortalama Sıcaklık Haritası

Amasra'da sıcaklığın yıl içinde dağılımı incelendiğinde aylık ortalama sıcaklıkların 6,3 °C ile 22,3 °C arasında değiştiği, yıllık sıcaklık amplitüdü 13,7 °C olduğu görülür. Söz konusu durum Cide'de paralellik göstermektedir. Kış mevsiminde iki bölgede Ocak ayında sıcaklık ortalamaları 6,3 °C ile eşit derecede seyir ederken denge şubat ayında Amasra 6,1 °C (0,4°C) ile Cide'den daha sıcaktır. Yaz ayında (Ağustos) en yüksek sıcaklık ortalaması 22,3

°C ile Amasra'da, 22,6 °C Cide'de yaşanmaktadır.

Amasra ve Cide çevresinin sıcaklık haritasına göz attığımızda sahil şeridinde Amasra ile Cide kıyı bandında sıcaklığın homojen bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Nitekim Akdeniz iklimini karakterize eden turuncgil ve zeytin gibi mahsuller kolaylıkla yetişme imkanı bulmaktadır. Morfolojik özelliklere bağlı olarak intansif yöntemlerle tarım yapılabilecek arazisi bulunmamasına rağmen meyve çeşitliliği fazladır. Bu çeşitlilikteki temel esas denizellik faktörüdür (Gökyer, 2003:48). Dolayısıyla sıcak aylardan soğuk aylara denizelliğin etkisiyle çabuk geçilemediğinden sıcaklığın karalar üzerindeki tesiri devam edip bitkinin vejetasyon dönemini sürdürebilecek şartlar yani bitkinin tohumlanma, büyüme, çiçek açma meyve verme gibi temel ihtiyaçları için eşik sınırı olan optimum sıcaklık değeri (8°C) muhafaza edilmektedir (Sarı, 2007:15).

Ayrıca denizelliğin bir sonucu olarak yağışların mevsimlere genel olarak düzenli dağılması tarımsal faaliyetleri ve üretimi pozitif yönde etkilemektedir. Yörede su problemi bulunmayıp, yaz aylarında 274 mm yağış alarak bitkilerin istekleri olan sıcaklık ve su şartları sağlanmaktadır (Şahin, 1998:15).

Ayrıca dağların kıyıya paralel uzanması, kıyı ile iç kesimde bulunan tepelerin yükseltilerinin az olması ve sıcaklık farklarının azlığı kıyı sahasında yağış etkisinin artmasında etkilidir. Yağışların genel olarak her mevsim düzenli seyretmesi bölgenin iklimini ılıman her mevsim yağışlı Karadeniz iklimi olarak teyit etmektedir.

Amasra meteoroloji istasyonu verilerine göre yıllık ortalama yüksek sıcaklık 17°C dir. Ortalama sıcaklıklar kış mevsiminde Amasra'da yaklaşık olarak 10 °C civarında seyir ederken, yaz mevsiminde 25 °C dereceye kadar çıkmaktadır. Cide'de ise kış mevsiminde sıcaklık 9 °C civarında iken, yaz mevsiminde 23 °C'dir. Tablo 2'de ortalama yıllık sıcaklıklar, ortalama düşük sıcaklıklar, en yüksek ve en düşük sıcaklık değerlerini göstermektedir.

Tablo 2: Amasra ve Cide'de Ortalama, Yüksek ve Düşük Sıcaklık Değerleri ile En Yüksek ve En Düşük Sıcaklıklar (1969-2015)

		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y
Amasra	O.Y.S	9.5	9.4	11.0	14.7	18.5	23.0	25.4	25.6	22.7	18.9	15.1	11.3	17.1
	O.D.S	3.7	3.4	4.7	8.1	12.1	16.4	18.8	19.1	16.1	12.8	8.9	5.6	10.8
	E.Y.S	23.8	25.0	29.8	32.9	35.0	38.2	38.4	36.6	34.9	36.4	29.0	27.0	38.4
	E.D.S	-7.9	-8.4	-5.4	-0.2	4.0	9.0	10.2	9.3	7.1	1.3	-1.2	-4.0	5,6
Cide	O.Y.S	10.1	9.9	12.3	15.8	19.5	24.0	26.5	26.9	23.6	19.7	15.5	11.8	18
	O.D.S	3.2	2.4	4.2	7.6	11.1	15.4	17.7	18.0	14.8	11.5	7.8	4.7	9.9
	E.Y.S	23.5	24.8	30.2	34.7	34.2	39.1	35.3	35.5	34.6	36.3	29.6	27.7	39.1
	E.D.S	-7.9	-10.4	-7.6	-1.8	-1.6	5.4	9.7	8.1	2.4	1.4	-2.2	-8.0	5,5

(Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonları verilerinden faydalanılmıştır)

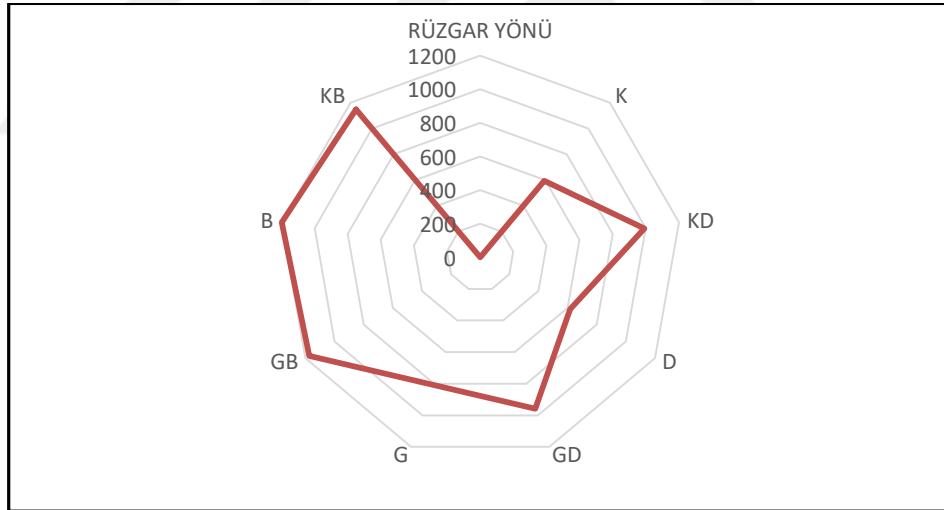

Amasra'da ekstrem sıcaklık değerleri incelendiğinde en düşük sıcaklık 23 Şubat 1975 yılında -8.4 °C olarak ölçülmüştür. Söz konusu durum Bartın'da aynı gün gerçekleşmiştir (Özdemir, 2015:18). Amasra'da yaz mevsiminde ölçülen en yüksek sıcaklık 1977 yılında 36.6 °C derece ölçülmüştür. Cide'de ise kış mevsiminde en düşük sıcaklık 2007 yılında -10 °C diğer yandan yaz mevsiminde ölçülen yüksek sıcaklık 36.3 °C gerçekleşmiştir.

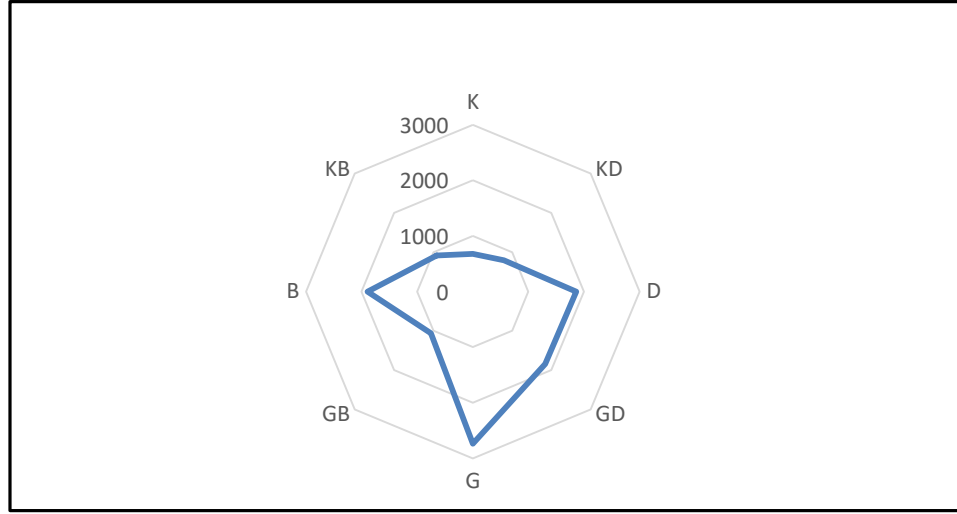
Yeryüzünün herhangi bir noktasında beliren rüzgar atmosferdeki sirkülasyon sonucu ortaya çıkan coğrafik bir unsurdur. Rüzgarlar, yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru eserler. Rüzgarların esme sayıları, esme sayılarının hızları, hakim rüzgar yönü tayininde ortaya konulabilir. Bu sebeple bir yerde rüzgarı incelerken yönüne, hızına (frekansına), esiş sıklığına bakarak rasyonel yorumlama yapılabilir (Ardel vd., 1969:110, Dönmez, 1990:119, Erol, 2004:125, Atalay, 2010:109-113).

Bu bilgiler ışığında Amasra'da güney, güneydoğu, kuzeydoğu ve doğu yönü en fazla rüzgar esme sıklığı ve en fazla rüzgar esen yönlerdir. Bu yönler, rüzgarlara ait aylık ve senelik olarak yapılan rasatlar sonucu ortaya çıkmaktadır. Cide'de ise hakim rüzgar yönü kuzeydir.

Şekil 3: Cide'de Yönlere Göre Rüzgâr Esme Sayısı (1969-2015)

Şekil 4: Amasra'da Yönlere Göre Rüzgar Esme Sayısı (1969-2015)

Deniz suyu yüzey sıcaklıkları iklim değişkenlerinde gözlenebilen önemli bir klimatolojik veri kaynağıdır. Bu tür veriler II. Dünya savaşına kadar gönüllü kişilerce daha çok gemilerin rotalarına mutabık kalınarak yapılmıyordu (Kaplan vd., 1998:567). Yirminci yüzyılın sonları ve yirmi birinci yüzyılın başında gelişen donanım araçları ve teknolojik bilgiler eşliğinde bu tür veriler daha çok veri bankacılığı şeklinde uzaktan algılama yöntemlerine dayanılarak yapılmaya başlanmıştır. Deniz suyu yüzey sıcaklıkları birkaç yıllık veya uzun süreli ölçümlerle atmosfer ve okyanus gelişimindeki etkenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Deniz suyu yüzey sıcaklıkları, rüzgar hızı, bulutluluk, hava sıcaklığı, nemlilik gibi iklime ait parametrelerin yorumlanmasında, atmosfer değişkenlerin anlaşılmasında iklimi regüle eden önemli klimatolojik değişkenlerdir (Deser vd. 2010:115). Ayrıca deniz yüzey sıcaklıkları okyanuslarda ısı hava karışımını anlamada, uzay zaman değişkenlerini ifade etmede atmosferle yakın bir bağlılığı bulunmaktadır (Soloviev ve Lukas, 2006:454). Karadeniz dünya karaları tarafından kuşatılmış yarı kapalı deniz örneğidir. Sularınının tatl olmasında iki önemli sebep vardır. Bunlardan birincisi üst akıntı ile sularının boşalması yani gideğen yoluyla suları boşaltması, ikinci ise alt akıntı ile Karadeniz'deki suların tektonizmanın etkisi ile Marmara ve Ege denizine doğru bir dip akıntının oluşturmasıdır (Erinç, 1953:84).

Tablo 3: Amasra Meteoroloji İstasyonu Deniz Suyu Sıcaklığı Verileri (°C) (1969-2015)

Amasra		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y
	O.D.S.S	8,1	7,1	7,4	9,7	13,7	18,6	21,6	22,4	20,6	17,5	13,8	10,4	14,3
	E.Y.D.S.S	11,8	12,4	12	15,4	19,9	24,5	27,4	28,8	24,6	23,7	19,8	15,4	28,8

Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonları Verilerden Faydalanılmıştır.

Tablo 3'teki veriler Amasra deniz suyu sıcaklığı verileridir. Söz konusu veriler deniz yüzeyi sıcaklık ölçme istasyonları bulunan bazı kıyılarla mukayese edildiğinde; Amasra'nın

sıcaklık anomallerinde farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Gerçekten de Orta ve Doğu Karadeniz kıyılarının Amasra'ya nazaran sıcaklık anomalleri yüksektir. Örneğin İnebolu'da 14°C, Sinop'ta 15.2 °C, Samsun'da 15.5 °Ordu'da 15.4 °C, Giresun'da 15.5 °C, ve Hopa'da 15.8 °C dir. Seçilen bu istasyonlardaki farklılıklar kuşkusuz deniz yüzeyi sıcaklıklarının farklı olmasındandır. Çünkü deniz suyu yüzey sıcaklıkları deniz ve atmosferdeki ısı transfer değişimini sağlayan hidrolojik parametrelerin en önemlilerinden birisidir (Aleksey ve Andrey, 2008:256). Sonbahar ve kış mevsimlerinde seçilen istasyonlarda sıcaklık anomalleri yaz mevsiminde Amasra ve İnebolu'da artarken; ilkbaharda Sinop-Hopa ve Samsun-Hopa arasında azalma eğilimindedir (Güçlü, 2013:890).

İklim elemanlarının bir diğeri de nemdir. Yeryüzünde serbest olarak atmosferde bulunan nem bitkilerin tranpirasyonu, terleme, büyüme ve atım burgusu sağlamada önemli bir vazife üstlenmektedir. Çünkü nem direkt olarak yağışlara tesir etmektedir. Erinç'in kaydettiği gibi "Atmosferdeki su buharı her şeyden evvel yağışların kaynağı olmakla birlikte hidrolojik döngü açısından önem arz etmektedir" (Erinç, 1957:34). Bu durum nemin doğadaki yaşamsal faaliyetleri sürdürmede önem arz eden birinci derecede iklimle bağlantılı parametredir.

Çalışma kapsamında Amasra ve Cide meteoroloji istasyonlarından alınan verilerle ilgili nem ve bulutluluk durumu, açık ve kapalı günler sayısına değinilecektir.

Tablo 4: Amasra ve Cide 'de Bağlı Nemin Aylara Göre Dağılışı (%) (1969-2015)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	Ek	K	A	Y
Amasra	70,5	71	71	72	76	73	75	74	72	72	69	68	72	72
Cide	71	72	71	73	75	74	74	74	75	72	69	72	69	73

Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonları Verilerinden Derlenmiştir

Amasra ve Cide'de ortalama nisbi nem oranlarının dağılışı incelendiğinde yıl içinde bağlı nem değerlerinin fazla değişiklik göstermemektedir. Söz konusu bağlı nem oranlarının düzenli seyir etmesinde temel etken denizelliklidir. İki lokasyonun deniz kenarında olması bağlı nem oranlarının yıl içinde düzenli dağılımını sağlamaktadır.

Amasra ve Cide'de bulutluluk durumu nemlilikte olduğu gibi muntazam farklılık göstermez. Bu durum her mevsim yağışlı olan Karadeniz ikliminden kaynaklanmaktadır. Amasra meteorolojik istasyonundan alınan verilere göre ortalama bulutluluk 178 gündür. Bulutlu günler Mart, Nisan ve Haziran aylarında maksimum seviyeye ulaşır, yaz mevsimine ise mevsimsel bulutluluk sayısında düşüşler yaşanır. Bu durum Cide'de yaklaşık olarak 151 gündür. Cide'de Mayıs ayından Eylül ayına kadar bulutlu günlerin maksimum seviyeye ulaştığı aylardır. Öte yandan Amasra'da kapalı günler 84 gündür. Kapalı günlerin yoğun olarak Aralık ayından Mart ayına kadar yaşanır. Yaz mevsiminde kapalı günler 1,4 ile 2,4 gün arasında değişmektedir. Cide'de bu durum 108 güne tekabül etmektedir. Cide'de kapalı

günlerin yoğun olduğu aylar Amasra'ya göre bir ay önceden başlayarak; Kasım ayından başlayarak Mart ayına kadar devam etmektedir, Öte yandan kapalı günler 2.7 ve 3.9 aralığında değişmektedir.

Açık gün sayısı Amasra'da 91 gündür. Sezon içinde açık günlerin yaşandığı aylar hiç kuşkusuz turizm sezonuna denk gelmektedir. Bu aylarda hava açık ve deniz turizmi için elzemdir. Açık günlerin azaldığı kapalı günlere doğru geçişin yaşandığı aylar ise kış aylarıdır. Cide'de açık günler Amasra'da olduğu gibi birbirine yakındır. Nitekim açık gün sayısı 90 gündür Yaz aylarında Amasra'da gerçekleşen şartlar Cide ile paralellik göstermektedir.

Tablo 5: Amasra ve Cide'nin Ortalama Bulutlu Gün, Kapalı Gün ve Açık Gün Sayıları (1969-2015)

		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	T
AMASRA	O.B.G	12,7	12,5	14,5	16	17,9	16,1	15,2	14,1	15,2	15,8	14,5	14,3	178,8
	O.A.G	3,9	3,5	5	4,6	7,2	11,1	13,6	14,1	11,7	7,7	5,9	3,6	91,9
	O.K.G	13,6	11,4	10,7	8,6	5	2,1	1,4	1,7	2,4	6	8,8	12,6	84,3
CİDE	O.B.G	10,3	9,9	12	12,4	13,4	14,2	14,4	14,4	13,8	13,9	11,1	11,7	151,5
	O.A.G	2,9	3	4,6	5,2	8,5	10,4	13,9	14,6	11,2	7,8	4,7	3,8	90,6
	O.K.G	14,9	12,6	11,4	11	7,6	3,9	2,7	2,7	5	9,3	12,8	14,1	108

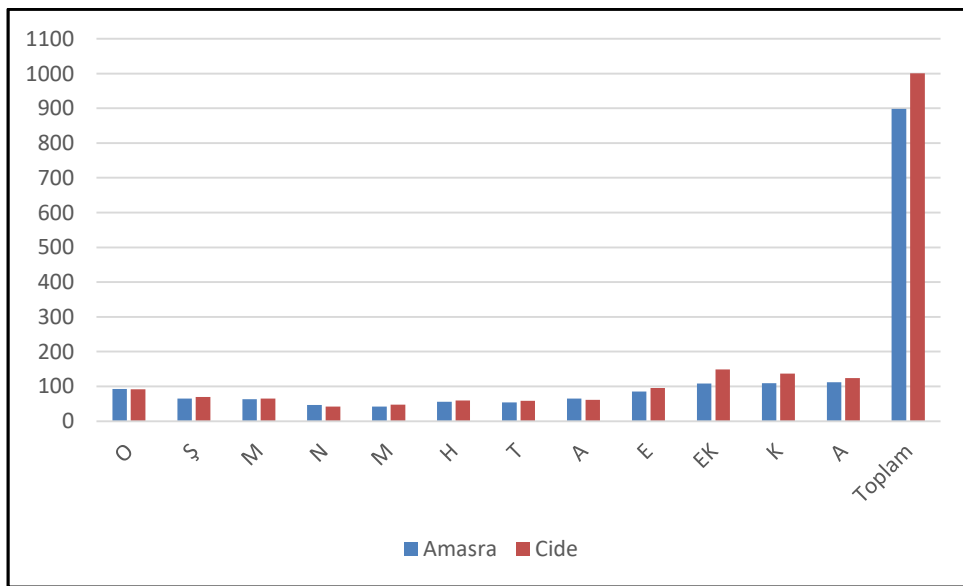
Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonları Verilerinden Derlenmiştir

Tablo 6: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonlarının Aylık Ortalama Yağış Değerleri (1969-2015)

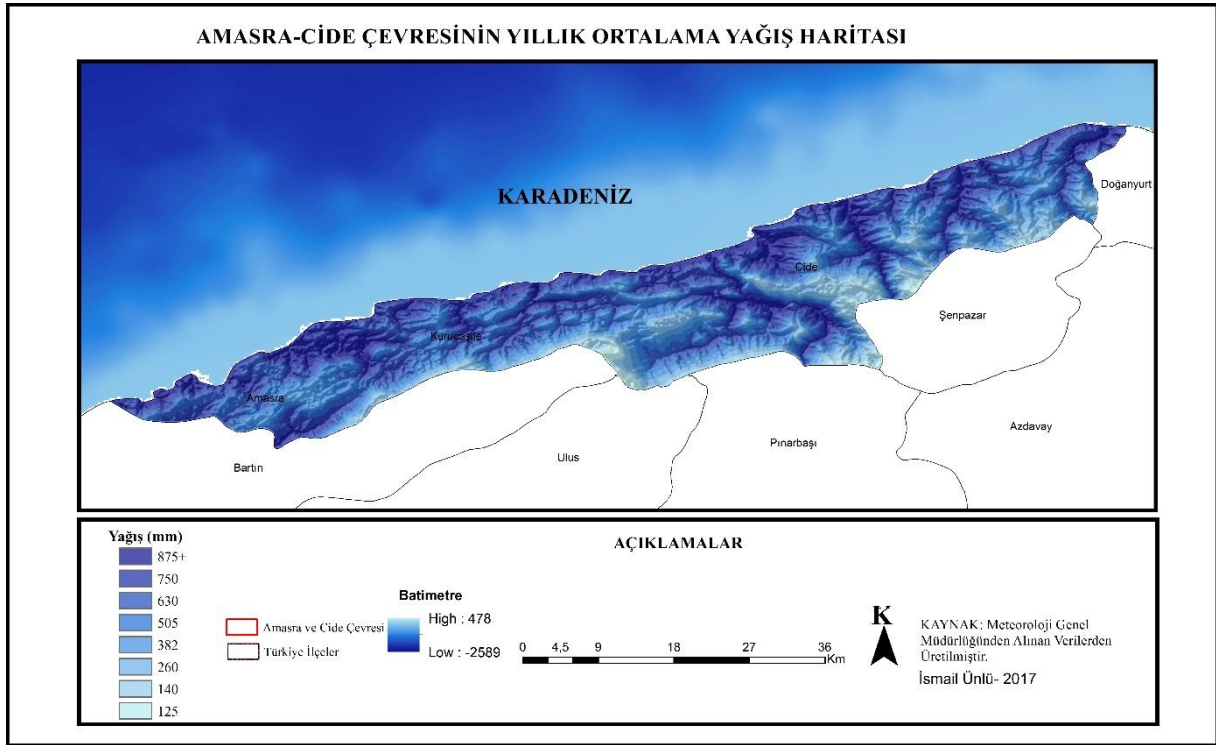
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	T
Amasra	92,4	64,7	63,1	46,2	41,8	55,7	54,2	64,7	85,4	108,1	109,7	112,4	894,4
Cide	91,4	69,8	65	42,2	47,4	59,3	58,8	61,6	95	148,5	137,1	124,2	1000,3

Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonları Verilerinden Derlenmiştir

Şekil 5: Amasra ve Cide'de Aylık Ortalama Yağış Değerleri (1969-2015) (mm)

Kaynak: Amasra ve Cide Meteoroloji Verilerinden Faydalanılmıştır.

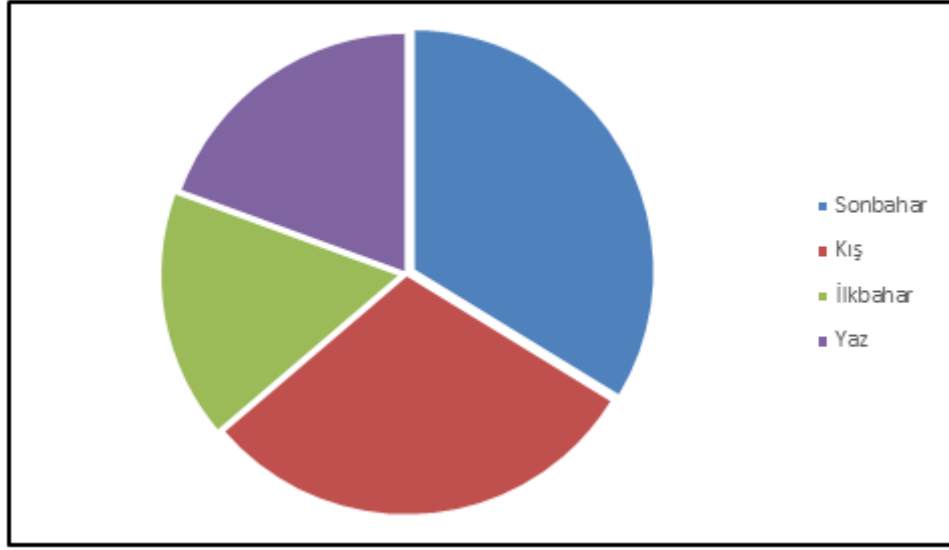
Harita 5: Amasra-Cide Çevresinin Yıllık Ortalama Yağış Haritası

İklim elamanlarından en son olarak bahsedilecek parametre yağıştır. Yoğuşmanın bir türü olan yağış hava sıcaklığına bağlı olarak yeryüzünün çeşitli yerlerinde meydana gelebilir (Atalay, 2010:90). Havadaki su buharının yoğunlaşmasıyla meydana gelen yağış su buharını meydana getiren su damlacıkları havada asılı kalamayıp dikey yönlü hava hareketi sonucu fiziksel değişimler geçirmesi sonucu yer yüzeyine yakın mesafede yağmurları meydana getirir (Dönmez, 1990:154). Gerçekten de yağışları meydana getiren bulutlardır. Çünkü bulutlar yerden yüksektedir, içerisinde ağırlaşan taneler atmosfer içinde bir yol izleyerek yer yüzeyine ulaşır (Erol, 2004:231).

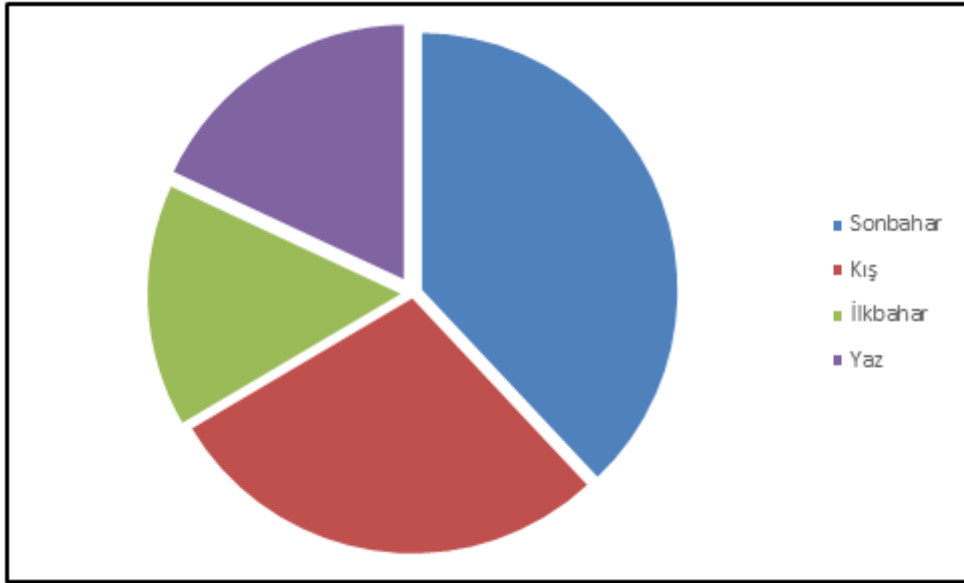
Karadeniz bölgesi orta kuşakta batı rüzgarlarının hakimiyetine girer (Atalay ve Morton, 2008:38). Yağış toplamının yüksek olması, yılın bütün mevsiminde yağış alması, yağışlar arasındaki farkın fazla olmaması düzenli bir yağış rejiminin olması Karadeniz bölgesini diğer bölgelerden farklı kılan özellikler arasındadır.

Amasra'da yıllık ortalama yağış değerleri 894,4 mm'dir. Cide'de ise (yıllık ortalama yağış) 1000 mm civarındadır.

Şekil 6: Amasra’da Yıllık Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı

Şekil 7: Cide’de Yıllık Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı

Şekil 6 ve 7’de Amasra’da ve Cide’de yıllık yağışların oranları ve mevsimlere dağılımı görülmektedir. Her iki istasyon Karadeniz ikliminin temel özelliklerini yansıtmaları neticesinde her mevsim yağışlı geçmektedir. Yağışlar sonbahar ve kış mevsiminde artmaktadır. Nitekim yağışların %30,3 (303,2 mm) sonbaharda ve %26,9 u (269,5 mm) kış mevsiminde yağar. İlkbahar mevsimi %15’i (151,1 mm) , yaz mevsimi ise % 17 (174.6 mm) oluşturmaktadır. Cide de ise bu durum sonbahar mevsiminde %38 (380.6 mm), kış mevsiminde %28 (285.4 mm), ilkbaharda %15 (154.6) ve yaz mevsiminde %18 (180.7 mm) olarak gerçekleşmektedir.

Yağışlara değindikten sonra Batı Karadeniz bölümünde yağışların sağanak halinde

kısa zaman diliminde düşmesi Amasra ve Cide de şehir içerisinde ulaşımı aksattığı gibi doğal yapılara da zarar vermektedir. Aynı zamanda arazi üzerinde meydana gelen tabii değişiklikler heyelan, toprak kayması, taş düşmeleri gibi doğal afetlere sebep olmaktadır. Söz konusu etkileri 13 Ağustos 2016 tarihindeki arazi çalışması esnasında gözlemlene fırsatı elde edilmiştir.

Amasra'da ortalama kar yağışlı gün sayısı yaklaşık 10 gündür. Cide ise kar yağışlı günler sayısı 7 ila 12 gün arasında değişmektedir. Karlar, havaların soğumaya başladığı Kasım ile Mart ayı arasında gerçekleşmektedir.

Fotoğraf 7: Amasra'da Kar Yağışından Bir Görünüm (Kaynak: www.bartın.gov.tr)

Çalışma sahasının yağışla ilgili karakterlerin bilinmesi (yağış şiddeti, yağış miktarı) hidrolojik problemlerin çözümünde, beşeri ilişkileri düzenlemede doğayı efektif bir şekilde kullanma açısından yararlı olacaktır. Bu amaçla yıllık yağış miktarının yağışlı gün sayısına bölünmesiyle yağış şiddeti elde edilir. Amasra'da yağışlı geçen gün sayısı 127,3 gündür, toplam yağış miktarı 894 mm dir. Yağış şiddeti 7,02 mm/gün olarak gerçekleşir. Bu durum Cide'de biraz daha farklıdır. Nitekim yıllık yağış miktarı 1000,3 mm ve yağışlı geçen gün sayısı 120,6 dır. Bu değerler Cide'de 8,29 mm/gün yağış şiddetini olduğunu ortaya çıkarır. Yağış şiddetinin yıl içerisindeki dağılımı analiz edildiğinde; ağustos ayında yağışların göreceli olarak arttığı iki istasyonda gözlenmiştir. Bu sebeple yörede yaz mevsiminde orografik yağışlar sonucu sağanak karakterli yağmurlar görülmektedir (Özdemir, 2015:24).

Tablo 7: Amasra Yağış Etkinliği İndis Değeri (Erinç Formülüne Göre) (mm)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y
Yağış	92.4	64.7	63.1	46.2	41.8	55.7	54.2	64.7	85.4	108.1	109.7	112.4	894,4
O.Y.S	9.5	9.4	11.0	14.7	18.5	23.0	25.4	25.6	22.7	18,9	15.1	11.3	17,1
İndis	94,1	95,1	81,27	60,81	48,32	38,86	35,19	34,92	39,38	47,3	59,2	79,11	52,28
Y.Etk	Çok Nemli				Nemli	Yarı Nemli				Nemli	Çok Nemli		Nemli

Kaynak: Amasra Meteoroloji İstasyonu Verilerinden Derlenmiştir.

Tablo 8: Amasra Yağış Etkinliği İndis Değeri (Erinç Formülüne Göre) (mm)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y
Yağış	91,4	69,8	65	42,2	47,4	59,3	58,8	61,6	95	148,5	137,1	124,2	1000,3
O.Y.S	10.1	9.9	12.3	15.8	19.5	24.0	26.5	26.9	23.6	19.7	15.5	11.8	18
İndis	99	101	81,3	63,29	51,28	41,66	37,73	37,17	42,37	50,76	64,51	84,74	55,55
Y.Etk	Çok Nemli				Nemli	Nemli	Yarı Nemli	Yarı Nemli	Nemli	Nemli	Çok Nemli		

Kaynak: Cide Meteoroloji İstasyonu Verilerinden Derlenmiştir.

Yağışla ilgili karakterler analizlerin en önemlisi ve en fazla kabul görülen indeks Erinç (1965), yıllık yağış miktarlarının yıllık ortalama maksimum sıcaklığa bölünmesiyle elde edilen formüldür. Bu förmüle göre Amasra'da ekim-mart devresi çok nemli, ağustos-eylül dönemi de nemli devre olarak belirlenmiştir. Öte yandan Cide'de ise kasım-nisan ayları çok nemli, mart-ekim ayları nemli devre olarak belirlenmiştir (Tablo7-8). Bu formülün en önemli avantajı ülkemizin bütün bölgelerine uygulanabilirliği ve rasyonel sonuçlar vermesidir. Öte yandan bazı bilim adamlarına ait (Thornwhite) formüller bulunmaktadır. Thornwhite formülünde yağış ve buharlaşma oranına göre bir indeks ortaya koymuştur. Ancak bu yöntem ülkemize uygunluk göstermemesi ve yeryüzünün bir kutuya benzetilip bir sonraki aya yağış ve buharlaşmanın aktarımı gibi birtakım mahzurlu yanlara sahiptir (Sezer, 1988:164). Bu gibi nedenlerden ötürü çalışmamızda Erinç formülü kullanılmıştır.

Erinç (1965) formülüne göre; Amasra'da kasım-aralık ile ocak-nisan ayları arasındaki periyot çok nemli devre olarak belirlenmiştir. Mart-Ekim ayları ise nemli dönemdir. Nitekim yıllık ortalama nemli döneme tekabül etmektedir. Cide'de ise kasım ayından nisan ayına kadar uzun bir dönem çok nemli dönemdir. Ardından gelen aylar yarı nemli dönemdir. Yaz aylarından sonbahar mevsimine geçilmesi sebebiyle nemli dönem Ekim ve Kasım ayında değişmektedir.

Sonuç olarak araştırma sahasında Amasra'da Ekim ve Mart ayına kadar yüksek miktarda yağış ve sıcaklık değerlerini görülmektedir. Nitekim Cide'de de söz konusu durum yaşanmaktadır. Sıcaklık ve yağış değerlerinde farklılıklar mevcuttur. Bu durum bu aylarda evapotranspirasyonun azalmasından kaynaklanmaktadır. Sıcaklık şartlarının belirgin bir şekilde

artış gösterdiği aylarda yarı nemli bir dönem iken; takip eden mevsim, sıcaklık şartlarındaki değişimlere bağlı olarak nemli devreye geçişi sağlamaktadır.

1.4. Hidrografik Özellikler

Suyun insan yaşamındaki önemi ilk çağlardan itibaren yerleşmelerin su kenarı veya kıyılarda kurulmasından başlayıp, günümüzde de fonksiyonel değişikliğe uğrayarak devam etmektedir. Nitekim su yaşamsal faaliyetlerin devamında, doğa ve insan ilişkilerin yönetiminde önem taşır. Çünkü doğanın üçte ikisi sularla kaplı ve bu su karalara oranlandığında yaklaşık olarak %70'lere ulaşmaktadır. Suyun bu önemi doğada bir denge unsuru olmasından kaynaklanmaktadır. Suyun hayatı ifa etmesinin yanı sıra ziraat işlerini düzenlemede, bitkilere can vermede önemli görevleri vardır.

Bir yatak boyunca büyüklü küçüklü akan sulara akarsu denilmektedir (Atalay, 1986:3). Bu yatak boyunca akan akarsuların en küçüğü *dere veya çay*, en büyüğü *ırmak veya nehir* olarak adlandırılmaktadır (Atalay, 2004:8). Ancak nispeten küçük olanlara *dere*, dereye göre göreceli olarak büyük olana *çay*, çaydan büyük olanlar *ırmak veya nehir* olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamada aralarında kesin çizgilerle ayrılmış hayati bir sınır yoktur (Hoşgören, 2004:55).

Çalışma sahası hidrolojik unsurlar bakımından zengin sayılır. Çünkü bölgeye düşen yağış miktarı, yağış koşulları ve litojik özellikler topografya ile birlikte iyi uyum göstermesi inceleme alanının hidrolojik özelliklerinin tanımlanmasında temel unsurdur.

Araştırma sahasının Amasra bölümü litojik özelliklere bağlı olarak zengin bir hidrolojik potansiyele sahiptir. Çünkü iklim özellikleri ve tabakaların çatlaklı ve geçirimli özellikleri ve jeolojik yapının buna müsaade etmesi neticesinde zengin sayılabilecek bir yer altı su potansiyeli ortaya çıkarmaktadır (Özdemir, 2015:26).

Araştırma sahasında yer altı su şebekesi mevcuttur. Yer altı suyunun varlığı bölgede jeologlarca yapılmış olan derin sondaj, petrografi ve stratigrafi çalışmalarından anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda Amasra Havzasının zemininin alüvyal bir yapıdan oluşan formasyon olduğu saptanmıştır. Bartın-Çaycuma Havzası Hidrolojik Etüt adlı çalışmada bu sahadaki formasyonların (Alüvyon-Jura, Kireçtaşı, Kalker Filiş) su taşıma ve yer altı su potansiyellerinin olduğu ve yıllık su taşıma kapasiteleri mukayeseli olarak değerlendirilmiştir (Anonim, 2009:73). Yer altı su potansiyelini saptamada sızma, buharlaşma, akma gibi olaylar ile tabakaların uzanış doğruluları, taşların özelliği gerek yeraltı gerek yerüstü sularının özelliklerini belirlemede rol oynayan temel etmenlerdir (İzbirak, 1989:20).

Amasra'nın hemen güneyinde bulunan yükseltisi 300 ila 400 metre arasında değişen

tepelik alanlar bölge için güncel bir su bölümü çizgisi oluşturur. Bu yamaçların güneyinden kaynaklarını alan dereler Bartın ilinin ismini aldığı Bartın çayına katılarak bir hat boyunca geçtikleri bölgelerde topografya yapısına bağlı olarak kıyılarda küçük kıyı ovalarını oluşturur. Boyları kısa olmasından dolayı genelde pek fazla sedimantasyon faaliyetleri yapmamaktadır.

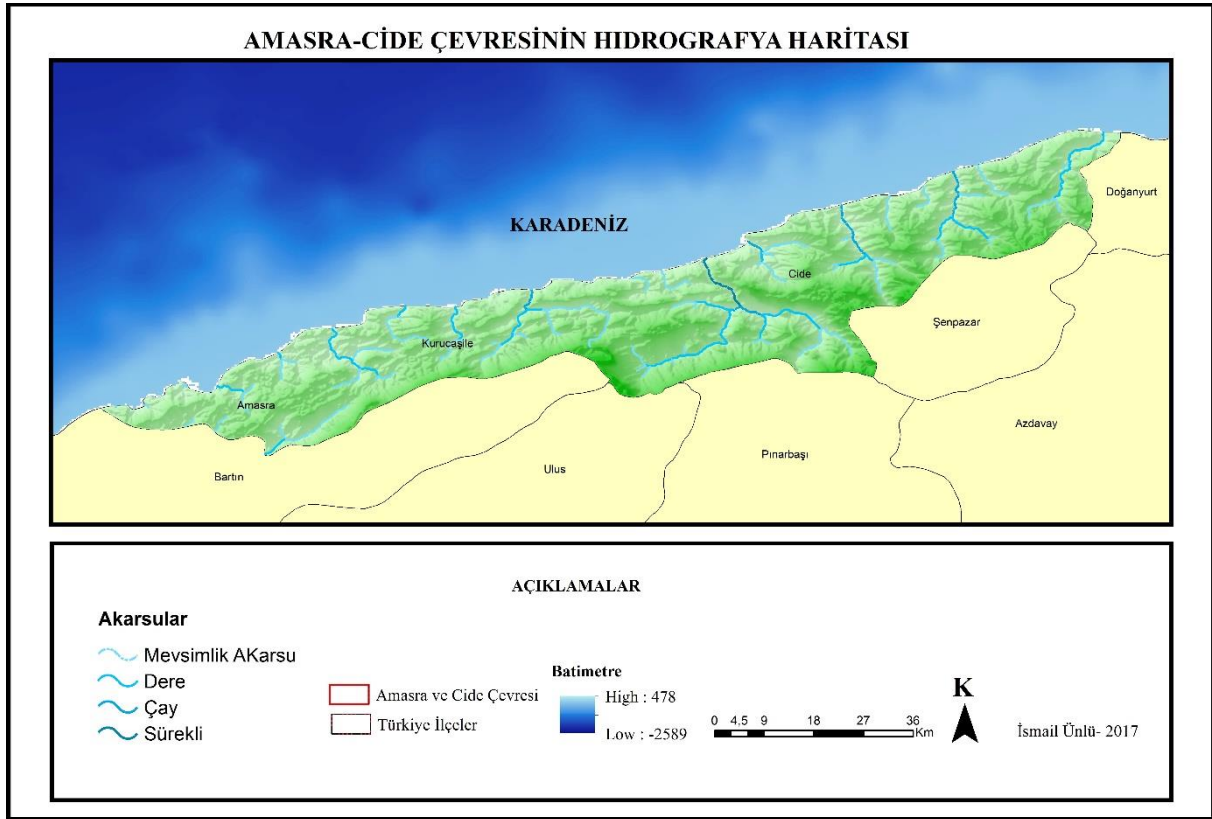
Amasra'nın en önemli akarsuyu Hisarönü'dür. Eski kaynaklarda Amastris veya Horhor Deresi olarak geçer. Kaynağını Amasra'nın kuzeyinden alıp kısa mesafe kat ettikten sonra Karadeniz'e dökülür. Alioba Deresi, Değirmenboğazı Deresi, Çapakdere deresi, Tarlaağzı Deresi, Kiraztarla Dereleri Amasra'da diğer önemli hidrolojik unsurlardır (Harita 6). Bu dereler tepelik yamaçlardan geçerken V şeklinde bir vadi içlerinde akmaktadırlar. Nitekim eğimin azaldığı yerlerde birikinti konilerini oluşturmaktadırlar. *Özdemir*'in kaydettiği gibi “akarsu ağzındaki alüvyal malzeme söz konusu sahada yerleşme kurulmasında önemli bir rol oynamıştır”(Özdemir, 2015:26). Akarsuların yerleşmelerin kurulmasında rolü büyüktür. Yağmur ve kar suyuna bağlı olarak yatağındaki suyu bir hat boyunca (çoğu defa talveg hattı olarak bilinen) bünyesindeki malzemeleri bir yerden başka bir yere taşınması ve taşınmanın yıllar boyu devam edip yatağını düzlemesi yerleşmelerin oluşmasındaki temel roldür (Akyol, 1939-1940:112). Amasra'daki akarsular bu şekilde alüvyonları taşımaktadırlar.

Her mevsim yağışlı Karadeniz iklimi, akarsuların rejimlerinin düzenli olmasını sağlamaktadır. Akarsular yağmur suları haricinde kar suları ile beslenmektedir. Sonbahar ve kış aylarında yağış değerleri üst seviyeye ulaştığı için doğal olarak bölgedeki akarsularda canlılık ve taşkın faaliyetleri artmaktadır. Yaz aylarında sıcaklığa bağlı olarak buharlaşma gerçekleşmektedir. Bu gibi iklimsel etmenler akarsuyun yıllık olarak değişik seviyelerde akmasına sebep olmaktadır.

Amasra'da kalker formasyonların varlığına bağlı olarak yeryüzeyindeki sular yer altına kolayca infiltre olabilmektedir. Çünkü İzbrak'a göre doğada infiltrasyonu sağlamayan taş yok gibidir. Ama taşların özellikleri infiltrasyon özelliklerini belirler, bazıları tamamen bazıları kısmen de olsa suyu geçirir (İzbrak, 1989:21). Amasra'daki taban suyunun fazla olması bölgede zeminde eriyebilen taşların mevcudiyetinden ileri gelmektedir. Şöyle ki; “*Kaya ne kadar eriyen kolay cinsten ise iklim şartları ve zamanın süresi aynı olmak şartıyla suyun infiltrasyonu o nisbette ilerler*” (Erinç, 1960:108). Bu açıklamalara dayanarak yer altı suyunu besleyen litolojik kayaçlar, suyun zemine kolayca sızmasını sağlamaktadır. Amasra'da Düzkoy İnciri, Selenli ve Meydantarla karstik depresyonları çevreden gelen akarsuları radyal drenaj ağı oluşturmaktadırlar (Demirca, 1999:16). Radyal drenaj ağı domlar üzerinde simetrik drenaj ağı ve volkanik sahalarda gerçekleşir. Radyal drenaj ağı yapısal kontrol ve tektonik akış olarak yorumlanmasına rağmen ikisi aynı mesafede yorumlanamaz.

Bu yorumlamayı akarsuların akışlarına bağlı olarak devasa kayalar ve sediment malzemelerinin yapısını bozmuştur (Ro, 2008:4). Amasra'daki radyal dreanaj ağını Demirca (1999)'nın ifade ettiği gibi yükseltisi fazla olmayan tepelerden akarsuyun bir hat boyunca akışını sağladığı tepelik alanları deforme ederek sürempoze boğaz şeklinde vadi tabanlarındaki faaliyetlerden anlaşılmaktadır. Zaten bu şebeke Erinç'e göre yüksek sahadan çıkan vadiler kaynak kısmına doğru ilerledikçe birbirinden ayrılırlar, bu ayrılmanın temelinde orojenik ve epirojenik hareketlerin belirleyici rolü bulunmaktadır (Erinç, ve Bilgin, 1956:146).

Kurucaşile Amasra'da gibi zengin yer altı ve yer üstü su potansiyeline sahiptir. Kurucaşile'den doğup belirli bir mesafe kat ettikten sonra Karadeniz'e dökülen Kapısuyu ve Tekkeönü dereleri bulunmaktadır. Bu derelerin akışları mevsimlik olarak değişmektedir. Kuzey Anadolu dağlarının kuzeyine bakan yamaçlarından kaynaklarını alan akarsular bir balık kılçığı şeklinde ana ve yan kollardan gelen akımla birlikte bir havza etrafında birleşirler (Atalay, 2011:120). Bu şekilde kıyıya paralel olarak uzanan Kapısuyu ve Tekkeönü dereleri topografyayı kat ederek kıyıda sedimantasyon faaliyetlerine devam etmektedirler. Aynı zamanda topografik yüzeyde akarsular eski yataklarını umursamadan güncel yataklarını aşındırarak devam etmektedir (Yücel, 1988:4). Bu iki derenin haricinde Başköy, Elvanlar, Musaköy, Kapısu, Böğürtlen, Kömürlüdüz dereleri bulunmaktadır. Kurucaşile'de göl olarak sadece Gölderesi bulunmaktadır. 300 m akımdan başlayarak akan göl bünyesinde küçük göller ihtiva etmektedir ve Cambu Koyuna dökülmektedir. Yıllık akım değerleri yaz aylarında buharlaşmaya bağlı olarak değişmekte olup yağışların arttığı mevsimde yükselmektedir.

Harita 6: Amasra-Cide Çevresinin Hidrografya Haritası

Araştırma sahasının Cide bölümünün hidrolojisi incelendiğinde; Kapısu Deresinden sonra batıdan doğuya doğru Konuklu deresi ve onun yan kollarının oluşturduğu derecikleri görülmektedir. Nanepınarı mevkinde toplanma alan olan bu derecikler sırasıyla kuzeybatı güneydoğu yönünde Yok, Kırık, Değirmendere, Devrecik, Doğruca dereleridir. Bir hat boyunca uzanan bu dereler Konuklu deresine bağlanarak Yeniköy mevkinde Karadeniz'e dökülmektedir. Büyüklükleri fazla olmayan bu dereler mevsimsel sıcaklık değişimi ve yağışlara bağlı olarak akım ve debilerinde niceliksel ve niteliksel olarak düşüşler yaşamaktadır. Daday'dan kaynağını alıp Gömeren mevkinden doğan Devrakani Çayı, Şenköy'ün birkaç metre ötesinden doğan Sarıçam Deresi ile Karabalçık mevkinde birleşmektedir. Başlangıçta iki kol olan akarsu birleştikten sonra bir hat boyunca Samanlı ve Bayırlar mevkinde iki kola ayrılmaktadır. Bunlardan Bayırlı mevkinde Derebucağı deresi, Çukurçal mevkinde ise Olcak ve Güren çayı olarak akışlarını devam ettirmektedirler. Öte yandan Devrakani'nin uzantısı olan Irmak Çayı, Çukurçal mevkinde hayat bulmaktadır. Reliefe uygun olarak akarsu yer yer akım yönünde sapma ve değişikliklere bağlı olarak Irmakköy ve Kumluca'nın denize açılan sahilinde Karadeniz'e dökülmektedir

Cide'yi etkileyen diğer bir unsur ise Karaman Deresidir. Derenin yukarı çığırı olan Aksu mevki, Kırıcı mevkiine kadar düzlemsel bir alanda akışına devam etmektedir. Öte

yandan Kasım mevkinden doğan Kuz Deresi Bayraklı mevkiinde Kuz Deresine göre batı yönde Karaman Deresi ile karşılaşma sahasında buluşmaktadır. Karadeniz sahil yolunu kat ettikten sonra Karaman deresi olarak Karadeniz'e dökülmektedir. Batı Karadeniz genelinde sağanak yağışlı yağmurlara bağlı olarak sel rejimli akarsular yörede yağışın arttığı aylarda taşkınlar meydana getirmektedirler. Karadeniz'deki akarsuların akışlarındaki değişiklik rejim düzensizliğinden değil aksine akarsuların yüksek alanlardan doğmaları, havzasıyla relief şartları arasında muntazam bir uyumsuzluğun olmasından kaynaklanmaktadır (Erinç, 1957:175). Bu uyumsuzluğa paralel olarak akarsuların doğuş mecralarının yüksek olması ve topografik düzensizlik içinde akması akarsuların akım düzenlerini birtakım mahzurlar doğurmaktadır (Erinç, 1957:94).

1.5. Toprak Özellikleri

Araştırma alanında iklim, vejetasyon, yer şekilleri ve kayaç litolojisine göre farklı toprak özellikleri ve toprak grupları ortaya çıkmıştır. Bu toprak gruplarının fiziksel ve kimyasal özellikleri bu faktörler altında incelenecektir. Nitekim bu ilişki Darkot'a göre *"Toprak kendisini meydana getiren elamanların fiziki halleri (tanelerin ince veya kalın),su bakımından geçirimli ve geçirimsiz olması kimyasal terkihi ile iktisadi coğrafyayı yakından ilgilendirmektedir. Toprağın bu özellikleri onun türediği kayaların tabiatına veya yerleştiği zemine diğer taraftan da iklim şartlarına (sıcaklık, yağış) bağlıdır"* (Darkot, 1958:16).

Çalışma alanında da 6 tür toprak bulunmaktadır. Bunlar; alüvyal topraklar, gri kahverengi podzolik topraklar, kolüvyal topraklar, kahverengi orman toprakları, kırmızı sarı podzolik topraklar ve kireçli kahverengi orman topraklardır (Harita 7) Bunlardan alüvyal topraklar, akarsuların taşımış oldukları maddeleri bir yerden başka bir yere taşıyıp güçlerinin azaldıkları yerde biriktirme sonucu oluşan topraklardır. Bunlar genç deltalarda ve akarsuyun iki yanında taşıma ovalarında bulunmaktadır (Ergene, 1987:85). Taşınmaya bağlı olarak yeni toprak içermesinden dolayı belirli bir profil zonu yoktur. Toprak profillerini içerebilmesi için üzerinden belirli bir zamanın geçmesi gereklidir. Bu topraklar ekseriyetle yağışlı bölgelerin vadi tabanlarında oluşmaktadır. Çalışma sahasında Amasra'da Hisarönü deresi civarında Kurucaşile'de, Kapısu ve Tekkeönü derelerinin yataklarında Cide'de Irmakçay ve Kumluca deresinin yataklarında rastlanılmaktadır. Toprağın üst katında taşınma işlemi olduğu için kireççe zengindir. Çünkü toprakta suyu tutacak yeterli derece mineral olmadığı için alt kata infiltrasyon kolaylıkla sağlanabilmektedir.

Çalışma alanında bir diğer toprak türü gri kahverengi podzolik topraklardır. Bu topraklar Karadeniz iklimini karakterize eden topraklardır. Serin ve yağışlı iklime kolayca

uyum sağlayabilirler. Yıllık ortalama yağış miktarı 1000 mm'nin üstünde, yıllık ortalama sıcaklık 8 °C 'nin altında oluşmaktadır (Atalay, 2011b:404). Podzol topraklar soğuk ve nemli iklim şartlarında oluşan kayın, göknar, ladin ve sarıçam gibi ibreli topluluklarının altında yayılış gösterirler (Mater, 1986:122). Çalışma sahasında Cide'de bolca bulunmaktadır. Bu sahalar yağışla beraber Karadeniz dağlarının kuzeye bakan yamaçlarında ortalama yükseltisi 1000 m'nin üzerinde seyir etmektedir (Tuğ, 2006:126).

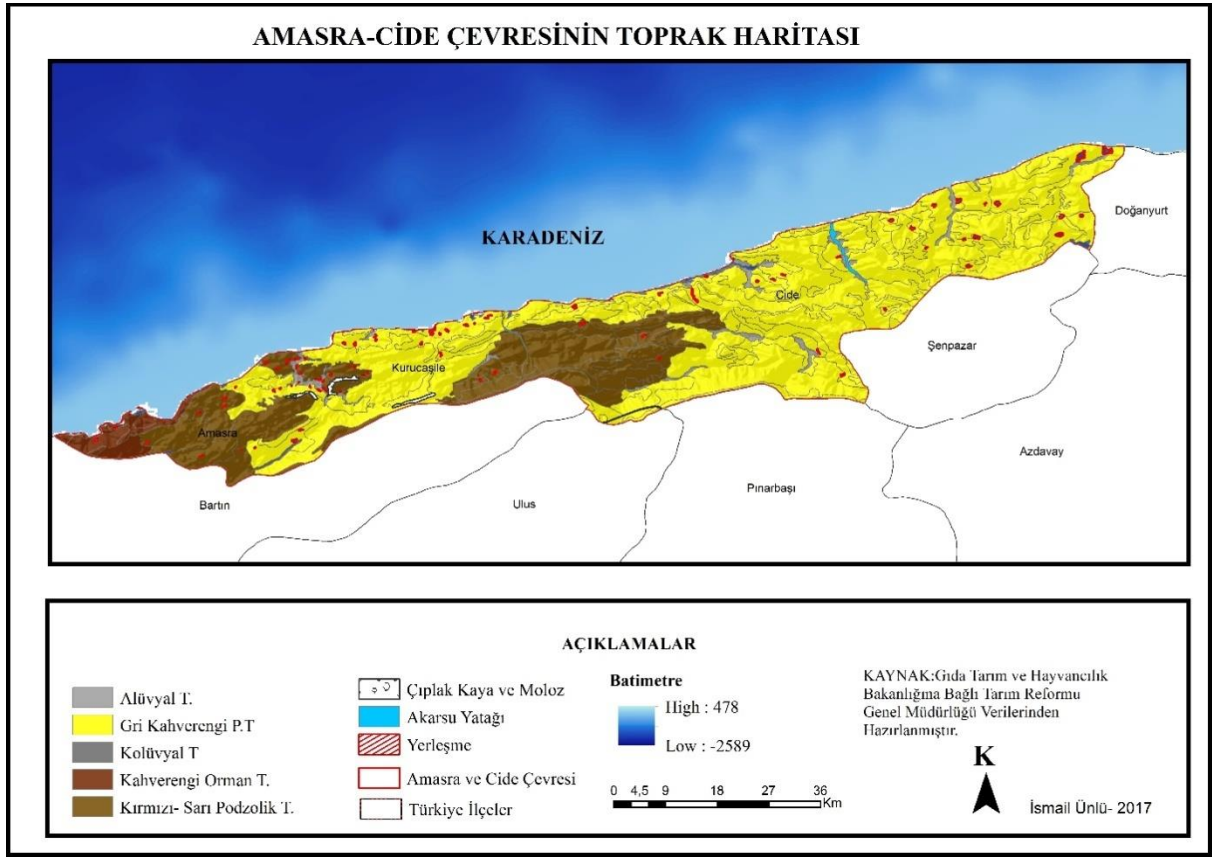
Esasında podzol toprakları boreal ormanların alt tabakasında, ana materyalin çoğunlukla karışık bir şekilde bulunduğu glasiyel sahalarda oluşmaktadır. Boreal ormanların haricinde ise yüksek sıcaklık altında ana materyalin silikat taneleriyle birlikte periglasiyel sahaların kum depolarında tropiklerde ise kıyıların dalga etkisiyle yoğun kumul sahasında belirlemektedir (Bremen ve Buurman, 2002:257). Söz konusu durum sıcaklık, yağış ve vejetatif faaliyetlerin etkisiyle organik madde birikimi sağlanmaktadır. Bu biriken organik madde asitlerin ve diğer organik maddelerin meydana gelmesi için bir ayrışma mekanizmasına ihtiyaç vardır (Ergene, 1987:53). Serin ve yağışlı iklimde kimyasal ayrışma etkisi fazla olduğundan yağmur ve kar sularıyla yıkanan toprak bünyesindeki killi bir alt katmana taşır. Taşıma esnasında üst katmanda aşırı yıkanma sonucu podzol oluşmaktadır. Podzolun yıkanma zonu kül renginde birikme zonu ise sarımsı kırmızı veya kırmızı renktedir (Kantarcı, 2000:266). Karadeniz'de iğne yapraklı veya yaprağını döken ormanlar, her ikisi karışımından oluşan orman örtüsü altında oluşmaktadır. Çalışma sahasında Amasra'nın doğu kesimi ve Kurucaşile'de yaygın olarak bulunmaktadır. Toprakların litojik özelliklerine göre podzolik topraklar kırmızı veya sarı renk alabilmektedir. Drenaj şartlarının yüksek olduğu bu topraklarda bitki örtüsü yoğun bir şekilde gelişebilmektedir. Çünkü ayrışmaya bağlı olarak yoğun bir humus kalıntısı ortaya çıkmaktadır

Gri kahverengi podzolik topraklar meydana gelmesinde podzolizasyonun etkisi olup karışık orman veya yapraklarını döken orman örtü tabakası altında oluşmaktadır. Bu topraklar asidik özellik göstermektedir. Horizonlarında yıkanmaya bağlı olarak renk değişimi görülür (Sarı, 2001:27). Arazi kullanım sınıflandırmasında VI ve VII sınıfta yer alır. Öte yandan kırmızı-sarı podzolik topraklar gri kahverengi podzolik topraklara göre daha gelişmiş ve iyi drenaj şartlarına sahip olan toprak türüdür. Bu toprakta sedimantasyon faaliyetlerinin bulunduğu O katmanı diğerine göre kalındır. Asidik özelliği çoğunlukta olup, silis ve kalsiyum oranı bakımından fakirdir. Toprağa rengini veren şüphesiz demirin oksidasyona uğrayarak toprak strüktüründe benekler şeklinde yer almasıdır. Arazi kullanım sınıflandırmasında gri kahverengi podzolik topraklar VI ve VII sınıfta yer alır. Çoğunlukla orman arazisi olarak kullanılır. Gri kahverengi topraklar besin yönünden fakir olup üzerinde

tarım yapma imkanı sağlamamaktadır (Doğan vd., 2013:24). Kırmızı sarı podzolik topraklar çalışma sahasının güneybatısında görülmektedir.

Çalışma sahasının bir diğer toprak türü olan Kahverengi orman toprakları Batı Karadeniz’de oldukça yaygın olan toprak türlerindedir. Bu topraklar kireç oranı bakımından zengindir. Geniş yapraklı ormanların bulunduğu sahalarda oluşurlar. Drenaj özellikleri genelde iyidir. Diğerlerinin aksine tarımsal faaliyetler yapılabilir. Bartın genelinde tarım toprakları depresyonlarına paralel olarak uzanmaktadır. Tarım yapılabilen topraklar orografik özelliklere bağlı olarak değişmektedir (Emiroğlu, 1965:140). Bu türden topraklar Amasra’nın batısında görülmektedir. Eğimin fazla olduğu bu sahada topraklar genelde sığ özellik gösterirler. Bu toprak tabakasında yoğun bir orman örtüsü oluşmuştur. Yoğun orman örtüsü bölgede gemi yapımında ham madde sağlayarak balıkçılık faaliyetlerinin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Kireçli kahverengi orman toprakları kahverengi orman toprakları gibi yaprağını döken orman örtüsü altında oluşmaktadır. Drenaj şartları iyi olan bu toprakta oluşumunda kısmen de olsa podzolleşme rol oynamaktadır. Yağışlarla birlikte topraktaki kil ve diğer mineraller büyük ölçüde taşınmıştır. Daha çok metamorfik ve püskürük kayaların yaygın olduğu sahalarda görülen bu toprak tipinde tarımsal faaliyetler açısından uygun değildir. Arazi kullanım kabiliyeti sınıflandırmasında II, III ve IV. sınıflandırmada yer alır. Öte yandan Kolüvyal topraklar daha çok akarsu vadilerinde meydana gelirler. Çünkü taşıma esnasında akarsu önünde veya arka kısımda A ve C profili oluşturur. Bu toprak tipi akarsu, eğim, drenaj şartları gibi topografya üzerinde etkisi olan birden fazla etmenin rolüne bağlı olarak şekillenir. Eğim sıklığı veya azlığında yer yer topografik düzensizlikler yani polisikler içerir. Eğimin büyüdüğü yerlerde tane yapısı ve boyu büyür öte yandan küçüldüğü yerde ise tanecik boyutu küçülmektedir (Sarı, 2001:26). Eğimin azaldığı yerlerde alüvyal topraklara karışabilmektedir. Yağışla beraber verimleri yüksek olabilmektedir. Araştırma sahasında Kuruçayile’de ve Cide’de akarsu vadilerinde küçük boyutta da olsa görülebilmektedir.

Harita 7: Amasra-Cide Çevresinin Toprak Haritası

Araştırma sahasının arazi kabiliyet sınıflandırması açısından ele alındığında; Amasra, Kurucaşile ve Cide’de topografyanın sınırlandırıcı faaliyetlerini görmekteyiz. Amasra’nın güneyinde yükselmeye başlayan tepelik sahalardan Cide’ye kadar olan uzanan sahada kıyı boyunca dağınık ve parçalı arızalı bir arazi örtüsü vardır. Bu bölgede morfolojik yapı nedeniyle hem denizin ekonomik değeri kısıtlanmakta hem de tarımsal verim açısından bölge arazileri yeterince değerlendirilmemektedir. Akarsuların getirdiği organik madde ve mineraller topografyadaki polisiklikten ötürü kıyı bandı ya da kıyı gerisinde toprak üzerinde kalmayıp aksine derine gidip çökmektedir (Emiroğlu, 1968:259).

1.6. Bitki Örtüsü Özellikleri

Bitki örtüsü iklim elemanları (sıcaklık, yağmur vb.) ve topografik şartlara (eğim, bakı, yükselti) bağlıdır. Bu durum “Başta iklim olmak üzere bütün coğrafi olaylar ve iktisadi faaliyetler her şeyden önce irtifa(yükseklik)nin etkisi altındadır (Tanoğlu, 1944:39). Türkiye ortalama yükseltisi çevresindeki ülkelere göre nispeten fazla bir ülkedir. Yükseltinin fazlalığı bitki için gerekli olan sıcaklık, nem, yağış, rüzgar ve ışık gibi etmenlerin tayininde büyük rol oynamaktadır.

İklim elemanları yükseltiye bağlı olarak bitki ve bitki topluluklarının yayılış sahasında

önemli bir etkidir. Bu faktörler bitkilerin şekillenmesinde önemli bir yer edinmektedir. Türkiye'nin konumu ve iklimin yarattığı coğrafi farklılıklar doğal bitki örtüsü, orman örtüsü ve diğer formasyonların (ağaç, çalı) oluşumuna sebep olmaktadır (Günel, 2013,1). Batı Karadeniz bölümü Davis (1971)'e göre bitki coğrafyası açısından Avrupa-Sibirya flora alemi Öksin alt flora alemi içinde kendine yer almaktadır (Avcı, 1993:296). Öte yandan araştırma sahamız *Flora of Turkey*'e göre 32-34 Doğu meridyenleri 4. grid ve coğrafik bölmeler olarak 2 ve 3. aralıkta yer almaktadır (Davis, 1984:16-17). Amasra kasabası Karadeniz iklimin özelliklerini yansıtmışından dolayı bu iklime ait karakteristik bitki topluluklarını barındırmaktadır. Amasra'da zengin bitki örtüsünün bulunmasında hiç kuşkusuz litolojik yapısı, bitkiye hayat veren toprak yapısındaki farklılık, topografyanın değişkenlikler içermesi yatmaktadır. Gerçekten de iklimin bütün aylarda yağışlı olması, yağış miktarının fazla, sıcaklık miktarlarının denizelliğe bağlı olarak yıl içinde düzenli seyir etmesi gibi temel faktörler Amasra'yı eşsiz kılan değerler arasındadır. Aynı zamanda Amasra'nın da içinde bulunduğu Küre Dağları ekosistemi hem Amasra, hem de çevresindeki iller için devasa bir bitki ve hayvan potansiyeli barındırmaktadır (Çorbacı, 2014:275). Bu sistem alternatif turizm çeşitliliğinin (kanyon, akarsu turizmi, vd.) fazla olduğu doğal peyzaj alanlarından birisidir. Doğa sporlarının rahatlıkla yapılabileceği Türkiye'nin ender ekoturizm alanlarından birisidir (İbret ve Cansız, 2016:107). Nitekim karstik arazilerin fazlaca yer kaplaması hem bitki türleri açısından hem de hayvan türleri açısından yöreyi zengin kılmaktadır (İbret ve Aydınöz, 2006:214).

Amasra'nın bitki türlerini tespit etmek amacıyla bir dizi çalışmalar yapılmıştır. Bunlar Yatgın (1996), Kaya vd. (1999), Yılmaz (2001), Kaya ve Başaran (2006), Naim (2010) dir. Bu çalışmalar Amasra'nın süksesyon, varyete, endemizm ve floristik kompozisyon özelliklerini kapsamaktadır. Amasra'da bitki topluluklarını orman vejetasyonu, ot vejetasyonu ve maki toplulukları olarak 3 kısımda incelenecektir.

Amasra'da orman vejetasyonunu oluşturan başlıca ağaç türleri; *Carpinus Betulus L.* (Adi gürgen), *Castanea Sativa Mill* (Anadolu Kestanesi), *Fagus Orientalis L.* (Doğu Kayını), *Ostrya Carpinifolia Scop* (Gürgen Yapraklı Kayacık), *Tilia Argentea Desfe* (Gümişi İhlamur) dir. Maki türlerini oluşturanların başlıcaları; *Arbutus Unedo L* (Kocayemiş), *Cistus Creticus L* (Pembe Çiçekli Laden), *Cistus Salvifolius* (Beyaz Çiçekli Laden), *Erica Arborea L* (Ağaç Fundası), *Juniperus Oxycedrus* (Katrana Ardıcı), *Laurus Nobilis* (Defne), *Maritima Communis L* (Mersin), *Phillyrea Latifolia L* (Akçakesme), *Rosa Canina* (Kuşburnu), *Spartium Jenseum L* (Katırtırnağı) gibi bitkilerdir.

Amasra'nın ot vejetasyonu ise *Anadolu Çoban Püskülü* (*Ilex colchica Pay.*) ,adi

orman sarmaşığı (*Hederia heliw* L), ve *kafesotu* (*Anchusa azuera miller*) dur. Bu türler kayın ve gürgen ormanları arasında karışık orman oluştururken Amasra'da ATİ lojmanlarının güney ve güneydoğusu, Kaleşah Mahallesi, Tavacık Tepe Gölyanı Tepe Doruk tepenin yamaçlarında bulunmaktadır (Özdemir, 2015:31). Bunların haricinde orman gülü (*Rhodendium panticum*), mürver (*sambucus nigra*), böğürtlen (*Rubus fricatase*), ısırgan(*Uritica digica*) ,ökseotu (*Viscum sp*),defne (*Laurus nobilis*),eğrelti otu (*Pteridium sp*) gibi türler orman altı türlerini oluşturmaktadırlar.

Amasra'da iç bölgede tarlalarda kültür bitkisi ya da tarımda faydalanabilmek amacıyla fındıkların varlığı göze çarpar. İlçenin kıyından içe doğru takriben 200-300 metre girdiğinizde Kaleşah Mahallesi civarında apartman sitelerin hemen yanı başında fındıklar toplu bir şekilde bulunmaktadır. Eğimli yamaçlarda daha büyük formasyonlar oluşturmaktadır.

Fotoğraf 8: Amasra'da Fındık Bahçelerinden Görünüm

Amasra'da orman türlerinden başka; *Acer Kampestre* L(Ova Akçağacı),*Ulmis minor* Miller Subp minör (Ova Karağacı),*Qeurchus Cerris* L(Saçlı Meşe),*Fraxinus Angustifolia* Vahl. (Sivri Meyveli Dişbudak) ağaç türleri ile; *Cornus Mas* L.(Sarı Çiçekli Kızılcık),*Cornus Sanguinea* L,*Cotinus coggygria* Scop (Perüke Çalısı),*Cratageus monogyna* Jack subsp *monogyna* (Alıç),*Corylus Avellena* L(Adi Fındık),*Lauracerasous officinalis* Roem (Karayemiş),*Ligustrum vulgare* L (Adi Kurtbağrı), *Rhodendon Ponticum* L (Mor Çiçekli Orman Gülü) gibi çalı türleri sahil şeridinin florasının önemli bir kısmını meydana getirmektedir. Bölgedeki hem otsu hem de odunsu türler bölge ekolojik şartlarına bağlı olarak

entegrasyonunu iyi sağlamışlar günümüze kadar iyi bir gelişim göstermişlerdir. Amasra orman varlığı bakımından yaklaşık olarak 17767 ha olup, bunun 10855 ha'nı orman alanı oluşturmaktadır (Özdemir, 2015:31). Orman örtüsü oluşturan türler kayın, gürgen, meşe, kestane ve şimşir oluşturmaktadır. Karadeniz'in kuzeye bakan yamaçlarında nem isteği yüksek ağaç türlerinden oluşan ormanlar yer alır. Psödomaki formasyonlarının sona erdiği sahada yaklaşık 200-250 metre yükseklikten sonra sıcaklık isteği orta derecede yağış isteği yüksek olan doğu kayını kendine yer bulur. Kayınları takip eden yükseklikten sonra gürgen, Anadolu Kestanesi, Saplı Meşe, Sapsız Meşe, Mazı Meşesi, Akçaağaç, ıhlamur, dişbudak, fındık, karaağaç ve şimşir olarak karışık bir orman ortaya çıkmaktadır (Günel,2013:1-2). Amasra'da sahil boyunca 600 metrelik alanda meşe, kayın ve gürgen ağaçları yaygın olarak bulunmaktadır (Sarı, 2001:22).

Amasra'da yapraklarını döken ağaçlar arasında; *Carpinus betulus* L. (Yaygın Gürgen), *Castanea sativa* Mill. (Anadolu Kestane), *Acer sp.* (Akçaağaç) ve *Fraxinus sp.* (Dişbudak), iğne yapraklı türler arasında ise *Pinus nigra* L. (Karaçam) ve *Pinus sylvestris* L.(Sarıçam) türleri yoğun olarak bulunmaktadır. Bunların haricinde karstik alanlarda yalancı makiler bulunmaktadır. Bu türlerden Defne (*Laurus Nobilis*) kıyıda ve yerleşim birimlerine yakın olarak topografyada yerini almıştır (Çorbacı, 2014:276). Akdeniz'e ait bitki flora ve faunasının bu bölgede olması kıyıda sıcaklık ve nem şartlarının uygun olmasından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca yayılış ve yetişme alanı olarak Akdeniz iklimine ait olan bitkilerin öz vatanının haricinde başka bir bölgede yaşama ve yayılış alanı bulması bu bitkinin daha önce ya aktif yayılış ya da pasif yayılış ile bu bölgeye göç etmesinden kaynaklanmaktadır. (Atalay, 1994:9). Araştırma sahasında bu iki yayılma türüne sahiptir. Çorbacı'ya göre Amasra çevresinde kuzey ve kuzeybatıya bakılı yamaçlarda Kızılçam, Erhami Karaçamı ve Sahil Çamı, Fıstık Çamı ve Lübnan Sedirini görülmektedir (Çorbacı, 2014:300). Bu tür yayılmalarda beşeri bir unsur olarak insanın rolü unutulmamalıdır.

Amasra yakın çevresi kayın ve kestane ormanlarıyla kaplı iken nemli alçak kesimleri gürgen ve ıhlamurdan oluşan karışık orman türlerinden oluşmaktadır (Çorbacı, 2014:299). Dağlık araziler ve depresyon içleri ham toprak olması sebebiyle buralarda yetişen bitkiler daha kalın ve boylu olmaktadır. Oysa kıyıda kesimlerde bitki boyu insan faktörüne bağlı olarak tahrip olunmakta ve vejetatif faaliyetleri yeterince gelişmemektedir. Dağlık alanlar, depresyon içlerinin bakir olması ve toprak şartları bakımından iyi özellikler göstermesi bitkinin gelişme göstermesinde temel etkidir.

Fotoğraf 9: Amasra’da Maki Formasyonlarından Bir Görünüm

Amasra’ın köylerinde karışık olarak gürgen ve kestane ağaçlarının arasında ıhlamur türleri bulunmaktadır. Dayanıklılığı ile yöre halkının mobilya ve diğer işlerinde kullanıldığı bu ağaç türü ne yazık ki kışları yakacak olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda iç kesimlerde tarım yapılabilecek alanlar yoğun bitki örtüsüne bağlı olarak kullanılamamaktadır.

Kayalık alanlarda su isteği daha az, olan çalı ve ot formasyonu şeklinde karışık türler bulunur. Bunlar; meşe, sandal, kızılçam, kayacık, sumak, gürgen, defne, kocayemiş, gürgen, mersin, funda, menengiçtir. Söz konusu türler maki vejetasyonundaki nemcil türlerle beraber bulunmaktadır (Atalay, 2008:369).

Arıt’tan Amasra’ya yol alındığında 600 metrelik alanda karaçamların varlığı göze çarpmaktadır (Çorbacı, 2002:50). Esasında karaçam karışık orman toplulukları içerisinde yer alır. 30 metreye kadar boy atımı yapabilen karaçam kozalak örgüsü olarak düzensizdir (Anşin, 2008:122). Denize bakan yamaç ve kıyılarda kızılçam ile iyi bir birliktelik oluşturur. Bu türün yayılış için ekolojik olarak nispeten eğimi az, düz alanlar en uygun sahadır. Gölgeyi seven bir tür olduğu için nemli ve yarı nemli ortamlarda sarıçam, göknar kayınlarla birlikte kuzey ve kuzeybatı yamaçlarında karışık orman örtüsü oluşturur. Ayrıca sis ve yaz yağışlarını alan yerlerde topluluk halinde bulunabilir (Atalay ve Efe, 2010:124). Karışık ormanlar Amasra’nın güneydoğusunda görülür. Vadi içlerinde ise, çoğunlukla kayın, gürgen ıhlamur ve titrek kavak popülasyonu görülür (Demirca, 1999:15).

Akdeniz iklimine ait olan bitki türlerinden kızılçam, zeytin defne, mersin, kocayemiş, akçakesme Amasra’da yayılış sahası bulunmaktadır. Bu türler Akdeniz

iklimindeki gibi boy ve atımı gerçekleştirmemektedir. Çünkü yer değiştiren bu bitkiler fiziksel ve morfolojik görüntülerini ortamda hüküm süren ekolojik şartlara göre ayarlamışlardır (Atalay, 2008:189). Kızılçamlar ile psödomaki toplulukları yer yer birliktelik oluşturmaktadır. Çakraz'a doğru seriler halinde uzanan kızılçamlar bu sahada topluluklar halinde görülürken, karışık orman bölümünde meşe ve kestane ile birliktelik oluşturmaktadır. Sahile yakın kesimlerde bulunan bu tür Amasra'dan Çakraz'a uzanan sahada 85.5 ha alan kaplamaktadır. Kurucaşile'de ise 76,5 ha alanda yayılım sağlamaktadır (Saribaş ve Ekinci, 2004:129).

Fotoğraf 10: Fatih Mahallesinde Kavak Popülasyonun Yayılımı

Akdeniz iklimine ait diğer bir tür olan zeytin Amasra'da Tarihi Kemer köprüsünün hemen sağında konuşlandığı gibi, aynı zamanda Boztepe'de yamaçta bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar çok az miktarda yayılma imkanı bulmuştur. Ayrıca su isteklerine bağlı olarak kavak popülasyonunun dere kenarlarında yayılış sahası bulmaktadır.

Amasra'da kıyıda 100 ila 350 metre arasında gürgen ve meşe türleri yer almaktadır (Çorbacı, 2014:299). Kıyıdan üst kademelere geçildiğinde kestane, kayın ve meşelerden oluşan karışık bir orman birlikteliği görülmektedir. Meşeler bölgedeki vejetasyon için önemli bir orman faunasıdır. Nitekim sağlamlığı, yakacak odun olarak kullanımı, odunsu özelliğinin yanı sıra hayvan yemi olarak kullanımı ve patolojik olarak inceleme alanı ve değerli meyvesiyle birden fazla alanda kullanılmaktadır (Yaltırık, 1984:3). Bu özelliklerine rağmen son 20 sene içinde Amasra'da meşelerin sayıca azaldığı gözlenmektedir. Çünkü alçak

sahalarda kesilmiş, köklerinden taze sürgünler çıkaran meşelere rastlanılmıştır (Şahin, 1998:19). Amasra kasabasında maden direği ihtiyacını karşılamak amacıyla meşe başta olmak üzere diğer türlerden kesim yapılması yörenin flora ve faunasına zarar vermiştir (Özdemir, 2015:34).

Amasra'da bulunan Tavşanadası ile Boztepe yarımadası kaya zemin üzerindeki çimenlikleri ve dik kayalıklarıyla doğal bir güzellik sergilemektedir. Kalkerli yapısı, kısa boylu ağaçları, otsu formasyonları ve flora alanı birçok canlıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu sahada endemik *Heracleum platytaenium* Boiss.türü yer almaktadır (Çorbacı, 2014:297).

Fotoğraf 11: Tavşanadası Sarp Kayalıklar ve Üzerinde Hayat Bulan Bitkiler

Sahada ekolojik olarak tehdit altında olan endemik türler de vardır. Bunlar; *Seseli resinosum* Freyn and Sint. *Sideritis dichotoma* Huter'dir. Dik kayalık alanlar endemik tür barındırdığı gibi aynı zamana bakir bitkilerin birer yaşama alanıdır. Kıyıdan uzaklıkları ve insanların beşeri müdahalelerine karşı izole kalmaları sebebiyle günümüze kadar gelebilmişlerdir. Aynı zamanda çalı ve psödomaki türleri bu alanlarda reliefe uygun sıcaklık ve nem koşullarında kendilerine yer edinmişlerdir. Boztepe adasında *Heracleum platytaenium* Boiss, *Sideritis dichotoma* Huter. ve *Seseli resinosum* Freyn and Sint. Bölgede bulunan endemik türlerden bazılarıdır (Çorbacı, 2014:297-298).

Bölgede artan ihtiyaçlara paralel olarak tarım arazisi elde etmek, turizm faaliyetlerine bağlı olarak yeni bir iş sahası oluşturmak ya da toplu konutların girebileceği bir arazi alanı sağlamak gibi beşeri müdahaleler sonucunda büyük oranda orman varlığı kaybedilmiştir.

Bölgede ulaşımı hızlandırmak amacıyla yapılan başlanan Amasra-Bartın, Amasra-Çakraz, Amasra-Kurucaşile tünelleri (doğal peyzaj üzerinde oynamalar yaparak yine) bitki tahribatına sebep olmuştur.

Amasra Tarlaağzı ve Gömü'de yer alan taş kömürü ocakları civarında işletmelerin açıldığı tarihten günümüze kadar yöredeki flora tahrip edilmeye devam edilmektedir. Bu sahadaki kestane, kavak, ıhlamur gibi ağaçların yanı sıra kuşburnu, böğürtlen gibi otsu ve çalı türleri de bu tahripten olumsuz etkilenmiştir. Son zamanlarda sürdürülebilir ağaçlandırma çalışmaları kapsamında maden direği ihtiyacını karşılamak amacıyla sahil çamı dikimine gidilmiştir (Çorbacı, 2014:301).

Bartın ili orman varlığı bakımından zengindir. Bartın 214.300 ha alanın %46'sını ormanlar, %7'sini çayır ve meralar, %35'ini tarımsal alanlar, %12'sini yerleşim alanları oluşturmaktadır (Öter, 2008:63, Emir,2002:14). Öte yandan Kurucaşile orman varlığı 10.117 ha alandır (Ekici, 2012:49). Bu rakamlar Kurucaşile kasabasının %15'ine karşılık gelmektedir.

Kurucaşile kasabası denize dönük yamaçları bakı ve nemlilik şartlarına bağlı olarak nem ve sıcaklık isteği yüksek olan bitkilerden oluşmaktadır. Topografyanın kısa mesafelerde değişiklik göstermesine bağlı olarak yer yer karışık ormanları ve psödomaki türlerini görebiliriz. Bu alanda bazen yapraklarını döken ağaçlar görüldüğü gibi bazen de nem istekleri fazla olan otsu ve odunsu çalılar görülebilmektedir.

Kurucaşile'de yoğun olarak görülen ağaç türlerinden bazıları; kayın (*Fagus Oryentalis*), adi gürgen (*Carpinus Betulus*), doğu gürgeni (*Carpinus Oryentalis*), kestane (*Castanea Sativa*), kayacık (*Ostrya Carpinifolia*), gümüşi ıhlamur (*Tilia Argentea*) dır. İğne yapraklılar ise; Kızılcım (*Pinus Brutia*), Karaçam (*Pinus Nigra subsp. pallasiana*) Sarıçam (*Pinus Sylvestris*) Gökmar (*Abies nordmanniana subsp. bornmuelleria*) dan oluşmaktadır. 0-1000 metre kuşağında yaprağını döken ormanlar başta kestane, gürgen kayın ve bazı meşe türleri bulunmaktadır.1000 metreyi aşan sahada ise iğneli ağaçlardan *Abies nordmanniana subsp. bornmuelleriana* (gökmar, sarıçam) yer almaktadır (Gemici ve Seçmen, 1990:94).

Kurucaşile'de adi gürgenler kestane ve gümüşi ıhlamurla birlikte denizden itibaren 1200 ila 1300 metrede yayılış alanı bulmaktadır. Daha çok Karadeniz'in kuzeye bakan nemli yamaçlarında ve dere yataklarında konuşlanan gürgen, kıyı ile iç kesim arasındaki geçiş zonunda görülmektedir. Sıcaklık isteği orta derecede olan gürgen kayına nazaran daha az nem isteği bulunmaktadır. Adi gürgene nazaran sıcaklık ve ışık isteği fazla olan gürgen daha sıcak bir ortamda yetişme imkanı bulmaktadır. Karadeniz'in güneşe dönük yamaçlarında ot ve çalılarla birlikte popülasyon oluşturan doğu gürgeni yayılış sahası olarak 1000-1100 metre

aralığındadır. Kayın, kestane ile karışık orman florasını oluşturmaktadır. Kayın, kalkerli ve humusça zengin topraklarda daha çok gelişme gösterir Gümüşi ıhlamur daha çok dere yamaçlarında görülürken; gölgeye karşı oldukça dayanıklıdır. Araştırma sahasında 1500 metrelere kadar çıkan yükseltilerde görülebilen tür kestane, doğu gürgeni ve gümüşi ıhlamurla birlikte bulunmaktadır.

Fotoğraf 12: Kurucaşile Küre Dağları Milli Parkı Girişi

İğne yapraklardan sarıçam Karadeniz Dağlarının içe bakan yamaçlarında lokal olarak ya da step alanlarına sokularak yayılış alanı bulabilmektedir. Sıcaklık isteği az soğuğa karşı dayanıklı olan tür çeşitli iklimlerde yetişebilmektedir. Öte yandan kızılçam ise sıcaklık ve ışık ihtiyacı fazla, sarıçama göre daha kırılğan olan bu tür karasal iklimlerde yetişmemektedir. Batı ve Orta Karadeniz’de yoğun olarak görülen tür deniz seviyesinden 0-400 metre aralığında yayılış imkanı bulmaktadır. Yer yer lokalize olan tür adacıklar ve topluluk olarak yayılış göstermektedir (Günel, 1997:8-140).

Batı Karadeniz’in en fazla flora ve fauna barındıran ekolojik yaşama alanı olan Küre Dağları Milli Parkın 815 ha alanda kurulmuştur. Bu alanda jeomorfolojik çeşitlilik hem fauna hem de flora açısından zengin bir sahanın olmuşmasını sağlamıştır. Dünya Doğayı Koruma Vakfı tarafından Avrupa’nın Sıcak Noktaları olarak ödüle layık görülmüştür (Ekici, 2012:52).

Araştırma sahasının doğu kanadını oluşturan Cide’de bitki örtüsünün dikey mesafede dağılışı Amasra ve Kurucaşile ile paralellik göstermektedir. Karadeniz’in ormanları bir seviye değil yetişme şartı ve etmenlerine göre farklılık göstermektedir (Birand, 1945:143). Çünkü

sıcaklık ve yağış şartlarına bağlı olarak kıyının hemen gerisindeki yetişen bitkinin yetişme koşulları ile 1000 metredeki bitkinin yaşam koşulları arasında belirgin bir fark doğurmaktadır. Cide’de bitki örtüsünü oluşturan formasyonlar genellikle iklime bağlı olarak nemli türlerden oluşmaktadır. Nemli türlerin başlıcaları; kayın (*Fagus Oryentalis*),meşe (*Quercus Robus ve Quercus Petrea*), kestane (*Castenae Sativa*), ıhlamur (*Tilia Tomentosa*)’dır. Antropojenik etkilere maruz kalmadan bu ormanların alt sınırı kıyıdan başlamaktadır. Tahrip olmuş kesimler büyük oranda ziraat alanlarına dönüştürülmüştür (Aydınözü, 2002:64). Ormanlar aynı zamanda yerleşim sahasına açılarak insanların hizmetine sunulmaktadır. Cide’de daha önce ormanlık olan sahalar antropojenik etkilere bağlı olarak degradasyona uğramış; günümüzde yerleşim alanına dönüştürülmüştür. Nemli orman sahalarının güneşe dönük olan kısımları, vadi içleri, kuzeye dönük yamaçlar nemli orman alanlarının bulunduğu kısımlardır.

Nemli orman sahasının tahrip edildiği alanlarda çalı formasyonu içerisinde maki ve psödomakiler beraber olarak bulunmaktadır. Ekseriyetle kıyıda bozulmuş alanlarda bu iki türün birlikteliği görülmektedir. Karadeniz’deki ormanların yıllardır tahribata uğraması ağaçların etek seviyesinde kalmasına sebep olmuş söz konusu alanlarda otsu ve odunsu formların hayvanlara otlatmak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (Atalay ve Morton, 2008:53, Atalay, 2012:79). Bu tahribat terminolojiye psödomaki kavramının girmesinde etken olmuştur. Psödomaki sahaları daha şiddetli kış şartları yaşandığı için makilere nazaran yapraklarını dökmek zorunda kalır (Dönmez, 1976:89).

Fotoğraf 13: Cide’de Maki ve Psödomaki Topluluklarından Görünüm

Cide'de bulunan maki topluluklarına; kocayemiş (*Arbutus Unedo*), akçakesme (*Phillyrea Latifolia*), laden (*Cistus Cretius*), menengiç (*Pistacia Terbinthus*), katran ardıcı (*Juniperus Oxcedrus*) ve funda (*Erica Arborea*) örnek verilebilir. Bu durum türler arasında nem isteği fazla olan fındık, böğürtlen, dişbudak, yabani erik, muşmula, üvez gibi türler birliktelik göstermesini sağlarlar (Aydınözü, 2002:64). Karadeniz dağlarında zirvelere yükseldikçe sıcaklık ve yağmur değerlerinde klimatolojik etkiler neticesinde değişiklikler yaşanır (Birand, 1945:146). Buna bağlı olarak kıyıda 0-300 metrede nemcil türlerin varlığı görülmektedir. Öte yandan daha yüksek rakımlara çıkıldığında bitkilerin fizyolojisi ve morfolojisinde değişiklikler yaşanmaktadır. Kıyıdan 500-750 metre aralığında meşe, gürgen ve karışık ormanlar, 1000 ve üzerinde ise soğuğa dayanıklı göknar, sarıçam floraya hakim primer ağaç olarak karşımıza çıkmaktadır (Tuğ, 2006:127).

2. BÖLÜM

NÜFUS COĞRAFYASI ÖZELLİKLERİ

2.1. Nüfus Miktarı ve Artışı

Nüfus miktarı ve artışını anlatmadan önce ilkçağdan günümüze kadar nüfusun ortaya çıkışı ve kültürleri etkilemesi, Anadolu yarımadasında yerleşmelere bağlı olarak ortaya çıkan nüfus artışı akabinde araştırma sahasındaki nüfusun mekânsal dağılımına değinilecektir.

İnsanoğlunun tarım devri ile yerleşik hayata geçmesi günümüzden yaklaşık 10 ila 12 bin yıl öncesine kadar gitmektedir. Bu devirde sedanter yerleşmeye ilk olarak geçilen, nüfusun belirgin bir şekilde arttığı yer kuşkusuz *verimli hilal* ya da *mümbit hilal* Mezopotamya'dır. Bu alan kabaca Güneydoğu Toroslardan Lübnan dağlarına kadar olan kısmı ifade etmektedir (Doğanay vd., 2011:1).

Çalışma sahasının içerisinde bulunduğu lokasyon ve coğrafi şartlara bağlı olarak Batı Karadeniz sahası tarih boyunca birçok medeniyetin istilaya açık bir pazar konumundaydı. Nitekim Yunanlar, Gotlar ve Bizanslar bu coğrafyayı iskan ederek bölgede ticari, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin sürdürülmesinde öncülük yapmışlardır. Ticari faaliyetlerde bu üstünlük demografik dengelerin değişmesini sağladığı gibi fonksiyonel hareketlerin çeşitlenmesini sağlamıştır. Bu çeşitlilik Karadeniz genelinde ilişkiler yumağının farklılaşmasını sağlamıştır (Sapkrin, 2004:323-324).

Çalışma alanının da içerisinde bulunduğu sahada Osmanlı devleti tarafından 1326-1360 ve 1360-1389 yılları arasında tarım ve demografik nitelikleri tespit etmek amacıyla ilk nüfus sayımı yapılmıştır. Daha sonra Kanuni Sultan Süleyman zamanında bu konu irdelenerek daha kapsamlı hale getirilmesi için fermanlarda bizzat yazdırılmış. Nihayet nüfus ile en sağlıklı bilgileri askeri amaca yönelik olarak II. Mahmut zamanında yapılmıştır. Sadece erkeklerin sayıldığı bu dönemde kadın nüfus sayıma dahil edilmiş ancak 1870 yılında kadınlar ve erkekler beraber sayılarak modern anlamda nüfus sayımının temelleri atılmıştır (Yüksel, 2006:73).

Öte yandan coğrafyanın vazgeçilmez unsurlarından biri olan nüfus insanla beraber anlam kazanmaktadır. Çünkü insanın, ifa ettiği ekonomik faaliyetler neticesinde o bölgeye mahsus nüfus yoğunluğu, yaşama şartları gibi parametrik değerler hakkında kıymetli bilgiler vererek mekanla olan ilişkileri yorumlama ve mekanı anlamlandırmayı sağlamaktadır (Darkot, 1958:47).

Nüfus, rakamlar örüntüsünden oluşan sadece sayısal bir parametre değildir (Emiroğlu, 1988:25) Çünkü nüfus yalnız sayılardan ibaret olsaydı nüfusla ilgilenen bütün disiplinler

sadece istatistiksel serileri yayımlayan birer bilim dalı haline gelirdi. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda nüfus; ülkelerin gelişmişlik düzeylerini belirlemede, gelişme eğilimlerini hesaplamada, doğum ve ölümlerin nüfusta ne gibi değişiklik sergilediğini ortaya çıkarmada, ortalama insan ömrünün ne kadar gelişme kaydettiğini görmede, sağlık alanında ne gibi yatırımlar yapılacağını öngörmede veya yapılan yatırımların yönünü tayin etmede kısacası hayata dair aklımıza gelen bütün olgu ve olayların izahında nüfus biliminden yararlanmaktadır (Emiroğlu, 1988:25).

Araştırma sahası 14 köy 2 kasaba ve 1 şehirden oluşmaktadır. Bu bağlamda köylere ait demografik bilgiler verilip akabinde inceleme alanına ait 2 kasaba ve kente ait bilgiler verilecektir (Tablo 9).

Tablo 9: Sayım Yılları ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra-Cide Arasındaki Kıyı Boyu Yerleşmelerinin Nüfusları

Sayım Yılı	1935	1950	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2012	2016
Irmakköy	180	163	300	307	304	380	337	371	336	455	365
Kumluca	245	225	312	291	244	324	361	386	385	416	402
Gebeş	178	160	234	225	220	300	233	212	181	166	175
Kalafat	189	230	305	283	246	252	260	247	153	176	166
Yenice	345	265	612	560	634	606	258	474	362	257	217
Kapısuyu	286	243	331	330	319	310	253	260	154	141	135
Alapınar	170	153	235	295	604	230	235	221	167	132	138
Ovatekkeönü	147	110	164	179	164	160	185	224	150	146	146
Cürunlu	183	146	217	248	207	204	216	206	122	104	94
Hisarköy	189	161	234	256	248	234	223	196	158	169	122
Karaman	389	345	577	620	413	662	785	732	530	453	448
Çakraz	277	256	301	262	331	374	402	444	342	381	354
Akkonak	163	141	215	532	187	195	171	171	150	136	131
Ahatlar	90	63	120	135	180	177	200	287	495	540	420
Toplam	3031	2661	4157	4523	4301	4408	4119	4431	3685	3672	3313

Kaynak: TÜİK ve Arazi Çalışmalarından Derlenmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde Irmakköy'den başlayıp Yenice'ye kadar olan kısım Cide ilçesinin köyleridir. 1935 yılı ve 1950 yılı arasında 14 köy demografik nitelikler savaş kıtlık gibi sosyal olgularla azalmıştır. Irmakköy 1965 yılında 300 kişilik bir nüfusa sahipken 35 sene sonra sadece 36 kişi artmıştır. Bu süre zarfında Irmakköy'ün nüfusu %12 artmıştır. Bu artış Kumluca köyü için % 30'dan fazladır. Bu iki köy Cide ilçesine ait köylerden demografik nitelik olarak pozitif yönde gelişme kaydeden köylerdendir. Ancak bu iki köyün haricindeki köyler (Kalafat, Yenice ve Kapısuyu) nüfuslarını kaybetmişlerdir. Adeta yok olma derecesine gelmişlerdir. Hiç kuşkusuz köy hayatının yeterince cazip gelmemesi, sosyal ve kültürel

dönüşümlere kırsal kesimin ayak uyduramaması ve geçim sıkıntısı sebebiyle hem sosyolojik hem de ekonomik bir o kadar da kültürel bir mesele olan nüfus, bu parametreler neticesinde bölgede coğrafi hareketlerin başlamasında temel etken olmuştur.

Listenin ikinci incelendiğinde yani Kurucaşile ve Amasra kasabasının köyleri değerlendirmeye alındığında Kapısu'ndan Akkonak'a kadar olan köyler genel olarak nüfuslarının 1/3'ü ya da 1/2'sini kaybetmiştir. Burada Batı Karadeniz köylerinin genel özellikleri ve halkın çeşitli faktörlere bağlı olarak göç etme ya da göç etmeye zorlanma gibi olgular ortaya çıkmaktadır. Bu olgular Kırımı'nın çalışmasından istifade edilerek değinilmeye çalışılmıştır. Öncelikle Batı Karadeniz bölgesi coğrafyasının vermiş olduğu zorluklar ve denizin hem itici hem de çekici gücü sebebiyle nüfus ve yerleşme açısından dezavantaj oluşturmaktadır. Böyle bir topografyada Batı Karadeniz Bölümü, nüfus potansiyeli bakımından üretken olmasına rağmen göçlerle demografik niteliklerin kaybedilmesine diğer bir deyişle az nüfuslu hanelere dönüşmesine neden olmuştur.

Bu derece düşüşte çalışma sahasında nüfusun yaz ve kış aylarında lokalize olarak yer değiştirmesi etkili olmuştur. Tarımsal alanları işleme ve işletmenin köydeki bütün bireylerce gerçekleştirilememesi sebebiyle köydeki gençler ve bazı aileler yurt dışına ya da ülke içinde gittikleri yerlerde kısmi zamanlı çalışarak, yaz aylarında hem rekreasyon hem de ailelerini ziyaret etmek amaçlı memleketlerine geri dönmektedirler. Öte yandan yazın gelen aileler yanlarına anne ve babalarını alarak dönmektedirler (Kırımı, 2005:106). Bu değişim Batı Karadeniz'de demografik açıdan problem oluşturmaktadır. Çünkü bölge genç nüfus potansiyeli azalmakta ve saha tarımsal faaliyetleri ifa edecek dinamikliğini kaybetmektedir. Bunun sonucu olarak yılın belirli aylarında tarımsal işçi göçü bu bölgede gerçekleşmektedir.

İnceleme alanında köylerin demografik özellikleri incelendikten sonra araştırma sahasının batı kesimini oluşturan Amasra'da demografik hareketlerin çıkış noktası ticaret başta olmak üzere çeşitli fonksiyonel hareketlerin odak noktası haline gelmesi yaklaşık olarak 12. yy. kadar gitmektedir. Kesin olmamakla birlikte Amasra'nın 10 yy.da transit ticaret olarak kullanıldığı, Akdenizli tüccarların burada yetkin olarak çalıştığı Sakaoğlu eserinde kaydetmiştir (Sakaoğlu, 1987:14-15). Strabon bölge için İskitlerin kolu Gasgasların veya Hititleri Karadeniz çanağından def etmek için Amazonların faaliyetlerinden bahsetmektedir. Öte yandan Amasra ile ilgili rasyonel ve sağlıklı bilgiler Osmanlı Devleti zamanındaki salname kayıtlarında yer almaktadır.

Amasra, Osmanlı arşivlerinde ticari faaliyetler açısından önemli bir merkez olarak bahsedilmektedir. Bu dönemde (1509-1521) denizci topluluk olan Cenevizlilerin esir ticaretini yürüttüğü, limanda demirlediği, köleleri çalıştırmak üzere başka bölgelere götürerek

transit insan ticaretinin yoğun olarak yapıldığı belirtilmektedir. Cenovalılar döneminde ticari faaliyetlere bağlı olarak Amasra'da 145 kasaba evi yaklaşık olarak 900 nüfusu olduğu İngiliz araştırmacı olarak Ainsworth'un bölgede yapmış olduğu çalışmada bahsedilmektedir (Sakaoğlu, 1987:129).

19.yy'dan sonları 20. yy.ların başında Amasra ile ilgili demografik bilgileri 1901 yılına ait Kastamonu vilayet salnamelerinden öğrenilmektedir. Buna göre Amasra'nın nüfusu 294 hane 1382 kişidir (Özdemir, 2015:37) (Tablo 10). Öte yandan 1915 yılında Amasra'da frengi salgını baş göstermiştir. Bunun sebebi olarak halkın eğitim seviyesi düşüklüğü ve cehalet olduğu belirtilmektedir. Çünkü eğitimsizlik ve cehaletle birlikte halk, Amasra'daki *Askersuyu* denilen yaklaşık olarak bir saat uzaklıktaki memba suyunu tercih etmeyerek kireçli şebeke suyundan içmesi hastalıklara adeta davetiye çıkarmıştır. Bütün bunların yanı sıra tarımdaki entansif yöntemler ve toprağın belirli bir dönem veriminin düşmesine neden olmuştur. Hem sağlık alanındaki hem de tarımdaki geleneksel yöntemler Amasra'daki demografik düşüş ortam hazırlarken tarımsal üretimi 1/5 gibi minimum seviyeye çekmiş birçok olumsuzlukların tecrübe edilmesine neden olmuştur (Sakaoğlu, 1987:164).

Tablo 10: Amasra Kasabasının 1901'de Mahallere Göre Hane ve Nüfus Sayımı

Mahalle	Hane Sayısı	Nüfusu
Sormagir (Boztepe)	115	518
Zindan (Kaleiçi)	104	512
Kum	75	352
Toplam	294	1382

Kaynak: Kastamonu Vilayeti Salnamesi (Sakaoğlu, 1987:158)

Amasra ile ilgili Cumhuriyet dönemindeki demografik kayıtları yapılan sayımlardan öğrenilmektedir. Bilindiği gibi ilk sayım 1927 yılında ikincisi ise 1935 yılında yapılmıştı. 1935 yılına ait demografik kayıtlarda Amasra'nın nüfusu 1549 kişi idi. Nüfusun 671 'i erkek 878'i ise kadındır. 1940 yılında ise nüfusta belirgin miktarda azalma olmuştur. Bu azalma erkek sayısı 627 kadın sayısı 811 olarak gerçekleşmiştir. Nitekim toplam nüfusta 111 kişi azalmıştır. Yıllık yüzdeler nüfus artışı % -1,5 gerçekleşmiştir. Azalma sebepleri arasında iş bulmak ya da eğitim amaçlı yöre dışına yapılan göçlerle birlikte yaşlı nüfus oranına bağlı olarak ölümler gösterilebilir.

Amasra kasabasının demografik gelişimi üç devrede incelenecektir (Özdemir, 2015:39-40). İlk devre 1935-1965, ikinci devre 1965-1985 son devre ise 1985'den günümüze kapsamaktadır. Amasra kasabasının demografik niteliklerinde azalış veya artışın temel sebebi beşeri ve fiziki coğrafya koşullarında yaşanan değişimdir. Salgın hastalıklara bağlı olarak nüfusun azalması göç gibi sosyolojik olguları beraberinde getirmesi, belirli zamanlarda beşeri

müdahalelere bağılı olarak (Amasra kasabasında madencilik faaliyetleri) bölgede nüfus artışı sağlanması etkili olmuştur.

Demografik gelişimin ilk evresi olan 1935 ve 1965 gibi 30 senelik devrede Amasra'da nüfus artış hızı % 0.6 olarak gerçekleşmiştir. Demografik azalışın yaşandığı periyot olan 1935 ve 1960 senelerine ait rakamlar demografik gelişmeyi açıklamaktadır (Tablo 11). Bu dönemde Osmanlı devleti, I. Dünya savaşına girmiş, demografik manada kayıplar yaşanmıştır. I. Dünya savaşında cephelerde silah altında erler ve geride savaşa katılmayan kadın nüfusu bulunmaktaydı. I. Dünya savaşının akabinde II. Dünya savaşının patlak vermesi küresel bir tehdit oluşturmuş ve daha fazla tedbirler alınmasını zorunlu kılmıştır.

Tablo 11: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra Kasabası Nüfusu

Sayım yılı	Erkek	Kadın	Toplam	Y.N.A %
1935	671	878	1549	-
1940	627	811	1438	-1,5
1945	655	724	1379	-0,8
1950	-	-	1845	5,8
1955	702	861	1563	-3,3
1960	-	-	2297	7,7
1965	927	973	1900	-3,8
1970	1905	1189	3094	9,8
1975	2806	1563	4396	6,9
1980	3816	2176	5992	6,3
1985	3834	2806	6640	2,1
1990	3464	3046	6510	-0,4
1997	-	-	6047	-1,1
2000	3205	3133	6338	1,6
2014	3106	3243	6349	0,4
2016	3439	3245	6684	0,6

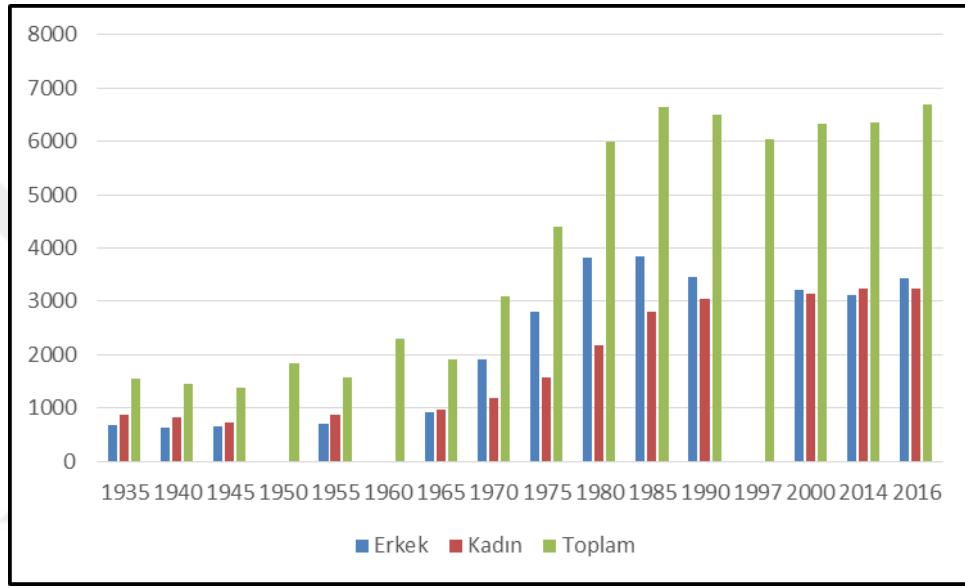
Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

Tedbir bağlamında 1,5 milyon kişiyi silah altına alınmış ve demografik denge tekrar bozulmuştur. Bununla birlikte savaşın ülke ekonomisine yapmış olduğu tahribat, hayat pahalılığı ve kıtlık süreci gibi olumsuz faktörler tarımsal üretimi etkilemiş, hem nüfus hem de doğurganlık oranlarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır (Bülbül, 2002:1-25). Aynı zamanda Amasra kasabasında 1920 yılların sonu ve 1930 yılların başında dünyanın geçirmiş olduğu ekonomik buhran Amasra'daki deniz işletmeleri ve çekicilik el sanatlarını olumsuz yönde etkileyerek dışarıya göç vermesine sebep olmuştur (Özdemir, 2015:130).

Amasra nüfusunda kayda değer değişim kuşkusuz 1955 ile 1960 arasındaki devrede yaşanmıştır. Çünkü bu devrede kasaba nüfusu 1955 yılı itibarıyla 1563 kişi iken, 5 sene gibi kısa süre içinde 2297'ye ulaşmıştır (Şekil 8). Bu artışın temel sebebi 1931 yılında Mareşal Fevzi Çakmak'ın ziyareti ve bölgeyi basın ve kamuoyuna duyurması, 1938 yılında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün diplomasi alanında yapmış olduğu ikinci ziyaretin olumlu

etkilerine dayanarak Amasra’da askerinin üssün kurulmasına ortam hazırlamasıdır. Bunlara ek olarak 1955 yılında Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü’nün İngilizce bastırılan broşürler etkin bir rol oynamıştır (Özdemir, 2006:38). Karabük Demir Çelik Fabrikası turizm kampları bölgenin turizm etkinliği kapsamında konaklama ve tesis bakımından önemini artırmış, 1960 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’in turizm konuşması ve ertesi yıl Amasra’yı fethin 500.cü yıl dönümünün görkemli bir şekilde kutlanması bölgenin tanıtımında ve istihdam alanında kayda değer bir kıpırdanma yaşanmasını sağlamıştır.

Şekil 8: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra Nüfusu (1935-2016)

1965-1985 döneminde Amasra nüfusu yaklaşık %13'lere varan bir artış sağlanmıştır. Artışın nedeni; Amasra’da 1970 yıllarda daha önce açılan ve çeşitli nedenlerle kapatılan maden ocağının tekrar üretim faaliyetlerine başlamasıdır. Maden ocağına çalışmak amacıyla gelen işçilerin yanlarında ailelerini getirmeleri Amasra nüfusunun artışına katkı sağlamıştır (Özdemir, 2007:298-299).

1985 sonrası ve günümüze kadar olan üçüncü periyotta Amasra nüfusu maden ocağının faaliyete geçmesi ve göç alması sebebiyle değişkenlik göstermiştir. Nitekim 1985 yılı itibarıyla kasabanın nüfusu 6640 iken, bunun % 22,5 gibi bir oranını Ereğli Kömür İşletmeleri tesislerinde kalan maden işçileri oluşturmuştur Maden işçileri bölgeye dışardan göç gelmesi sebebiyle o yıllarda ikametgah anlamında konut bulma sıkıntısı çekilmiştir. Bölgeye dışardan yapay yollarla dahil olan nüfus, Amasra kasabasının hem morfolojik görünümünde hem de yerleşmenin dikey ve yatay yönünde değişimini ve yoğunluklarını etkilemiştir. Bu etkileri azaltmak amacıyla 1990 yılında oluşturulan Fatih Mahallesi daha çok maden ocağı çalışanlarının ikametgahı olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 14).

Fotoğraf 14: Fatih Mahallesinden Bir Görünüm

1990 ve 2000 yılları arasında Amasra kasabasında demografik azalışlar yaşanmıştır. 1990 yılı itibarıyla 6510 olan kasaba nüfusu 2000 yılında yapılan sayımda 6338'e kadar düşmüştür. 2000 ve 2014 yılları arasındaki dönemde ise Amasra kasabası merkez nüfusunun sadece 11 kişi arttığı tespit edilmiştir. 2016 yılı itibarıyla Amasra kasabası nüfusu 6684 kişidir.

Kurucaşile'nin tarihine bakıldığında yaklaşık 3 bin yıllık bir geçmişi olduğunu görmekteyiz. Antik çağlarda Fenikeli denizcilerin daha sonra Miletos ve Megaralı gemicilerin hakimiyetinde kalmıştır. Antik çağlardaki eserlerde Kurucaşile *Cromma* olarak geçmektedir. Cromna eski çağlarda Sezam, Çitor ve Dios ile birlikte 4 köyden birisidir (Bijykyan, 1969:23). Aynı zamanda Antik çağda *Paphlagonia* olarak adlandırılan Batı Karadeniz sahil şeridine verilen özel isimdir (www.kurucasile.gen.tr). Bu alan Batı Karadeniz'in sahil şeridinin denize doğru uzanan kısmına verilen genel bir addır.

Antik çağda Roma, Bizans ve Ceneviz hakimiyetinden sonra bölgeyi ilk olarak Osmanlı Devleti zamanında Süleyman Şah'ın komutasında Kara Tigin almış daha sonra 1395'te Bayezid Candaroğulları'ndan alarak tamamen Osmanlı devleti hakimiyetine altına girmesini sağlamıştır (Bartın Halk Gazetesi, 2017) (Fotoğraf 15).

Şekil 9: Antik Çağlarda Kurucaşile (Kaynak:www.bartınpusula.com).

Kurucaşile kasabası geçmişte Amasra kazasına bağlı divan¹ iken 1910 yılında Bartın'a bağlı bir nahiye olmuştur. Osmanlı döneminde Bolu vilayeti Viranşehir sancağına bağlı, Viranşehir sancağı da Amasra kasabasına bağlı bir divan merkezi idi (Yasa,2010:1). Osmanlıda bir divan merkezi olan Kurucaşile Tekkeönü, Taşlıca, Kuma ve Cambu divanları 1910 yılında nahiye olan Kurucaşile'nin sınırları içerisinde yer almaktaydı.

Kurucaşile kasabası ile sağlıklı nüfus bilgilerine salnamelerde bahsedilmektedir.Kastamonu'nun 1846 yılında eyalet yapılmasından sonra bugünkü Sinop, Bolu, Düzce, Çankırı, Zonguldak, Karabük ve Bartın Kastamonu'ya bağlı birer eyalet merkezi durumuna gelmiştir (www.kurucasile.gen.tr). Kastamonu'nun bu tarihlerde merkez nüfusu 29123 erkek, 29695 kadın nüfus olarak gerçekleşmiştir. Yapılan sayımda Kurucaşile divanı 259 hane ve 830 erkek nüfus bulundurmaktaydı (Tablo 12).

¹ Divan, divan terimi esasında Farsça kökenli olup Acemler(Araplar) kültürünün yayıldığı sahada yoğun olarak kullanılmaktadır. İlk zamanlar devlet görevlilerinin çalışma alanı olarak kullanılırken zamanla fonksiyonel kullanım sahası değişmiş idari, mali ve askeri hizmetlere ilişkin kayıt defteri amacıyla kullanılmıştır. Tarihçiler ise Osmanlı Devleti zamanında eyalet ve beylerbeyi bütün yönetim biçimi dahil üzere devletin bekasını ilgilendirin gerek resmi işlerin gerekse ticari ve mali alanda kayıtların tutulduğu karara bağlandığı defter olarak nitelendirmektedir (Doğanay, 2014:432-433).

Tablo 12: Kurucaşile Divanının 1846 Yılında Nüfus Miktarı

Divan İsmi	Hane	Erkek Nüfus Sayısı
Kurucaşile Divanı	259	830
Cambu Divanı	60	177
Tekkeönü Divanı	212	824
Taşlıca Divanı	104	292
Toplam	635	2123

Kaynak: www.kurucasile.gen.tr

1958’de ilçe merkezi olarak Zonguldak’a bağlanan Kurucaşile günümüzde Bartın’a bağlı bulunmaktadır. Kurucaşile’ye ait sağlıklı nüfus kayıtlarını 2000 -2016 yılları arası verilere göre incelenmiştir.

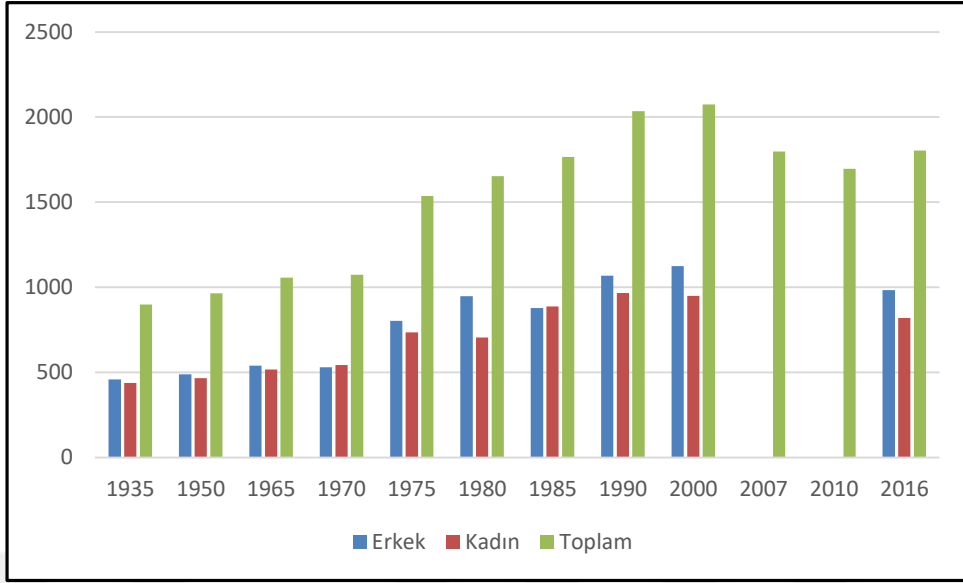
Tablo 13 incelendiğinde 1935 ile 1965 yılları arasında Kurucaşile kasabası nüfusunda gözle görülür bir artışın olduğu görülmektedir. Nitekim 1935 yılında 898 kişi olan nüfus,1965 yılında 1057 kişidir. Daha geniş perspektifte değerlendirildiğinde 1965 ile 2000 yılları arasında sürekli bir artış söz konusudur. 1965 yılında 1057 olan nüfus miktarı 2000 yılı itibarıyla 2074 kişiye ulaşmıştır. 2000’den sonraki süreç kritik bir yıldır. Çünkü bu zamana kadar artan kasaba nüfusu 2000’li yıllarda düşüş eğilimine girmiştir. Bunda şüphesiz kasabasının bölge dışına göç vermesi, genç nüfusun çalışmak, okumak ya da diğer sebeplerle burada kalmak istemeyip başka bölgelere yerleşerek hem eğitim hem de diğer alanlarda yaşamsal faaliyetlerini devam ettirmek istemesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bunların yanı sıra bölgeden dışarıya göç eden kitle, göç edilen bölgelerde ikametgah alanı sağlayarak bölge ile bağlarını koparmamaktadır. Bayram veya resmi tatillerde belirli günlerde memleketini ziyaret edip, ikameti bulunan ile geri dönmektedir.

Tablo 13: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Kurucaşile Kasabası Nüfusu

Sayım Yılı	İlçe Merkezi		Toplam
	Erkek	Kadın	
1935	459	439	898
1950	489	467	965
1965	539	518	1057
1970	531	543	1074
1975	802	735	1537
1980	947	706	1653
1985	878	887	1765
1990	1068	966	2034
2000	1124	950	2074
2007	-	-	1797
2010	-	-	1696
2016	983	820	1803

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir

Şekil 9 : Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Kurucaşile Nüfusu (1935-2016)

Bir bölgede göçe bağlı demografik değişim üç yolla sağlanır (Plane, 1992:376). Bunlardan ilki bölgenin göç potansiyelinin coğrafi dağılımla gerçekleşmesi, ikincisi bölgenin karakteristik mobilitesi alt popülasyona bağlı olarak ekonomik çehrenin değişmesi mesela yerel anlamda market koşullarının işçi gruplarına bağlı olarak şekillenmesi gibi. Üçüncüsü ise seçilen destinasyon merkezlerde işçilerin oluşturduğu sosyal sınıflardır. Araştırma sahası olan Batı Karadeniz Bölümü gerek sosyo ekonomik, gerekse coğrafi şartlara bağlı olarak göç vermektedir. Bunda en büyük etken kuşkusuz geçim kaygısı ya da hizmet standartlarından daha fazla yararlanılmak isteğidir. Araştırma sahasında genç nüfusun okuma, çalışma gibi çeşitli nedenlerle bölge dışına gitmesi bölge içinde nüfus gruplarında dengesiz dağılıma sebep olduğu gibi; temel işlerin yürütülmesinde sıkıntılar doğurmaktadır.

Bir bölgeden başka bölgeye göç etme hem kültürel açıdan hem de ekonomik açıdan külfet getirirse de günümüz koşullarında artık normal bir olgudur. Batı Karadeniz coğrafyası incelendiğinde; genelde yaşlı nüfusun Türkiye ortalamasına göre yüksek olduğu görülmektedir. Gerek tarım arazilerin parçalı ve arızalı bir topografyada kurulması, gerekse tarımda istenilen düzeyde gelir getirmemesi bölge içinde dinamik bir hareketlilik sağlamıştır. İnsanların ihtiyaçlarının karşılama düzeylerinin düşük olması beraberinde başka bölgelere göçü getirmektedir. Oluşan bu süreç demografik değerlerin düşmesine neden olduğu gibi bölge içinde nüfusun mekânsal dağılımında eşitsizlikler oluşturmaktadır.

2010 yılını bir önceki sayım yılına (2010) mukayese ettiğimizde demografik olarak 101 kişi azalmıştır. 2016 yılında ise geride kalan 6 yıllık periyotta nüfusun eksili hanelere düşmesinin aksine pozitif yönde bir artış sağlanarak 107 kişi artmıştır. Pozitif yöndeki demografik artış elbette Kurucaşile halkını sevindirecektir. Çünkü son zamanlardaki düşüş

bölgede iş kollarındaki istihdam alanını daraltırken aynı zamanda da bölgede yaşlı nüfusun artırmıştır. Kurucaşile’de zamanla çalıştıracak işçi bulamazken son zamanlarda pozitif yöndeki artış hem istihdam sahasını hem de demografik gücü artırmıştır. Bilindiği gibi Karadeniz’in en büyük problemi nüfusu barındırma ve bu nüfusu hem yönetebilecek hem de göç dalgasını kırabilecek entegre sanayi tesis edilmelidir. Çünkü bilgiye yön veren sürdürülebilir bir iş sahası oluşturmak ülke çapında girişimci yetiştirmek temel ülkü olmalıdır (Işıklı vd., 2007:722-723).

Cide’nin tarihi araştırma sahasında yer alan Kurucaşile ve Amasra kasabaları gibi yaklaşık olarak iki bin beş yüz yıllık bir geçmişe kadar gitmektedir. Ancak bu bulgular son zamanlarda yürütülen bilimsel çalışmalar eşliğinde çürümektedir. Dr. Düring “*Cide’nin Arkeolojik Projesi ve Orijini*” adlı proje çalışmasında Cide ile çarpıcı bulgulara ulaşmıştır. Buradaki yoğun ilgi Anadolu’nun kuzey ve kuzeybatısındaki tarih öncesi devirlerde Neolitik yerleşmelerden kaynaklanmaktadır. Nitekim Düring ’in ilgisini daha önce bölgede gerçekleştirilen doktora çalışması artırmıştır (Düring ve Glatz, 2015:1-2). Söz konusu ilgi bölgede gerçekleştirecek çalışmalarda hem yerleşmelerin yönünü tayin etmede, hem de yerleşmelere bağlı olarak deniz ticaretinin nasıl şekillendiğini anlamak adına interdisipliner bir çalışma olarak bilim dünyasına kazandırılma umudu taşımaktadır.

Son zamanlarda yapılan arkeolojik bulgular Cide’nin tarihini yaklaşık 6 bin yıl öncesine kadar geriye götürmektedir (Memleket Gazetesi, 2009) Bu konuyla ilgili görsel medyada 2011 yılında “Cide’nin Tarihi Yeniden Yazılacak”adlı makalede yürütülen arkeolojik çalışmada bölgede çıkarılan arkeolojik bulguların yaklaşık olarak M.Ö. 550 tarihine kadar geriye gittiğini ileri sürmektedir (Karasalihoğlu, 2009:11).

Cide’nin ne zaman kim tarafından kurulduğu henüz net olarak bilinmemektedir. Cide ilçesine ilk zamanlarda diğer Batı Karadeniz kasaba ve kentlerinde olduğu gibi buraya hakim olan uygarlıklar Gasgaslar, Henetliler, Romalılar, Bizanslılar ve son olarak Osmanlılar egemen olmuştur.

Miladi 1882 yılında yapılan nüfus sayımında Cide kazası içerisindeki nahiyelerle birlikte 36 köy ve 4300 müslüman nüfustan oluşmakta idi. 6797 nüfusu sahip olan kazada gelişmişliğin göstergesi olarak çeşitli mimarı ve sosyal yapılar mevcuttu. Sosyal hayatı düzenleyen, dönemin mimari ve peyzaj anlayışını ortaya çıkaran bu tablo o dönemin şartları için mükemmel olarak değerlendirilebilir. Bunlar; bir hükümet konağı,¹47 cami ve mescit,² tekke,¹²⁰ sıbyan mektebi,(sıbyan mektebi günümüzdeki ilköğretim koşullarının sağlandığı bir eğitim kurumu),¹⁷ han, 41 dükkan, 150 su değirmeni ve son olarak 20 su hızarı bulunmakta idi (Karcı, 2012:143).

Cumhuriyetten ilanıyla birlikte idari açıdan Osmanlı coğrafyasında bazı değişikliklere gidilmiştir. Kastamonu Batı Karadeniz’de Sinop başta olmak üzere civarındaki illeri kapsayacak şekilde geniş bir alanı idare ediyordu. Bu durum yani vilayet-sancak-kaza statüsü 1924 yılında yapılan değişiklikle Sinop, Bolu, Zonguldak ve Çankırı, Kastamonu’dan ayrılarak il hüviyetine kavuşmuştur (Taşlıgil, 1993:216). Çalışmanın doğu kanadını oluşturan Cide kenti 21 yüzyılda Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan nüfus sayımlarındaki bilgilere dayanılarak yorumlanacaktır.

Tablo 14 incelendiğinde 1935 yılında 1780 olan Cide nüfusu 1965 yılı itibarıyla 2130 kişidir. 30 sene zarfında 30 kişilik artış sağlanmıştır. Öte yandan 1965 yılı ile takip eden on yıl içinde yaklaşık olarak % 6,5 oranlık bir artış sağlanmıştır. On senelik süreç içerisinde nüfus miktarı 1390 kişi olarak gerçekleşmiştir. 1975 yılından sonra 1980 ile 2000 yılını mukayese edildiğinde yani yirmi senelik süreç değerlendirmeye alındığında %2,7 artış (1241) söz konusudur (Tablo 14).

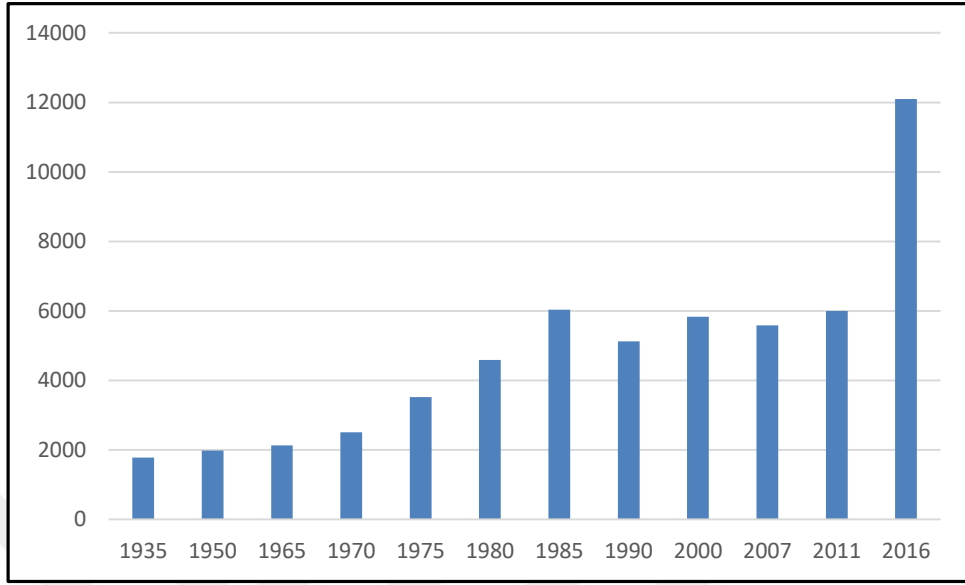
Tablo 14: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Cide Kenti Nüfusu

Sayım Yılı	İlçe Merkezi
1935	1780
1950	1985
1965	2130
1970	2506
1975	3520
1980	4593
1985	6034
1990	5128
2000	5834
2007	5583
2011	6004
2016	12095

Kaynak: TÜİK’ten Derlenmiştir

Her iki mukayese yılında pozitif yönde artış olmakla beraber artış hızında belirgin bir düşüş göze çarpmaktadır. 2000 ile 2016 yılını analiz edildiğinde önceki senelerde keskin düşüşün aksine, 15 senelik süre içerisinde 5834 kişi olarak pozitif yönde bir artış sağlanmıştır. Bu artış 2000 yılındaki demografik niceliğin yaklaşık olarak 2,1 katı olarak gerçekleşmiştir (Şekil 10).

2016) **Şekil 10:** Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Cide Nüfus Miktarı (1935-

2.2. Nüfus Hareketleri

2.2.1. Doğumlar ve Ölümler

Nüfusun bir yerden başka bir bölgeye gitmesi ya da yer değiştirmesi olarak adlandırılan nüfus hareketlerinin değişiklik göstermesindeki temel etkenler kuşkusuz doğumlar, ölümler ve göçlerdir (Özdemir, 1998:86). Esasında nüfus sürekli bir devingen yapı içerisinde. Yani doğumlar, ölümler ve göçlerle birlikte nüfus, günlük olarak azalır veya artmaktadır. Bu nitelik göz önünde bulundurulduğunda beşeri coğrafya çalışmalarında nüfusa dair sağlıklı ve rasyonel bilgiler vermek mümkün değildir (Özdemir, 2015:40).

Ülkelerin birbirleriyle olan ilişkileri nüfus hareketlerine bağlı olarak cereyan etmektedir (Newbold, 2010:2). Nüfus hareketlerinin temel noktası ülke içinde veya ülke dışında meydana gelen savaşlar, göçler veya mülteci hareketlerine bağlı olarak şekillenmektedir. Bu hareketler ülkelerin nüfusa ait hem siyasi hem de sosyal politikalarını belirlerken aynı zamanda göç, ölüm ve doğumlar ile ilgili gerçekleri göz önüne sermektedir.

Doğumlar ve ölümler nüfus parametrelerini anlamada ve nüfusa ait değişkenleri değerlendirmede önem taşımaktadır. Nitekim Bartın ve Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğünden alınan veriler neticesinde doğum ve ölüm oranlarını sağlıklı bir şekilde izah edilecektir. Amasra kasabasında 2013-2016 yılları arasında toplamda 521 doğum gerçekleşmiştir. Aynı yıllarda Kurucuşile kasabasında 201 doğum gerçekleşmiştir. 2013-2014 yılları arasında doğum sayısı bir önceki seneye göre 32 adet artarken 2014'ten 2015'e 31 kişi azalmıştır. Doğum

oranlarındaki bu dalgalanma 2016 yılında bir önceki seneye göre 5 kişilik artışla devam etmiştir (Tablo 15 ve 16).

Tablo 15: Sayım Dönemlerine Göre Amasra ve Kurucaşile’de Canlı Doğum Sayıları

Kasaba	2013	2014	2015	2016	Toplam
Amasra	123	152	121	125	521
Kurucaşile	60	43	53	45	201

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü

Tablo 16: Sayım Dönemlerine Göre Amasra ve Kurucaşile’de Ölüm Sayıları

Kasaba	2013	2014	2015	2016	Toplam
Amasra	125	142	147	146	560
Kurucaşile	92	82	85	92	351

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü

Kurucaşile kasabası sayım dönemleri arasında 2013 yılında 60 doğum gerçekleşirken takip eden yıllarda dalgalanma süreci artış ve azalışlarla devam etmektedir. Öte yandan sayım dönemlerine göre ölüm oranlarına bakıldığında Amasra kasabasında çeşitli nedenlerden ötürü 560 ölüm gerçekleşirken en fazla ölümün yaşandığı sene 2015 yılıdır. Son üç sene içerisinde ölüm oranları yakınlık gösterirken 2014 yılı bir sene öncesine göre ölüm oranlarında göreceli olarak artışın yaşandığı yıl olarak gözükmektedir. Diğer yandan Cide’ye ait verilerde eksiklikler bulunmaktadır. Nitekim Kastamonu ili Kamu Hastaneleri Birliği Sekreterliğinden edinilen bilgilere göre 02/12/2012 yılında hizmet hayatına başlayan hastane birimi bu süre zarfında gerçekleşen doğum sayısı 92’dir. Gerçekleşen ölüm sayısı yalnızca 9’dur.

2.3. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

2.3.1. Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Nüfusun sosyal ve ekonomik özelliklerinden bahsedebilmek için nüfusa ait olan değişkenlerden biri olan cinsiyet ve yaş yapısının iyi irdelenmesi gerekir. Bilindiği gibi nüfusa ait kıstasların bilinebilmesi için uzun yıllara ait istatiki değerlerin alınıp etraflıca incelenip sağlıklı ve homojen bilgiler sunulmalıdır. Nüfusun, cinsiyet ve yaş gruplarına ait özelliklerin bilinmesi gerek sosyolojik açıdan gerekse ekonomik açıdan sorunların tespiti ve bunlara dair alınacak tedbirler bakımından büyük önem teşkil etmektedir. Çünkü bir mekan bilimi olan coğrafya, üzerinde yaşayan nüfusu adlandırmaya veya nüfusa yön vermek açısından önemli bir bilim dalıdır. Bununla birlikte ülke genelinde veya bölge bazında cinsiyet ve yaş yapısı yıllar içerisinde değişiklik arz edebileceği gibi değişkenler arasındaki korelasyonel bağlantı açısından farklılıklar ortaya koymaktadır (Yüceşahin, 1996,267).

Coğrafi dağılışı özelliğine bağlı olarak nüfus ve cinsiyet yapısının incelenmesi hem

sosyal kimliğin ön plana çıkarılması (Başbüyük, 2005:69) hem de ülkelerin veya bölgelerin yerel ve ulusal bağlamda beşeri ve ekonomik özelliklerine ışık tutarak geleceğe dair planlama açısından önem arz etmektedir (Özgür, 1999:109) . Konunun bu denli önemli olmasına rağmen Coğrafya camiası tarafından en çok ihmal edilen konularından biridir (Yüceşahin, 1996:268). Bu durum Trewertha 1953'e göre Nüfus Coğrafyası ve içerikleri coğrafya camiası açısından sürekli ihmal edilmiştir ve ihmal edilmeye devam edilecektir (Trewertha, 1953:71). Hâlbuki, genel olarak Nüfus Coğrafyası, konsept olarak uygulama alanı ve çalışma biçimleriyle daha fazla geliştirilmeli ve araştırmalarda daha fazla yer verilmelidir. Bu durumun tespiti yapıldıktan sonra nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı güncel hayatımızdaki bütün parametlerle iç içe olduğu gibi, hayatımıza hem yön veren hem de iz bırakan ölüm göç gibi sosyal olgularla beraber anılmaktadır.

Nüfusa ait değişkenlerden değinildikten sonra araştırma sahasının batı kesimini oluşturan Amasra kasabası nüfus ve cinsiyet yapısına ait demografik nicelikler verilecektir. Genel olarak Coğrafya ailesinin bir yerdeki 100 veya 1000 kadına düşen erkek sayısı olarak nitelendirdikleri cinsiyet oranı toplumların kader yazgılarını belirleyen doğumlar, ölümler ve göçlerle şekillenmektedir. Çünkü günümüz modern ve post modern toplumlarında bilgi alışverişi son derece üst düzeyde gerçekleşmekte olup artık devletler kısa zamanda nihai karar verip uygulama sahasına yapacakları veya yapabileceklerini ortaya koymaktadır. Öte yandan nüfustaki cinsiyet oranının bilinmesi hem beşeri hayatı düzenlemede hem de ileriye dönük planların yapılmasında bizlere fikir vermektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2015:73).

Sayım dönemlerine göre Amasra kasabası cinsiyet durumunu incelediğinde ilk olarak göze çarpan durum ilk sayım yılı 1935'ten 1965 yılına kadar geçen 30 sürelik sene zarfında kadın nüfusu cinsiyet bazında erkeklere oranla niceliksel fazlalıkları görülmektedir (Tablo 17). Bununla birlikte 1990 yılların sonu 2000'li yılların başlarında erkek nüfusu kadın nüfusuna yaklaşırsa da 2000 yılından 17 senelik süre içerisinde kadın nüfusu erkek nüfusundan fazladır.

Tablo 17'de görüldüğü gibi 1935 yılı itibarıyla Amasra kasabasının nüfusu 671 erkek ve 878 kadın olarak sayılmış nitekim cinsiyet oranı 76,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Kuşkusuz I. Dünya savaşı ve ardından yurdumuzda meydana gelen Kurtuluş savaşı mücadelesi akabinde Dünya Ekonomik Buhranın atlatılması gibi olguların hem dünyada hem de ülkemizde meydana getirdiği negatif özelliklere bağlı olarak demografik niteliklerde azalmalar görülmüştür.

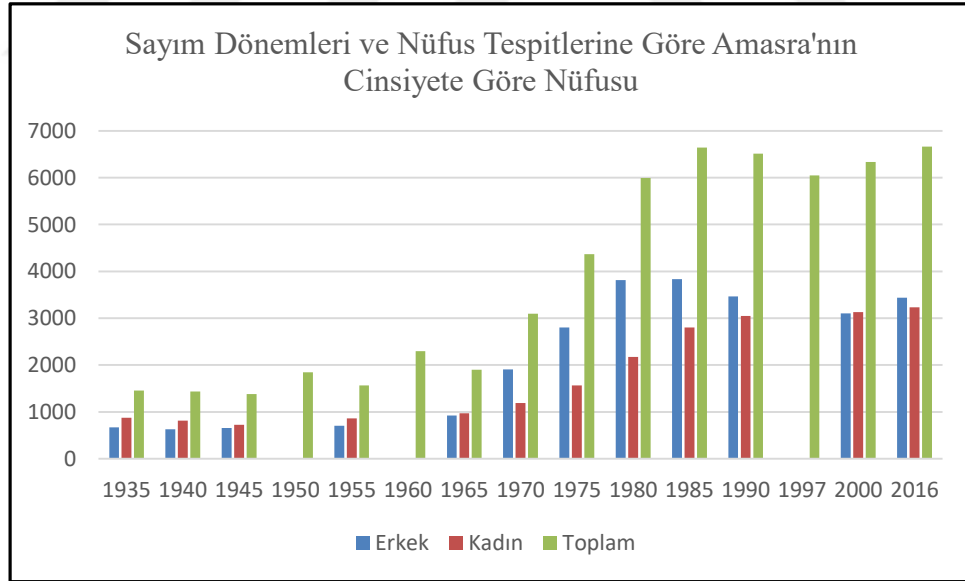
Tablo 17: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra Nüfusu Cinsiyet

Durumu

Sayım Yılı	Erkek	Kadın	Toplam	Cinsiyet Oranı
1935	671	878	1459	76,4
1940	627	811	1438	77,3
1945	655	724	1379	90
1950	-	-	1845	-
1955	702	861	1563	81,5
1960	-	-	2297	-
1965	927	973	1900	95,2
1970	1905	1189	3094	160,2
1975	2806	1563	4369	179,5
1980	3816	2176	5992	175,3
1985	3834	2806	6640	136,6
1990	3464	3046	6510	113,7
1997	-	-	6047	-
2000	3205	3133	6338	102,2
2016	3439	3245	6684	105,9

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

Şekil 11: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra'nın Cinsiyete Göre Nüfusu (1935-2016)

20 yüzyılın ilk ve ikinci çeyreğinde yurdumuzun hemen her bölgesinde olağanüstü koşulların yaşanmasının sonucu olarak erkek nüfus bazında azalmaların yaşanması gayet normaldir. Çünkü bu olağanüstü zamanlarda erkek nüfus askeri tedbir amaçlı olarak silah altına alınıp, geride ailelerini ve çocuklarını bırakmaktadır. Bu duruma paralel olarak Amasra kasabasında ekonomik olarak işletilmeye açılan maden ocaklarının hem dünyada yaşanan bu gelişmeler hem de ekonomik buhranın istihdam ve üretim kanalındaki değerleri olumsuz

yönde etkilemesiyle maden ocakları üretimi kısım hali hazırda ocaktaki erkek nüfusun azalmasına yol açmıştır. Üstelik çalışma amaçlı Amasra'ya gelen yerli ve yabancılar bu durumdan muzdarip olarak lokalize olarak başka bölgelere çeşitli amaçlı gitmelerine sebep olmuştur (Özdemir, 2015:44).

1940 ve 1945 yılları arasındaki kadın fazlalığı ise yine o senelerde cerayan eden II. Dünya savaşının etkilerinden kaynaklanmaktadır. 1950 nüfus sayımında Türkiye genelinde cinsiyete göre sayım yapılmadığı için verilerde eksiklik bulunmaktadır. II. Dünya savaşının takip eden sonraki yıllarda (1960-1980 arasında) ülkemizde yaşanan sağlık alanındaki gelişmelere paralel olarak 1965 yılında kadın nüfus fazlası muhafaza edilmiş, erkek nüfusunda doğumların artmasıyla beraber kadın erkek nüfusu arasındaki fark sadece 46 kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu durum cinsiyet oranına 95,2 olarak yansımıştır.

1970 yılı itibarıyla Amasra kasabası incelendiğinde göç olgusu ortaya çıkmaktadır. Göçün genel tanımını yapmaktan ziyade son 20 sene içerisinde göç ve göçle değişen kavramlar örüntüsünden bahsedilecektir. Göç, uygarlıkların en eski toplumsal hareketlerinden biridir (Gnosh, 1985:35). İlk çağlardan günümüze kadar sürekli bir mobilite halinde olan insanların bireysel ya da kitlesel olarak bir yerden başka bir yere çeşitli amaçlar için gitmektedirler. Bu kavram (Hornby ve Johns, 1980:86)'e göre günümüzde hem itici diğer yandan çekici bir konsept olarak kabul edilmektedir. Diğer yandan bu anlayış (Walters, 2002:243)'e göre göçmenlerin yurt içinde veya yurt dışında kendi bölgelerindeki çekici olmayan özelliklerin başka bölgedeki çekici özelliklerle yerlerini değiştirme hareketine verilen mobilite olarak tanımlanmaktadır. Bütün bunları göz önüne aldığında Amasra kasabası için 1960 yılından sonra kalkınma planlarının yurdumuzda meyvelerini vermesi ve kasabada kömür ocağının tekrar faaliyete geçmesi kasaba için birer çekici güç merkezi olmuştur.

1960 yılından sonraki seneler artık kadın hükümranlılığının sona erdiği diğer bir deyişle erkek nüfusunun hızla artmaya başladığı dönem olarak görülmektedir. 1970 yılı itibarıyla kasabada toplam 3094 kişi ikamet etmekte idi. Bunlardan 1189 kadın nüfusu, 1905 ise erkek nüfusu olarak gerçekleşmişti. 1960-1965 yılları arasında cinsiyet farkı 46 kişi olarak kadınların lehine gerçekleşirken bu durum aradan on yıl gibi kısa bir sürede erkek nüfusun kadın nüfusunu 716 kişi geçmesiyle sonuçlanmıştır. Cinsiyet oranı ise 160.2'dir. Amasra kasabasının 1970 sonrasındaki göç mobilitesine bağlı olarak erkek nüfusu kadın nüfusu dengelemiş takip eden senelerden günümüze kadar geçen devrede erkek nüfusun niceliksel olarak üstünlüğünün sürmektedir.

1975 yılı 1970 yılına nazaran erkek nüfusunun patlama yaptığı dönem olarak görülmektedir. Nitekim bir önceki nüfus sayımına göre yaklaşık % 47,3'lük artışla 901 kişi

artarak 2806 kişiye ulaşmıştır. Kadınlar ise cinsiyet bazında 374 kişi artmış ve 1563 kişiye ulaşmıştır. Cinsiyet oranı 179,5 olarak gerçekleşmiştir. Bir sonraki nüfus sayımı olan 1980 de ise erkek nüfus pozitif yönde ilerleme kaydetmeye devam ederek nüfus içinde belirginliğini korumuştur. 1990 yılı ise erkek ve kadın nüfusların niceliksel olarak birbirlerine yaklaştığı dönem olarak yorumlanabilir. Nitekim bu dönemde işçi alımların azalması, kömür ocaklarının fonksiyonel olarak özelliklerini yitirmesi gibi kritik hamleler yine kasaba nüfusunda belirleyici rol oynamıştır. 1990 yılında erkek nüfus 3464 kişi, kadın nüfus 3046 kişi aralarındaki fark yalnızca 418 kişi idi. Cinsiyet oranı 113.7 olarak kaydedilmiştir (Özdemir, 2015:44).

2000 yılı itibarıyla kadınlara oranla erkek nüfus fazlalığı sadece 72 kişidir. Cinsiyet oranı ise 102.2 idir. Dikkat edildiğinde 1980'den sonraki 20 senede kadın nüfusu erkek nüfusunu cinsiyet bazında yakalama yolunda belirgin bir ilerleme kat etmiştir. Ancak doğumlar artarken bölgede kadın nüfusunun belirgin bir şekilde ivme kazanmasında temel etken veya etkenler nelerdir? Aslında kadın nüfusunun artış sağlayıp belirgin bir ivme yakalaması erkek nüfusunu yakalaması, erkek nüfusun bölge dışına göç etmesi için itici bir unsur olmuştur. Bu göç nüfus içerisindeki dengeyi bozmuştur.

2016 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Amasra kasabası cinsiyet oranı 3439 erkek, 3245 kadın kişi, cinsiyet oranı 105,9 olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılından 2016 yılına kadar kadın nüfusu 112 kişi artarken erkek nüfusu ise 194 kişi olarak artmıştır. Erkek nüfusu sayıca fazla olmasına rağmen daha öncede belirtildiği gibi sosyal, ekonomik ve çevre şartlarına bağlı olarak kasabada erkek nüfusu ikamet edememektedir. Bunlarla beraber son 30 sene içerisinde tıp dünyasındaki ilerlemeler sayesinde ortalama insan ömrü uzamış birey bazında kadınlarda % 0,992 erkeklerde % 0,980 olarak gerçekleşmiştir. Bu ilerlemeler cinsiyet oranında zaman zaman dengelemeler sağlarken zaman zaman da karşı cinsiyette ayrılmalar yaşanmasını sağlamaktadır (Oeppen ve Vaupel, 2002:1029). Amasra kasabasında bu tür değişkenleri ve bilim dünyasındaki ilerlemeleri göz önüne alarak değerlendirme yapıldığında kadınların ortalama yaşam sürelerinin uzadıklarını rahatça söyleyebiliriz.

Nüfusun cinsiyet ve yaş yapısı incelendikten sonra nüfusun yaş gruplarına değinilecektir. Nüfusun yaş gruplarına dağılımı hem toplumları etkileyen tarihi olayları hem de çalışma çağındaki nüfus, iş gücü kapasitesi evlilik çağındaki nüfus vb gibi toplumun sosyolojik yönünü etkileyen olaylara yön verme ve anlamlandırmada önemi ortaya çıkmaktadır (Köse, 1997:61). Çünkü bu gibi veriler hem çağımıza hem de istikbalimize anlam ve yön vermemizde rasyonalist sonuçlar almamızı sağlarken aynı zamanda ülke geneline ve toplum sağlığına daha verimli yatırımlar yapılması açısından önemlidir.

Nüfusun dar aralıklı gruplandırılmış tablo incelendiğinde ilk olarak göze çarpan çocuk çağındaki nüfusu yani 0-15 yaş aralığındaki grubun çok az bir dilimi yaklaşık % 15'ini oluşturduğudur. Doğumların az olması ile beraber 0-4 yaş çağındaki nüfus 2000 yılında % 6, 2006 yılında % 7 2014 yılında ise 5,9 unu oluşturmaktadır (Özdemir, 2015:45). İlk olarak göze çarpan olgu, çocuk çağında nüfusun doğumlar ve ölümler aynı zamanda göç hakkında bilgi verecek olmasıdır (Tablo 18).

Tablo 18: Amasra Kasabasında Nüfusun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2014)

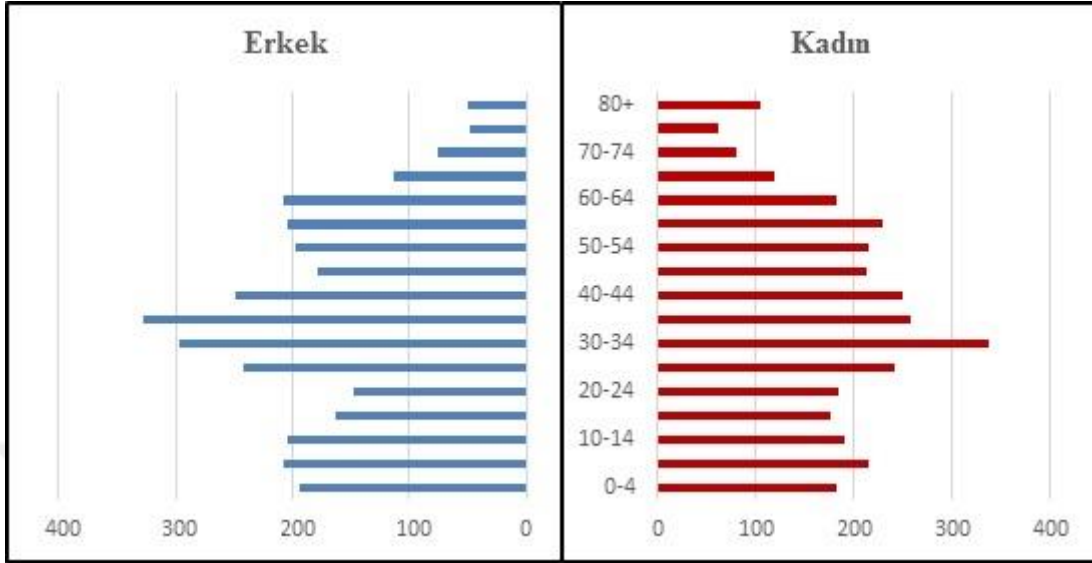
Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
0-4	194	183	377	5,9
5-9	207	215	523	6,6
10-14	256	191	395	6,2
15-19	163	177	340	5,4
20-24	180	184	331	5,2
25-29	333	241	484	7,6
30-34	296	337	733	10
35-39	328	261	586	9,3
40-44	248	250	598	7,8
45-49	178	212	390	6,1
50-54	246	215	437	6,5
55-59	204	230	434	6,8
60-64	308	182	400	6,1
65-69	114	119	233	3,7
70-74	84	81	156	2,5
75-79	49	62	111	1,8
80+	51	105	156	2,5
TOPLAM	3439	3245	6684	100

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

Çalışma çağındaki nüfus incelendiğinde erkek ve kadın nüfusların demografik nitelikleri ortaya çıkmaktadır. Çünkü Amasra kasabasında 20-24, 25-29 ve son olarak 30-34 yaş grupları arasında kadın nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Bu da kasabada çeşitli işlerde kadınların katılımının daha üstün oranda oldukları hakkında ipucu vermektedir. Öte yandan Amasra'da askeri üssün olmasına rağmen erkek nüfusun burada az olması eğitim veya çalışma amaçlı erkek nüfus grubunun buradan göç ettiğine işaret etmektedir (Özdemir, 2015:47). Kadın nüfusunun fazla olduğu yaş grupları geride belirtilen kısımla kalmayıp 30-39 yaş aralığında da devam etmektedir. Nüfusun en üst kademesini diğer bir deyişle yaşlılar grubunu oluşturan 65 yaş ve üzeri grup Türkiye genelinde olduğu gibi Amasra kasabasında

artma yönünde eğilimler göstermektedir.65 yaş grubundan 80 ve üzeri yaş grubunun niceliksel değeri 6,6 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 12).

Şekil 12: Amasra Dar Aralıklı Nüfus Piramidi

Türkiye’de yaşlılık oranı 2000 yılı itibarıyla 6,7 iken 2013 yılı itibarıyla 7,6 olmuştur (Şentürk, 2015:119). Sanayileşmenin neden olduğu istihdam şartları kırsaldan kente göçü hızlandırdığı gibi beraberinde kırsal nüfus payını da artırmıştır (Özdemir, 2016:679). Kırsal nüfus payının fazla olduğu yerlerden biri olan Batı Karadeniz Bölümü yaşlı nüfus açısından Türkiye ortalamasının üzerindedir. 2014 yılı itibarıyla Sinop’ta % 14,7, Kastamonu’da ise % 16,5 Bartın % 12, Karabük’te % 11,7, Zonguldak’ta ise % 9,5 olarak gerçekleşmiştir. TÜİK (2015)’in yapmış olduğu çalışmada gelecek yıllarda yaşlı nüfusun iller bazında yaşlı nüfus oranlarını Kastamonu % 20,4, Bartın % 17,3 olarak gerçekleştireceği ön görmektedir. Bütün bunlara rağmen yaşlı olma veya yaşlılık bütün insanlığın sorunu olduğu gibi ülkemiz için de bir problem olarak günümüz koşullarında ve gelecekte karşımıza çıkacaktır. Soz konusu olgu için 2023 yılında Türkiye’de yaşlılık oranının 8.6 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (Özdemir, 2016:678) Batı Karadeniz Bölümünde yaşlı nüfusun burada ikame etmesinin başlıca sebepleri klimatolojik olarak Batı Karadeniz’in fazla değişken olmayan iklimi, kentleşme düzeyinin istenilen seviyede olmaması, şehir içi ve şehir dışı yaşlı hareketlerini azaltırken en önemli olgu ise toprağa bağlılık ve ataerkil aile yapısının terk edilmek istenmemesidir (Özdemir, 2015:48) Çünkü insanların alışkanlıklarını değiştirmeleri zordur. Bölge insanı doğanın hem fiziki hem de morfolojik şartlarına karşı mücadeleci tavrının devam ettirerek yaşadığı alan ne olursa olsun yaşamını ikame ettirmektedir. Bu gibi şartlar Amasra kasabasının geleceği açısından devam ettiği sürece Amasra kasabasının nüfusu yaşlanmaya ve yaşlı nüfus oranları artmaya devam edecektir.

Nüfusun dar aralıklı gruplandırılması nüfusun belirli yaş kategorilerinde bilgi verdiği gibi geniş aralıklı sınıflandırması aktif ve bağımlı nüfusun belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Çünkü aktif ve bağımlı nüfusun belirlenmesi çalışan ve çalışmayan nüfusun tayini ve bakmakla yükümü olunan nüfusu belirtmektedir (Akbaş, 2016:18).

Amasra kasabasının nüfusu geniş aralıklı gruplandırması gösteren tabloyu açıkladığımızda, nüfusun % 18,8 0-14, % 70,8 15-64, % 10,4 ü ise 65 yaş ve üzerini oluşturmaktadır (Tablo 19).Tabloda dikkat çekici istatistiksel özellik her üç yaş grubunda, kadınlara ait sayısal değerlerin erkeklere oranladığında açık ara önde olmasıdır. Başka bir tabirle kadınların demografik üstünlükleri bütün yaş gruplarına yansımıştır. 0-14 yaş grubu 2000 yılı itibarıyla % 22,1, 2006 yılı için % 20,9 2015 yılında ise % 18,8 olarak gerçekleşmiş ve on beş senelik dilimde 0-14 yaş grubu keskin bir şekilde gerilemiştir.15-65 yaş grubu 2000 yılında % 71,3 iken 2006 da bu oran % 71,4, 2015 te ise % 70,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu yaş grubu % 1,5 azalmıştır. 65 yaş ve üzeri grup ise 2000 yılında % 6,6 iken 2006'da % 7,7 ye 2015 yılı itibarıyla % 10,4 kadar yükselmiştir. Bu demek oluyor ki Amasra kasabasında bütün yaş gruplarında periyodiksel olarak bir değişim geçirmektedir. Kasabada orta yaş ve yaşlılar artmaya devam ederken; kasabanın genç nüfusunu oluşturan 0-14 yaş grubundaki nüfus aralığı azalma eğilimindedir (Özdemir, 2015:49-50).

Tablo 19: Amasra Kasabasında Nüfusun Geniş Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2014)

Yaş Grubu	Erkek	T.N.%'si	Kadın	T.N.%'si	Toplam	T.N.%'si
0-14	605	9,5	589	9,3	1194	18,8
15-64	2212	34,8	2287	36	4499	70,8
65+	289	4,6	367	5,8	656	10,4
Toplam	3106	48,9	3243	51,1	6349	100

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

Amasra kabasına ait demografik değerler incelendikten sonra Kuruçay ile ve Cide kasabasına ait nüfus verilerinden bahsedilecektir. Kuruçay kasabası dar aralıklı cinsiyet ve yaş yapısını incelendiğinde 1965 yılında cinsiyet oranının 104 olarak gerçekleşmektedir.1965 yılında gerçekleşen nüfus sayımında erkeklerin kadınlara oranla sayıca fazla olduklarını görülmektedir. 1970 yılında cinsiyet oranı 97'ye düşmüştür. Kadın-erkek sayıları incelendiğinde kadınların sırası ile 1970-1985 yılları arasında yapılan sayımlarda fazla oldukları gözlemlenmektedir. 1985 yılında yapılan nüfus sayımında kadın-erkek oranları birbirine yaklaşmıştır. Nitekim 1985 yılında gerçekleşen sayımda cinsiyet oranı 98 olarak gerçekleşmiştir. 1965 ile 1985 yılı arasında geçen 20 yılda yapılan nüfus sayımlarında

kadınların göreceli olarak fazlalığı kasabada erkeklerin yurt dışına ve ülke içinde çalışmak amacı ile Zonguldak Ereğli Kömür İşletmelerine, Ankara ve İstanbul illerine iş bulmak amacı ile gitmelerinden kaynaklanmıştır. Öte yandan 1990-2000 yılları arasında gerçekleşen iki sayımda 1990 yılına ait sayımda erkeklerin adet olarak fazlalığı dikkat çekerken cinsiyet oranlarında dalgalanma bulunmaktadır. 1965-1985 yılları arasında cinsiyet oranı % 6 olarak görülen dalgalanma takip eden yıllarda 1985-2000 yılları arasında % 20 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılı itibarıyla Kurucaşile kasabasında cinsiyet oranı 120 olarak gerçekleşirken; erkeklerin cinsiyet adetlerinde fazla olduğu görülmektedir. Erkeklerin cinsiyet oranlarında göze çarpan üstünlükleri yaşlı nüfus içerisinde erkeklerin paylarının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu sahada düzenli sayım yapılmadığından bazı verileride eksiklikler mevcuttur (2000-2007).

Tablo 20: Sayım Dönemlerine Göre Kurucaşile’de Nüfusun Cinsiyet Yapısı (2016)

Sayım Yılı	Erkek	Kadın	Toplam	Cinsiyet Oranı
1935	459	439	898	104
1950	489	467	956	104
1965	539	518	1057	104
1970	531	543	1074	97
1975	802	735	1537	109
1980	947	706	1653	134
1985	878	887	1765	98
1990	1068	966	2034	110
1997	1124	950	2074	118
2000	-	-	1797	?
2007	-	-	1696	?
2016	985	818	1803	120

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

Kurucaşile kasabası dar aralıklı gruplandırmaya göre demografik nitelikleri incelediğinde 0-15 yaş arasındaki grubun yaklaşık % 15 civarlarında olduğu, bu grubun Amasra kasabasında hemen hemen aynı niceliklerde olduğu görülmektedir. Son zamanlarda çekirdek aileye geçişle beraber ataerkil aile yapısı terkedilmeye başlanmıştır. 0-9 yaş grubu yaklaşık % 9’a tekabül ederken bu rakamlar doğum çağına çocukların nüfusun genel yüzdesi içerisinde düşük yüzdelerde seyrettiğini göstermektedir (Tablo 21).

Kuşkusuz bunda temel etken ailelerin tercihleri etkili olmakla beraber geçim kaynaklarının kasaba içinde çeşitli olmaması ve ailelerin bakabilecekleri kadar çocuk yapma tercihleridir. 15-30 yaş arasındaki yaş grubu yaklaşık % 9’luk bir dilime tekabül etmektedir. Amasra kasabasında % 12’lere varan bu oran Kurucaşile kasabasında okuma çağındaki

demografik değerleri göstermektedir. Öte yandan 30-55 yaş grubuna baktığımızda Kurucaşile kasabasının neredeyse öte birini (27,66) oluşturmaktadır. Çalışma ağındaki nüfus anlamına gelen bu durum cinsiyete bağlı olarak hangi cinsiyetin çalışma alanına katılımın fazla olduğuna işaret etmektedir. Amasra kasabasında kadınların fazla olduğu çalışma çağındaki nüfusu Kurucaşile kasabasında erkek nüfus lehinedir. Daha çok bağ işlerinde, tekne ve gemi yapımında çalışan kasabalılar, işlerin vasıflarına göre ya kasabada çalışmakta ya da yurt dışına göç ederek iş hayatını orada sürdürmektedir.

65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusa incelendiğinde yaklaşık % 31’lik bir yüzde kasaba halkının yaşlı nüfusunu temsil etmektedir. Çalışma ağında nüfusta olmayan ya da emeklisi gelmesine rağmen hala çalışma hayatında bulunan bu grup Kurucaşile kasabasında çoğunluktur. Genel olarak çeşitli nedenlerle bölge dışına ya yurt dışına giden bu grubun bazı kesimleri emeklilik zamanları gelince memleketlerine geri dönmektedir. Kurucaşile kasabasına yapılan arazi çalışmalarında emekli çağında olan nüfus daha dinleme ve kültürel bağları devam ettirmede memleketine dönmektedir.

Tablo 21: Kurucaşile Kasabasında Nüfusun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016)

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
0-4	26	29	55	3,05
5-9	65	30	95	5,36
10-14	68	46	114	6,33
15-19	46	32	78	4,34
20-24	49	45	94	5,21
25-29	46	35	81	4,5
30-34	49	36	85	4,76
35-39	46	26	72	4,00
40-44	69	27	96	5,32
45-49	63	46	109	6,04
50-54	74	52	126	6,98
55-59	55	41	96	5,32
60-64	63	74	137	7,6
65-69	74	77	151	8,4
70-74	73	79	152	8,43
75-79	50	80	130	7,21
80+	69	63	132	7,36
TOPLAM	985	818	1803	100

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü

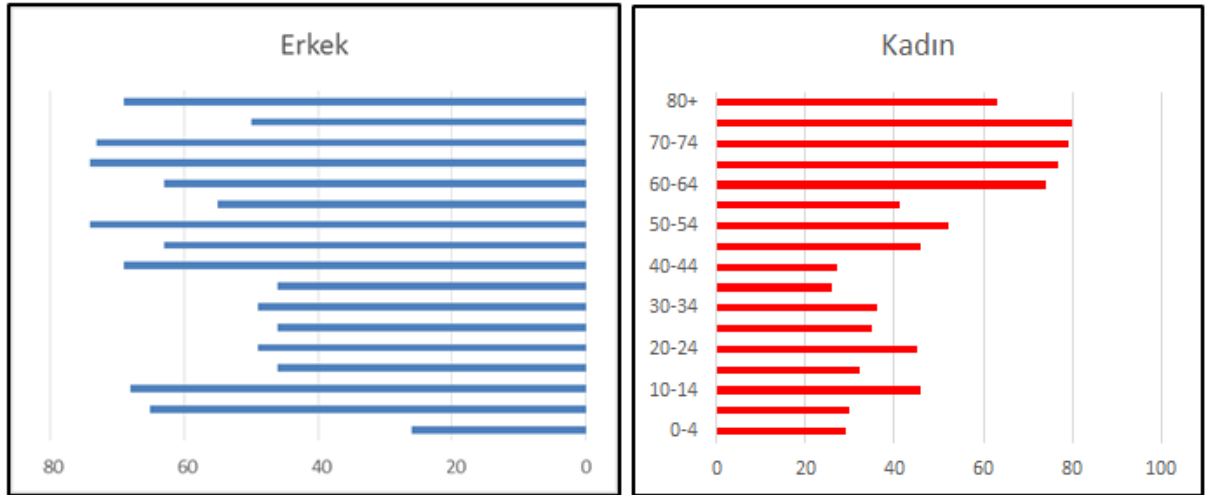
Kurucaşile kasabası geniş aralıklı nüfus gruplandırmasını incelendiğinde 0-14 yaş grubunun yaklaşık %15'ünü oluşturduğunu görülmektedir. Amasra kasabasında bu durum yaklaşık % 19 olarak gerçekleşmektedir. Öte yandan çalışma çağındaki nüfusun oranlarını mukayese edildiğinde Amasra kasabasında % 70 iken, Kurucaşile kasabasında 53 olarak gerçekleşmiştir. Kuşkusuz bu aradaki niceliksel farkı yaşlı nüfus grubundaki dağılım sağlamaktadır. Gerçekten Amasra kasabasında yaşlı nüfus %10 iken Kurucaşile kasabasında bu oran üç katı olarak gerçekleşmiştir (Tablo 22).

Tablo 22: Kurucaşile Kasabasında Nüfusun Geniş Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016)

Yaş Grubu	Erkek	T.N.%'si	Kadın	T.N.%'si	Toplam	T.N.%'si
0-14	159	8,81	105	5,82	264	14,63
15-64	560	31,05	414	22,9	974	53,95
65+	266	14,75	299	16,5	565	31,25
Toplam	985	54,61	818	45,22	1803	100

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü

Şekil 13: Kurucaşile Dar Aralıklı Nüfus Piramidi

Amasra ve Kurucaşile kasabalarının demografik niteliklerine değindikten sonra çalışmanın bu bölümünde Cide kentine ait nüfus bilgileri verilecektir. 1935 yılı cinsiyet oranları incelendiğinde cinsiyet oranı 106 olarak gerçekleşirken; 1950 yılında 97 olarak gerçekleşmektedir. Bu iki mukayase yılında erkeklerin nüfusu kadınlara göre fazladır. 1965 yılı itibarıyla Cide'de cinsiyet oranı 137 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum Amasra kasabasında aynı yıllarda 95, Kurucaşile kasabasında ise 104 olarak gerçekleşmiştir. Erkek nüfusun egemen olduğu bu yıllarda kadınların nüfus oranlarındaki artış, diğer sayımlarda

kendini gösterecektir. Gerçekten 1970-1990 yılları arasında kadın nüfus neredeyse iki katı kadar (1,9) artış göstermiştir. Bu durum erkek nüfusunda 2,2 katı olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 23: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Cide’de Nüfusun Cinsiyet Yapısı (2016)

Sayım Yılı	Erkek	Kadın	Toplam	Cinsiyet Oranı
1935	896	845	1741	106
1950	854	880	1734	97
1965	1235	895	2130	137
1970	1240	1266	2506	97
1975	1210	2310	3520	52
1980	1650	2943	4593	56
1985	1896	4138	6034	45
1990	2650	2478	5128	106
1997	2345	3489	5834	67
2000	2533	3050	5583	83
2007	2986	3018	6004	98
2016	6543	5552	12095	117

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

20 sene içerisinde cinsiyet oranlarında 1970’ten 1985 yılına kadar düşüş gözlemlenirken 1990 yılı cinsiyet oranlarında bir önceki seneye göre artış yaşanmıştır. Takip eden 10 sene içerisinde erkek nüfusta azalırken kadın nüfusta artış gözlemlenmiştir. 2016 yılı itibarıyla Cide kentinde erkek nüfusu kadın nüfusundan üstün olmakla beraber cinsiyet oranı 117 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 24 incelediğinde Cide kenti için 0-14 yaş aralığında nüfus grubu % 15,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Amasra kasabası % 15, Kurucaşile yaklaşık % 14 olarak gerçekleşmiştir. Doğum çağında bu oran Karadeniz şartlarında iki kasaba ve bir kentte hemen hemen aynı değerde seyretmektedir. Doğum çağında cinsiyet bazlı karşılaştırma yapıldığında erkekler 942 kişi iken; kadınlar 920 kişidir. 0-15 yaş aralığında erkeklerin kadınlara göre sayıca fazla oldukları görülmektedir. Bir üst yaş aralığı olan 15-19 okuma çağındaki nüfusu ortaya koymaktadır. Okuma çağındaki nüfus içerisinde oranı yaklaşık % 5’tir. Bu grupta kadınların erkeklere göre daha fazla oldukları görülmekle beraber Cide kentinde okuma çağında genelde Cide kenti içerisinde okul hayatını devam ettiren kişilerin sayısı azdır. Arazi çalışmaları neticesinde ortaokuldan sonra lise ve dengi okul seviyesinde eğitim ve öğretim faaliyetleri Cide kenti dışında sürdürüldüğü bilgisi edinilmiştir.

Tablo 24: Cide’de Nüfusun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016)

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	%'si
0-4	350	321	671	5,54
5-9	360	349	709	5,86
10-14	232	250	482	3,98
15-19	256	321	577	4,77
20-24	346	345	691	5,71
25-29	380	325	705	5,82
30-34	395	326	721	5,96
35-39	449	299	748	6,18
40-44	389	345	734	6,06
45-49	496	366	862	7,12
50-54	548	344	892	7,37
55-59	403	319	722	5,96
60-64	366	310	676	5,58
65-69	385	325	710	5,87
70-74	391	325	716	5,91
75-79	403	320	723	5,97
80+	394	362	756	6,25
TOPLAM	6543	5552	12095	100

Kaynak: Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü

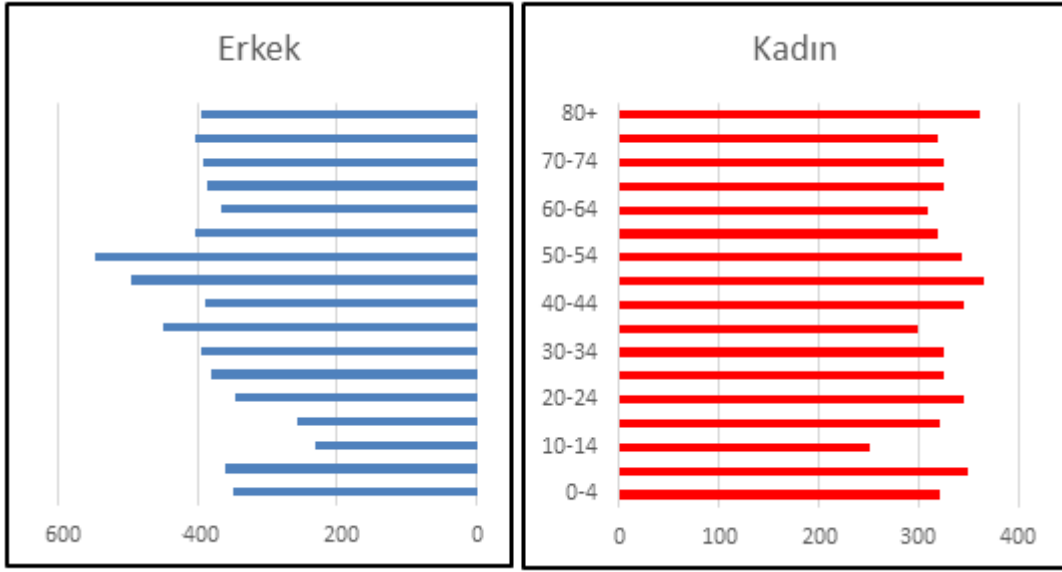
Çalışma çağındaki nüfus olan 20-44 yaş aralığındaki nüfus yaklaşık % 28’dir. Çalışma çağına katılan cinsiyet bazında kadınların daha fazla oldukları (1640 kişi) görülmektedir. Batı Karadeniz’de kadınların bağ-bahçe işleri, tarımsal hayatı yönetme ya da atölye tarzı küçük işlemlerde çalıştığı araştırma sahasında arazi etütleri boyunca gözlemlenen durumlardan yalnızca birkaçıdır. Diğer yandan 45-64 yaş aralığında nüfus içerisindeki oranı yaklaşık % 25’tir. Çalışma çağıının ikinci dönemini diğer bir deyişle emeklilik yaşına yaklaşmış veya gelmekte oran Cide kenti için azımsanmayacak niteliktedir. Bireysel olarak erkeklerin kadınlardan daha fazla oldukları göze çarpılmaktadır (1813 kişi). Araştırma sahasında üç yerleşme biriminde de en fazla dikkat çekici olgu yaşlılık oranlarının genel nüfus içerisinde fazla olmasıdır. 65 yaş ve üzeri çalışma çağıında katılmayan çoğunlukla emekli statüsünde olan kesim % 24 olarak gerçekleşmektedir. Bu durum Kurucaşile’de % 31,25, Amasra kasabasında % 10,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 25: Cide’de Nüfusun Geniş Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016)

Yaş Grubu	Erkek	T.N.%'si	Kadın	T.N.%'si	Toplam	T.N.%'si
0-14	942	7,78	920	7,6	1862	15,38
15-64	4028	33,3	3300	27,28	7328	60,58
65+	1573	13	1332	11,01	2905	24,01
Toplam	6543	54,08	5552	45,9	12095	100

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

Şekil 14: Cide Dar Aralıklı Nüfus Piramidi

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenmiştir.

2.3.2. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu

Nüfusun eğitim ve kültür durumu denince akla ilk olarak okur yazar oranı gelmektedir (Koday, 2005:45). Bu parametre ile birlikte modern anlamda eğitilebilir insanların dış dünyaya açıldığı sosyal, ekonomik ve politik bir o kadarda ahlakını temellendiren, dinamikliğini koruyan, geleceğe güvenle bakabilen çağdaş manada eğitim ve öğretim kurumları da dahildir. Çünkü bu kurumların mihenk taşı kuşkusuz insandır. Konuyu daha da ileriye götürülse ülkemizde okuma çağına gelmiş bireylerin eğitim- öğretim düzeyi, kurumsallaşma oranı, eğitim kademelerinde nüfusunun yüzde kaçının bulunduğu ve nüfusun eğitimini ifa ettiği, küreselleşme ve kalkınma açısından nerede olduğumuzu görmeye yarayan rasyonalist düşünceler üreten kurumlardır.

Bu kurumlar bireyleri birada tutan bireylere ortak değer ve inanç sistemlerini aşıl原因 toplumun bütün kademelerini güncel hayata hazırlamaktadır. Gelişmişliğin çeşitli göstergeleri vardır. Bunlardan birisi de nüfusun eğitilebilmesidir (Akbulut, 2010:116). Çünkü eğitilmiş nüfus, rasyonalist düşünebilen, ileriye yönelik atılımlar sağlayan, zihni ve bedeni olarak ülke kalkınmasına pozitif yönde çıkarımlar sağlayan oluşturduğu kültür seviyesi yüksek bir nüfus kitlesidir. Doğal ve beşeri hayatı düzenleyen eğitim kurumlarında coğrafi şartların etkisi yadsınamaz. Çünkü eğitim ve kültür faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için doğal ve beşeri şartların ortaya çıkardığı olumsuzluklar minimize edilip, detaylı bir şekilde analizi yapılmalıdır (Akpınar, 2003:171).

Amasra kasabasının eğitim ve kültür durumunu değerlendirmek için kasabada bulunan

eğitim kurumlarının tarihçesine göz atıp günümüzde faaliyet gösteren kurumlara değinilecektir. Amasra kasabasında eğitim kurumları ile ilgili belgeleri Osmanlı Devleti zamanındaki salnamelerden öğrenilmektedir. 1890 yılında Kastamonu vilayeti salnamesinde Amasra kasabasının en eski okulu Kaleiçi ibtidaiyesidir. 53 öğrencisi bulunan ilkokul zamanla fonksiyonel değışikliğe uğrayarak ilk başta kız okulu daha sonra Nahiye Müdürlüğü olarak günümüzde ise Amasra Belediyesi'nin çalışmaları sonucunda Kaymakam evi olarak hizmete sunulmuştur. Fotoğraf 15'de ibtidaiyenin bugünkü hali görölmektedir.

Fotoğraf 15: Amasra Kasabasında Osmanlı Döneminde İnşa Edilen En Eski Okulu

19. yüzyıla gelindiğinde Amasra kasabasında eğitim faaliyetleri açısından hareketli bir dönem olmuştur. Çünkü belediye teşkilatlanması yavaş yavaş şekillenmekte olup kasabada birden fazla kurum açılıp hizmete girmiştir. Naib (devletin atadığı günümüzde vali, belediye başkanı vb. pozisyonda bulunan kişi) Tahir Efendi adındaki eğitim gönüllüsü Amasra Büyük Liman mevkinde birer adet mescit ve hemen yanı başına okul yaptırmıştır. 1892 -1893 yılları arası kurulan bu okulda Tahir Efendi, belediye reisliğinin yanı sıra öğretmen olarak da görev almıştır. Daha önce ifade edildiği gibi belediye teşkilatlanması şekillenirken diğer eğitim kurumlarının hem yapımına hem de başlarına nüfuz kabiliyeti yüksek kasabanın yöresel ve bölgesel anlamda kalkınmasını sağlayabilecek kişilerin ilgili kurum ve kuruluşların başına geçirilmesine özen gösterilmiştir. Yukarıda ifade edilen kurumun haricinde Hisarpeçe'de Müderris Mektebi, Çekiciler Çarşısı arkasında Elifba Mektebi, Tahir Hoca Mektebi, Haydar Hoca Mektebi, Kadana Koca Mektebi gibi birden fazla eğitim kurumları mevcut idi (Sakaoğlu, 1987:152-153).

Cumhuriyetin ilanından sonra ülke çapında okuma yazma oranını artırmak için hem

kurumsallaşmaya hem de yetersiz görülen eğitim kurumlarının ıslahına önem verilip Türkiye çapında okul açmaya ve müderris (öğretmen) yetiştirmeye gayret ediliyordu. Amasra kasabasında söz konusu kurumlar 1940'ların sonuna kadar kasabada eğitim faaliyetleri için kasaba ihtiyacını karşılamakta idi. Aynı zamanda Amasra kasabasına civar köylerden okuma yazma öğrenmek için gönüllü kişiler geliyordu. Bu gelenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için yatılı bir bölge okulu açılmıştır (Özdemir, 2015:53). Amasra'da 19.yüzyılın son çeyreğine kadar zihinlere Bahriye Okulu açma fikri gelmemiştir.

Amasra'da eğitim-öğretim kurumların tarihçesine değinildikten sonra nüfusun eğitim ve kültür denince akla ilk gelen değişkenlerden biri olan okuma yazma oranı gelmektedir.2000 yılı verilerine göre Amasra'da okuma yazma oranı % 94,6 (5545) kişi olarak gerçekleşmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise geriye kalan % 4,6 kısımdır. Bu kısmın yaklaşık olarak 316 kişiye tekabül etmekte olup bu oranın 257 kişisi yani % 81,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar arasında okuryazar olmayanların dar aralıklı nüfus gruplandırması yapıldığında çoğunluğu 65 yaş ve üzeri kişiler oluşturmaktadır. Ayrıca okul çağına gelip te 6 yaşını bitirip 7 yaşına basmamış küçük yaştaki çocukların okula gönderilmemesi de okuma yazma bilmeyenlerin oranına etki yapmaktadır. Çünkü 36 kişi bu çağda olup henüz okulla tanışmamışlardır. Amasra'da okuma yazma bilmeyenlerin çoğunu 65 yaş ve üzeri oluşturması kasabada değinilmesi gereken diğer bir gerçeği oluşturmaktadır. Eskiden geçim sıkıntısı ve çeşitli sebeplerle kadınlar pek fazla eğitime sevk edilmiyordu. Ancak günümüz şartlarında imkan ve donanımların gelişmesiyle birlikte artık kadın erkek demeden bütün herkes okula başlamaktadır.

Amasra kasabasında en dikkat çeken eğitim kurumu kuşkusuz Anadolu Turizm ve Otelcilik okuludur. Kasabadaki iç piyasadaki turizm ve rehber ihtiyacını karşılayan okul kasaba halkı için hem bir eğitim yuvası hem de kasabaya nitelikli eleman yetiştirmek adına güzide bir eğitim kurumudur. Kasabada aynı zamanda iç kalkınmaya göreceli olarak destek veren bu kurum istihdam alanı oluşturarak kasabadaki gençlerin iş bulma imkânını kolaylaştırmaktadır. Bu okuldan başka bir lise ve iki de ilkokul daha mevcuttur. Tablo 26 incelediğinde Amasra kasabasında ilçe merkezinde 3 kurumun eğitim yükünü çektiği görülür. Öğrenci sayıları 1405 olmakla beraber öğrencilerin çoğunun Ahatlar, Gömü ve Tarlağzı, Çakraz köylerinden gelen çocuklar olduğu görülmektedir.1 ile 10 km arasındaki uzaklık mesafesinde olan köylerde taşınmalı eğitim sistemi mevcuttur.

Tablo 26: Amasra Kasabası İlçe Merkezi 2014 yılı itibarıyla Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Öğretmen	Öğrenci
And Otel ve Tur. Mes. Lis	31	268
Amasra Lisesi	15	170
Fatih Sultan Mehmet Lisesi	49	656
Kaleşah	14	311
Toplam	109	1405

Kaynak: Arazi Çalışmalarından Elde Edilmiştir.

Diğer yandan Kurucaşile kasabası 6 okul ve bünyesine bağlı 480 öğrenci ile öğrenim hayatına devam etmektedir. Cide kentinde ise 10 okul ve 1820 öğrenci ile eğitim sürdürülmektedir. Arazi çalışmaları esnasında yöre sakinleri ve ilgili kurumlara yöneltilen sorular ve resmi kurumlardan alınan veriler neticesinde Kurucaşile kasabasında okuma yazma oranı %94 1694 kişi iken Cide kentinde bu oran % 96 olarak (11.611) kaydedilmiştir.

2.3.3. Aile Büyüklüğü

Nüfusun hem sosyal hem de ekonomik özelliklerini saptamada kullanılan aile büyüklükleri nüfusun önem arz eden nüfusa ait parametrelerden bir diğeridir. Amasra kasabasının aile büyüklüklerini ortaya koyabilmek için Türkiye İstatistik Kurumu Amasra Sağlık Ocağı verileri (2006) ve kasabada daha önce yapılan revizyon çalışmaları kapsamında aile büyüklükleri ilgili değerlendirmeler yapılacaktır.

2000 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen nüfus sayımında Amasra kasabasının ilçe merkezi nüfusu 6273 kişi olup öte yandan kasabadaki hane halkı sayısı 1787 kişidir. İlgili verilerden yapılan hesaplamalarda ortalama aile büyüklüğü %3,5 olarak gerçekleşmiştir. TÜİK tarafından gerçekleştirilen bu sayımda ortalama aile büyüklüğü 4,5, Batı Karadeniz için 4,8 olarak gerçekleşmiştir (Özdemir, 2015:51). TÜİK tarafından 2016 yılında gerçekleştirilen ADNKS’de Amasra kasabası hane halkı büyüklüğü sayısı 1,06 olarak gerçekleşmiştir. 16 sene içerisindeki bu muazzam değişim Amasra kasabasının geniş aileden diğer bir deyişle ataerkil aile, birleşik aile den çekirdek aile tipine doğru geçiş yaşanmaktadır (Koca, 1994:161). Kasabada bu denli yaşanan değişimin başlıca sebeplerini ele alındığında ailelerin artık bir veya iki çocuk yapma eğilimlerinde olmaları, son zamanlarda sağlık alanındaki ilerlemeler sayesinde aile sağlık planlamasının yapılması ve hayat bulmasıdır. Önceleri nüfus tarımsal işlerini yürütmek adına güç kaynağı olarak görülmesine rağmen; zamanla tarım fonksiyonunun önemi yitirmesi, bu durumda tarımın çoğunlukla kasabanın emeklileri tarafından birer meşguliyet sahası haline gelmesi başlıca rol oynamaktadır. Kasaba sakinleri tarımın eskisi gibi gelir getirmediğinden hobi olarak ya da kendi ev ihtiyacını karşılayacak kadar ekim ve dikim faaliyetinde bulunması kasabanın çekirdek aile tipi gereksinimlerine yönelmesi durumu

doğrular niteliktedir. Tarımsal faaliyetlerin fonksiyonel olarak zamanla değerini yitirmesi hem nüfusun birer güç kaynağı olmaktan çıkmasını, hem de artık tarımın değişik amaçla yapılmasını sağlamıştır.

Amasra kasabasının nüfusun aile büyüklüklerine göre dağılımı incelendiğinde ortalama aile büyüklüğü 3,5 olarak gerçekleşmiş ve çekirdek aile tipi hakim olduğu görülmektedir (Tablo 27) Genelde bir veya birkaç kişiden oluşan aile tipinde geniş aile tipine rastlanmaması dikkat çeken diğer bir konudur. Öte yandan Amasra kasabasında mahallere göre aile büyüklüklerini ele aldığımızda 2000 yılında gerçekleşen ortalama aile büyüklüğü ortalaması 2006 yılında 3,2 'ye gerilemiştir (Tablo 28).

Tablo 27: Amasra Kasabası Nüfusunun Aile Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2000)

Aile Nüfus Büy.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	Toplam
Aile Sayısı	140	318	419	537	245	81	27	7	2	11	1787
%si	7,8	17,8	23,5	30	13,7	4,6	1,5	0,4	0,1	0,6	100
	25,6		53,5		18,3		1,9		0,7		100
Ort. Aile. Büy.	3,5										

Kaynak: (Özdemir, 2015).

Mahallelerin ortalama aile büyüklükleri pek değişmemekle birlikte temel değişkenler mahalle başına nüfus yoğunluğu ve aile sayısıdır. Buna göre nüfusu en yoğun mahalle Kum Mahallesi, en az ise Kaleiçi Mahallesi'dir. Ortalama aile büyüklüğü açısından en küçük mahalle Kaleiçi ve en yüksek mahalle Kaleşah Mahallesi'dir. Kaleşah Mahallesinde ortalama aile büyüklüğünün fazla olmasında kasabada faaliyete geçen kömür ocağı madeni etkilidir. Çünkü 1970 ve 80 yılları arasında bölge içi ve yurt dışından göç gelmekle birlikte ocağın bulunduğu mahalleler nüfus çekim merkezi haline gelmişlerdir.

Tablo 28: Amasra Kasabasında Nüfusun Mahallelere Göre Ortalama Aile Büyüklüğü

Mahalle	Nüfusu	Aile Sayısı	Ort. Aile Büy.
Boztepe	345	107	3,2
Fatih	1126	333	3,4
Kaleiçi	289	333	2,8
Kaleşah	1375	407	3,4
Kum	2892	930	3,1
Toplam	6037	1879	3,2

Kaynak: Amasra Sağlık Ocağı Verilerinden Derlenmiştir.

Amasra kasabasında 2014 yılında gerçekleştirilen revizyon imar planı sonuçlarına göre aile büyüklüğü ile verileri destekler niteliktedir. Nitekim 2006 yılında ortalama aile büyüklüğü 3,5 olarak 2006 yılı Amasra Sağlık ocağı verilerine göre 3,2 olarak gerçekleşmiştir. Kasabada ortalama aile büyüklüğü bazında niceliksel olarak bir gerileme söz konusu iken, imar planı araştırma kapsamında kasabanın çekirdek aile tipine geçişin

belirginleştğini ve kalabalık aile modelinin çok az sayıda ailenin sahip olduğu görülmektedir (Tablo 29).

Tablo 29: Amasra Kasabasında Revizyon İlave Amaçlı İmar Planı (2014)

Aile Nüfus Büy.	1	2	3	4	5	6	7	Toplam
Aile Nüfus Sayısı %'si	4,8	26,2	26,2	21,4	16,7	2,4	2,2	100

Tablo 29 incelendiğinde 2 ve 3 kişiye düşen aile sayısı 26,2 iken 4 kişiye düşen aile sayısı 21,4 tür. Öte yandan 5 kişiye düşen aile sayısı 16,7 iken artık 5 veya daha fazlasını oluşturan aile hane sayısı giderek azalmaktadır. Bu durumun gelecekte devam edeceği tahmin edilmektedir. Araştırma sahasında eğitim ve göç gibi beşeri faktörlere bağlı olarak nüfusun yapısı ve niteliği değişmektedir. Çünkü doğumlarla birlikte nüfusun gençleşmesi beklenirken dışarıya eğitim- çalışma ve diğer sebeplerden dolayı göç verilmesi hem kasaba nüfusunun azalmasını hem de var olan nüfusun gittikçe yaşlanmasına neden olmaktadır.

Tablo 30 incelendiğinde Kurucaşile kasabasında tek kişilik ailelerin % 8,6 gibi bir oran teşkil ettiğinin görmekteyiz. Tablo 31'i incelediğimizde tek kişilik ailelerin Cide kentinde %14,29 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan dikkat çeken en önemli istatistiksel veri 2 ve daha fazla çocuklu ailelerin aile sayıca fazla olmalarıdır. 1 ve 2 çocuklu aileler kasada % 30,9 kentte 28,31 iken 3 ve 4 çocuklu ailelerinin büyüklükleri kasabada % 56 kentte ise % 50,64'tür. Türkiye'de 2002 yılında TÜİK tarafından çalışmada hane halkı büyüklüğü 3,7 iken 2016 yılı itibarıyla 3,5 olarak gerçekleşmiştir (www.tuik.gov.tr)

Tablo 30: Kurucaşile Kasabası Nüfusunun Aile Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2015)

Aile Nüfus Büy.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	Toplam
Aile Sayısı	123	318	350	450	120	36	16	6	1	6	1426
%si	8,6	22,3	24,5	31,5	8,4	2,5	1,12	0,42	0,07	0,42	100
	30,9	56			10,9		1,54		0,49		100
Ort. Aile. Büy.	1,22										

Kaynak: Kurucaşile Aile Sağlık Ocağı Verileri ve Arazi Çalışmalarından Derlenmiştir.

Tablo 31: Cide Kenti Nüfusunun Aile Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2015)

Aile Nüfus Büy.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	Toplam
Aile Sayısı	265	260	450	489	300	64	9	8	3	6	1854
%si	14,29	14,02	24,27	26,37	16,18	3,45	0,48	0,43	0,16	0,32	100
	28,31	50,64			19,63		0,91		0,48		100
Ort. Aile. Büy.	4,91										

Kaynak: Cide Aile Sağlık Ocağı Verileri ve Arazi Çalışmalarından Derlenmiştir.

Araştırma sahasına ait önceki senelerde yayın yapılmaması ve eldeki verilerin kısıtlı olması neticesinde araştırma alanında Kurucaşile kasabası ortalama aile büyüklüğü 1,22, Cide kenti ise 4,91 olarak gerçekleşmiştir. Kanaatimizce Cide'nin demografik niteliklerini artırmak

için yapılan çalışmalar neticesinde 2018 yılı itibarıyla Cide kenti 13 binli rakamları ulaşabilecektir. Cide'nin ortalama aile büyüklüğü Türkiye ortalamasının üzerinde seyredeceği tahmin edilmektedir.

Araştırma sahamızda 5 ve 6 çocuklu ailelerin oranı yaklaşık % 12 ile 18 arasında değişme gösterirken; yedi ve daha fazlası çocuklu ailelerin büyüklük oranları % 1'lere kadar düşmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi araştırma sahamızda ataerkil aileden çekirdek aileye geçiş, diğer bir deyişle entegrasyon giderek artmaktadır. Aile planlamaların sosyal ve kültürel hayatta kendine yer bulması hem aile büyüklüklerini hem de ailelerin sosyo kültürel düzeylerini etkilemektedir.

2.3.4. Nüfusun Beslenme ve Sağlık Durumu

Amasra –Cide arasında sağlık hizmetleri genel olarak Bartın ve Kastamonu illerinde yoğunluk kazanmıştır. Ancak kasaba veya köyde yaşayan birisi için her zaman sağlık kurumlarına erişim imkanı olmamaktadır. Çünkü hem Amasra köyleri hem de Cide köyleri genel olarak Karadeniz'in doğal arazi yapısı ve morfolojik örüntüsüne bağlı olarak ulaşım sistemleri geliştiği için hava sıcaklıklarındaki mevsimsel değişim ulaşım sistemlerindeki akışkanlığı zamanla sekteye uğramaktadır. Bunların oluşumu araziye yapılan doğal ve beşeri müdahalelerden kaynaklanmaktadır. Öte yandan Bartın ve Kastamonu gibi illerin merkezlerinde sağlık hizmetleri iki ile yetecek düzeydedir. Ancak sağlık hizmetlerin erişebilirliğini artırmak hem de kasaba ve köy içerisinde hizmet sektörünün gelişmesini sağlamak için çevre köylere göre nispeten ulaşım sistemleri ve fiziki şartları yeterli olan bazı köy (Ovatekkeönü, Kumluca) ve kasaba merkezlerinde (Amasra ve Kurucaşile) sağlık kuruluşları mevcuttur.

Araştırma sahasında yerleşme ünitelerinin düzensiz ve dağınık olarak kurulmasından dolayı sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde güçlükler yaşanmaktadır. Amasra ve Kurucaşile aynı zamanda Cide ilçesi il merkezlerine uzak olması sebebiyle muayene ve tedavi yeterli düzeyde değildir. Hastaların temel ihtiyaçlarını sağlayabilmek adına aşılama, sağlık taraması, ilk yardım, aile planlaması, aile hekim danışmanlıkları ve doğum hizmetleri gibi temel ihtiyaçları verilebilmektedir. Ancak kasaba ve ilçe merkezlerine uzak olan yerleşme ünitelerinde taşınmalı sistemle hastalar nakil edilerek en yakın devlet hastanesi ya da özel sağlık kuruluşlarına sevk edilmektedir. Sağlık açısından ciddi problemler oluşturacak hastalıkların seyri ile ilgili Bartın ve Kastamonu'daki il merkezindeki sağlık kurumlarına gidilmektedir.

Son on sene içerisinde sağlık sektöründe yaşanan gelişmeler ve sektörel bazda ciddi

yatırımlar sayesinde sağlık hizmetlerinin yetersiz kaldığı kasaba ve köy merkezlerinde ulaşım sistemlerin gelişmesi ve yeterli fizibilitenin sağlanması sonucunda sağlık hizmetleri gelişmektedir. Eskiden kasaba ve köylere doğal şartlara bağlı olarak sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntılar yaşanırken, günümüzde geçmişe nazaran hızlı bir gelişme kat edilmiş, erişilebilirlik ve zaman değer kazanmıştır.

Sağlık kurumlarındaki bu denli değişim günümüz koşullarında hizmet seviyesi ve kalitesinin artmasını sağlamıştır. Sağlık alanındaki ileriye dönük yapıcı yatırımlar sağlık kurumlarının ve sağlık sisteminin verimliliğini artırırken, aynı zamanda yerel ve bölgesel bazda sosyo-ekonomik kalkınmaya pozitif yönde katkılar sağlamaktadır (Bowling, 2002:3-4). Ayrıca sağlık alanındaki pozitif yatırımlar sürdürülebilir kasaba ve kent yaşamı sağlamada önemli bir mihenk taşı oluşturabilir. Çünkü bir alandaki değişim diğer bir alanda etkisini hissettirecektir. Örneğin sağlık hizmetlerine bağlı olarak araştırma sahasındaki evlerin kalite kontrolü, kirlilik bilançosu ve sağlık harcamalarının yönetilmesine kadar çoğu konuyu kapsamaktadır. Çünkü sağlıklı yaşam standartların hüküm sürdüğü bölgede rasyonel planlamadan bahsedilemez (Gatrell ve Elliot: 2015:57). Araştırma sahasında bu türden planlama ve sağlık kurumlarının organizasyonu geliştirilmekle beraber hayat standartları yükseltilerek yerel ve bölgesel çapta kalkınma hızının artırılması sağlanmalıdır.

Araştırma sahasında kasaba ve köylerin fazla olması veri temininde bazı güçlükler doğurmaktadır. Devlet tarafından güvenilir ve çeşitli veri ünitelerini barındıran TÜİK'te araştırma sahasına ait sağlık personeli sayıları ve dağılımı mevcut değildir. O yüzden rasyonel sonuçlar elde etmek adına Kastamonu ve Bartın il geneli mevcut veriler değerlendirmeye alınacaktır. Bartın İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre Bartın il genelinde ilçeler dahil olmak üzere 2015 yılı itibarıyla 361 hemşire, 150 ebe diğer branşlardan 720 personel bulunmaktadır (Tablo 32). Yıllara göre sağlık personeli alanında değişim incelendiğinde hemşire sayısında kademeli olarak artmış, ebe sayısında ise 2010 yılından 2015 yılına kadar sadece 20 kişi artmıştır. Sağlık hizmetlerinin bütün bölge çapına yayılması anlamında araştırma sahasında yapım ve imar aşamasında birtakım faaliyetler mevcuttur.

Tablo 32: Bartın İl Geneli Sağlık Personeli Sayısı (2015)

Unvan	Sağlık Bakanlığı			Özel Kurumlar	Toplam (Kişi)
	İl Sağlık Müd.	Halk Sağlık Müd.	Kamu Hastaneler Bir.		
Uzman	-	6	73	26	105
Pratisyen	7	78	16	10	111
Dış Hekimi	-	4	17	18	39
Eczacı	1		5	64	70
Hemşire	2	55	278	26	361
Ebe	1	80	69	-	150
Diğer	172	129	315	104	720
Toplam	183	352	773	248	1156

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir.

Bunlardan Kumluca Aile Sağlık Hekimliği 2014 yılında yapımına başlanmış ve ertesi sene yapımı tamamlanmıştır. Kurtköy ve Kızılelma Aile Sağlık merkezleri yapım aşamasında olup Kurtköy Sağlık Merkezi inşaatı fizibilitesi %19'u tamamlanmış, Kızılelma %12'si gerçekleşmiştir (Bartın Sağ. Kur. Faal, 2015:30-33). Öte yandan 2016 yılı itibarıyla Amasra'da 10 yataklı devlet hastanesi, Bartın Devlet Hastanesi 400 yataklı kapasitesiyle önümüzdeki yıllarda hizmete açılması beklenmektedir.

Tablo 33: Yıllara Göre Bartın Sağlık Personeli Sayısı

Unvan	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uzman	79	84	86	79	89	79
Pratisyen	108	100	94	87	83	101
Dış Hekimi	15	21	20	21	19	21
Eczacı	7	5	2	4	6	6
Hemşire	269	298	292	316	321	335
Ebe	130	143	150	159	161	150
Diğer	454	543	544	560	585	615
Toplam	1062	1194	560	1226	1264	1308

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir

Amasra ve Kurucaşile kasabasına ait sağlık personel bilgileri Tablo 34'te görülmektedir. Nitekim bu verilerden Amasra Entegre Devlet hastanesinde 4 adet aile hekimi, 2 adet AH Uzmanı, 7 Hemşire, 6 Ebe, 2 adet Sağlık Memuru bulunmaktadır. Öte yandan Kurucaşile'de ise 3 ebe 1 sağlık memuru, 4 Acil Tıp teknisyeni 2 adet genel idari hizmet sınıfında çalışan sağlık personeli mevcuttur.

Tablo 34: Amasra ve Kurucaşile Kasabası Sağlık Personeli Sayısı (2015)

	Amasra	Kurucaşile
Aile Hekimi	4	-
AH Uzmanı	2	
Hemşire	7	-
Ebe	6	3
Genel İdari	10	2
Hizmet Al.	3	-
Diğer	16	10
Toplam	48	15

Kaynak: Bartın İl Sağlık Raporu (2015).

Amasra kasabasında 4 adet aile hekimliği, Çakraz mevkinde 1 adet aile hekimliği bulunmaktadır. Diğer yandan Kurucaşile ‘de 2, Ovatekkeönü’nde 1 adet aile sağlık hekimliği bulunmaktadır. Nüfusun sağlık durumu irdelendikten sonra beslenme durumuna değinilecektir. Araştırma sahamızın genelinde kır yerleşmeleri olduğundan dolayı genellikle halk kendi besin maddelerini kendisi üretmektedir. Bunlardan temel besin maddelerini oluşturan ekmek kasaba halkı ve köylülerce çok tüketilmektedir. İmkan nispetince ekmekler ev önlerinde ya da fırınlı soba veya tandır denilen ocaklarda günlük olarak pişirilip tüketilmektedir. Ayrıca bölgenin her mevsim yağışlı olması sebebiyle klimatolojik kuraklık riski az olup kasaba ve köy halkı domates, biber, soğan, lahana, turp gibi taze sebze ve meyvelerin ekim ve dikimlerini yapabilmektedir.

Bunların haricinde Amasra ilçe merkezinde kasap, manav, alışveriş merkezleri mevcut olduğundan kasaba halkı genellikle buralardan temel gıda ihtiyaçlarını karşılarken iken müstakil evde ikamet edenler bahçe veya bostanlarda kendilerine ait bahçe tarımı yapmaktadırlar. Bu durum Amasra köyleri ve Kurucaşile kasabası içinde geçerlidir. Araştırma sahamızın doğu kısmını oluşturan Cide’de ise nüfus potansiyeli bakımından Kurucaşile ve Amasra’ya oranla daha fazla nüfus bulundurmasından dolayı temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek alışveriş merkezleri restoran ve diğer gıda ihtiyaç maddelerinin temini biraz daha kolaydır. Cide köylerinde besin ve gıda alımı Amasra ve Kurucaşile köyleriyle paralellik arz etmektedir.

Araştırma sahasının doğu kesimini oluşturan Cide kenti ile sağlık kurumları ve çalışan sayıları ve buna bağlı olarak sağlık kurumlarının fonksiyonel etkisi ilerleyen bölümlerde açıklanacağı için tekrar tablolaştırma gereği duyulmadı. Cide kentinin artan ihtiyaçları beraberinde sağlık alanında yeni kurum ve kuruluşların kurulmasını beraberinde getirmiştir. Nitekim arazi çalışmaları esnasında yönelttiğimiz sorularda Cide’ye idari açıdan bağlı olan (Irmak, Kalafat, Kapısuğu vb.) bazı köyler sağlık hizmetlerine erişim anlamında yetersiz kaldığından en yakın olarak Cide’deki kurumlara müracaat etmektedir. Nitekim 2017 Haziran

ayında yaşanan sel felaketinde Tekkeönü Aile Sağlık Ocağı yoğun talebe yanıt verememesinden dolayı Cide ve Kurucaşile hastanelerine sevk edilmiştir. Araştırma sahasında hizmet anlamında istenilen konforun yakalanamaması yöre sakinleri tarafından sürekli dile getirilen ve şikayet edilen konuların başında gelmektedir. Özellikle eğitim ve sağlık alanında dertlerini dile getiren yöre sakinleri sağlık alanında merkeziyetçi bir yerin hizmet hayatına kazandırılmasını talep etmektedir. Nitekim ağır hastası olan birisi iklim koşullarını düşünerek ya Kurucaşile'ye gidecek ya da Cide kentinde sağlık kurumuna müracaat edecektir. Bu durum sağlık kurumlarını düzenleme ve yatırım ihtiyaçlarını revize edilmesini zorunlu kılmaktadır.

3.BÖLÜM

YERLEŞME COĞRAFYASI ÖZELLİKLERİ

3.1.Yerleşmenin Kuruluşu ve Tarihi Gelişimi

Araştırma sahasında yerleşmelerin kuruluş ve tarihi seyrini açıklayabilmemiz için yerleşmelerin kuruluşu ve günümüze kadar geçirmiş olduğu aşamalı değişime vurgu yapmak gerekir. Çünkü ilk insanların göçebe yaşamı ve doğayı imkan ve istekleri neticesinde kullanımı daha sonra yerleşik yaşama arzusu ve doğaya hakimiyetin doğal olarak artması ve nihayetinde insanın doğayı teknolojik gelişmeler eşliğinde hükmetmesi, yeni yerleşme üniteleri ve şekillerinin ortaya çıkması insanın doğa ve mekan ile ilişkilerini açıklamaktadır.

Yeryüzünde yerleşilmiş mekanın tümü fonksiyonel özelliklerine göre yerleşime sahne olmuş ya da yerleşke dışında kalmıştır (Tümertekin ve Özgüç, 2015:361). Gerçektende yerleşme doğanın verdiği ölçütler nispetinde insanoğlunun kullanımına sunulmuş ya da beşeri müdahaleler sonucunda fonksiyonel değişikliğe uğramıştır. Bu bağlamda yerleşmeler bütün dünya üzerinde rasyonel bir şekilde dağılmamıştır. Yerleşmeler fiziki şartlar (iklim, su kaynakları vb.) gibi aynı zamanda beşeri şartlara (turizm, sanayi vb.) bağlı olarak gelişme ya da gerileme göstermişlerdir.

Yerleşme denilince ilk olarak ev ve onun etrafında gelişen eklentiler aklımıza gelmektedir. Aslında geniş anlamda *yerleşme* insanın ayak bastığı, ekonomik faaliyetlerini sürdürdüğü her türlü yaşama alanı ve yerleşme ünitesi olarak telaffuz edilebilir. Bu bağlamda yerleşmeler kırsal ve şehir yerleşmeleri olarak iki düzeyde toplamak mümkündür. Çalışma alanında ağırlıklı olarak kırsal yerleşmeleri mevcuttur. Yerleşme tarihini ele alırken yöreye ilişkin tarihi çalışma ve bilimsel araştırma eksikliğine bağlı olarak Batı Karadeniz yerleşim tarihinden notlara yer verilmiştir.

Araştırma sahasının batı kesimini oluşturan Amasra kasabasının yerleşme tarihine nüfus coğrafyası bölümünde değinilmiştir. Yerleşme tarihine yer verilip yerleşmeler üzerinde rol oynayan etmenler ve yatay ve dikey dağılışın yerleşme üzerinde etkisinden bahsedilecektir.

Amasra kasabasının kuruluşuna dair net bir bilgi mevcut değildir. Ancak birtakım öngörülerden oluşan bulgular mevcuttur. Bunlardan ünlü tarihçi Strabon'a göre Amasra o zamanki adıyla Seamos denizci millet olan Fenikellilere aitti. Çünkü Amasra mevkinde kıyı ile yakın bir yerde köprüden bahsederek buranın Amasra'ya ait olduğunu söylemektedir (Toksoy, 2009:15). Hatta Strabon kendi eserinde buradaki köprüden şöyle bahsetmektedir. “*Amastris çok iyi planlanmış, bakımlı güzel bir kenttir ama cadde boyunca akan dere,*

lağımdan farksızdır” (Pekman, 2012:7) Aynı zamanda İngiliz araştırmacı Pliny tarafından kaleme alınan değerlendirmede Amasra'nın etkileyici, büyüleyici bir mimarı tarzı evlerinin olduğu, evlerin hemen yanında ihtişamlı bulvarların uzandığını belirtmektedir. Ancak yazarın ifade ettiği bu güzellikleri etrafa koku yayan, bulaşıcı hastalıklar içeren, üstü açık bir şekilde yatak boyunca akan dere gerek halk sağlığı gerekse doğal peyzaja vermiş olduğu zarar neticesinde acilen topluma kazandırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Lewis,1897:390).

Gerek Strabon'un tespiti gerek Toksoy'un yapmış olduğu tespit Amasra kasabasının geçmiş çağlarda medeniyet seviyesi yüksek toplumlarca kullanıldığının göstergesidir. Tarih boyunca çoğu medeniyete ev sahipliği yapmış olan bu güzide yerleşim biriminin kuruluşu ve kuruluşuna etki eden morfolojik ve peyzaj örüntülerinin kim ya da kimler tarafından yapıldığı veya yaptırıldığı hakkında kesin bilgiler mevcut değildir.

Amasra kasabası Strabon'a göre savaşçı toplum olan İskitlerin kolu olan Gasgaslar ya da Hititler bulunduğu konum itibarıyla Amazonları tehdit eder hale gelmişti. Gerek bu iki savaşçı milletlerin tehditleri gerekse, Amazonların Batı Karadeniz'de hakimiyet kurma mücadelesi savaş halini ortaya çıkarmıştı. Amazonların lehine sonuçlanan bu bağımsızlık mücadelesinde Batı Karadeniz Amazonların idaresi altına geçmiştir. M.Ö. 12 yüzyılda ortaya çıkan bu savaş bölgede güçler dengesini değiştirmiştir (Sakaoğlu, 1987:14).

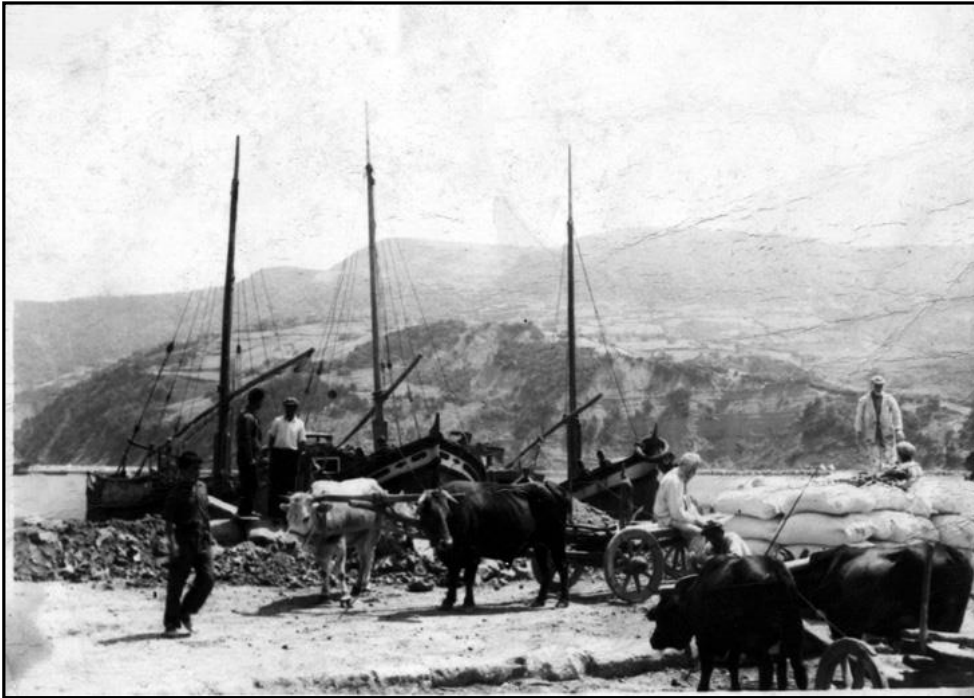
M.Ö. 15. yüzyıla doğru kuruluşlarını tamamlayan daha doğrusu kıyı önündeki şelf sahası ile kıyı gerisindeki sahayı etkili bir şekilde kullanan, yurt içi ve yurt dışı lojistik imkanlarına belirli derecede sahip olan Amasra kasabası hinterlandı dar olmasına rağmen kıyı gerisindeki beşeri hayat kasabayı anlamlı hale getirmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak Amasra kasabasında çoğunlukla Akdeniz'de seyir eden gemicilere transit liman vazifesi yapmaktaydı. Daha çok güneyden getirilen buğday, cam, bakır, ziynet eşyaları buraya getirilerek Kırım ve Kafkasya üzerinden gelen tüccarla ile Karadeniz çanağında hem ticaret kolonisi hem de gemilerle taşınan köleleri takasta kullanılıyordu (Sakaoğlu, 1987:15).

M.Ö 12. yüzyıla doğru bölgede bu tür faaliyetler devam ederken bazı kaynaklarda Truva savaşlarında destanlaştıran Homeros, Partenious (Bartın), Sesamos'u (Amasra), Kromma'yı, (Tekkönu-Kurucaşile), Kytoros'u (Gideros) içerisinde bulunduğu saha Paflagonya sahası olarak telaffuz ediliyordu (Sakaoğlu, 1987; Toksoy, 2009). Bu sahada Enetler katırlara binerek gelip bölgede muhripleriyle amansız mücadeleye giriştiği anlatılır. Bu durumu daha da gizemli ve bir o kadar da mistik kılan yan Homeros'tan sonra Batı Karadeniz kıyı şeridinde yapılan arkeolojik çalışmalarda bulunan Paflagonya sahasından çıkarılan arkeolojik eserlerde hem Homerasa yer verilip hem de bölgedeki kültürel faaliyetleri anlatılmaktadır.

Amasra'ya Fenike dilinde Sesamos denilirdi. Seamos, Sesami ya da Susam olarak telaffuz edilmesi muhtemeldir. Kelimenin etimolojik olarak ne anlama geldiği bilinmese de kasaba da Boztepe mevkinde bulunan susam tarlasından alabileceği ileri sürülmektedir.

Kimmerler zamanında yarım yüzyıl süren akınlar Paflagonya sahasının hakimiyet ve idari sahasında değişimlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Fenikelilerden yönetimi eline alan İyonlar transit ticaretten büyük gelir elde ediyorlardı. Amasra'nın şimşir ve öteki sert elyafli ağaçları ihracat ederek büyük bir meblağlarda gelir elde ediliyordu (Sakaoğlu, 1987:29). Öte yandan Amasra'nın kereste ve odun ihracatından bu denli büyük bir gelir sağlaması şüphesiz Amasra kasabasının topraklarında yetişen kaliteli ve iyi cins şimşir ağacından kaynaklanmaktadır (Pekman, 2012:22).

Amasra kasabası İyonya uygarlığı zamanında kıyı gerisindeki hinterlandı canlı tutacak çeşitli düzenlemeler sağladığı için transit liman olma hüviyetini devam ettirmiştir. Öte yandan Amasra Paflagonya şehirleri arasında paranın ilk olarak çıkarıldığı aynı zamanda ticarete bir meta olarak kullanıldığı yer olarak tarih sahnesinde yerini almıştır (Özdemir, 2015:58). Bunlara ek olarak Roma devleti zamanında İzmit'le beraber Bitanya'nın metropollerinden birisi olduğu ifade edilmektedir (Pekman, 2012:7).

Fotoğraf 16: Amasra'da Ticaret Yapan Köylüler (Toksoy Arşivi).

Bu iddiayı destekler nitelikte, *Atina'nın puhu kuşu, Mısır'ın buğdayı, Çanakkale'nin balığı, Klikyanın safranı Amasra ve Gideros'tan alınan şimşirle eşdeğer imiş* (Toksoy, 2009:20). Havaların fırtınalı olduğu günlerde gemiciler gemilerini demirleyerek Amasra kasabasında fırtına dinine kadar ikamet ederlermiş. Bu esnada Amasra'dan el yapımı tahta

kaşıklar, gemide kullanılmak üzere kamalar, suya dayanıklı kereste ağacı alarak hem güvertede hem de ufak teknelerde kullanmak üzere birtakım malzeme alış veriş yapıldı.²

İyonlardan sonra İran kökenli Perslerin Amasra'da hakim olduğu görülmektedir. İmparator İskender bu yüzyılın sonlarına doğru Sesamos (Amasra), Heraklia' (Ereğli) yı idari olarak imparatorluğun sınırlarına dahil etmiştir (Verim,2015:7). Aslında bu olayın ortaya çıkmasında Büyük İskender'in Anadolu coğrafyasında yayılımcı politika gütmesi ve imparatorluğun sınırlarını batı yönünde genişletip çevresindeki küçük devletleri egemenliği altına almak istemesi yatmaktadır. Bu dönemde Lidyalılarla birlikte Amasra'nın kendi adlarına para bastırmaları özerkliklerine düşkün oldukları ve yarı otonom devlet olma yolunda atılan bir adım olarak görülebilir.

İskender'in Pers imparatorluğu ile ilişkileri güçlendirme, devletin bekasını sağlam temellere oturtmak amacıyla İranlı prenseslerle evlenmiştir. Hem siyasi hem de politik amaçlar güden bu evlilik devletin varlığı için önem taşıyordu. Bu evliliklerden birisi olan Kraliçe Amastris'in yönetime geçtikten sonraki ilk işi şehrin peyzajına el atmaktı. Kraliçe Amastris, Tiejon'u, Kromna, Cytros'u ilk etapta yıktırdı. Buradaki yerlileri Amasra'ya göç ettirdi. Şehrin akropol, tapınak ve diğer imar gerektiren yapıları yeniden ettirdi. Bu inşa aşamasında dikkat çeken durum Helen mimarı tarzına özgü damalı sistem yaptırılmamasıydı (Sakaoğlu, 1987:28).

Amasra kasabası uzun bir süre Roma devleti himayesinde kalmıştır. Bu süre zarfında eyalet merkezi olan Roma devleti aynı zamanda dini ritüelleri hayata geçirildiği korunaklı bir yerdi (Verim, 2015:8). Çok sayıda rahip ve keşiş dini faaliyetlerini burada gerçekleştirmekteydi. Diğer yandan liman tekrar restore edilerek tersane yapımına önem verilmiştir. Ayrıca rıhtımlar için antrepo ve mahzenler yapılmış gemilerin limana yanaşabilmesi için gerek liman önü gerekse liman art bölgesi genişletilmiştir. Bütün bu yapılan faaliyetler kanuni olarak meşrulaştırılmıştır (Sakaoğlu, 1987:29-30).

Romalılar Amasra'da bu denli şehrin mimarı ve peyzajında düzenlemeler getirmesinin başlıca sebebi kuşkusuz kendisinden önce Amasra'ya hakim olan Pontuslardır. Amasra'yı zapt edebilmek için Pontuslarla amansız mücadele verilmiştir. Bu mücadele esnasında şehir Pontus askerleri tarafından yağmalanmıştır. Ayrıca olayı dramatize eden sadece Pontus askerlerinin yağmalaması değil aynı zamanda Roma askerlerinin de belirli bölgelerde yağmalama işini ifa etmesidir. Çünkü Sakaoğlu'na göre Roma kumandanı *Pontique* bir zafer kumandanı olduğu gibi aynı zamanda halk tarafından yağmacı olarak biliniyordu (Sakaoğlu, 1987:36).

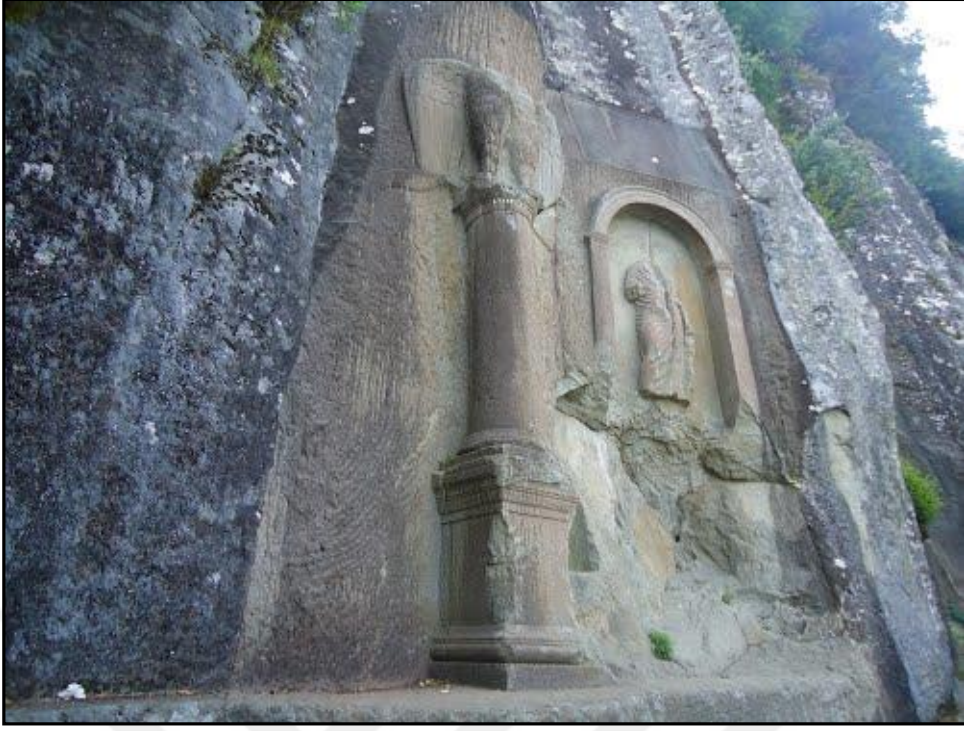
---

² Amasra'ya gelen misafirler veya tüccarlar yörede el emeğine dayalı olarak yapılmış olan malzemelerden satın alıp kullanım amacına göre farklı alanlarda (gemi, tekne vd) kullanılmış.

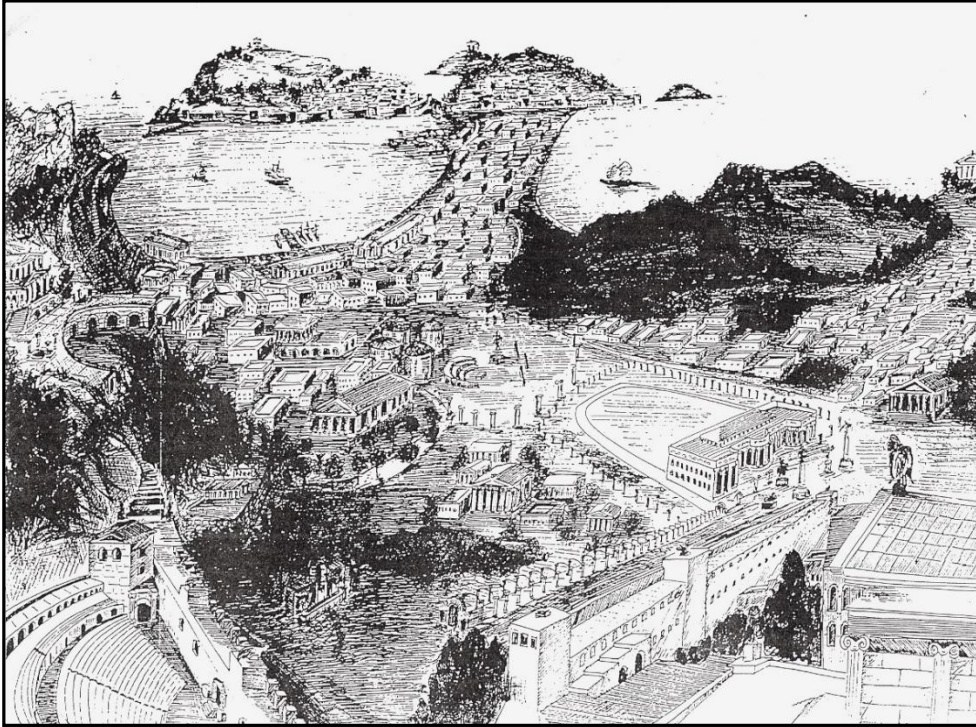
Romalılar bir yandan şehrin mimarisini düzeltirken, diğer yandan idari anlamda şehri eyaletlere bölmüşlerdi. Her bir eyalete vali görevlendirmişlerdi. Kerestesi ve orman varlığı ile ön plana çıkan Sinop, Amasra, Ereğli bu yerleri hem coğrafi hem de bölge güvenliği açısından önem arz ediyordu. Roma devleti zamanında bu yerler garnizon bölge olarak kullanılmıştır (Toksoy, 2009: 31-32). Aynı zamanda deniz donanması açısından önem taşıyan bu yerler Akdeniz ve Ege denizinden gelen seyyah ve tüccarların uğrak alanı olması sebebiyle hem lojistik hem de ticari açıdan devletin çıkarları için kendisini yenileyen bir donanma yapısına sahip olması gerekli idi (Sakaoğlu, 1987:36).

Roma dönemi eserlerden biri olan Küçük Liman son derece zarif, bir o kadar da dayanıklı bir iskeledir. Bu iskele İyonlarda olduğu gibi çoğunlukla ticaret gemilerine ev sahipliği yapmıştır. Kafkas ve Kırım kökenli tüccarların doğunun mallarını buraya getirip Akdeniz ve Marmara üzerinden buraya gelip burada bir ticaret hayat sahası oluşturulmuştur. Romalılar şehrin agorasını limana yaklaşacak şekilde genişletmişler antrepo, rıhtım ve mahzen yaparak limanın fonksiyonel özelliğini geliştirmişleridir (Toksoy, 2009:32-33).

Roma dönemi eserlerin bir diğeri Kuşkayası yol anıtıdır. İmparator Aquilla kendisi adına Amasra'da bir anıtın yapılmasını istemiştir. Amasra'da Kuşkaya Yol Anıtı olarak bilinen güzide eser Romalıların armağanıdır. Anadolu coğrafyasında eşine nadir rastlanılan bu eser üzerinde kabartma yazılarla ile süslenmiş dönemin imparatoruna ithaf edilmiştir. Bijikyan Amasra'yı ziyaret ettiği esnada yedi ayaklı bir anıttan söz ederek anıt üzerinde latince yazıların bulunduğundan bahseder. Anıtın hemen başında bir kliseden söz eder. Klise Cenovalılar zamanında kalmıştır. Üzerinde bir mermer başlık bulunarak 140 adım uzunluğunda ve 54 adım genişliğindedir (Bijikyan, 1969:23).

Fotoğraf 17: Amasra’da Roma Devletinden Kalma Kuşkayası Yol Anıtı

Fotoğraf 18: Roma Devleti Zamanında Amasra’nın Temsili Resmi (Sakaoğlu Arşivi)

Roma devleti zamanında Hristiyanlığın yaygınlaşması ile birlikte çoğu mahalle kutsal sayılarak terk edilmiştir. Amasra’nın yerleşkesi yarımadanın kuzeyine doğru kaymıştır. İmparator Trianus zamanında yerleşme üniteleri; forum, meclis sarayı, tiyatro ve akrapol gibi yerleşim birimleri güneye doğru yayılma imkanı bulmuştur. Helenistik dönemine ait eserler

terk edilmiştir.

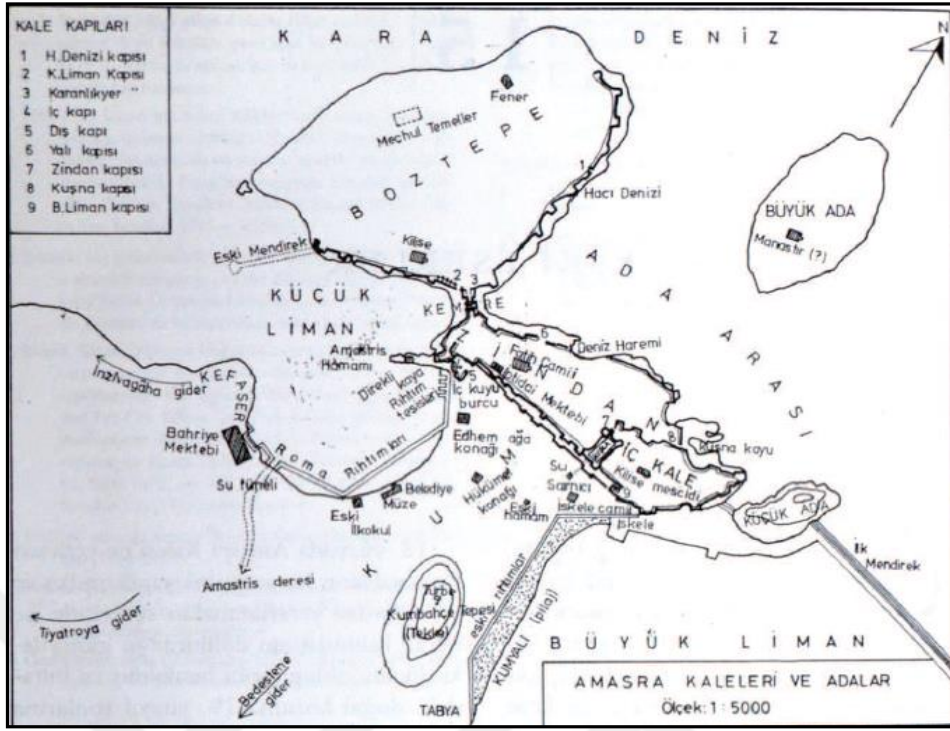
Cenevizlilerin Amasra'ya tam olarak ne zaman geldiği ve ne zaman yerleştiği tam olarak bilinmemektedir. Cenevizliler Amasra'da herhangi bir yapısal değişikliğe gitmemişlerdir. Denizci bir millet olmaları deniz donanması ve köle ticareti gibi kendinden önceki gelen toplulukların yürüttüğü gerek ticari gerekse beşeri münasebetleri sürdürmüşlerdir. İmar faaliyetlerine yeterince önem vermeyen Cenevizliler daha çok ticari kaygıları ön planda tutularak Amasra'yı daha çok fonksiyonel pazar yeri haline getirmişlerdir (Sakaoğlu, 1987:65).

Cenevizlilerden sonra şehir 1460 yılında Fatih Sultan Mehmet Han tarafından kuşatılıp fethedilmiştir. Temel gaye Cenevizlilerin başlatmış olduğu korsan faaliyetlerine son vermek ve Karadeniz'in güvenliği için stratejik önem taşıyan Amasra'yı elde edip doğuda Pontusların elinde olan Trabzon için tehdit oluşturup Trabzon'un fethi için zemin hazırlamaktır. Çünkü sırasıyla Amasra, Sinop, İsfendiyaroğulları (Kastamonu) Trabzon'a hakim olmak için Karadeniz'de kurulan limanlardandı (Toksoy, 2009:53).

Uzun bir tarihsel süreci arkasında bırakan Amasra ile yerleşim birimlerinin ilk olarak nerede kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. Ancak yerleşmenin ilk adımı kuşkusuz Küçük Liman çevresi civarını göstermektedir (Şu an Kaleiçi Mah, Boztepe Mah. ve Kum Mahallesinin bir kısmı) (Şekil 15). İlk etapta bu bölgelerde yerleşim birimlerinin seçilmesinde kuşkusuz coğrafyanın sunmuş olduğu güzellikleri mekanla tamamlama duygusu yatmaktadır. Küçük Liman bölgesi kuzeyden gelen soğuk hava kütlesi ve soğuk rüzgarlara karşı izole edilmiş bir yapısının bulunması yerleşme için uygun ortam hazırlamıştır. Ayrıca liman civarındaki verimli toprakların varlığı ilk yerleşmelerin burada başlaması için uygun ortam hazırlamıştır.

Şekil 15: Amasra Adası ve Yerleşme Birimleri (Sakaoğlu,1999).

Fotoğraf 19: Küçük Liman Çevresi 1920'li Yıllar (Sakaoğlu Arşivi)

Fotoğraf 20:19 yüzyılın Sonlarına Doğru Yerleşmenin Tarım Alanlarına Doğru Yayılımı

Küçük Liman ve çevresi Antik çağlardan günümüze kadar birçok medeniyet tarafından kullanılmıştır. Ama çoğunluk olarak en şaşıla devri Roma devleti zamanında yaşanmıştır. Liman çevresinin hinterlandının genişletilmesi, antrepo, mahzen ve rıhtımların yapılması veya daha önceleri yapılmış iskeleleri tekrar revize ederek kullanışlı hale getirilmiştir. Küçük Liman civarında Cenevizli armalar ve figürler Bizans devleti zamanında kalan antik yapılardır (Özdemir, 2015:60). 20.yüzyılın başında sonlarına kadar Amasra'da yerleşme çekirdeğinde yatay ve dikey boylamda herhangi bir gelişme sağlanmazken, Amasra'nın turizmde atılımlar sağlaması ve kömür ocağının açılması yerleşmeyi *Büyük Liman çevresi* ve *Kum Mahallesi*ne doğru genişlemesine sebep olmuştur.

Kuşkusuz Amasra'nın yerleşkesinin yayılma biçimi olarak başka bir deyişle kent makroformu güneybatı ve güneydoğu yönde gelişmesinde bazı önemli bileşenler mevcuttur. Bunlardan birincisi, kasabanın makroformunun şekillenmesinde topografyanın etkisi ön plana çıkmasıdır. Çünkü bazı yerleşmeler düzlükte bazı yerleşmeler tepede bazı yerleşmelerde Amasra örneğinde olduğu gibi bir yarımada etrafında gelişme fırsatı bulmuştur. Araziyi etkili kullanma ya da yerleşmenin kurulması için ortaya çıkan parametrelerin yerleşmelerin nerede kurulacağı fikri edinmemizi sağlamaktadır (Başkan, 2014:27).

açılması ve buna bağlı olarak kurumsallaşma adına işçilerin ikamet edeceği kooperatif ve çok katlı binaların yapımı kasabada dikey yerleşme hareketlerinin başlangıcı sayılmaktadır. Öte yandan bu türden binaların yapımı sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamda Amasra kasabasının hem fizyonomik görünümünü, hem de yerleşme ünitelerinin dağılışında bölgesel farklılıklar ortaya çıkarmaktadır.

Bugün gelinen nokta Amasra kasabasında yerleşmelerin dikey dağılışında aşamalı bir gelişme kaydedilmiştir. Son on yılda teknolojik ilerlemelere bağlı olarak betonarme evlerin yapımındaki kolaylıklar ve eskiye nazaran inşaat sektöründeki atılımlar sayesinde çok katlı binaların yapımı hızlanmıştır. Bu faktör göz önüne alındığında Amasra'nın yoğun nüfuslu bir yer olarak zihinlerimize yer etmesi gerekir. Ancak Amasra'nın birinci derecede deprem kuşağında yer alması, yerleşmelerin ekseriyetle kıyı bandında şekillenmesi diğer bir ifadeyle kıyı kuşağında dar bir hinterlandda bulunması kasabada dikey yönlü gelişmeyi sınırlandıran fiziki faktörler olarak belirlemektedir. Bütün bunlara ek olarak Amasra kasabasının zengin bir tarih ve kültürel geçmişe sahip olması bazı bölgelerde yapımı süren arkeolojik çalışmalar neticesinde Amasra'da lokalize yerlerin devlet tarafından sit alanı olarak koruma altına alınmasını sağlamıştır. Bu da tabiri caizse "*çivi çakmanın yasak olduğu*" yerler bugün koruma altına alınarak kaçak yapılaşma, define ve kaçak avcılarının istila alanından kurtarılmıştır. Zindan Mahallesi'nde Kemere Köprüsü ve etrafındaki han, rıhtım, tiyatro gibi kültürel unsurlar, yine aynı mahallede konutlar, Kaymakam Evi, Boztepe Mahallesi'ndeki kale burçları, Nekropol, Küçük Liman civarındaki antik yerler Amasra'dan Çakraz'a kadar bulunan sahada Bartın-İnebolu yolu güzergahında birinci ve ikinci dereceden sit alanları mevcuttur (Çorbacı, 2014:181-183).

Arazi çalışmaları esnasında Amasra'da dikey dağılışın geldiği son noktayı gözleme fırsatı elde edildi. Kuşkusuz daha önce dikey dağılış için ilk olarak aklan gelen mahalle Fatih Mahallesi iken; artık bu algı Kaleşah Mahallesi'ne doğru kaymaya başlamıştır. Çünkü morfolojiye bağlı olarak yerleşmeye uygun yerlerin dar olduğu sahada kıyı gerisinde yamaçlarda serpişmiş olarak bulunan yerleşme üniteleri, mekanın el verdiği ölçüde dikey yönde yerleşmeye açılmıştır. Son zamanlarda teknolojik gelişme ve ev yapım tekniklerindeki hızlanma ile meskenlerin yapımı hızlanmıştır.

Fotoğraf 21: Amasra’da Kaleşah Mahallesinde Yerleşmenin Dikey Dağılışı

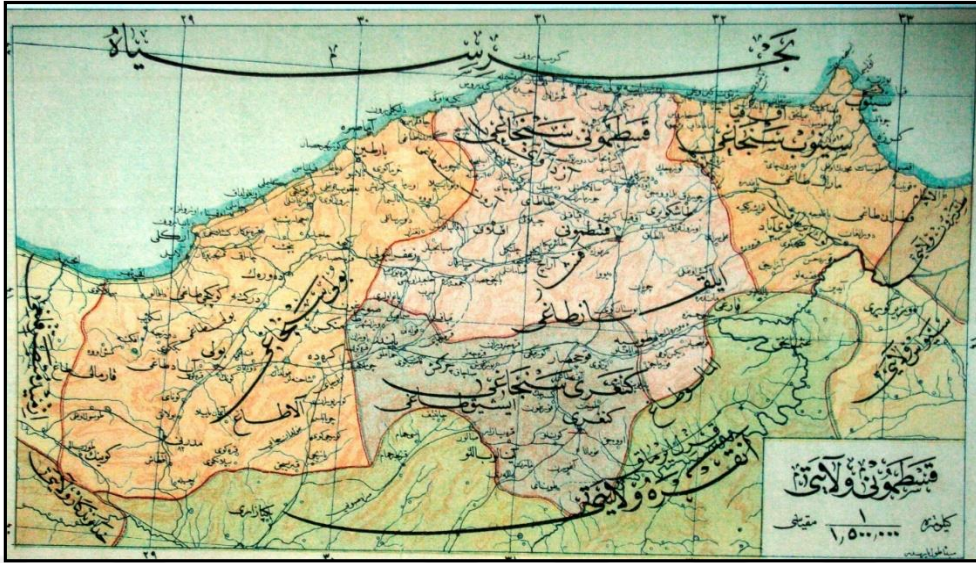
Kurucaşile ve Cide’nin içinde bulunduğu saha Paflagonya olarak bilinmektedir. Gerek Kurucaşile gerek Cide’ye ait bilgileri Amasra’nın tarihinden öğrenmekteyiz. Çünkü Amasra, gerek fonksiyonel liman özelliği, gerekse Roma devleti zamanında metropolitan şehir özelliği ile Ereğli’den sonra Batı Karadeniz’de ikinci önemli limandı. Antik çağda M.Ö. 9. yy da önemli bir baş piskoposluk merkezi ve en önemlisi 53 metropol kentten birisiydi (Ramsay, 1890:429). Amasra’nın tarih seyri içerisindeki bu rolü Kurucaşile ve Cide’yi gölgelemiştir.

Paflagonyanın kuzeyi Hisarönü’den başlayarak Amasra, İnebolu, Sinop Gerze’ye oradan da Alaçam’a kadar uzanmaktadır (Eser, 2006:189). Paflagon yerleşme üniteleri genel olarak kıyı gerisinde bulunmasından dolayı sürekli istilalara açık bir konumdaydı. Kıyıya yakın mesafede dağılmış olarak kurulan şehirler Yunan kolonizasyonu zamanında Kurucaşile, Trabzon ve Sinop otonom devlet olarak varlığını sürdürmüştür. Yunan kolonizasyonun batı kanadını oluşturan Sinop orijinalinde bir Milet kolonisiydi. Bu kolonizasyon Sinop’tan getirilen kölelerin Kurucaşile’de başka bölgelere götürülmek üzere getirildiği bir istasyon alanıydı. Kurucaşile kasabası önemli bir ticaret merkeziydi. Amasra’dan başlayarak doğuya doğru Kurucaşile, Cide ve Sinop’a kadar uzanan saha antik çağdan başlayarak Osmanlı devleti Karadeniz’e egemen oluncaya kadar canlı bir ticaret alanı, aynı zamanda köle ticaretinin merkeziydi (Jones, 1937:148-160).

Antik ve Orta çağda bu gelişmeler yaşanırken Osmanlı Devleti zamanında gerek Kurucaşile gerekse Cide Bolu iline bağlı birer divan merkeziydi. Divan merkezi bugünkü

anlamı ile birkaç köyü idari açıdan birarada yönetmekti.

Harita 9: Kastamonu ve Bolu Sancağının 14-15 yy. İdari Açından Durumu (Kaynak: Yasa Arşivi)

Osmanlı devleti zamanında divan merkezi olan Kurucaşile kasabası 13.yy ile 17 yy.arası idari açıdan mutasarrıflıkla yönetilmekteydi. Mutasarrıflık, Osmanlı devleti zamanında merkezden atama yapılmayan rütbeli paşaların gerek geçimlerini ifa etmek gerekse aktif olarak yönetimde kalmalarını sağlamak amacıyla Osmanlı devleti tarafından yapılan atama usulü idi (Akyüz, 2008:24). Mutasarrıflık makamına günümüzdeki karşılığıyla valiler sahip olabilmekteydi. Çeşitli nedenlerle ataması yapılmayan mutasarrıflar bir veya birkaç sancağı kapsayacak şekilde görevlendirme yapılıyordu. Bu bağlamda idari açıdan Kurucaşile kasabası 13. ve 17.yy.'da Bolu ilçesi Ulus nahiyesine bağlı olarak yönetiliyordu. Osmanlı devleti *Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü* Tahrir Defterlerinde 1530 yılı Muhasebe Vilayeti adlı defterler bakıldığında Kurucaşile'ye ait herhangi bir köy ismi geçmemektedir. Ayrıca Kurucaşile'nin Amasra ile beraber Bolu ilinin Ulus livasına bağlı olarak ismi geçmektedir.

18 ve 19. yüzyıla gelindiğinde II. Mahmut zamanında ayanların kaldırılmasıyla ilgili bölgede birtakım ayaklanmalar yaşandıysa da, nihayet bunların lağvedilmesiyle idari ve güvenlik açısından problemler bir nebze olsun rahatlamıştır. Öte yandan bunlar yaşanırken o zaman şartlarında Bolu iline bağlı Viranşehir sancağına bağlı kazalardan biri Amasra idi. Kurucaşile kasabasına ait ilk sayımlarda köy bulunmazken bu yüzyılda Amasra'ya bağlı birer köy merkezi idi.

Harita 10: 19 yüzyılda Kurucaşile Kasabasının İdari Açından Amasra Nahiyesine Bağlı Olması (Kaynak: Yasa Arşivi)

Kurucaşile'nin kısaca tarihi gelişimine değindikten sonra yerleşmelerin bugünkü konumu ve gelecekte durumu değinilecektir. Öncelikle Kurucaşile kasabasının yerleşme çekirdeği kim tarafından kurulduğu, yerleşmelerin hangi yönde gelişme gösterdiği ve bu yerleşmelerin günümüze aks ettiren uzantılarına ait net bir bilgi mevcut değildir. Bütün kır yerleşmeleri çalışmalarında olduğu gibi Kurucaşile kasabası sosyal bilimler açısından yeterince çalışılmadığından, yerleşme konusu hep muallakta kalmıştır. Arazi çalışmaları esnasında Kurucaşile'ye yıllarını vermiş, orada doğmuş büyümüş kimselerle sohbet ederek ve kasabanın yerleşme geçmişi hakkında bilgiler edinilmiştir. Öncelikle Kurucaşile kasabası yerleşmelerin başlangıcı ilk olarak *Nefsişile* günümüzdeki Şile mahallesidir. Arazi çalışmaları esnasında Kurucaşile kasabasında ilk yerleşim yerinin burası olduğu anlaşılmaktadır. Kurucaşile kasabası hakkında çekilmiş eski fotoğraflara incelendiğinde genelde yerleşme fotoğraflarının kıyıda yer aldığı görülmektedir. Esasında denize kıyısı bulunan kasaba veya kentlerin yerleşme ünitelerinin buradan çevreye yayıldığı gibi bir kaniya varmak ya da genelleme yapmak sağlıklı olmasa gerek. Kuşkusuz bu kanımsama arazi etütlerinde yöre sakinleriyle yapılan mülakatlardan edinilmiştir. Kurucaşile'den Cide'ye kadar olan sahil şeridinde yaklaşık 38 km'lik bir alanda yerleşme birimlerinin genelde kuzeyden yani denizden gelebilecek saldırılara karşı korunaklı yerlere kurulduğu söylenebilir. Çünkü iklimik şartların minimize edilmesi yani kuzeyden gelen soğuk ve sert rüzgarların etkisinin kırılmak istenmesi aynı zamanda I.ve II. Dünya savaşında ihtilaf devletlerinin Osmanlı karasularını bombalaması, düşman korkusu ve can güvenliğini riske atmama gibi temel faktörler yerleşmelerin genelde içerde, dağların güneye bakan yamaçlarında kayalık sahalarda yer

almasında etkili olmuştur.

Kurucaşile’de ilk kurulan yerleşme yerinin *Nefsişile Mahallesi* günümüzdeki adıyla Şile Mahallesi oluşturmaktadır. Şile mahallesi Amasra kasabasından doğu yönünde D-10 karayolu üzerinden Kurucaşile’ye adım attığınızda girişteki sağda ve solda bulunan akaryakıt istasyonundan başlayarak valilik binası ve daha ileriye gittiğimizde bir hat boyunca uzanıp Ptt binasına varmadan sonlanmaktadır. Kurucaşile kasabasının yerleşme çekirdeği buradan yana doğru yatay düzlemde genişleme imkanı bulmuştur. Esasından yerleşmenin temelini İslam kentleri örneklerinde gördüğümüz gibi cami endekli merkezden çevreye diagonal bir yapı sergilemektedir. Arazi etütleri esnasında Kurucaşile’deki Şile mahallesinde 17 yüzyılın son çeyreğinde yapılmış olan cami, yerleşme ünitelerinin çevreye yayılması konusunda bizlere fikir vermektedir.

Fotoğraf 22: 1932 yılında Çekilmiş Kurucaşile Kasabası Yerleşmelerinden Görünüm
(Kaynak: cide-atelyesi.blogspot.com.tr)

Nitekim Kurucaşile sakinleriyle yaptığımız mülakatlarda caminin mazisinin çok eskiye dayandığını, Demirci, *Şeyhler ve Hacıköyü’nden* gelen insanlar burada gerek dini faaliyetlerini ifa ederken, gerekse köy ahalisi için gerekli malzeme ve ihtiyaçlar Kurucaşile kasabasından temin edilirmiş. Civar köyler için toplanma alanı olan Kurucaşile kasabası aynı zamanda ticaret ve toptan perakende merkezi imiş. Çünkü kapalı ekonomiye sahip kırsal yerleşme birimlerinde kendine yetecek kadar meyve sebze teminatı yapılırken geriye kalan asli ihtiyaçlar ulaşım kolaylığı ve fiyat endeksine bağlı olarak Kurucaşile kasabasından

yapılması o zaman şartlarında uygun görülmüş. Kurucaşile'ye ait eski fotoğrafları incelediğimizde bu durum açıkça görülmektedir.

Fotoğraf 23: Kurucaşile Kasabasında Yerleşmelerin Cami Etrafında Gelişmesi (Kaynak: cide-atelyesi.blogspot.com.tr)

Gerçekten de İslam devletlerinde merkezde bir caminin yer alması ve onun art sahasında ticaret ve zanaat erbabından dükkan ve atölyelerin sıralanması İslam kent modellerinin vazgeçilmez unsurlarından birisidir. *Nefsişile* Mahallesinde merkezinde bir cami ve onun etrafında ışınsal olarak yayılma sağlayan gerek yerleşme üniteleri gerekse ticari faaliyetler için hazırlanmış dükkanlar bulunmaktadır (Foto 23).

Arazi etütleri sırasında yerleşmelerin yatay dağılışı hakkında etraflıca bilgi edinilmiştir. Eski fotoğraflar incelendiğinde kıyıya yakın yerde yerleşmelerin kurulması 1932-1960 yılları arasında 28 yıllık bir devreyi kapsamaktadır. Burada yerleşmelerin kıyıda kurulmasının temel nedeni insanların relief ve ekonomik faaliyete göre yaşamlarını sürdürmek istemesinden gelmektedir. Çünkü yöre insanının başlıca ekonomik faaliyet sahası denizdi. Kurucaşile kasabasında kıyıda hayat bulan bu yerleşmeler günümüzde *Liman Mahallesi* olarak bilinmektedir. Mahalle ismini gerisinde kıyı boyunca uzanan küçük bir liman olan *Kurucaşile limanından* almaktadır.

Fotoğraf 24: 1960 Yıllarında Kurucaşile’de Yerleşmelerin Durumu (Kaynak: cide-atelyesi.blogspot.com.tr)

1960’lı yılların sonuna doğru gelindiğinde Kurucaşile kasabası için yerleşme ünitelerinin fizyonomi ve dağılımında değişiklikler yaşanmaya başlamıştır. Zaman içinde Liman Mahallesi konut ve hane sayısında artışlar yaşanmıştır.

Fotoğraf 25:1970’li Yıllarda Kurucaşile’de Yerleşmelerin Durumu (Kaynak: cide-atelyesi.blogspot.com.tr)

Gerçekten de yerleşmenin yatay dağılışında reliefın yerleşmeye etkisini kıyı ve kıyının

hemen gerisindeki sahada görmek mümkündür (Fotoğraf 25). 1970 yılında fotoğraflanan yerleşme biriminde yatay dağılışın topoğrafyaya bağılı olarak yer yer yükselti basamaklarına göre artış sağladığı gibi aynı zamanda dikey dağılışla yer yer birliktelik sağladığı görülmektedir. Bütün bunlar yaşanırken *Liman Mahallesi* başlangıçta dar bir alanda kurulmuş, artan ihtiyaç sonucu kıyı gerisine doğru yayılmaya başlamıştır.

Kurucaşile kasabasında Liman Mahallesi yatay dağılışta morfolojinin situasyona el verdiği ölçüde meskenlerin kurulması günümüzde devam etmektedir. Arazi çalışmaları esnasında yerleşmelerin lokalizasyonu ile ilgili bir durum göze çarpmaktadır. Sınırlı hinterlandı ve kıyı gerisindeki yaşama alanı meskenlerin biçim, şekil ve dikey bağlamda yüksekliklerini etkilemiştir. Nitekim bunlar bir yerleşmenin kurulmasında yöre sakinleri tarafından dikkate alınan unsurlardır. Çünkü kıyı gerisinde iklimik özellikler meskenlerin bakı faktörüne bağılı olarak güneşe karşı açısal konumu meskenlerin kapı yönü ve tercihlerini etkilemiştir. Nitekim güneşin gün içinde konumu cephelere göre değişiklik gösterdiğinden meskenlerin pencere büyüklüğü ve pencere adedi doğal olarak değişmektedir (Manioğlu ve Oral, 2010:3). Aynı zamanda meskenin konumuna bağılı olarak rüzgar hızı ve doğal çevre özelliklerine karşı izole olma durumu meskenlerin kuruluş yeri ve şeklini etkilemektedir.

Kurucaşile kasabası için ilk yerleşme ünitelerini genel olarak bir hat boyunca merkezinde yer alan bir cami ve etrafında ışınal olarak yayılım sağlayan meskenler oluşmaktadır. Esasında Kurucaşile Mahallesi yatay dağılımı Nefsişile Mahallesi'nden sonra Ömerler Mahallesi'ne doğru kaymaktadır. Çünkü Ömerler Mahallesi ile ilgili yerleşme bilgisi 17. yüzyıla kadar gitmektedir. Burada yerleşme tarihinin bu kadar geriye gitmesi kuşkusuz arazi çalışmaları esnasında yöre sakinlerinin büyüklerinden edindikleri bilgiler oluşturmaktadır. O döneme ait yazılı kaynak olmaması burada yerleşme hakkında net bir edinmeyi engellemiştir.

18 yüzyılda. II. Mahmut tarafından yaptırılan askeri amaçlı nüfus sayımında Ömerler karyesi 22 hane ve yaklaşık 150 dolaylarında nüfus bulundurmaktadır. Yine 1845 yılında vergi toplamak amacıyla yapılan sayımda bu karyede 26 hane'de 180 nüfus yaşamaktaydı. Öte yandan 1897 yılında gerçekleşen Kastamonu Eyalet salnamelerinde Bolu sancağına bağılı Amasra Nahiyesi Kurucaşile Divanı, 42 hane ve 303 nüfus bulundurmaktaydı (www.kurucaşile.gen.tr). Ayrıca 1904 yılında nüfus kayıtlarına göre 54 hane ve yaklaşık olarak 350 nüfus barındırdığı tahmin edilmektedir.

Ömerler Mahallesi Kurucaşile'nin en eski mahallelerinden birisidir. Çünkü Kurucaşile kurulduğunda etrafında karyeler (köyler) mevcuttu. Ömerler Mahallesi o zaman karyeydi. İsmi büyük bir ihtimalle *Ömeroğlu* lakaplı ailelerin burada iskan etmesinden almaktadır.

Ömerler Mahallesi'nin mazisi Kurucaşile'deki Nefşile Mahallesi kadar geriye gitmektedir. Başlangıçta köy iken, daha sonra Kurucaşile'nin ilçe statüsü kazanmasıyla köy durumundan mahalle statüsüne düşürülmüştür. Bütün kır yerleşme çalışmalarında olduğu gibi Batı Karadeniz kuşağında küçük ve şirin ilçeler mazilerinde küçük bir köy iken, zamanla artan ihtiyaçlara bağlı olarak bulunduğu beldenin statü değişikliğiyle mahalle statüsüne dönüşmüştür.

Ömerler Mahallesi Kurucaşile'nin kıyıda iç tarafta kalan etrafı ormanla kaplı, doğal peyzaja uygun olarak yapılmış çantı evlerden oluşmaktadır. Arazi çalışmaları esnasında müşahade edilen evler sağlamlığı ve geleneksel mimari tarzı yanıtmasından dolayı Safranbolu evleri gibi yaşayan tarih olarak hala dimdik ayakta durmaktadır. Ancak bu denli takdire şayan meskenler mahalle sakinleri tarafından pek rağbet görmemektedir. Ömerler Mahallesinde Harman ve Çolak sokaklardaki meskenler boşaltılmıştır.

Ömerler Mahallesi sakinleri evlerinin eski olması ve ilçe merkezi ile ulaşım kaygısı doğurması sebebiyle evlerini başka mahalleye ya da kıyıda Liman Mahallesi'ne yaptırmışlardır. Ömerler Mahallesi'nin Yerleşme Coğrafyası açısından başka bir ilginç özelliği de mahalle sınırlarının geçmişte olduğu gibi genişçe bir alandan ziyade Kurucaşile kasabası ilçe statüsü kazandığında doğal olarak Ömerler Köyü Mahalle statüsüne dönüştürüldüğünde sınırları daralmıştır. Gerçekten de Ömerler Mahallesi doğuda Çakmak Tepesinden başlayarak Kirlik Müslüm Hoca Köyü, Şarmanlı Mahallesi ve Kargacak Mahallesi'nin belirli kısımları, Batıda Kurucaşile Deresinin denizle buluştuğu sahada Kurucaşile İlkokulundan Derayanı istikametinde Şile Mahallesi ile sınır oluşturmaktaydı.

Ömerler Mahallesi sınırları günümüzde Kurucaşile kasabasının en büyük mahalle olma özelliğini yitirmiştir. Ömerler Mahallesi eski çantı tipinde yapılmış tek tük evlerden oluşmaktadır. Ömerler Mahallesi'nin nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerler *Kurucaşile İlkoulu, Lise sokak ve Mezarlık civarıdır*. Ömerler Mahallesi yerleşme tarihi eskiye gitmesinden ötürü Kurucaşile İlkokulu ,(bugün öğretmenleri olarak hizmet vermektedir), eski Kurucaşile kaymakam evi, lojmanlar ve daha birçok resmi kurum ilk olarak buraya yapılmıştır günümüzde fonksiyonel özelliğini yitirmiştir.

Araştırma sahasının yerleşmenin yatay dağılımını anlatırken değinilmesi gereken bir başka mahalle de Liman Mahallesi'dir. Bu mahalle PTT kurumundan başlayarak D-10 karayolu istikametinde Kurucaşile aile sağlık merkezi ve onun art sahasına kadar uzanmaktadır. Yerleşme tarihi yaklaşık 60-80 yıllık döneme tekabül eden Liman Mahallesi ismini Kurucaşile Limanından almaktadır.

Arazi çalışmaları esnasında yöneltilen sorular neticesinde Liman Mahallesi'nin

mazisinin çok eskiye gitmediği öğrenilmiştir. Nitekim Liman Mahallesi 1960-1970 li yıllarda Kurucaşile'ye karayolu ulaşmasıyla sahil kesiminde insanlar tarafından oluşturulan müstesna bir mahalledir. Ayrıca yerleşme tarihinin çok eski olmadığını eski tip, çantı tip meskenleri içermemesinden anlaşılmaktadır. Burada bulunan evler genellikle son zamanlarda yapılmış birkaç katlı meskenlerdir. Liman Mahallesi yerleşme çekirdeği yatay mesafede kıyıda başlayarak Kurucaşile merkez camiye kadar uzanmaktadır

Çalışmamızın bu aşamasında Kurucaşile kasabasında yerleşmenin dikey dağılımına değineceğiz. Kurucaşile kasabası yerleşmenin dikey dağılışında önde gelen mahallelerinden kuşkusuz *Kargacak ve Liman mahalleleridir*. Sahilin hemen gerisinde kurulan evler günümüz modern şartlarına uygun olarak dizayn edilmiş ve birkaç kattan oluşmaktadır. Nitekim bu durum Kargacak Mahallesi için de geçerlidir. Yılın muhtelif aylarında bir seneyi kapsayan arazi çalışmaları esnasında Kargacak Mahallesinde yeni meskenlerin yapımı devam etmiştir.

Fotoğraf 26: Kargacak Mahallesinden Yerleşmenin Dikey Dağılımına Bakış

Kurucaşile kasabasında yerleşme çekirdeği daha çok Amasra kasabasında olduğu gibi yarımada etrafında yoğunlaşmıştır. Ancak son zamanlarda artan konut ihtiyacı yerleşmenin gerek yönünü, gerekse dağılımını ve fizyonomisini etkilemiştir. İlk etapta fazla mesken bulunmayan Ömerler Mahallesi ve Kargacak Mahallesi sonradan yeni yapılan meskenlerle birlikte yerleşme yoğunluğu giderek artma eğilimindedir. *Liman Mahallesi kıyıda iç kesime doğru yatay mesafede 0-10 metre aralığı, Kargacak Mahallesinin batı ve kuzeybatı yönleri, Ömerler Mahallesinin Şile tarafına dönük sırtları ve Şile Mahallesinin giriş kısımları*

Kurucaşile kasabasında yerleşmenin dikey gelişiminin gösterdiği özellik olarak dikkat çekmektedir.

Araştırma sahasında Amasra ve Kurucaşile kasabası yerleşme çekirdeği ve yatay dağılışına değinildikten sonra Cide kentinin yerleşme coğrafyası özelliklerine değinilecektir. Araştırma sahasının doğu kanadını oluşturan Cide kentinin yerleşme tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Yerleşme tarihine ilişkin bilgileri daha çok Yunan ve İran kaynaklarında geçmektedir. Bu kaynaklara ulaşma sıkıntısı ve yerel dillere hakim olunmadığından dolayı Cide kenti tarihine ait rasyonel bilgiler bulunmamaktadır. 10.yüzyılın başlarında Cide ile ilgili bilgileri Karadeniz ticaret yolunda sürdürülen ticaret faaliyetlerden anlaşılmaktadır. Müslüman coğrafyacı *İbni Hurdazbih* Paflogonya bölgesinde Bizans-Arap ticaret savaşından bahsetmektedir. Savaş Karadeniz ticaret ağını uzun vadede etkilemese de, bölgedeki güçler dengesinin bozulmasına neden olmuştur. Arapların istilacı politikaları Karadeniz çanağında yerleşmelerin bozulmasına, kıyıdaki kalelerin tahrip olmasına ve Bizans'ın ticaret ağını sekteye uğramasına neden olmuştur (Peacock, 2007:66).

Paflogonya kıyılarında ikili ilişkilere bağlı olarak hem savaşlar hem de devletler arasında mal ve köle taşınması devam ederken Anadolu yarımadası 13.yüzyılda Moğol istilasına maruz kalmıştır. 1298 yılında Sinop ve Kastamonu içinde olmak üzere dört finansal üniteye bölünerek Moğolların kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak dizayn edilmiştir. Moğolların Anadolu'yu kendi isteklerince alt bölgelere ayırması, Anadolu beyliklerin iştahını kabartarak Moğol hâkimiyetindeki topraklara göz dikmesine olanak sağlamıştır. Nitekim 13.yüzyılın sonlarına doğru Danişmentliler Kastamonu ve Sinop kıyılarına hakim olmuşlardır (Peacock, 2010:107-108).

Nihayet Anadolu Selçuklu Devletinin Moğolları yenilgiye uğratması Anadolu'nun hem siyasi hem de coğrafik açıdan rahatlamasını sağlamıştır. Kuşkusuz Moğolların yenilgiye uğratılmasında esas faktör Türkmenlerle işbirliği yapılmasıdır. Türkmenlerin Karadeniz kıyılarındaki varlığı yaz ve kış nomadik faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu saha Amasra'dan başlayıp Cide'ye, Cide'den 34 mil doğusundaki Kerempe Burnu'na kadar uzanmaktadır (Korobeinikov, 2010:2). Anadolu Selçuklu devletinin Karadeniz kıyılarına Türkmen nüfusunu yerleştirmesi, Karadeniz'in hakimiyet sahasının Türkler lehine dönmesini sağladığı gibi Karadeniz'de Sinop ve Kastamonu'da 14.yüzyıl başlarında Türkmenlerin situasyonuna imkan sağlamıştır. 14. yüzyıl başında Kastamonu'nun Candaroğulları tarafından ilhakı Cide için ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü 14. yüzyılın başında Türkmen boyları, Çobanoğulları ya da İsfendiyoğulları beylikleri arasında değiştirilmiştir. Mısırlı yazar Al Umi, Cide'de hakimiyet süren Çobanoğulları Beyliğinin

atlarının meşhur olduğuna vurgu yaparak, buradaki atların ticari amaçlı Mısır'a ihraç edildiğinden bahsetmektedir. Diğer yandan ticari kervan yoluyla Kırım'a, Ukrayna'ya oradan da Rusya'ya uzanan saha ticari kolonizasyon olarak kullanılmaktadır (Peacock vd., 2015:398).

Bütün bu durumlar yaşanırken Amasra ve Kurucaşile örneğinde olduğu gibi Cide kenti için de idari yapı içerisinde divanlardan söz edebilir. 15. yüzyılda *köy-bölük (divan),niyabet* (naiplik) şeklinde (Dinek, 2016:13) bir oluşum süreci görülürken bu taksimat 16 yüzyılda *köy-nahiye-kaza-sancağ-eyalet veya vilayet* şeklinde kısmı olarak değişime uğramıştır.18.yüzyılda Osmanlı devleti idari yapısında bu yapılanma devam ederken pratikte bu işleyişin pek de kolay olmadığı görülmüştür. 1858 yılında Osmanlı devletinde idari teşkilatta revize çalışmaları başlamış eski sistemin lağvedilmesiyle yerine muhtarlık birimi kurulmuştur.1896 yılında yayımlanan Devlet Salnamesinde daha önce nahiye statüsünde yer alan birçok divan köy statüsüne dönüştürülmüştür. Araştırma sahasının geçirmiş olduğu bu değişim 19 yüzyılın son çeyreğine tekabül etmektedir. Şöyle ki; Cide kenti 1869 yılında neşredilen salnamede Daday kazasına bağlı bir köy merkezidir. Bu salnamede dikkat çeken bir detay ise Cide köyünün ismi Cuma nahiyesi olarak değiştirilmesidir (Dinek, 2016:15). İdari açıdan 1946, 1955 ve 1987 yıllarında yapılan düzenlemeler ile Cide'ye bağlı köy sayısı azalmıştır. Bu durumda köy statüsünde olan Şenpazar'ın ilçe statüsüne getirilmesi etkili olmuştur. Ayrıca İlyasbey ve Soğuksu pazarı mevkinde iki köyün Fakaz ilçesine bağlanması kararlaştırılmıştır. 2016 yılı itibarıyla Cide'nin 16 mahallesi ve 85 köyü bulunmaktadır (Dinek, 2016:17-18).

Cide'nin kuruluşuna dair net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Cide'de ilk yerleşke izlerini Bizans, Cenova ve Venedik kaynaklarında bulabilmekteyiz (Karasalihoğlu ve Düring 2009). Gerek arazi çalışmalarımız edindiğimiz bilgiler gerekse Cide sakinleriyle yaptığımız görüşmeler sonucunda Cide'de ilk yerleşkelerin nerede kurulduğu yerleşmelerin gelişme yönü ve gelişme hızına ait birtakım bilgiler elde edilmiştir. Cide'de en eski yerleşim yerlerinden birisi Cumhuriyet Mahallesi'dir. Cumhuriyet Mahallesinin eski adı *Otman Köyüdür*. Otman Köyü Osmanlı devleti zamanında gayri müslim tebaadan olan Ermenilerin ve Rumların bölgeye vermiş olduğu isimdir. Mahalleye ismin verilmesindeki en önemli etken Rum ve Ermenilerin bu bölgedeki iskanıdır. Bu isim Osmanlı devleti zamanında *Osmanlı Mahallesi* olarak değiştirilmiştir. Günümüzde Cumhuriyet Mahallesi olan bilinen yer, daha çok gemi yoluyla sahile inen malların iç kesime naklizasyonunda uğraşmış. Buradaki yerleşme çekirdeği kıydan iç kesime kabaca 0-50 metre aralığında mesafede uzanmaktadır. Cide'de Liman Mahallesiyle sınır oluşturan Cumhuriyet Mahallesi kıydan postaneye kadar uzanmaktadır. Aynı zamanda 18 ve 19. yüzyıllarda Cide'de karayolunun henüz olmadığı

zamanlarda deniz yolu vasıtasıyla İstanbul'dan gelen gemiler ile getirilen ticari mallar iç kesime arabacılar vasıtasıyla taşınmış. Arabacılar Cumhuriyet Mahallesinde ayrıcalıklı bir statüye sahipti. Çünkü arabacılar yalnızca Otman köyü (Cumhuriyet Mahallesi)nde otururlar ve bu lakap ile anılırdılar. Vapur ve gemi ile gelen mallar arabacılar vasıtasıyla iç kesimdeki *manifaturacı, züccaciye ve diğer meslek erbabına* ait dükkanlara servis edilirdi.

Fotoğraf 27: Cumhuriyet Mahallesi 19. Yüzyılda Yerleşmelerin Görünümü (Kaynak: cide-atelyesi.blogspot.com.tr)

Fotoğraf 27 incelendiğinde Cumhuriyet Mahallesi'ni kıyıda başlayarak saat yönünde doğuya doğru resimde görülen ormanlık araziden başlayarak iç kesimdeki Köseli Köyünü ortadan ikiye bölecek olduğu görülmektedir. Yatay yönde geniş bir sahayı kaplayan alan gerek yerleşmelerin yoğunluğunun düşük olması, gerekse 20. yüzyılda nüfusun istenilen düzeyde olmaması, yerleşmelerin yatay düzlemde gelişmemesine neden olmuştur. Aynı zamanda yerleşmelerin kıyıda biraz yoğunluk kazanarak iç kesimlere doğru gittikçe yoğunluğunun azalmasına sebep olmuştur.

Cide kentinde eski yerleşim birimlerinden bir diğeri kuşkusuz Nasuh Mahallesi'dir. Bu mahalle Bartın-İnebolu D-010 istikametinde Cide kentinin hemen girişinde Afet evlerinden Cide 75.yıl parkını içine alarak Kasaba mahallesi'ndeki Cide Sanayi sitesine kadar uzanmaktadır. bu mahalle aynı zamanda Cumhuriyet Mahallesi ve Kasaba Mahallesi ile sınır oluşturmaktadır. Bugün Mandırabaşı olarak anılan sokağa kadar uzanan mahalle geçmişte sahilde gemici ve kayıkçılarıyla meşhurmüş. Nasuh mahallesi'nin etimolojisine bakıldığında Nasuh ismi burada yaşamını ikame eden Nasuh ailesinden gelmektedir. Nasuh Mahallesi

geçmişte kariye (köy) iken, daha fazla hizmet alımı sağlamak amacıyla mahalle statüsüne dönüştürülmüştür.

Fotoğraf 28:18. Yüzyılda Cide’de Yerleşmelerden Görünüm (Yasa Arşivi)

Yerleşmenin yatay dağılımına göz atıldığında 1940-1950’lili yıllarda birkaç ahşap meskenlerden meskun idi. Güvenlik ve topoğrafyadan maksimum fayda sağlamak amacıyla meskenleri yamaçlara ve korunaklı zemine inşa etmişlerdir. Arazi çalışmaları esnasında edindiğimiz bilgilere göre Birinci Dünya savaşından çıkarılan derslerle meskenler korunaklı ve gözden ırak alanlara yapılmıştır. Nitekim II. Dünya savaşında Ruslar Cide limanını bombalamış limana zarar vermişlerdir.

Fotoğraf 28 incelendiğinde meskenlerin bir hat boyunca birbiri ardınca uzanan meskenler Cide’ye girişteki ana ve tali yoldan Cide terminaline ulaşılabilmekte idi. Bu fotoğraf o zamanlarda köy statüsünde olan bir yerde çekilirken günümüzde etki sahası itibarıyla Nasuh Mahallesi içerisindeydi.

Cide kentinin eski mahallelerinden biri diğeri de Kasaba Mahallesi'dir. Kasaba mahallesi yöre sakinlerinin tabiriyle *Tıraşlı Göktepe'nin Cide'ye bakan tarafıdır*. Kasaba mahallesi Cide terminalinin doğu kısmını oluşturmaktadır. Buradaki yerleşme çekirdeği Nasuh Mahallesinde olduğu gibi ilk etapta dağ eteklerine kurulmuş olsa gerek. Eski Cide fotoğrafları incelendiğinde 17. ve 18. Yüzyıllara air bir fotoğrafta mahallede yerleşme ünitelerinin birbirinden uzak ve çoğunlukla dağ eteği ve sırta yer aldıkları görülmektedir (Fotoğraf 29).

Fotoğraf 29: 17-18.Yüzyıllarda Kara Mustafa Cami ve Etrafında Gelişen Yerleşmeler (Yasa Arşivi)

Kasaba Mahallesi'nin yerleşme adına en önemli sembolü Kara Mustafa Paşa camidir. 17. yüzyılın son çeyreğinde yaptırılan cami daha önce Kurucaşile'de bahsettiğimiz gibi *cami-çarşı-han* unsurları İslam kent modelini yansıtmaktadır. Ayrıca bu caminin kuzeydoğusunda İlyasbey, Baltacı ve Gilivri ve Güble köylerinde bulunan camilerin yerleşke tarihi yaklaşık iki buçuk asra kadar dayanmaktadır (Yalçınkaya, 2011:125). Muhtemelen 17 veya 18 yüzyılda çekilmiş olan bu fotoğrafta Kasaba Mahallesi yerleşme çekirdeği cami etrafında yoğunlaşmış ve zamanla camiden uzak mesafelere yeni yerleşme birimlerinin kurulmasıyla yerleşmenin yatay dağılışı batı yönünde ilerlemiştir.

Yerleşmenin yatay dağılışında değinilecek diğer iki yerleşme ünitesi kuşkusuz Ece ve Kemerli mahalleleridir. Bu mahalleler Cide'nin asli mahalle statüsünde olmayıp yani köy statüsünden mahalle statüsüne dönüşmüştür. Bu iki yerleşme ünitesi birbirine mücavir alan olarak yakındır. Gerçekten de Ece Mahallesi'nin yerleşme çekirdeğini *Ece ve Cici köyü oluşturmaktadır*. Bu iki köyde asli faaliyet olarak çoğunlukla hayvancılık ikame edilmektedir. Hayvancılık faaliyetlerine bağlı olarak mandıra sahaları burada sıklıkla yaygındır.

Öte yandan Kemerli Mahallesi'nin eski adı *Demirci Köyü'dür*. Ev tipi küçük sanayi atölyelerinde işlenen demir mamulleri buradan nakliye olarak hem Kurucaşile'ye hem de Bolu'ya kadar ulaştırılmış. Burada mamul ürün olarak, saban demiri ve demirleri ateşte ergimesini sağlamak amacıyla çoğunlukla dış kaplamalı metal veya sac olan körükler üretilirdi. Demirci Köyüne Doğu Karadeniz üzerinden gelen Türkmenler Mursa Köyü'ne yerleştirilmiştir. Mursa Köyüne yerleşen Türkmenler yakındaki Saraçlı Köyünde demircilik faaliyetlerine bağlı olarak at nalı yapımı ile meşgul olurlardı.

Cide kentinin yerleşmenin yatay dağılışı ifade edilecek diğer iki mahalleleri Liman ve Memiş Mahalleleridir. Memiş Mahallesi Ece ve Kemerli Mahallelerinde olduğu gibi daha

önce kariye iken daha sonra mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Memiş Mahallesi Irmak köyden D-010 karayoluyla Cide'ye girişte sahil boyunca Nasuh Mahallesine kadar uzanan kısımdır. Memiş Mahallesinin kurulması Cide'de yerleşmenin yatay dağılışının güneybatı yönünde ilerlemesini sağlamıştır.

Cide kentinin yatay yönde gelişimi Liman Mahallesinin kurulmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Liman Mahallesi hem hinterlandı hem de kuruluş yeri bakımından Cide'de diğer mahalleler arasında arızalı bir reliefe sahiptir. Çünkü yüksek kıyı yapısına sahip olması morfolojinin müsait olmaması yerleşmelerin sitüasyonunda ve tarım alanlarının dar ve parçalı olmasına neden olmuştur. Cide kentinin kuzeybatını bölümünü oluşturan Liman Mahallesi yerleşmenin yatay dağılışında daha çok kıyıya hemen yakın mesafede dağ eteği ve sırta serpiştirilmiş tek katlı meskenlerden oluştuğu gibi son zamanlarda inşa edilen modern meskenler çoğunluktadır.

Araştırma sahasında yatay yönde gelişmeler yaşanırken aynı zamanda dikey yönde gelişmeler de yaşanmaktadır. Gerçekten de 11 km'lik sahil şeridi ile uzun bir kıyı şeridine sahip olan Cide'de yerleşmeler yerleşmenin müsait olduğu alanlarda dikey yönde mesafe kat etmiştir. Öncelikle Memiş mahallesinde yerleşmenin dikey yönlü gelişimi gerçekten hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu mahallenin günümüze yakın bir zamanda kurulması meskenlerden kullanılan yapı malzemesi ve kat sayısını etkilemiştir. Aynı zamanda kıyıda iç kesime karasal alanda 0-50 metre arasında meskenler kurulmuştur.

Fotoğraf 30: Memiş Mahallesinde Yerleşmenin Dikey Dağılışı

Fotoğraf 30 incelendiğinde Memiş Mahallesinde yerleşme çekirdeğinin dikey yönde gelişmesi ve yerleşmeye sahne olunan meskenlerin çok katlı modern tarzda yapılmış meskenler oluşturmaktadır. Bugün Nasuh Mahallesi ile Memiş Mahallesi yerleşmenin dikey yönde gelişmesi kooperatif ve toplu konutların inşaa edilmesiyle büyük bir ivme yakalamıştır.

Cide kentinde yerleşmelerin dikey yönlü gelişiminin yaşandığı bir diğer mahalle Liman mahallesidir. Kıyı gerisindeki sınırlı hinterland nedeniyle reliefin müsait olmaması meskenlerin yapmını zorlaştırmaktadır. Son zamanlarda yapılan modern meskenlerle mahallenin çehresi değişmiştir

Cide’de yerleşmenin dikey dağılımında değineceğimiz diğer yerleşme birimi kuşkusuz Cumhuriyet Mahallesidir. Cumhuriyet Mahallesi Cide’de eski meskenleri barındırması ve Cide’nin yerleşme geçmişi hakkında bilgi vermesi açısından önem taşıırken diğer yandan son zamanlarda hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir.

Fotoğraf 31: Ece Mahallesinde Yerleşmenin Dikey Gelişiminin Yoğunluğunun Azaldığı Yamaçlar

Cide’de yerleşmenin dikey boyutunda değinilmesi gereken en önemli mahalle kuşkusuz Ece Mahallesidir. Yapılan arazi etütlerinde Cide’de son zamanlarda inşaa edilen yeni meskenlerin çoğunluğunun bu mahallede yapıldığı hakkında bilgi edinilmiştir.

Hem reliefin müsait olması hem de şehir merkezine yakınlığı sebebiyle Ece Mahallesi yerleşmenin dikey boyutunun ivme kazandığı meskun sahasından birisidir. Ece Mahallesinde yerleşmenin yoğunluk kazanmaya başladığı alanlar kuşkusuz daha önce tarım alanı iken

zamanla yöre halkının ekstansif tarım metodunu terk etmesi gerekse tarım alanlarının boş kalması sonucu günümüzde yerleşmeye kazandırılmaktadır. Öte yandan Ece Mahallesi'nin yerleşme evreni dağ yamaçlarına ve sırtlara yaklaşıldığında tek tük meskenlerden oluşmaktadır. Buradaki yerleşme birimleri bazı yerlerde toplu olarak bazı yerlerde birbirinden uzak olarak inşaa edilmiştir.

Çalışmanın bu aşamasında diğer iki mahallenin dikey yönlü gelişimine değinilecektir. Öncelikli olarak Kasaba Mahallesi yerleşme geçmişi 19 yüzyıla kadar gitmektedir. 1912-1925 yılları arasında İnebolu'da ikamet eden Ermeni bir sanatkarın Cide'ye kazandırdığı resim, (Yalçınkaya,2011:138) Kasaba Mahallesi'nin dikey gelişimini yorumlamada kolaylık sağlamaktadır. İlk etapta yerleşme çekirdeği cami ve onun fonksiyonlarına bağlı olarak gelişen Kasaba Mahallesi bugün gelinen nokta ile yerleşmenin dikey gelişmesinde ilerlemeler sağlamıştır. Cide'de buraya "Orta Çarşı" denilmektedir. Bugün buraya yapılan binalar sayesinde çok katlı meskenlerin sayısı ve yoğunluğu artmıştır.

Yerleşmenin dikey gelişiminde değinilecek bir diğer mahalle Nasuh mahallesidir. Nasuh Mahallesi Cide kentinde Liman Mahallesi gibi diğer mahallere nazaran yerleşmenin dikey boyutunun yavaş ilerlediği bir mahalledir. Liman mahalle örneğinde olduğu gibi daha çok müstakil meskenleri bulunduran mahalle, yerleşme düzeni olarak toplu sakin bir yaşantı sergilemektedir. Öte yandan Nasuh Mahallesi'nin Bartın-İnebolu karayoluna bakan tarafında yerleşmenin dikey yönde gelişme sağlamıştır. Burada hizmet amaçlı binaların olması, lojistik hizmetlere bağlı olarak yerleşmelerin linear hat boyunca gelişme göstermesini sağlamıştır.

Cide kentinde yerleşme çekirdeğinin dikey yönde büyümeye devam edeceği ya da öngörülen büyümeye bağlı olarak büyüme gerçekleşebilecek alanları şöyle sıralanabilir. Öncelikle *Liman mahallesinin Cumhuriyet Mahallesi ile keşişim alanları, Cumhuriyet mahallesinin kuzey doğru yayılan gerisindeki yamaçlar, Memiş Mahallesi'nin iç kesimleri, Kasaba Mahallesi'nin Ece mahallesi ile sınır oluşturduğu muhit, Ece Mahallesi'nin doğusu ve kuzeybatısı dikey yönde yerleşmenin gelişimine açık sahalar olarak karşımıza çıkmaktadır.*

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sahasının içinde yer alan köy yerleşmelerinin yatay ve dikey dağılışına değinilecektir. Araştırma sahasında öncelikli olarak Amasra kasabasından Kurucaşile kasabasına kadar olan yaklaşık 44 km'lik alanda iki köy yerleşmesi çalışma sahasının kapsamına girmektedir. Bunlardan ilki Ahatlar Köyüdür. Ahatlar Köyü Bartın-İnebolu D010 karayolunun hemen yanı başında yerleşme düzeni ve fizyonomi olarak toplu yerleşme düzeni sergilemektedir. Araştırma sahasında olan bu köy yerleşmesinin yerleşme çekirdeği kıyı ile kara arasındaki sınırlı bir reliefte gerçekleşmiştir. Buradaki temel sorun yerleşmenin büyümesini sınırlandıran fiziki şartlar ve kuruluş yerine bağlı olarak ortaya

çıkan beşeri unsurların varlığıdır.

Fotoğraf 32: Ahatlar Köyünde Yerleşmelerin Görünümü

Fotoğraf 32 incelendiğinde Ahatlar köyünün yerleşme düzeni ve dokusu rahatlıkla görülebilmektedir. Bartın-İnebolu D010 karayolunun hemen yanı başında yamaçta kurulmuş olan köy genellikle iki katlı veya üç katlı meskenlerden oluşmaktadır. Yerleşme çekirdeği kuzeyi ile güneyindeki mesafe neredeyse 50 metre olarak gerçekleşebilmiştir. Öte yandan dar sokakları ve meskenlerin birbiri ardında kurulup birbirlerinin önlerini tıkamaları sonucu yerleşme çekirdeğinin yatay düzlemde gelişebilme fırsatına imkan vermemiştir. Ayrıca yerleşmenin dikey gelişimi olarak sınırlı düzeyde iki ve üç katlı modern tarzda yapılmış evlerden oluşmaktadır.

Araştırma sahasında diğer bir köy yerleşmesi Akkonak Köyüdür. Akkonak Köyü yerleşme çekirdeği reliefe bağlı olarak sırt ve yamaçlarda hayat bulmuştur. Akkonak köyünde ilk yerleşim birimlerini Karadeniz üzerinden bölgeye iskan amacıyla gelen Türkmen aşiretleri oluşturmuştur. Arazi etütlerinde edinilen bilgilere göre, Akkonak köy sakinleri atalarının bu yönde iskan ettiklerini ileri sürmektedir. Akkonak Köyü yerleşmelerinin yatay dağılışına bakıldığında yerleşme birimlerinin bazı yerlerde birbirlerine çok yaklaştığı ve bazı yerlerde birbirinden uzaklaştığı görülmektedir. Bu durum yerleşmelerin daha çok kuzeybatı ve güneydoğu yönünde gelişme göstermesini sağlamıştır.

Akkonak Köyünde yerleşmelerin dikey dağılışına göz bakıldığında genelde dikey dağılımı sağlayan meskenlerin iki veya daha fazla kattan oluşan dubleks yalı veya şahsa ait

meskenlerden oluştuğunu görülmektedir. Son zamanlarda yöre sakinleri tarafından yaptırılan çok katlı meskenler genelde sahil boyuna yakın kesimde kurulmuşlardır. Akkonak köyüne sahil boyuna inşa edilen meskenler yerleşmelerin dikey boyutunu kuzey ve kuzeybatıya evrilmesine sebep olmuştur.

Fotoğraf 33: Çakrazşeyhler Köyünde 20.Yüzyılda Yerleşmelerin Görünümü (Kaynak: Arazi Çalışmalarından Edinilmiştir).

Amasra –Kurucaşile kasabası arasında araştırma alanında değinilecek olan son yerleşme birimi Çakrazşeyhler'dir. Daha çok küçük otel, pansiyon ve hediyelik eşya satan dükkanlarla bilinen Çakraz, yöre sakinleriyle yapılan mülakatlar neticesinde Çakraz köyünün yerleşme çekirdeğini Hatipler ve Şenyurt köyleri oluşturmaktadır. Gerek arazi çalışmaları esnasında yapılan mülakatlar, gerekse Çakraz köyünün yerleşke çekirdeğini oluşturan Hatipler ve Şenyurt köylerinde eski tip hımış ve çantı tipi evlerin bulunması bu kanıyı destekler niteliktedir. Başlangıçta toplu köy hüviyeti gösteren Çakraz yerleşkesi, turizm ve ticaret amacıyla hayata kazandırılan iş yerleri ve pansiyon tarzı işletmeler yerleşme çekirdeğinin büyümesini sağlamıştır. Hizmet amacıyla turizm destinasyon merkezlerin kurulması yerleşme yönünü doğuya ve batıya doğru genişlemesine neden olmuştur.

Fotoğraf 33 incelendiğinde Çakraz köyü meskenlerinin cami etrafında kuruldukları görülmektedir. Kıyıya yakın alanlarda meskenlerin yoğunluğu azalmaktadır Bugün gelinen durum itibarıyla yerleşmelerin yatay dağılışında büyük bir değişimin yaşandığını söylenebilir. Çakraz köyünde yerleşmelerin dikey dağılışında gelinen son nokta yamaç ve tepeliklere toplu konutların yapılmasıyla yeni bir boyut almıştır. Sahil boyunda meskenlerin iç içe geçmesi sonucu Çakraz köyünün doğusunda yer alan tepecikler üzerinde toplu konut alanlarını

oluşturmuştur (Fotoğraf 34).

Fotoğraf 34: Çakrazşeyhler Köyünde Yerleşmelerin Günümüzdeki Dikey Dağılımı

Araştırma sahasının bu bölümünde benzer özellikler taşıyan köy yerleşmelerini tek tek anlatmaktan ziyade gruplandırma yöntemiyle yerleşmelerin yatay ve dikey dağılımına değinilecektir. Kurucaşile Kasabası Cide kenti arasında kalan köy yerleşmelerin ilki Karaman Köyüdür. Karaman Köyü yerleşme düzeni olarak toplu doku özelliği göstermektedir. Yerleşme çekirdeği daha çok köy merkezinden geçen Bartın-İnebolu D010 karayolu ile doğu ve batı yönünde ikiye bölünmüştür. Karaman Köyü meskenleri genelde karayoluna paralel olması uzanmaktadır. Bu paralellik yerleşmelerin fizyonomileri, yer seçimi, lokasyonlarını etkilemiştir. Kuşkusuz bu durum Cürunlu Köyünde benzer özellikler taşımaktadır. Yapım aşamasında olan Karadeniz Sahil yolu ile birlikte civardaki köylerin yerleşme düzenleri ve meskenlerin fizyonomisinde değişimler yaşanacaktır.

Ulaşım ağı geometrisi ile ulaşım hattındaki yerleşmeler ulaşım ağında fonksiyonların çeşitliliğine bağlı olarak kasaba ve küçük ölçekli kentleri birleştireceği ön görülmektedir (Tümertekin, 1987:32).

Karaman ve Cürunlu köyünde yerleşmenin yatay ve dikey dağılımına bakıldığında daha çok yerleşmelerin Karaman ve Cürunlu köylerinde tarihi hımsı ve çantı evleri bulunmamaktadır. Yörenin kültürünü inançlarını ve sosyal hayatını yansıtan bu evler yerine modern tarzda yapılmış daha çok betonarme evler vardır. Bu iki köy yerleşmesi karayoluna bağlı olarak *bir çizgi hattı* şeklinde gelişme imkanı bulmuştur.

Fotoğraf 35: Hisar Köyünde Yerleşmelerin Kuzeye Doğru Genişlemesi

Öte yandan yerleşmeler kuzeydoğu ve güneydoğu yönünde gerek karayollarındaki değişimlere bağlı olarak gerekse meskenler için uygun yer seçimi, meskenlerin yatay dağılışıda göze çarpan unsurlardır. Relief özelliklerine bağlı olarak Curunlu Köyünde meskenler kuzeye doğru genişleme imkanı bulmuştur (Fotoğraf 35). Her iki köyde dikey dağılım daha çok yazlık ev ya da ikinci ev olarak tabir ettiğimiz sitelerin yapılması ile yeni bir boyut kazanmıştır. Ancak kırsal yerleşmelerin en büyük problemi olan yalnızlık ve alakasızlık yerleşmeleri periyodik olarak yılın belirli dönemlerinde kullanılmaya itmektedir.

Araştırma sahasında değinilmesi gereken diğer köy yerleşmeleri batıdan doğuya doğru Hisar köyü, Ovatekkeönü ve Alapınar ve Kapısuyu köyüdür. Birbirlerine komşu, sınırlı bir alanda kurulan yerleşme üniteleri, yerleşme çekirdeğinin kuruluşundan meskenlerde kullanılan yapı malzemesine kadar neredeyse benzer özellikler göstermektedir. Arazi çalışmaları esnasında edinilen bilgilere Tekkeönü deresi, Hisar köyü ile Tekkeönü köyünü birbirinden ayırmaktadır. Ayrıca Tekkeönü köprüsünün doğusunu Ovatekkeönü köyü oluşturmaktadır. Fiziki coğrafya koşullarıyla beslenen bu yakınlık beşeri münasebetlerde meskenlerin yapımında, ticari ve kültürel konularda kendini göstermektedir. Arazi etütleri ve mülakatlar neticesinde Tekkeönü deresinin yukarı çığırında bulunan Ömerler ve Alapınar köylerinin Hisar Köyü, Ovatekkeönü ve Alapınar Köyünün yerleşme çekirdeğini oluşturmaktadır. Eldeki bilgiler ve bulgular bu iki köyün yerleşmelerin etrafına diagonal bir şekilde yayılım sağlamaktadır.

Fotoğraf 36: Hisar Köyünden Kuzeydoğu Güneybatı Yönünde Yerleşmelerin Dağılımı

Bulunduğu topografya ve fiziki coğrafya şartları itibarıyla dağ yamacı ve sırtta kurulan bu iki yerleşme birimi 20. yüzyılın sonlarına doğru öbek öbek yeni yerleşme birimleri ve ünitelerinin yapılmasıyla günümüzde adını saydığımız beş yerleşme biriminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sınırlı bir arazide benzer özellikler taşıyan bu komşu yerleşme üniteleri Hisarköy limanını bir kenara koyduğumuzda Amasra kasabası gibi üç tarafı denizle çevrili kıyıya yakın alanlarda yüksek yerleşme yoğunluğu kıyıdan uzaklaştıkça fiziki şartlara bağlı olarak düşük yerleşme yoğunluğu sergilemektedir (Fotoğraf 36).

Bu beş yerleşme ünitesi gerisindeki yüksek dağ ve hemen yanı başındaki oşinografik unsurlara bağlı olarak toplu doku özelliği göstermektedir. Ancak bazı yerlerde örneğin Hisarönü ve Ovatekkeönü köylerinin denize bakan taraflarında yerleşmelerin yatay dağılışı kıyıya yakın alanlar kadar gelebilirken öte yandan Alapınar ve Hisar köylerinin yüksek kıyı özelliğine bağlı olarak yerleşmeler falezlerin hemen gerisinde konuşlanmaktadır. Bu gibi yerlerde düşük yerleşme yoğunluğu görülürken meskenler genelde eğime dik olarak yapıldıkları görülmektedir. Araştırma alanında yapımı yakınlarda tamamlanan hizmet ve sağlık binaları ve ikinci ev olarak denize bakan yamaçlara yaptırılan meskenler yerleşmenin dikey yönde gelişimine aittir.

Kurucaşile kasabası içinde araştırma kapsamı ve metoduna uygun olarak değinilecek son köy yerleşmesi Kapısuyu 'dur. Esasında Kapısuyu Köyü kuruluş şartları ve yerleşme çekirdeğinin yatay yönde gelişmesi, ikincil konutların yapımı ile yukarıda açıkladığımız beş

yerleşme ünitesi ile benzer özellikler taşımaktadır. İdari açıdan Bartına bağlı Kapısu köyü temel hizmetleri alma konusunda genellikle Cide kentini tercih etmektedir. Kuruluş yeri ve lokasyon özellikleri bakımından kıyıda kurulan Kapısu köyü diğer köyler ile benzer özellikler taşımaktadır.

Çalışmamızın bu aşamasında Cide kenti köylerinin yatay ve dikey dağılışına değineceğiz. Bartın-İnebolu D010 karayolunda Kurucaşile'den doğu yönünde Cide'ye doğru ilerlediğimizde araştırmamızın kapsam ve sınırlılıkları kapsamında ifade edilmesi gereken ilk yerleşme ünitesi Yenice Köyüdür. Yenice Köyü yerleşme dokusu olarak toplu doku özelliği göstermekle birlikte, meskenler esasında dağınık bir fizyoloji sergilemektedir. Çünkü arazi çalışmaları esnasında elde edilen gözlemler sonucunda Yenice Köy merkezi sayılabilecek alanda meskenlerin yan yana kuruldukları ve yüksek yerleşme yoğunluğu göstermektedir.

Çalışmaya konu olan diğer köy yerleşmesi Gideros Köyüdür. Gideros Köyü ilk olarak yerleşme çekirdeği Gideros Koyu civarında kurulmuştur. Yerleşme tarihi Cenevizlilere kadar uzanan Gideros'ta Rumlardan kalma meskenleri görülmektedir. Meskenlerin denize paralel olarak kıyının hemen gerisinde yer alması yöre halkının denizcilikle bir geçmişi olduğunu göstermektedir. Elde edilmilen bilgi birikimi meskenlerde kendini göstermektedir. Daha çok Ceneviz ve Rumlardan kalma meskenleri görülmektedir. Kıyıdaki meskenler toplu doku sergilerken dağların yamaç ve sırtlarında bulunan meskenler dağınık yerleşme dokusu sergilemektedir. Son zamanlarda turizm ve rekreasyon amaçlı meskenler inşa edilmiştir. Kıyıda toplu, yamaçlarda dağınık doku yerleşme örüntüsü çizen Gideros Köyünde ikincil konutlar yerleşmenin dikey dağılışına yeni bir boyut kazandırmıştır. Gideros Koyundaki coğrafi sınırlılık mesken edinmeye elverişli saha olmamasına rağmen doğal peyzaj ve tarihi dokunun korunabilmesini sağlamıştır.

Fotoğraf 37: Gideros Koyunda Yerleşmelerden Bir Görünüm

Araştırmanın bu aşamasında temas edilmesi gereken yerleşme ünitelerini benzerlik ve farklılıklarına dayanarak dikey ve yatay dağılımlarını açıklamaya çalışılacaktır. Gideros Köyünden doğu yönünde D010 karayolunda ilerlediğimizde ilk olarak karşılaştığımız birbirinin devamı niteliğinde beş yerleşme ünitesidir. Bunlardan ilki kuşkusuz Kalafat Köyüdür. Yerleşme çekirdeği, bulunduğu coğrafi ve morfolojik özelliklere bağlı olarak daha çok yerleşme ünitelerinin yamaç, düzlük ve orman içinde yer almasından dolayı araştırma sahamızda Irmakköy, Kumluca, Gebeş ve Kalafat köyleri meskenler benzerlikler taşımaktadır. Öncelikle Kalafat köyü orman içi köy özelliği göstermektedir. Dağınık yerleşme dokusu ve göreceli olarak birbirinden uzak yerleşme üniteleri köy alanında görülmektedir. Öte yandan Gebeş Köyünden başlayarak sırasıyla Kumluca ve Irmakköy yerleşme üniteleri az eğimli bir alanda kurulmuşlardır. Kumluca, Irmakköy ve Gebeş köyleri toplu dokulu yerleşme yoğunluğu sergilemektedir. Yerleşme üniteleri toplu doku özelliği gösterirken kuşkusuz morfolojik özelliklere bağlı olarak yerleşme üniteleri yatay alanda gelişme özelliği gösterememiştir. Yerleşmelerin yatay alanda gelişme göstermemesinin temel sebebi yerleşme alanlarının sırt ve yamaç düzlüğünde kurulmasına bağlı olarak morfolojilerinin müsait olmaması ve yerleşmelerin gelişebilmesi için yeterince işlenebilir bir arazinin bulunmamasıdır. Orman varlığına bağlı olarak daha çok kıyı gerisinde orman içi köyler bulunurken kıyıya yakın düz sahalarda yerleşmenin dikey gelişimini tamamladığı ikinci evler ve yöre sakinlerinin çeşitli fonksiyonlarda (eğitim, hizmet, turizm) modern binalar

bulunmaktadır. Kalafat Köyünden Irmakköy'e kadar olan sahada genel manada yerleşmenin dikey boyutu sınırlı bir parselde gerçekleşirken öte yandan yerleşmenin dikey boyutu daha çok ticari etkinliklerin sınırlı düzeyde olmasından dolayı genelde *Avrupa'da yaşayan Almancı* dediğimiz kişilerin yaz aylarında iskan edebilecekleri ikincil evler oluşturmaktadır.

3.2. Yerleşme Şekilleri

Bilindiği gibi yerleşmeler iki kısımdır. Şehir yerleşmeleri ve kır yerleşmeleri. Ancak şehir yerleşmeleri ile kır yerleşmeleri arasında kente dönük olarak daha çok nüfus hiyerarşisi ile kentten ayrılan yerleşmeler kasaba olarak nitelendirilmektedir (Bourne ve Ley, 1993:253). Kasabalar son zamanlarda sosyal çevre koşulları, ekonomik ve kültürel fonksiyonlarına bağlı olarak kent hüviyeti kazanmaktadır. Ancak Tümertekin'in (1973) düşünsel olarak ifade ettiği '*az nüfuslu kasabaları köye, çok nüfuslu kasabaları kente dönük olarak yerleşme kabul etmenin herhangi bir mahzuru bulunmamaktadır*'. Kasabaların kente dönük olarak yerleşme şekillerinden sayılması kasabaların modern mağazaları, ulaşım sistemleri daha birçok hizmet ve yerleşke ünitesi ile ilgilidir. Kasabalarda bu denli hizmet araç ve gereçlerin bulunması kasabaları lokal olarak bağımsız kılarken öte yandan ekonomik ve lojistik açıdan şehirlere bağımlı kılmaktadır (Bourne ve Ley, 1993:253-254).

3.2.1. Kır Yerleşmeleri

Kır yerleşmeleri, devamlı ve geçici kır yerleşmeleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Araştırma sahamızda yani Amasra-Cide sahil boyunca 0-50 metre aralığında 1 kent, 2 kasaba ve 14 köy yerleşmesi vardır. Öte yandan araştırma sahamızda devamlı kır yerleşmelerini köyler ve bu köylerin mahalleleri oluşturmaktadır.

3.2.1.1. Köy Yerleşmeleri

Düşünsel olarak zihinde yarattığı imge ve anlam bakımından köy bir yerleşme birimi gibi gözükse de, aslında köy yerleşme birimi değil; aksine esasında köy ile ilgili mevzuatta *17 Mart 1924 yılı 442 sayılı kanun kapsamında* doyurucu bir tanım yapılmamıştır. Coğrafya camiasında köy yerleşmeleri ile ilgili (Tunçdilek:1967,Tanoğlu:1969, Denker: 1977, Yücel: 1988, Doğanay:1988) hem tanımlama hem de çalışmalar yapılmıştır. Yerleşme coğrafyası açısından köy, belirli bir idari sınır içerisinde bulunan bu sınırlar içerisinde devamlı veya geçici yerleşmeleriyle yaşamsal faaliyetlerini ifa eden (Yücel, 1988:69) tek düze hayat biçiminden sıyrılmaya çalışan (Doğanay, 2014:276) çoğunlukla tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin egemen olduğu, yürütme anlamında muhtar ve heyetinin bulunduğu en küçük idari bir ünedir (Özdemir, 1998:148). Nüfus kriteri olarak 2000 ile 10.000 arası kabul edilen

köy yerleşmeleri daha çok birincil ilişkilerin hakim olduğu çoğu zaman mesken ve tarım yapılabilecek arazi üniteleri ayrı bazen de bitişik olarak kullanılan yerler olarak bilinmektedir.

3.2.1.2 Adlarına Göre Köyler

Yer adları bir sahanın veya bir bölgenin tam manada olmasa da genel hatlarıyla bir bölgenin yerleşme coğrafyası özelliklerine ışık tutmaktadır (Koca, 1994:200, Özdemir, 1998:149). İnsanlar yaşam sahası haline getirdikleri yerleşme sahalarına herhangi bir isim verirken, yerleşmelerin içinde bulunduğu fiziki coğrafya ve beşeri coğrafya özelliklerini de göz ardı etmemişlerdir (Kayserili, 2015:39). Bütün bunlar değerlendirmeye alındığında yer adları yani toponomi ülkelere, milletlere ve toplumlara ait önemli bir tarihi belge niteliği taşıırken coğrafi özellikleri ortaya çıkarması açısından hem coğrafya hem de tarih, folklor ve diğer bilim dallarına destek olarak interdisipliner bir çalışma halini almaktadır. Bu kapsamda araştırma sahamıza söz konusu yerleşmelerin adlarının nereden geldiği ve yerleşme eksenine ne gibi katkılar sunduğunu köy adlarının incelenmesiyle faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Araştırma sahasında yer adlarının nereden geldiğine dair bir sınıflandırma yaptığımızda çoğunlukla yer adlarına verilen isimlerinin göç sonucu gelen Türkmenler veya bölgede iskan amacıyla gelen ailelerden kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca köylerin isimlerine konu olan unsurlar jeomorfolojik ve jeolojik özellikler gibi fiziki coğrafya terimleri olduğu gibi, beşeri hayatı ön plana çıkaran etmenler köylerin isimlerinin almasında temel etken olmuştur.

Aşağıda sınıflandırması yapılan yerleşmelerden ilk önce jeolojik-jeomorfolojik özelliklere bağlı olarak isimlerini alan yerleşmelerden bahsedilecektir. Öncelikle araştırma sahasının batı kanadını oluşturun Amasra-Kurucuşile arasında sınıflandırmaya tabi tutulan yerleşmelerden ilki Akkonak Köyüdür. Akkonak Köyü ismini sahildeki morfolojik birimden almıştır. Şöyle ki sahilde denize doğru uzayan burunun içinden küçük kayıklı teknelerin geçmesi sonucu *deliklişili* ismini almıştır. Bu isim tamamen sahildeki burunun denize göre pozisyonundan dolayı verilmiştir. Daha sonra o bölgeye göç eden ailelerin köye isim vermesi ile Akkonak ismini alması yöre sakinleri tarafından aktarılan bilgiler arasındadır. İkinci olarak Çakraz köyü, ismini alış sebebi tam olarak bilinmese de tarihi kaynaklarda *Ertythoni* kelimesinin çoğulundan yani Erthyhonioslular olarak Helen dilinde geçmektedir. Öte yandan Çakraz köyüyle ilgili gezi ve seyahat yayınları yapan Osmanlı coğrafyacısı İbrahim Hamdi Efendi Akkonak köyünün doğusunda ikiye ayrılmış kayalardan geçilerek varılan alana Çakraz ismini verildiğinden bahsetmektedir. Aslında Çakraz hakkında yayın yapan yerli ve yabancı yazarlar Çakraz köyüne ait net bir toponomi bilgisi sunmayıp, sadece morfolojik özellikleri ön

plana çıkarmıştır. Arazi etütleri ve yapılan gözlemler neticesinde yöre sakinleriyle yapılan mülakatlarda köyün isminin litolojik taşlara bağlı olarak almış olabileceğini ileri sürdüler. Ayrıca Ataman çalışmasında Çakraz isminin Sivas ili dolaylarından göç eden Şeyhler lakaplı ailelerin oluşturduğunu, bu ismin Çakıroğlu isimli bir aileden türediğini ayrıca kelimenin “çapraz”dan geldiğini civarındaki yolların Çakraz köyüne ulaşması ya da çıkması Çakraz ismini almasında etkenler olduğunu düşünmektedir (Ataman, 1965:150).

Bilindiği gibi yerleşmelerin kuruluş yeri belirlenmesinde plato, yamaç, sırt veya düzlük alanlar gibi morfolojik birimler yerleşmelerin kuruluş yerinde ve isimlerinin konulmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Araştırma sahasında Ovatekkönü Köyü ismini daha önce köyde kurulmuş olan tekkeden aldığı ileri sürülmektedir. Şöyle ki tekkenin düz veya düze yakın alanlarında kurulan bu köy ‘ova’ ön ekini almasında bulunduğu morfoloji etkili olmuştur. Öte yandan yerleşmelerin kuruluşunda etkin olan fiziki faktörleri Kumluca, Irmakköy, Gideros köylerinde görülmektedir. Irmakköy ismini köyün içerisinden geçen ırmaktan alırken, Kumluca ise gerisindeki sahil şeridine bağlı olarak kıyı kumullarından almıştır. Arazi çalışmaları esnasında gezilen Gideros Koyu ise, tarihi süreçte Rumlar tarafından kurulmuştur. İsmi daha çok gemicilerin sığınak limanı olması ve koyun etrafındaki burun ve kıyıda çıkıntılardan almıştır. Gemicilerin yük indirme ve boşaltma faaliyetleri esnasında bu ismin verilmiş olması da arazi çalışmaları esnasında edinilen muhtemel bilgiler arasındadır.

Araştırma sahasında fiziki faktörlere bağlı olarak ismini alan yerleşmelere değinildikten sonra, kuruluşunda ve ismini almasında beşeri unsurların egemen olduğu yerleşmeler incelencektir. Karadeniz üzerinden Anadolu’ya yerleşen Türkmenler iskan edildikleri alanlarda aşiretin veya bulunduğu boyun ismini iskan sahasındaki yerleşmelere vermişlerdir. Bu kapsamda Ahatlar, Curunlu, Alapınar, Yenice, Karaman, Gebeş ve Kalafat köyleri isimlerini bölgeye göç ile gelen boy ve aşiretlerden almışlardır. Bunların haricinde Ovatekkeönü ve Hisar köyleri ekonomik faaliyetlere bağlı olarak ismini almışlardır. Ovatekkeönü köyü gemicilerin daha çok konaklama ve lojistik merkezi olması tarihteki han, hamam ve külliyyat işlevi görmesi nedeniyle ismini alırken aynı zamanda Hisar köyü ismini civardaki Güzelcehisar köyündeki denizciliğe bağlı olarak inşaa edilen gözetleme kulelerinden almaktadır. Söz konusu yapılar düşman saldırısına karşı gelebilecek tehditleri engellemek amacı inşa edilmiştir. Zamanla fonksiyonel değişikliğe uğrayan bu kuleler, daha çok balıkçıların sığınak yeri haline gelmiştir. Günümüzde Curunlu köyünün denize bakan yamacında ahşap tekne ve yat yapımı ile anılmaktadır. Her iki köy civardaki köylerin buluşma noktası ve civar köylerin ekonomik faaliyetlerin çekim alanı olması arazi çalışmaları

neticesinde elde edilen bilgiler arasındadır.

Tablo 35: Araştırma Sahasında Yer Adlarının Toponomik Kaynaklara Göre Dağılımı

Fiziki Coğrafya Özelliklerinden Adını Alanlar		Beşeri Coğrafya Özelliklerinden Adını Alanlar	
1-Adım Jeomorfolojik ve Jeolojik Özelliklerden Alan Yerleşmeler		1-Adım Aşiret ve Boylardan Alan Yerleşmeler	
Akkonak	Çakraz	Ahatlar	Karaman
Ovatekkeönü	Kumluca	Cürunlu	
Gideros		Alapınar	Yenice
2-Adım Su Kaynaklarından Alan Yerleşmeler		Kapısuyu	Gebeş
Irmakköy		2-Adım Ekonomik Faaliyetlerden Alan Yerleşmeler	
		Hisar ve Kalafat	

3.2.1.3. Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Köyler

Yerleşmelerin ekonomik çevreye sahip olması bu çevreyi rasyonel bir şekilde kullanımı zorunlu kılmıştır (Köse,1997:122). Yerleşme ve ekonomik çevre arasındaki karşılıklı ilişki toprak kaynaklarının kullanımına bağlıdır. Toprak kaynaklarının inovatif yöntem ve tekniklerle kullanıldığı alanlarda birim alanda daha fazla ekonomik getiri sağlarken öte yandan toprak kaynaklarının geleneksel metotlarla yürütüldüğü alanlarda çevrenin ekonomik değerini düşürerek yerleşmelerin fonksiyonel değişikliğe gitmesine sebep olmaktadır.

Araştırma alanı yaklaşık 144 ha alan üzerinde 14 köy yerleşmesi vardır. Araştırma sahasında köyleri tek tek ele alındığında, yüzölçümleri arasında belirgin bir farklılık göze çarpmaktadır. Nitekim en büyük köy Karaman köyü olup, 8 ha alana sahipken; en düşük yüzölçümüne ait köyler ise 1 ha alanla Kalafat, Çakraz ve Ovatekkeönü'dür. Araştırma sahasında köylerin yüzölçümüne göre farklılık göstermesinde kuşkusuz en büyük etken doğal çevre faktörleri ve yönetimsel alanda alınan kararlar olarak gösterebiliriz.

Tablo 36: Araştırma Sahasında Bulunan Köylerin Yüzölçümleri

Köyler	Alan (ha)
Ahatlar	5
Akkonak	4
Çakraz	0,9
Karaman	6
Kalafat	1
Kumluca	2
Irmakköy	4
Curunlu	3,2
Ovatekkeönü	1
Alapınar	3

Hisar	2
Kapısuyu	8
Yenice	3
Gebeş	0,9
Toplam	44

Kaynak: Arcgis ve Google Earth Programında Hesaplanmıştır.

Tablo 37: Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Köylerin Dağılımı

Yüzölçümü Büyüklüğü	Köy Sayısı	% si
0-1000	4 (Çakraz, Ovatekkeönü, Kalafat, Gebeş)	28,5
1000-2000	2(Kumluca ve Hisar)	14,28
2000-3000	2 (Alapınar ve Yenice)	14,28
3000-5000	4 (Ahatlar, Akkonak, Curunlu, Irmakköy)	28,5
5000 üzeri	2 (Karaman ve Kapısuyu)	14,28
Toplam	14	100.0

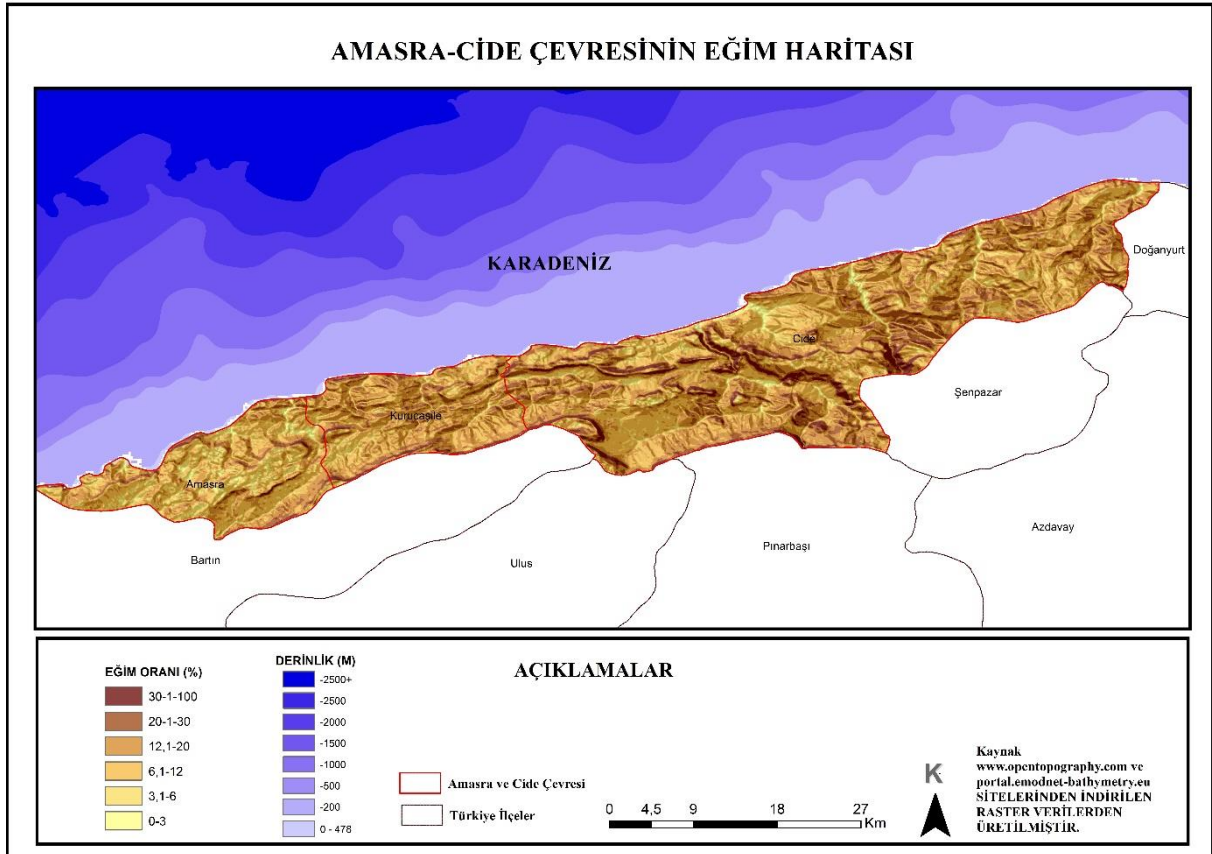
Amasra –Cide sahil boyunca yer alan köy yerleşmelerinin %28,5’inin yüzölçümü 1000 ha dan azdır. Bu bağlamda yer alan köy yerleşme sayısı 4’tür. 1000-3000 ha alanda yer alan yerleşme sayısı 4 olarak gerçekleşmektedir. Bu iki köy yerleşme grubu toplamda % 28,56’lık bir dilime girmektedir. Araştırma sahasında en çok dikkat çeken özellik köy yerleşmelerin 3000-5000 ha alan grubunda yer almasıdır. Nitekim 4 köy yerleşmesi bu grupta kendine yer bularak %28,5’lik gibi çalışma sahamızın üçte birlik dilimini kapsamaktadır. Bu gruptan hemen sonra yaklaşık % 15’lik yüzde ile (14,28) 2 köy yerleşmesi gelmektedir. Araştırma sahamızda doğal çevre şartlarına bağlı olarak gerek morfolojik özellikler gerekse relief sahasının eğimli ve engebeli arazilerden olması köy yerleşmelerinin kuruluşunu önemli ölçüde engellemektedir.

3.2.1.4. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler

Amasra-Cide sahil boyunca köy yerleşmeleri 6’sı yamaç, 6’sı kıyıda, 1 tanesi sırt ve 1 tanesi de vadide kurulmuştur. Araştırma sahasında köylerin genellikle yamaç ve plato düzlüğünde kurulmasının kuşkusuz temel nedeni Batı Karadeniz bölgesinin engebeli topoğrafya yapısı ve dağların kıyınının hemen gerisinde birden yükselmesi olarak gösterilebilir. Yamaçlarda kurulan köy yerleşmeleri arazinin eğim durumu müsaitse kuzeydoğu güneybatı yönünde gelişme sağlarken eğim değerlerinin fazla olduğu sahalarda köyler toplu yerleşme dokusu sağlayarak yamaçların plato düzlüğüne bakan taraflarında kuruluş yerlerini tercih etmektedirler. Köylerin kuruluş yerleri köylerin sosyo ekonomik düzenlerini etkilediği gibi köylerin tarımsal hayatlarını da etkilemektedir (Özdemir,1998:151). Örneğin plato ve vadi düzlüklerinde kurulan bir köy ünitesi morfolojik ve hidrografya birimlerine bağlı olarak gerek kuruluş yerinde gerekse tarımsal faaliyetleri sürdürmede kuruluş yeri olarak avantajlı

durumdadır. Ancak relief ünitelerinin arızalı ve baskın olduğu alanlarda köylerin kuruluş yeri ve tarımsal hayatı idame ettirmek adına mahzurlar ile karşılaşmaktadır.

Araştırma sahasında yamaçta kurulan köy yerleşmeleri kuruluş yeri olarak dik ve dike yakın sayabilecek yamaçları tercih etmesindeki baş etken doğal çevre özellikleri gelmektedir. Gerçekten de Batı Karadeniz Bölgesi dar bir yerleşme yoğunluğuna sahiptir. Çünkü kıyının hemen gerisinden başlayan yüksek kıyı topografyası bazı yerlerde adeta daralarak yerini uçurumlara bırakmaktadır. Belirli mesafelerde yerleşme kurulabilecek alanlar bulunmasına rağmen topografyadaki eğim değerlerine bağlı olarak yerleşme üniteleri kendilerine yer bulamamaktadır. Arazi çalışmaları esnasında saha gözlemlerine dayanarak yamaçlarda kurulan yerleşme birimleri daha çok meydana gelen, heyelan, sel, kaya düşmesi ve toprak kayması gibi doğal afetlerden etkilenmemek adına yerleşme çekirdeğini sağlam zemine kurulmasını istemiştir. Araştırma sahasında Akkonak, Alapınar Karaman, Kalafat, Curunlu ve Yenice köyleri yamaçlarda kurulan köy yerleşmelerimizdir. Bunlardan Akkonak, Karaman ve Kalafat köyleri az eğimli alanlarda (% 0-3) kurulan yerleşmeler olarak göze çarpmaktadır. Bu grup içerisinde yalnızca Alapınar köyü eğim değerleri açısından risk taşımaktadır. Çünkü dağınık dokulu yerleşme düzenine bağlı olarak Alapınar köyü eğim değerleri bazı yerlerde (% 0-3) değerler gösterirken bazı yerlerde % 20'lere kadar ulaşmaktadır.

Harita 11: Amasra ve Cide Çevresinin Eğim Haritası

Araştırma sahasında kuruluş yerleri olarak ekseriyetle yamaçlar tercih edilmesinde basık topoğrafik özelliklerin yanı sıra sosyo ekonomik özelliklere bağlı olarak köylerde sürdürülen ekonomik faaliyetler kuruluş yerinin belirlenmesinde belirli oranda etkin rol oynamışlardır. Dar bir sahada gerçekleşen yerleşme yamaçların paralel ve eğim değerlerinin az olduğu sahalarda mısır ve fındık tarımı için elzem koşullar sağlamaktadır. Bölgedeki bağıl nem koşulları ve meteorolojik şartlar göz önünde bulundurulduğunda köy halkını küçük ve parçalı alanlarda tarım yapmasını sağlamaktadır.

Yamaçta kurulan Curunlu Köyü sınırlı bir hinterlanda sahiptir. Gerçekten de kuruluş yeri açısından sınırlı bir hinterlanda sahip olan bu köy yerleşmesi yüksek kıyı özelliğine bağlı olarak hem topografyanın baskın olması arazinin rasyonel kullanımı engellediği gibi hem de falezler yerleşmelerin kıyıya yakın alanlara kullanımını zorlaştırmaktadır. Yerleşmelerin zamanla etrafına yayılması bu köyün hinterlandını genişletmiş, kuzeye doğru genişleyen yerleşmeler sırrta kurulmuştur.

Fotoğraf 38: Curunlu Köyünde Yüksek Kıyı Özelliklerine Bağlı Olarak Yerleşmelerin Görünümü

Amasra ve Cide sahil boyunda 6 köy yerleşmesi yamaçlarda kurulmuştur. Araştırma sahasında yamaçlarda kurulan köy yerleşmeleri genel olarak benzer özellikler sergilemektedir. Araştırma sahasında köylerin kuruluş yerlerinde iki farklı morfolojik ünite ortaya çıkmaktadır. Bunlar; vadi-yamaç gibi eğim değerleri ve kıyı topografyasıdır. Yamaçlarda kurulan yerleşmeler topoğrafik özelliklere bağlı olarak yerleşmelerin

sürdürülebilirliğini sağlama, afet risk yönetimi ve dikey bağlamda kat sayısı gibi birtakım parametrelerin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Yamaçlarda yer alan köy yerleşmelerini tek tek almaktan ziyade bir bütün halinde anlatılacaktır. Batı Karadeniz sahil boyu yamaçlarda kurulan yerleşmeler doğal çevre özelliklerine bağlı olarak doğal afetlere maruz olmaktadır. Arazi çalışmaları esnasında yapılan etütler neticesinde yerleşmelerin geleceği risk altında olduğu gözlenmiştir. Çünkü en ufak bir doğal afette gerek yerleşme birimleri gerekse tarım alanları felç olmaktadır. 2016 yılı ve 2017 yılının muhtelif aylarında (Haziran ve Ağustos) yaşanan sel felaketinde Batı Karadeniz’de kıyıda ve yamaçta kurulan yerleşmeler büyük zarar görmüştür. Amasra’dan Cide’ye doğru Bartın-İnebolu D-010 karayolunda yol alındığında yolların virajlı olması ve kıyı ile gerisindeki dağların kısıtlı bir alanda buluşması hem yolların rantabilitesini düşürürken hem de yerleşmelere kuruluş yeri olarak fazla seçenek vermemektedir. Çoğunlukla yamaç ve sırtlarda kurulan yerleşmeler doğal çevre özellikleri ve doğal afetlere bağlı olarak bazen yerleşmelerin yerlerini değiştirmek zorunda kalmaktadır. Durum böyle olunca yamaçlarda dağınık doku sergileyen yerleşmeler bazen toplu doku sergilemektedir. Arazi koşullarının bu denli eğimli ve engebeli olması yamaçlarda kurulan köy yerleşmeleri açısından istenilen düzeyde tarımsal faaliyet yapılmasını engellemektedir. Kapalı ekonomi özelliği gösterilen bu yerlerde tabii engellerin bulunması yerleşmelerin düşük yoğunlukta kalmasını ve yerleşmelerin dönemlik olarak kullanılmasını engellemektedir.

Araştırma sahasında yamaç ve sırtta kurulan köy yerleşmelerimizden başka vadide kurulan yerleşmelerimizde mevcuttur. Kapısuyu ırmağının getirdiği alüvyonlar sonucu vadi tabanlarının derine doğru aşındırma yapmasıyla vadinin bir yüzeyi Kurucaşile tarafında diğer vadi yüzeyi ise Cide’de Kapısuyu’nun kurulmasını sağlamıştır. Esasında Kapısuyu idari açıdan geniş bir yüzölçümüne sahip olmasından dolayı araştırma sahamızın kapsamının dışına çıkan yerlerde yerleşmeler dağ eteğinde kurulma özelliği göstermektedir. Zamanla yeni meskenlerin yapılmasıyla yerleşme yatay düzlemde kıyıya yakın alanlara doğru bir kayma göstermiştir. Hem Kurucaşile hem de Cide yakasında yani her iki vadi tabanında yerleşmeler toplu doku özelliği göstermektedir. Az eğimli yamaçlarda kurulmuş meskenler de görülmektedir.

Araştırma sahasında 6 köy yerleşmesi kıyıda kurulmuştur. Bunlardan 2 tanesi idari açıdan Kurucaşile kasabasına bağlı iken; diğer 4’ü Cide kentine bağlıdır. Kurucaşile kasabasında kıyıda kurulan köyler Çakrazşeyhler ve Ovatekkeönü’dür. Diğer yandan Gideros, Kumluca, Irmakköy ve Gebeş kıyıda kurulan diğer köy yerleşmeleridir. Bunlardan Çakrazşeyhler Köyü yerleşme çekirdeği Hatipler Köyüne kadar uzanmaktadır.Çakraz Çayının

getirdiği alüvyonlar sonucu kıyıda taşıma gücünü kaybeden Çakraz Çayı kıyıda küçük bir ova meydana getirmiştir. Kıyıya yakın alanlarda yoğun bir yerleşme dokusuna sahip olan köyde doğusunda kıyıya paralel uzanan Esenler Dağının (Karadeniz vd., 2010:174) bulunduğu sahada dağın dokulu yerleşme düzeni bağlı olarak daha çok kooperatif tarzında evler bulunmaktadır. Buradaki meskenler kullanım amacına göre ikincil evler olarak sayfiye amaçlı tercih edilmektedir.

Araştırma sahasında kıyıda kurulan köy yerleşmelerinden diğer biri Kumluca ve Irmakköy'dür. Irmak Çayının uzun zaman sürecinde alüvyonları getirip kıyıda biriktirmesi sonucunda oluşmuştur. Her iki köy yerleşme dokusu olarak dağın yerleşme dokusu sergilemektedir. Bünyesinden geçen Bartın-İnebolu D010 karayolu ile yol boyu köyleri izlenimi oluşturmaktadır. Her iki köy yerleşmesinde tarım alanlarının azlığı nedeniyle tarım yapılabilecek topraklar parçalı ve daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak ekim ve dikim yapılmaktadır.

Tablo 38: Araştırma Sahasında Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Dağılımı

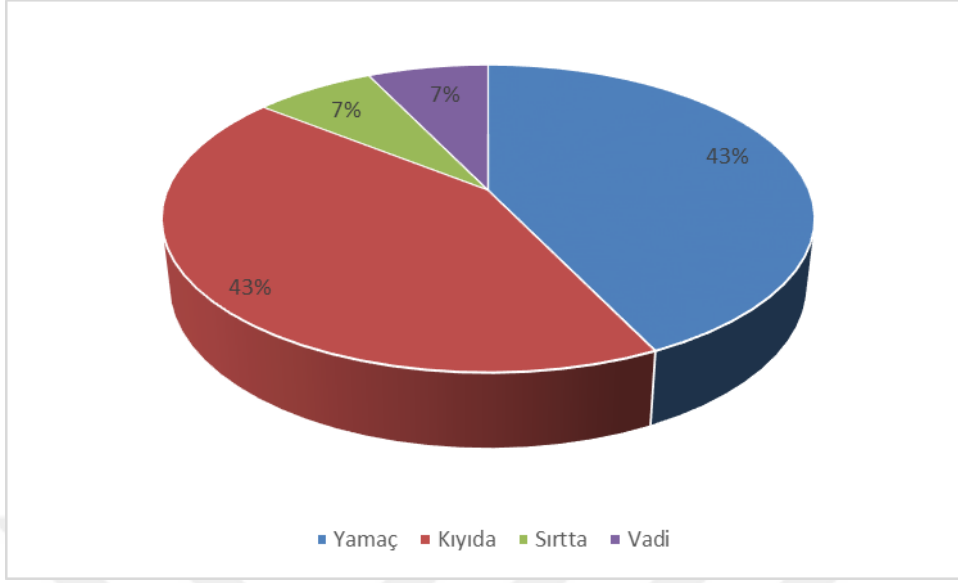
Kuruluş Yeri	Köyler
Yamaç	6
Kıyıda	6
Sırtta	1
Vadi	1
Toplam	14

Kaynak: Arazi Çalışmalarından Elde Edilmiştir.

Akarsuların dış kuvvetlere bağlı olarak getirdiği malzemeleri vadilerin belirli noktalarında bırakmaları sonucu oluşan küçük birikinti konileri üzerinde üçgen ya da üçgen şekli andıran köy yerleşmeleri ile yamaç veya sırtlarda topografyanın doğrultusuna paralel olarak uzanan boylamasına gelişen köyler ve kıyı kenar çizgisinden iç kesime karasal alanda jeomorfolojik birimlere bağlı olarak oluşan sahil köyleri hem fizyonomi hem de kuruluş yeri bakımından farklılık göstermektedirler (Özdemir,1998:158). Bu bağlamda araştırma sahamızda yer alan köy yerleşmelerini yarı toplu, dağın, gevşek ve az dokulu yerleşmeler olarak nitelendirilebilmektedir.

Şekil 16: Araştırma Sahasında Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Dağılımı

3.2.1.5.Yerleşme Şekillerine Göre Köyler

Araştırma sahasında köylerden bazıları yerleşme planı açısından yarı toplu yerleşme özelliği göstermektedir. Bu köyler daha çok gerek fiziki coğrafya gerekse beşeri coğrafya unsurlarına bağlı olarak kısıtlı bir alanda kıyıya yakın alanlarda kurulmuşlardır. Köylerin kuruluş yerlerinde daha çok jeomorfoloji ve oşinografik özellikler hakim konumdadır. Bu bağlamda araştırma sahasında 7 köy yerleşmesi kıyıya yakın alanlarda kurulmuş olup; yerleşme planı açısından kısmen toplu yerleşme özelliği göstermektedir. Buradaki kısmen toplu yerleşme özelliği sergilemesinden dolayı meskenler kıyıya yakın alanlarda 0-25 metre aralığında birbirine yaklaşmakta ve yerleşmelerin yoğunlukları artmaktadır. Çakrazşeyhler, Ovatekkeönü, Hisarköy Gideros, Kalafat, Kumluca ve Gebeş kısmen toplu yerleşme özelliği gösteren köylerdir. Bu köyler kıyı bandında yoğunlaşırken kıyıdan iç kesimlere doğru yerleşmeler yavaş yavaş azalmakta adeta dağınık dokulu yerleşme düzenine geçiş yapmaktadır.

Dağınık yerleşme dokusu gösteren köyler daha çok yerleşmelerin kuruluş yerlerine olarak meskenler birbirinden uzak mesafelere inşa edilmişlerdir. Kuşkusuz bunda temel etken morfoloji ve tarım arazileriyle meskenler arasındaki mesafenin uzak olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim kapalı ekonomiye sahip köylerde tarım arazileri köy halkı için birincil ekonomik faaliyet sahasıdır. Ekstansif metotlarla sürdürülen tarımsal faaliyetler meskenlerin tarım yapılabilecek alanlardan göreceli olarak uzak kalmasına sebep olmuştur. Nitekim araştırma sahamızda 6 köy dağınık yerleşme dokusu göstermektedir.

Gevşek dokulu veya az dağınık dokulu yerleşme üniteleri daha çok vadilerin yamaç

kısımları veya yamaçların düzlük sayılabilecek kısımlarında görülebilmektedir. Bu türden köylerde evler arası mesafe 0-50 metre arasında değişim gösterirken yerleşme açısından müsait alanlarda bazı yerlerde meskenler yoğunluk göstermektedir. Araştırma sahasında vadide kurulan Kapısuyu köyü vadinin ön cephesinde karayoluna geçiş kısımlarda gevşek dokulu yerleşme dokusu sergilerken eğim değerlerinin arttığı vadi içi ile vadi yamacı arasında yükseklik değerlerine bağlı olarak meskenler arası mesafe artmaktadır. Kırsal yerleşmelerde insanlar meskenlerini salt barınak sağlamak haricinde çevresindeki yerli ve yabancı unsurları minimize etmek adına yerleşmeleri beşeri unsurların göremeyeceği kaya arkası, iki dağ arası veya dulda alanlara inşa etmişlerdir. Araştırma sahasında Kapısuyu Köyü yamaçlarda gevşek veya az dokulu yerleşme ünitelerini sıkça görülebilmektedir.

Dağınık dokulu yerleşmelerin diğer bir örneğini Çakrazşeyhler köyünde görülmektedir. Çakrazşeyhler Köyünün kıyının güneydoğusunda Esener, güneyindeki Gürcüoluk Dağı ve batısındaki Karabalçık Dağı kıyıya paralel olarak uzanmaktadır. Özellikle doğusundaki alanda yamaçlarda kurulan toplu konut meskenleri yamaçlarda kurulmuştur. Eğim değerlerine bağlı olarak yerleşme yoğunluğunun azaldığı sahada meskenler arası mesafe açılmakta ve dağınık dokulu yerleşme düzeninden gevşek dokulu yerleşmelere geçiş yapılmaktadır. Ayrıca Alapınar, Karaman, Yenice, Gebeş ve Kalafat köyleri dağınık dokulu yerleşme düzeninden gevşek dokulu yerleşmeye bıraktığı alanlar görülmektedir. Aslında tam anlamıyla dağınık dokulu yerleşme düzeni sergilememesine rağmen bulunduğu sahanın morfolojik özellikleri buna müsaade etmemektedir.

Araştırma sahasında bulunan köy yerleşmelerini yerleşme planı bakımından sınıflandırıldığında köy yerleşmelerinin yerleşme düzeni ve planlarının ortaya çıkmasında beşeri ve fiziki coğrafya koşullarının etkili olduğu görülmektedir. Nitekim köy yerleşmelerinde belirli bir formun egemen olduğunu söylemek güç olmaktadır. Araştırma sahasında daha çok yol boyu köyleri, oval şekli andıran köy yerleşmeleri ile uzunlamasına gelişim gösteren köyler olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sahasında gelişme gösteren yol boyu köyleri daha morfolojik faktörlere göre incelenmiştir. Yol boyu köyler yeryüzü şekillerinin bir hat boyunca uzanması ya da bünyesinden geçen karayolu ile şekil almaktadır (Koca, 1994:215). Araştırma sahasında yeryüzü şekillerine bağlı olarak köylerin şekil alması ve karayolu takibinde yaşanan gelişmelere paralel olarak köyler yerleşme planlarını almışlardır.

Amasra-Kurucaşile kasabasında araştırma kapsamına giren iki köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bunlar Ahatlar ve Akkonak köyleridir. Bartın-İnebolu D010 karayolu üzerinde yamaçta ve sırtta kurulmuş olan her iki köy yerleşmesi eğim değerlerinin çok fazla

olmadığı topografyada gerek haberleşme gerekse komşuluk faaliyetlerinin ön planda olması açısından uzunlamasına gelişme göstermiştir. Karayolunun açılması ile birlikte Akkonak Köyünde yerleşme birimleri yolun her iki yakasında gelişme göstermiştir. Ahatlar Köyü, Akkonak Köyüne nazaran küçük bir alanda karayolu etrafında dizilimini sağlarken oval yönde gelişme sağlayan köy gruplarına benzemektedir. Araştırma sahasında Kurucaşile ile Cide sınırları kapsamında araştırma metotlarına göre 5 köy yerleşmesi müdahil olmaktadır. Bilindiği gibi karayolunun köy yerleşme planlarına girmesiyle köy yerleşmelerinin yerleşme dokusu sekteye uğramakta ve orijinalliği bozulmaktadır. Bu bağlamda Bartın-İnebolu D-010 karayolunun yapımı tamamlandıktan sonra köylerin çevreyle etkileşimi hızlanmış ve formlarında bozulma ve çevresine, yana ve dikeye doğru gelişme sağlamıştır. Bu türden örnekleri Curunlu, Yenice, Karaman Gebeş ve Gideros köylerinde görülmektedir.

Yol boyu köylerin karayolunun varlığında bağlı olarak yolun her iki yakasında yerleşme planını sağladığı köy Irmakköy'dür. Köy merkezinden D010 geçen karayolu köy yerleşme planını ikiye bölmüştür. Köy üzerinde bulunan eski yol atıl konumda tali yol olarak kullanılmaktadır. Karayolundaki gelişmelere bağlı olarak Irmakköy'de meskenler yolun her iki yakasında kurulmuştur.

Yerleşme planı olarak geometrik bir kurguya sahip olmayan Çakrazşeyhler köyü kıyıda kurulan diğer köy yerleşmelerindedir. Sahilde, kıyı çizgisi bitim alanında karayolun varlığında bağlı olarak bir çizgi hat gibi kurulan yerleşmeler gerek birbirleri arasındaki mesafe gerekse fizyonomik olarak adeta yoğun bir kümelenme oluşturmaktadırlar. Ancak kıyının hemen gerisinde karasal alanda gevşek dokulu yerleşmeler belirli bir forma sahip olmadığından küçük patika alanlarda üçgen şekilli köyleri andırırken bazı yerlerde oval şeklini almaktadırlar. Ayrıca kıyıda kurulan diğer köy yerleşmesi olan Hisar köyü Çakrazşeyhler köyünde olduğu gibi kıyı bandında yoğunlaşırken yer yer uzun üçgen formu göstermektedir. Kıyı ile karasal alanda yerleşme dokusu değişimi yaşandığından yerleşme dokusu özelliği Hisar köyünde de bozulmaktadır. Kıyıda kurulmasına etrafına doğru gelişme sağlayan Hisar köyü, eğim değerleri ve topografyanın arızalı olmadığı yerlerinde oval gelişme sağlarken, karayolunun ulaşım ağını artırdığı sahalarda yol boyu köy özelliği taşımaktadır.

Araştırma sahasında yerleşme planı açısından değinilmesi gereken diğer iki yerleşme formu ova ve oval yönde gelişme gösteren köy yerleşmeleridir. Kapısuyu, Tekkeönü ve Ovatekkeönü köyleri ova tabanında kurulmuş köylerdir. Akarsuların dış kuvvetler aracılığıyla vadi tabanına biriktirdiği materyaller üzerinde kurulan Kapısuyu köyünde yerleşmeler çoğunlukla yamaçlarda kurulmuştur. Yamaçlarda kurulmanın temel nedeni karayolunun eğim değerlerine bağlı olarak yapılması ve mesken yapmaya müsait arazinin bulunmamasından

kaynaklanmaktadır. Karayolunun hemen bitiminde eğim değerlerinin fazla yüksek olmadığı yamaçlarda kurulan yerleşmeler karayolu ile yerleşme formunu tamamlamıştır. Ova tabanında kurulan yerleşmeler ise ters “v” çizerek topografyanın şekline uymuştur.

Oval yönde gelişme gösteren iki köy yerleşmelerinden ilki Kumluca Köyüdür. Kumluca köyü tarım arazilerinin yeterince geniş olmaması, karayolunun yerleşme formunu ikiye bölmesi ve Kumluca Irmağının Irmakköyü ile doğal sınır oluşturması Kumluca Köyünün yerleşme planı oval yönde gelişmesini sağlamıştır. Nitekim iklimik özellikler yerleşmenin kuzey yönde ilerlemesini engellerken daha çok güneybatı-kuzeydoğu yönünde gelişmesini sağlamıştır. Diğer yandan yüksek eğim değerlerine bağlı olarak karayolunun güzergahını takip etmek zorunda kalan Alapınar Köyü oval yönde gelişme gösteren diğer bir köydür. Yolun her iki tarafına yapılan meskenler köy sınırları içerisinde Kumluca Köyü örneğinde olduğu gibi oval yönde gelişme sağlamıştır.

Kalafat Köyü eğim değerlerinin nispeten azaldığı sahada kurulmuş bir yerleşmedir. Eğim değerlerinin yüksek olmasına bağlı olarak köyün sahip olduğu orman zenginliği antropojen etkilere maruz kalarak zamanla yok olmuştur. Kalafat köyü D-010 karayolunun hemen yanı başında tali yolların kesişme alanında kurulmuştur. Tali yolların varlığına bağlı olarak yolların keskin virajlar yaptığı alanlarda üçgen şekilli köyleri andırırken, yol boyu köyü formunda gelişme göstermiştir.

3.2.1.6. Ekonomik Faaliyetlerine Göre Köyler

Araştırma sahasına konu alan köy yerleşmeleri gerek kuruluş yerleri gerekse kuruluş yerlerine bağlı olarak sürdürülen sosyo ekonomik faaliyetlerinin çeşitli olması ile beraber coğrafi mekanın morfolojik ve jeomorfolojik özelliklerine bağlı olarak araştırma sahamızda yer alan köyleri temel ekonomik faaliyet ya da temel geçim kaynakları şeklinde sınıflandırma yapmak zor görülmektedir (Köse, 1997:126). Gerçekten de araştırma sahasını batı kesimini oluşturan Amasra kasabasından doğu kesimini oluşturan Cide kentine kadar uzun bir mesafede coğrafi faktörlere (eğim, yükselti vb.) bağlı olarak tarımsal faaliyetlerin yapılabilmesi doğal çevre şartlarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Örneğin toprak ve su kaynaklarını elverişli olduğu alanlarda ekip biçme faaliyetleri yoğunluk sağlarken, basık topografya ve morfolojik olarak arızalı görünüm sergileyen alanlarda ekip dikme faaliyetleri eğim ve yükselti şartlarına bağlı olarak yerini meyvacılığa bırakmaktadır. Ayrıca eğim ve yükselti şartlarının yeterli olmadığı, ekim dikim alanlarının yetersiz kaldığı sınırlı bir hinterlanda birden fazla ekonomik faaliyet sürdürülmektedir. Köy halkı gerek geçimini sağlamada gerekse beslenme koşullarını yerine getirmede coğrafi koşullara sıkı sıkıya

bağlıdır. Araştırma sahasında yer alan farklılıkları hakim ekonomik faaliyete bağlı olarak gruplandırma yapmanın yanında ikincil ve üçüncül ekonomik faaliyetlere yer yer değinilecektir. Köylerin ekonomik etkinliklerini coğrafyanın temel disiplinlerine bağlı olarak açıklamak benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak araştırma sahasımızda bulunan köyleri anlamada ve geleceğine yönelik olarak rasyonel yatırım yapmada anlam kazanmaktadır.

Araştırma sahasına düzenlenen etüdler ve İlçe Tarım Müdürlüğü verileri ile Amasra-Cide kenti çevresinde yer alan köylerin yaklaşık 29'luk dilimi birincil derecede bahçe tarımı ile geçimini ifa ederken diğer ikinci %29'luk dilim ise el sanatlarına bağlı olarak geçim şartlarını sürdürmektedir. Turizm işletmeciliği şeklinde daha çok tatil beldesi olarak temel ekonomik faaliyet sahası bulunan köyler %14,2'lik bir dilime tekabül etmektedir. Öte yandan %21,42'lik bir dilim ise meyvacılık ile geriye kalan %7 lik dilimde ise balıkçılık temel ekonomik faaliyet olarak yapılmaktadır (Tablo 39).

Tablo 39: Amasra ve Cide Çevresinde Yer Alan Köylerin Ekonomik Etkinliklerine Göre Dağılımı

Ekonomik Fa.	Köy Sayısı	Yüzdesi (%)
Bahçe Tarımı	4	28,57
El Sanatları	4	28,57
Turizm İşletmeciliği	2	14,28
Meyvacılık	3	21,42
Balıkçılık	1	7,14
Toplam	14	100

Kaynak: Arazi Çalışmalarından Derlenmiştir.

Araştırma sahasında yer alan köyler coğrafi dağılışı olarak incelendiğinde temel ekonomik faaliyet olarak bahçe tarımı yapılan köyler iki kısımda toplanabilir. İlk olarak yamaçta senklinallerin kesişme alanları ve düze yakın alanlarda kurulan köylerde sulama faaliyetlerine bağlı olarak bahçe tarımı yapılmaktadır. Akkonak Köyü bu gruba örnek olarak verebilecek köylerden biridir. Diğer yandan ikinci grup olarak kıyının hemen gerisindeki iç kesimlerde kurulan köylerde sınırlı bir hinterland yerleşme çekirdeğini belirli bir alana hapsederken tarım arazileri meskenlerin hemen yanı başından başlamaktadır. Kalafat, Gebeş, Kumluca, Irmakköy bu köy grubundandır. Bu alanlarda su kaynaklarının yerleşmelere yakınlığı toprak kalınlığının az olması işlenebilir arazilerinin nispeten fazla olması daha çok sebze ve meyve yetiştiriciliği ön plandadır. Daha çok iç tüketime yönelik olarak yapılan bu ekonomik faaliyette ihtiyaç fazlası ürünler halk pazarında tüketime sunulmaktadır.

Bazı köylerde birincil ekonomik faaliyetin yanında ekstra gelir getiren faaliyetler yapılmaktadır. Bunlardan Irmakköy ve Kumluca'da seracılık ve arıcılık faaliyetleri yoğun

olarak yapılmaktadır. Özellikle Irmak çayına bağlı olarak verimli alüvyal topraklarının bulunduğu kısımda bahçe tarımının yapıldığı alanlarda seraları da görülmektedir. Arıcılık ise dağların zengin fauna ve florasına bağlı olarak yüksek kesimlerde yöre halkı tarafından tercih edilen diğer bir ekonomik faaliyettir.

Araştırma sahasında köylerden bazılarında el sanatları hala devam etmektedir. Geleneksel ahşap tekne yapımı ve çekici yapımıcılığı yöredeki zengin bitki örtüsüne bağlı olarak yapımı sürmektedir. Ahşap tekne yapımıcılığı Kapısuyu, Karaman, Çakraz, Tekkeönü köylerinde sürdürülmektedir. Bunlardan en çok Kapısuyu ve Ovatekkeönü köyleri ünlerini uluslararası alanda belirli bir seviyeye ulaşmış, yörede yetişen kestane ağaçlarından yanmaya ve çabuk ateşlenmeye dayanıklı tekne imalatı sayesinde adını dünyaya duyurmuştur. Diğer yandan tarihi çekicileri ile ünlü Akkonak köyünde çekiç imalatı birkaç evin altında küçük atölyelerde sürdürülmeye çalışılmaktadır. Araştırma sahasında el sanatlarına bağlı olarak ekonomik faaliyet sürdüren köyler kıyıda yer almaktadır.

Araştırma sahasında Turizm işletmeciliği ve tatil beldesi olarak hizmet veren köyler Çakrazşeyhler ve Gideros köyleridir. Kıyıdan karaya doğru 0-25 metre aralığında oteller ve çeşitli restoranlar kurulmuştur. Daha çok Çakrazşeyhler Köyü otel ve pansiyon gibi lojistik araç ve gereçleri modernize etmeyi başaramıştır. Yöre de yaz mevsiminde doluluk artmaktadır. Diğer yandan Gideros Köyü daha çok günübirlik olarak kişilerin uğrayabileceği rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır.

Alapınar, Curunlu ve Yenice köylüleri topografya ve eğim şartlarına bağlı olarak tarım arazilerinin kuzeye bakan yamaçlarında meyvecilikle geçimini sürdürmektedir. Batı Karadeniz’de kıyıya yakın alanlarda fındık tarımı yapılabilirken, sıcaklık değerlerinin fazla değişmediği ve bağıl nem oranlarının yüksek değerlerde seyrettiği alanlarda tarım ekonomik olarak gelir getirmektedir. Araştırma sahasında Alapınar, Curunlu ve Yenice köyleri yamaçta kurulması ve eğimli arazi yapısına sahip olması ile fındığın iklimik istekleri ve toprak isteklerini karşılamaktadır. Daha doğrusu bu özelliklere sahip topografya yapısında fındık tarımı yapılabilirlik açısından en uygun olanıdır. Yer yer derin vadilerle parçalanmış sahalarda eğim değerleri yükselmekte ve sıcaklık değerleri düşme eğilimine girmektedir. Bu durumda bu üç köyde ekip biçme faaliyetleri sınırlı olduğundan daha çok meralık alanlar ve koruluk ormanlık alanlar olarak kalmaktadır. Yükseklerle çıkıldıkça kestane ve palamut ağacı yetiştiriciliği önem kazanmaktadır. Yine eğim değerlerinin fazla olduğu alanlarda meraların bulunduğu alanlarda küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yetiştiriciliği önemlidir.

Araştırma sahasında balıkçılık ile geçimini sağlayan birçok köy bulunmaktadır. Aslında balıkçılık birincil ekonomik faaliyet alanı olarak yapılmaktan ziyade alışkanlık ve ek

gelir getirmek amacıyla Ovatekkeönü, Kapısu, Çakrazşeyhler, Gideros ve Kumluca köylerinde yapılmaktadır. Bunlardan Hisar Köyü balıkçılıkla geçimini sağlarken ikincil ve üçüncül ekonomik alanı olarak ahşap tekneçilik ve fındık tarımı Hisar Köyü sakinleri tarafından yapılmaktadır.

3.3. Kasaba Yerleşmesi

Araştırma sahasında iki adet kasaba yerleşmesi bulunmakta olup ilki Amasra kasabasıdır. Tombolo üzerine kurulu olan Amasra kasabası, tomboloya bağlı olarak yerleşmenin kurulumu ve gelişimi tamamlanmıştır. Ayrıca tombolonun etrafında gelişen sosyo ekonomik faaliyetler Amasra kasabasının yerleşme seçimi ve ticaret hacmini etkilemiştir. Yerleşme geçmişi Fenikelilere kadar uzanan Amasra kasabası çeşitli milletlere ev sahipliği yapmıştır. 1901 yılında belediye teşkilatının kurulması ardından statü gereği tüzel kişilikte belediye teşkilatı olması için yeterli demografik değerleri sahip olmadığından dolayı kısa bir süre sonra kapatılmıştır. 1987 yılında TBMM tarafından alınan kararla ilçe statüsüne geçmiştir. 1991 yılında Bartın'ın il olmasından sonra Zonguldak'tan ayrılıp Bartın iline bağlanmıştır.

Amasra kasabası ilçe merkezi olması sebebiyle çok çeşitli hizmet birimlerini bünyesinde ihtiva etmektedir. Bu bağlamda Amasra, ilçe merkezi başta olmak üzere 30 köye hizmet vermektedir. Amasra kasabasının kurulduğu morfoloji beşeri hayatı belirli oranda sınırlamıştır. Bu amaçla Amasra'da ticari fonksiyon ve buna bağlı olarak diğer fonksiyonların gelişme eğilimini kısıtlamıştır.

Diğer yandan Kurucaşile kasabası lokasyon şartlarına bağlı olarak kuruluşunda Paflogonya bölgesindeki ticari ve deniz hayatı ön planda olduğu ileri sürülmektedir (Sakaoğlu, 1999). Kuzeyin sert ve hırçın denizi olan Karadeniz iklimik özelliklere bağlı olarak Kurucaşile kasabasının kuzeye doğru yönelmesini ya da yerleşmenin kuzeye evrilmesini kısıtlamıştır. 20. yüzyılda Bartın-İnebolu karayolunun açılmasıyla yerleşmenin çehresi değişmiştir. Doğu-batı yönünde ilerleyen karayolu yerleşmelerin bu güzergaha kurulmasını sağladığı gibi; yerleşme dokusunun yönünü tayin etmektedir. Hizmet fonksiyonlarının ön planda olduğu Kurucaşile kasabasında gelinen yer itibarıyla ticari aktiviteler gelişme göstermiştir. Kasabaların idari taksimatta geçirmiş olduğu tarihi seyri daha önce değinmiş olduğumuzdan dolayı hem Amasra kasabası hem de Kurucaşile kasabasına ait bilgileri tekrara düşmemek burada yer verilmedi. Kurucaşile kasabasına ait ticari iş yerleri sayısı ve bu iş yerlerinin diğer ekonomik aktivitelerle ilişkisi (Yerleşmelerin Genel Fonksiyonları bölümünde) bahsedilecektir.

3.4. Kent Yerleşmesi

Araştırma sahasında tek kent yerleşmesi Cide'dir Kuşkusuz kır-kent ayrımında *nüfus yoğunluğu, nüfusu adedi ve nüfusun fonksiyonlara göre dağılımı* gibi kır kent ayrımında birden fazla parametre bulunmaktadır. Bu tartışma olgusu coğrafya camiasında akademisyenler arasında bazı görüş ayrılıkları oluşturmaktadır. Ancak ülke şartları ve ileri sürülen düşüncelerin memleketimiz açısından uygulanabilirliği esas alınarak daha çok 10.000 nüfuslu yerleşmeler kent statüsünde kabul edilmiştir (Köse, 1997:147).

Cide, Kuruçayıle kasabasında son bulan Kapısuyu köyünden D-010 karayolu yönünde doğuya doğru Gideros Koyundan sonra başlayan yaklaşık 11 km'lik sahil bandında kurulmuştur. İnce uzun bir hat gibi Irmakköy'den başlayan yerleşme olgusu Cide'ye kadar devam etmektedir. Irmak çayının getirdiği alüvyonlar ve sulama imkanları Irmakköy, Kumluca ve Cide için önem taşımaktadır.

Bartın-İnebolu D010 karayolu üzerinde Cide'nin yol boyunca gelişmesi sonucu transit ticarete hakim bir yerleşme olması beklenirken yolun yeterli fizibiliteye ulaştırılamaması, sürekli keskin virajların olması, yol yapım çalışmalarının devam etmesi, doğal çevre özelliklerinin denetiminde heyelan, sel ve toprak kayması gibi doğal afetlerin görülmesi Cide'nin yol boyunca gelişmesini engellemiş daha çok doğu batı yönünde gelişme göstermiştir. Bu durum Cide'ye bağlı köylerin hinterlandını etkileyerek ticaret fonksiyonunun dinamikliğini etkilemiştir.

Günümüzde Cide kenti geniş yelpazede bir yerleşme ağı ve yerleşme birimlerine sahiptir. 683 ha'lık bir alanda kurulmuş olan Cide kenti Kastamonu ilinin yüzde beşlik bir dilimine tekabül etmektedir. Diğer yandan Cide kentinde yaklaşık 95 ha alanda tarımsal faaliyetler sürdürülmektedir. Tarım yapılabilen alan yerleşme alanının %6,3'ünü oluşturmaktadır. Cide kentinin yaklaşık 95 hektar alanda, 10.2 ha ekilebilen alan, 4.6 ha sebze bahçeleri, 29.8 ha alan meyve bahçesine tahsis edilmiştir. Geriye kalan 50 ha alan nadasa bırakılmıştır. Aslında Cide kentinin tarım potansiyelinin fazla olduğunu söylenebilir. Arazi gözlemleri ve yapılan etütler neticesinde nadasa bırakılan alanların fazla olması ve tarlaların çoğunun bakımsızlık ve ilgisizlik neticesinde orman alanına dönüşmüştür. Bu durum ekilebilir ve dikilebilir alanların azalmasına sebep olmaktadır.

Günümüzde 13 binin üzerinde kent nüfusu bulunduran Cide kenti 1988, 2010, 2014 ve 2015 yıllarında yapılan referandum neticesinde 16 mahallesi bulunmaktadır. Sonradan katılan 10 mahalle köy statüsünde olup mahalle statüsüne düşürülmüştür. Civardaki köylerin katılması ile köy sayısı 85'e yükselmiştir. Artan demografik değerlere bağlı olarak bakkal

kahvehane gibi küçük ölçekli iş yerleri olduğu gibi marangoz ve tamirhane gibi birden fazla kişiye istihdam alanı oluşturan kompleks iş yerleri bulunmaktadır. Bu iş yerleri sahiş, kooperatif ve özel kişiler tarafından işletilme mülkiyetine sahiptir. Cide kentinde 20 özel, 52 kooperatif ve 47 adet sermaye ortaklığına dayanan iş yerleri mevcuttur. Bunlardan 1-9 kişi çalıştıran iş yeri sayısı 105 adet diğer yandan 10 ve üzeri kişi çalıştıran 24 ticari iş merkezi bulunmaktadır (Anonim, 2013:12)

Ayrıca son zamanlarda hizmete açılan Çakraz tüneli lojistik sektörün bir nebze rahatlamasına sebep olmuştur. Yapımı devam eden Bartın Kurucaşile dubleks yolu ve Avara köyünden Cide kentine kadar devam etmekte olan tünel çalışmaları Cide kenti ve çehresinin düşük ticaret yoğunluğunun artmasına ve ekonomik ve sosyo kültürel yapıda kırıldanmalar meydana getirecektir. Lojistik alanında yapılan bu yatırımlar Cide'ye ulaşımı kolaylaştırmakla kalmayıp turizmde Amasra ve Abana turistik merkezi ile yarışabilecek seviye gelmesini sağlayacaktır. Aynı zamanda köylerin odak noktası haline gelen Cide'de dışarıya göç verilmesi engellenerek halkın çalışma hayatına katılımı sağlanacaktır. Bu durum hizmet ve ticaret alanında olumlu kazanımlar sağlayacaktır.

3.5. Meskenler

Beşeri coğrafyanın vazgeçilmez unsurlarından olan meskenler ve eklentileri yaşanan coğrafyayı anlamlandırmada ve anlam kazanmada yıllar geçmesine rağmen önemini yitirmeyen konuların başında gelmektedir. Meskenler insanlığın eriştiği medeniyet seviyesini gösteren (Arda, 1939:60) doğal çevre şartlarının etkisini taşıyan (Tanoğlu, 1969:214) doğal peyzaj üzerinde beşeri münasebetlerin tahsis edildiği etkilerinin ve izlerinin silinip yeniden inşa edilebileceği yapılardır (Köse, 1997:164). Kuşkusuz meskenler üzerinde doğal çevre özelliklerine bağlı olarak konstrüksiyon malzemeleri meskenlerin iç ve dış hatlarında görülebilirken diğer yandan meskeni meydana getiren ve hayatini sağlayan insanoğlunun duygu düşünce, kültür, sosyolojik bağı ve sosyo ekonomik özellikleri başta gelmektedir.

Meskenlerin dağılış veya toplanış adetlerinin azlığı veya fazlalığı ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye bir bölge içerisinde yöreden yöreye farklılıklar arz etmektedir. Durum böyle olunca meskenler doğal çevre şartları denetiminde insanlığın sosyo ekonomik ve kültürel bağlarına bağlı olarak şekil almaktadırlar.

Coğrafi çevrenin meskenler üzerinde en belirgin tesiri yakın çevreden tahsis edilen malzemelerin inşaat malzemesi olarak konutlarda hayat bulmasıdır. Çeşitli özelliklerde olabilen malzemeler taş, toprak veya ahşap malzemelerin konutlar üzerinde aks ettirilmesi ile meskenlerin fizyonomileri ve şekilleri değişkenlik göstermektedir. Araştırma sahasında

bulunan meskenleri yukarıda sayılan özelliklere göre anlatmaya ve coğrafi şartlara bağlı olarak açıklamaya çalışacaktır.

3.5.1. Yapı Malzemesine Göre Meskenler

Araştırmanın bu bölümünde meskenlerin yapı malzemesine göre yapımı ve araştırma sahasında var olan meskenlerin ne çeşit malzemelerden oluştuğuna temas edilecektir. Öncelikle meskenlerin yapımında temel faktör korunma, barınma ve insanların hayatini sürdürmesi ve yaşamsal fonksiyonlarının devamlılığı sağlanabilmesi adına meskenler hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda meskenler dünya genelinde tercihen doğal çevre şartlarının denetiminde bulunduğu coğrafi şartlardan etkilenir. Çünkü meskenleri meydana getiren malzemelerin kolay temini, ulaşım kolaylığı, kapalı ekonomilerin yarattığı sınırlılık insanoğlunu malzemelerin yakın çevreden temin etmeye zorlamıştır. Öte yandan malzemelerin temin etmesinde kolaylık ekonomik açıdan ferahlama getirdiği gibi ulaşım girdisini ortadan kaldırmaktadır.

Doğal çevre şartlarının hâkimiyetini meskenlerde kullanılan yapı malzemesinde belirgin olarak görülmektedir (Köse, 1997:164). Çünkü bireyler yaşadığı çevreden bağımsız düşünülemez. İnsanlar meskenleri oluştururken duygu ve düşüncelerini, kültürünü, yaşama şartlarını sosyo ekonomik faaliyetlerini meskenlerin fizyonomi ve konumlarına aks ettirirler. Araştırma sahasında yoğun olarak kullanılan malzemeler ahşap, taş ve topraktır. Ayrıca bu malzemeler meskenlerin konstrüksiyonlarında çeşitli bölümlerinde kullanılmaktadır. Araştırma sahasının yatay mesafede uzun olması ve coğrafi farklılıklar göstermesi meskenlerin konum ve şekillerinde bazı yerlerde kısmı farklılıklar bazı yerlerde ise belirgin farklılıklar meydana getirmiştir.

Araştırma sahasında meskenlerin yapımında kullanım tercihi olarak çoğunlukla ahşap tercih edilmesinin temel sebebi yörede bol olarak bulunması ve kolay işlenebilme özelliğine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca yöre sakinlerinin zevk ve isteğine göre konut yapımında kullanımı, ısı ve neme karşı mukavemeti, yalıtkanlığı mimari açıdan çeşitlilik sunması, detay çeşitlenmesine olanak sunması gibi çeşitli özelliklerinin yanında uzun ömürlü ve esnek olması meskenlerde yapı malzemesi olarak kullanımının temel nedenleri arasında yer almaktadır (Akdemir, 1997:46) .

Konutlarda yapı malzemesi olarak ahşap kullanımı araştırma sahasında değişkenlik göstermektedir. Bilindiği gibi *taşıyıcı sistem kurgusu üzerine* (Akdemir, 1997) ahşap evler üç alt tipe ayrılmaktadır. Bunlar; Ahşap Yığma Sistem (çanta sistemi) Ahşap Karkas Sistem ve Karma Sistem'dir.

Bunlardan ilki olan Ahşap yığma sistem yerden yüksekliği takriben 50-60 cm taş duvar üzerine biçilmiş ağaçların veya kütüklerin belirli tekniklerle birbiri üzerine bindirme veya geçirme işlemine ahşap yığma sistemi ya da *çanti* ev denir (Akdemir, 1997:42). Çanti veya yöresel adıyla çatma sistemi evlerin en belirgin özellikleri evin içe bakan yüzeylerinin pürüzlerinin silgi gereciyle giderilmesidir. İç kesimde pürüzler düzlendikten sonra düzgün bir duvar sistemi olması sağlanmıştır. Ağaçların köşeleri matkap veya burgu aracılığıyla belirli noktaları delme işlemine tabi tutulup birbiri üzerine bindirme veya geçirme işlemi yapılmaktadır (Çelikoğlu, 2015:677). Bu geçirme işlemi *Boğaz-Geçme* veya *Karaboğaz* olarak adlandırılır. Bu örneğin diğer bir şekli olan biçilmiş kereste veya kalaslarla çatki işleminde aynı süreç işlenmekte olup isteğe göre bazen sıvada yapılabilmektedir.

Fotoğraf 39: Kurucaşile’de Ahşap Yığma Ev’den Bir Görünüm

Araştırma sahasında ahşap yığma evlerin dağılışına göz atıldığında Amasra kasabasında Fatih Mahallesi civarında yoğunluk kazandığını görülmektedir. Özellikle Boztepe Adasında Venedikliler tarafından yaptırılan Kilise civarı, Fatih Camii ve çevresinde ahşap yığma evleri kolaylıkla görülmektedir. Esasında Bartın ilinde ahşap yığma evlerin tarihçesi 20 yüzyılın ilk çeyreğine kadar girmektedir (Çelikoğlu, 2015:677). Amasra kasabasında ahşap yığma evleri nadiren de olsa diğer mahallerinde rastlanılmaktadır. Son zamanlarda yapılan modern evler neticesinde ahşap evler işlevini ve popülaritesini kaybetmektedir.

Ahşap yığma evlerin diğer bir örneklerini orman içerisinde kalan köyler ya da beşeri müsanesebetler sonucunda antropojen etkilerin görüldüğü küçük koruluk alanlarda görülmektedir. Araştırma sahasında kurulan bazı köyler kurulduğu lokasyona bağlı olarak

hinterlandı geniş bir alana hitap etmektedir. Mesela Kapısuyu Köyü idari açıdan geniş bir coğrafyaya sahip iken meskenlerin kıyı ve kıydan 0-10 metre aralığında kümelenmesi gerisindeki hinterlandın zamanla kullanım dışı hale gelmesine bağlı olarak orman alanı olmuştur. Bu bağlamda arazi notları neticesinde araştırma sahasında orman içi ve dağ köylerinde ahşap yığma evlerin örneklerini görülmektedir. Bu açıdan *Çakrazşeyhler Köyünün Hatipler ve Şenyurt Köyüne bakan yamaçları, Kapısuyu Köyünün ormana bakan her iki yamacı, Tekkeönü Köyünün Danişment köyüne bakan cephesi, Akkonak Köyü, Kurucaşile kasabasının Ömerler Mahallesi, Kumluca Köyü ve Cide kentinin Kasaba, Ece Mahallesi ve Kargacak Mahallesinin batıya bakan yönlerinde ahşap yığma evleri* ekseriyetle görülmektedir.

Araştırma sahasında ahşap malzemeler binaların çeşitli yerlerinde değişik amaçlarla kullanılmaktadır. Bunlardan göknar dayanıklılığı ve yük taşımada tercih edilmesi açısından daha çok tavanlarda, göknarın olmadığı yerlerde sarıçam ya da karaçam kullanılmaktadır. İç döşeme ve dış kapılarda sarıçam tercih edilmektedir. Karaçam *bedavra* olarak evlerin çatı sistemlerinde kiremitleri bir düzenek haline getirmek ve çatının eğimini sağlamada *bedavra* tahtalar kullanılmaktadır (Özdemir, 1998:199).

Araştırma sahasında kullanılan ikinci tür ahşap kurgu sistemi Ahşap Karkas sistemidir. Karkas sistemi ahşap yığma sistemine nazaran kuruluş yönünden hafiflik sağlaması, bina içerisinde isteğe göre dikey, yatay ve enine çeşitli boyutlarda istenilen ebatlarda ekonomik kullanımı ve mimari açıdan toprak ve samanla zengin bir peyzaj oluşturan Karkas sistemi ağaç yığma sisteme nazaran daha avantajlı bir durum oluşturmaktadır. En önemli özelliği ahşabı işleyebilme özelliğinin kolaylaşması olarak görülebilir. Nitekim yığma sistem belirli ölçü ve ebatta ağaçları bindirme usulu ile ağaçlar birbirine kenetleme yapılarak artan deforme kısımlar kesilmektedir. Karkas sistem hem hafifliği hem de ekonomik kullanım açısından diğer malzemeler ile kolay uyum sağlaması gibi özelliklerinden dolayı ahşap kurgu sistem içerisinde daha çok tercih edilmektedir (Çelikoğlu, 2015:677, Akdemir, 1997:44).

Fotoğraf 40: Gideros Köyünde Karkas Sistemli İnşa Edilmiş Bir Mesken

Karkas sistemin diğeri bir özelliği taş kaide üzerine çıkmalar sağlanarak kat sayısının artırılabilmesidir. Takriben 50-60 cm civarında taşların dolgu ya da örme usulu ile istiflenmektedir. Arazinin eğimli olduğu yerlerde eğimin etkisini minimize etmek adına taşlar bir hat boyunca doldurma usul ile duvar sistemi oluşturulmaktadır. Taşlara paralel olarak karaçam ağaçları araya *bedavra* işlevi görerek dolama sağlanır ve karkas sistem bunun üzerine inşa edilmektedir. Kat sayısı artırımı genel olarak aile birey sayısına göre endekslidir. 2 veya 3 katlı evlerde giriş kısmından hemen sonra *kulluk ya da gulluk* adı verilen taban ile birinci katın bağlantısını sağlayan bölüm yapılır. Bu bölümde hayvanların barındığı ya da samanlık olarak kullanabildiği gibi ardiye işlevi gören kulluk katı bulunmaktadır. Kulluk bölümünden ahşap ile ayırım yapılmaktadır. Merdiven ile kulluk arasındaki bölme daha çok kiler ya da günümüzde soğuk hava deposu işlevi görmektedir.

Fotoğraf 41: Curunlu Köyünde Tuğla İle Dolgu Sağlanan Karkas Sistem Mesken

Karkas sistemli meskenlerde *bedavra* denilen ince tahtalarla ile dikey ve yatay yönde ana çatkı ile bağlantı sağlanır. Bağlantı sağlamak için tercihen uzun ömürlü ağaçlar seçilir. Bedavralar sağlam çivilerle ile köşeden monte edilir. Bedavra arasına tutkal vazifesi yapabilecek çamur ile saman karışımı ya da çimento harcı dökülmektedir. Nadir olarak da bedavra araları tuğla ile örülebilmektedir. Bedavraların önemli bir özelliği de klimatolojik etkileri absorbe ederek gerek çatkının ömrünü uzatması gerekse ev içerisinde infiltrasyon sağlanarak dışsal etkileri minimize etmektedir. Bedavraların birbiri üzerine bindirme usullerine yöresel olarak *balıksurtı* veya *kuşkanadı* isimleri verilmektedir (Çelikoğlu, 2015:679). Araştırma sahamızda Çakrazşeyhler köyü, Ovatekkeönü, Curunlu köyü, Kurucaşile kasabası, Kapısuyu ve Yenice köylerinde sayıları fazla olmamakla birlikte karkas sistem meskenleri görülmektedir.

Ahşap sistemli meskenlerin sonuncusu karma sistemli çatkı sistemdir. Bu sistemde giriş katı kagir ya da yığma duvarla ile oluşturulmuştur, Duvarlar üzerine belirli kaidelerle ahşap çatkı sistemi monte edilmiştir. En belirgin fark ahşap çatkı ile tavan arasında; *örgü düzenleri*, *yüzey kaplama teknikleri* ve *metotlarıyla* diğerlerinden ayrılmaktadır (Akdemir, 1997:46). Araştırma sahasında ahşap meskenler arasında en yaygın olan karma sistem ahşap kaplama tekniğidir. Son zamanlarda ahşap ile diğer bileşenleri biraya getirerek farklı kombinasyonlar oluşturma isteği gerek geleneksel kır meskenlerinde gerekse villa tarzı kent yerleşmelerinde revaçta olan bir durumdur. Araştırma sahasında el işçiliğinin fazla olması ya

da kalifiye usta sayısının azalması bir başka tabirle ağaç oymacılığı ile uğraşan kişilerin azınlıkta kalması yeni nesilin bu işleri pek tercih etmemesi çantı veya karkas sistem evlerin yapımını ikinci plana itilmesine neden olmuştur. Karma sistemli evler ahşabın yanında diğer bileşenlerin (kum, çimento, çamur vs.) kolayca bulunabilmesi daha çok karma sistemli meskenlerin yapımını zorunlu kılmıştır. Araştırma sahasında taş evler haricinde hemen hemen her köyde ve her sokak başında karma sistemli evleri görülmektedir. Ancak bu sınıflandırmaya modern tarzda kooperatif ve binaların yapıldığı alanları dahil edilmemektedir. Çünkü modern tarzda binalar sistemli bir şekilde yapılmasından dolayı karma sistemli meskenlerin kurgusu örtüşmemektedir. Amasra kasabasından Cide kentine kadar Ahatlar başta olmak üzere Alapınar, Curunlu, Kumluca, Kapısuyu Gebeş, Irmak ve diğer köylerde karma sistemli evleri rahatlıkla görülmektedir. Çünkü yapım kolaylığı ve çatı sistemlerindeki değişik örüntüleriyle mimari açıdan estetiksel bir zenginlik sunmaktadır.

Fotoğraf 42: Kapısuyu Köyünde Karma Sistem Meskenler

Araştırma sahasında yapı malzemesi olarak değinilmesi gereken diğer bir tür taştır. Taş doğada kendiliğinden bulunabilmesi ve araştırma sahasında değişik litolojik formasyonların varlığına bağlı olarak tek başına meskenlerin yapımında kullanılsa da ahşap yığma veya karkas sistemli yapılarda tali gereç olarak inşaa malzemesinde kullanılmaktadır. Bu yapılarda yapı malzemesi olarak kullanılan taşlar köşeleri düzeltilerek blok halinde duvar inşası veya evlerin temellerinde kullanılmaktadır. Ayrıca bedavralar arasında dolgu malzemesi olarak çamur ve harçla beraber kullanılmaktadır. Isıya karşı

mukavemeti, fazla nem almaması odaların izolasyonu açısından pozitif katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda taş örgü aracı olarak istinad duvarları veya bahçe duvarlarında çoğunlukla kullanılmaktadır. Yerden yükseliği 80-120 metre arasında değişen avlu duvarlarında dolgu veya blok taşlar şeklinde ev ile sokak fiziki ayrımını sağlayan taşlar aynı zamanda kapı kemeleri, yemek pişirmek amacıyla ocak olarak kullanımı vardır (Koca, 1997:201).

Araştırma sahasında Curunlu köyü mevkiinde doğal çevreden taş kırma makineleriyle sağlanan taş elde işlemi yapılmaktadır. Araziden alınan bu taşlar karayolları, kale ve sur duvarlarının yapımında, evlerin temellerinde, bahçe duvarlarında kullanıldığı gibi aynı zamanda dere ıslah çalışmalarında da kullanılmaktadır. Nitekim yapımı 2016 yılında tamamlanan Cide Dere Islah Çalışması ve Amasra kasabası 2017 Hisarönü Deresi Islah çalışmaları litolojik formasyonlara bağlı olarak çeşitli nitelikteki taşların kırma işlemine tabi tutulup elde edilmesiyle yapılmıştır.

Araştırma sahasında hemen her köyde konut yapımında taşların kullanıldığını görülmektedir. Özellikle yamaçta kurulan köylerde araziden temin edilen taşlar binanın çeşitli yerlerinde gerek pencere gerekse çatıda bina ile bağlantı kurmak amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca tuğla ve biriket araştırma sahasında bulunan meskenlerin çoğunluğunda kullanılmaktadır. Karkas sistem yapılarda daha çok tuğla tercih edilmektedir.

Fotoğraf 43: Akkonak Köyünde Karkas Sistemde Tuğla Kullanımı

Araştırma sahasında tuğla ve biriket kullanımı modern evlerin yaygınlaşmasıyla birlikte artmıştır. Gerek fazla işçilik gerektirmeden kolay temini gerekse ekonomik olarak hesaplı olması inşaat malzeme tercihini değiştirerek köylerde ve kır meskenlerinde daha çok tercih edilen ve aranan ürünler arasında kendine yer bulmuştur. Bugün araştırma sahasının

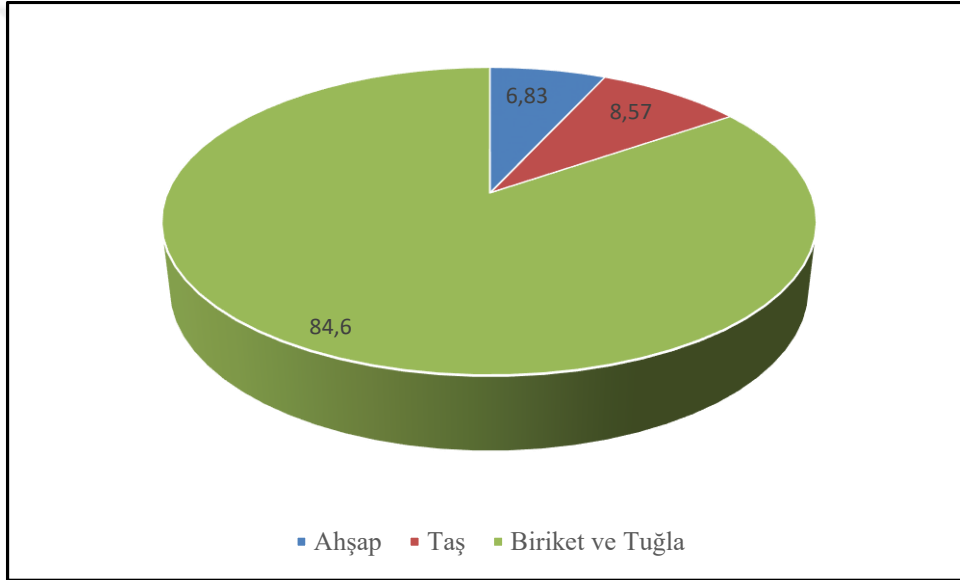
batı kanadı Amasra'dan başlayarak Cide'ye kadar hemen hemen her meskende inşaat malzemesi olarak biriket ve tuğla ikilisini görülebilmektedir.

Tablo 40: Araştırma Sahasında İnşa Malzemesine Göre Kırsal Bölge Konutları (2017)

İnşa Malzemesi	Konut Sayısı	(%) si
Ahşap	335	6,83
Taş	420	8,57
Biriket ve Tuğla	4144	84,6
Toplam	4899	100

Kaynak: Amasra, Kurucaşile, Cide İlçe Tarım Müdürlükleri, www.yerel.net.org ve Arazi Gözlemlerinden Elde Edilen Verilerden Hesaplanmıştır.

Şekil 17: Araştırma Sahasında İnşaat Malzemesine Göre Kırsal Bölge Konutları

Araştırma sahasında inşa malzemelerine göre sınıflandırma yapıldığında ilk sırada (% 86,4) biriket ve tuğladan yapılmış konutların yer aldığını görülmektedir. Kuşkusuz bunda en büyük etken değişen çevre şartları ve insanların sosyo ekonomik faktörlere bağlı olarak geleneksel tercihlerini değiştirip modernize gereçleri daha fazla kullanmasıdır. Araştırma sahasında yerleşmelerin dikey bağlamda mesafe kat etmesi, daha önce köy statüsünde olan yerleşmelerin mahalle statüsüne düşürülmesi ve nihayetinde yeni yerleşim birimlerinin kazanılmasına paralel olarak kooperatif ve apartman kültürünün hakim konuma geçmesi biriket ve tuğla evlerin yaygın olarak bulunmasının temel nedenidir. Ayrıca araştırma sahasında gerek Amasra kasabası gerekse Cide'de ikincil konutların yapımı bu neticeyi doğrular niteliktedir. Nitekim arazi gezileri esnasında gözlemlenen ikincil konutlar, Amasra kasabasından başlayıp sırayla Çakrazşeyhler, Kapısuğu, Ovatekkeönü, Kalafat, Kumluca ve Cide kentine kadar geniş bir sahada bulunmaktadır.

İnşa malzemelerine göre ikinci sırayı (%8,57) taş yapılar almaktadır. Aslında buradaki taş yapılardan maksat mesken konstrüksiyonunda taş kullanılması ve meskenlerin inşaa malzemesinde büyük çoğunluğu taştan yapılar olarak düşünmeliyiz. Sadece taştan yapılmış meskenler yok denecek kadar azdır. Taş yapılardan sonra ahşap yapılar (%6,83) gelmektedir. Araştırma sahası zengin bitki örtüsü ve bitki varlığıyla ahşap meskenler açısından elzem şartlar taşımaktadır. Ancak ahşap meskenlerin maliyetli oluşu, beşeri münasebetler sonucu orman kesiminin sınırlayıcılığı ve en önemlisi ahşap meskenleri inşaa edecek usta-çırak ilişkisinin sekteye uğraması gibi sebepler meskenlerde ahşap tercihini geri planda tutmaktadır. Ahşap meskenlerde en büyük problem kuşkusuz yok olmamak adına zamana direnmesi ve insanlar tarafından ilgisizliğe mahrum bırakılmasıdır. Arazi çalışmaları esnasında çoğu ahşap mesken geçmiş yılların verdiği birikimle eskime ya da eskime noktasına gelmiştir. Bunlardan bazıları şiddetle tadilat veya restorasyona gidilmelidir.

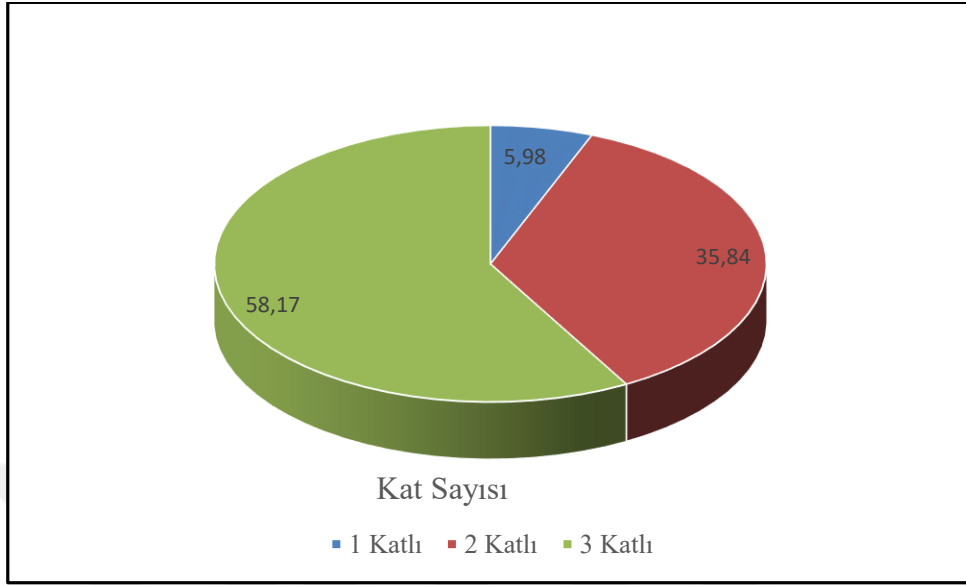
Tablo 41: Araştırma Sahasında Kırsal Bölge Konutlarının Katlara Göre Dağılımı (2017)

Kat Sayısı	Konut Sayısı	(%) 'si
1 Katlı	293	5,98
2 Katlı	1756	35,84
3 Katlı	2850	58,17
Toplam	4899	100

Kaynak: Amasra, Kurucaşile, Cide İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Arazi Gözlemlerinden Elde Edilen Verilerden Hesaplanmıştır.

Araştırma sahasında iki ve üç katlı evlerin oran olarak fazla olması buradaki meskenlerin yeni bir yapılanmaya girdiğinin göstergesidir. İki ve üç katlı evler Amasra kasabası, Kurucaşile kasabası ve Cide kentinde yoğunluk kazanmıştır. Öte yandan köyler açısından; Çakrazşeyhler, Ovatekkeönü'nde, Kalafat, Kumluca, Gebeş ve Irmak köyünde iki ve üç katlı evlerin sayıca fazla olduğunu görülmektedir. Aynı zamanda en dikkat çekici istatistiksel veri ise ikincil evlerin çoğunun iki ve üç katlı olmasıdır. Araştırma sahasında tek katlı evler yamaçta kurulan köylerde ve el sanatlarına bağlı geçim şartlarını sürdüren Akkonak, Kapısuu, Ovatekkeönü gibi köylerde görülmektedir. Arazi çalışmaları esnasında tespit edilen diğer bir durum ise tek katlı evlerin yerleşim birimlerinden uzakta kurulmuş olduğudur.

Şekil 18: Araştırma Sahasında Kırsal Bölge Konutlarının Katlara Dağılımı

3.5.2. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özelliklerine Göre Meskenler

Jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerin meskenler üzerinde izlerini direkt olarak görülebilmektedir. Nitekim jeolojik özelliklere bağlı olarak çevreden temin edilen inşa gereçleri, meskenlerin situasyonunda arazinin morfolojik özellikleri, jeoloji ve jeomorfolojinin meskenler üzerinde bariz olarak tesiridir.

Öncelikle araştırma sahasında jeolojik özelliklere bağlı olarak iki temel etkiden bahsedebilir. Bunlardan ilki meskenlere inşa malzemesi teminatı, ikincisi ise meskenler üzerinde doğal afetlere göre çeşitli derece hasar ve yıkıcı etki oluşturmasıdır (Özdemir, 1998:2059).

Jeolojik formasyonlara bağlı olarak Kretease, Eosen ve Jura dönemlerinde oluşan fliş, kireçtaşı-şeyl ve kumtaşı ardalanması sonucunda kalker formasyonların büyük bir alanda yayılım göstermesi meskenlerin inşaatında doğal çevreden kolaylıkla temin edilmesini sağlamıştır. Örneğin Amasra kasabası Fatih Mahallesi ve Boztepe civarında yıkılmış surlarda kireçtaşı, kıltaşı ve aglomera kullanılmıştır. Bunların haricinde jeolojik formasyonlarda bulunan taşlar meskenlerin temellerinde, bahçe duvarlarında ve ahşap karkas sistem meskenlerde çamur veya harçla birlikte yapı gereci olarak kullanılmaktadır. Ayrıca jeolojik formasyonların çeşitliliğine bağlı olarak meskenlerde kullanılan gereçler iki veya daha fazla katlı meskenlerin doğa üzerinde hayat bulmasını sağlamıştır. Nitekim bu özellik taş ve kerpicingin bir arada bulunmasına imkan vermiştir. Jeolojik formasyon çeşitliliği ve heterojen litojik özellikler meskenlere inşa malzemesinde avantaj sağladığı gibi, doğal afetler açısından

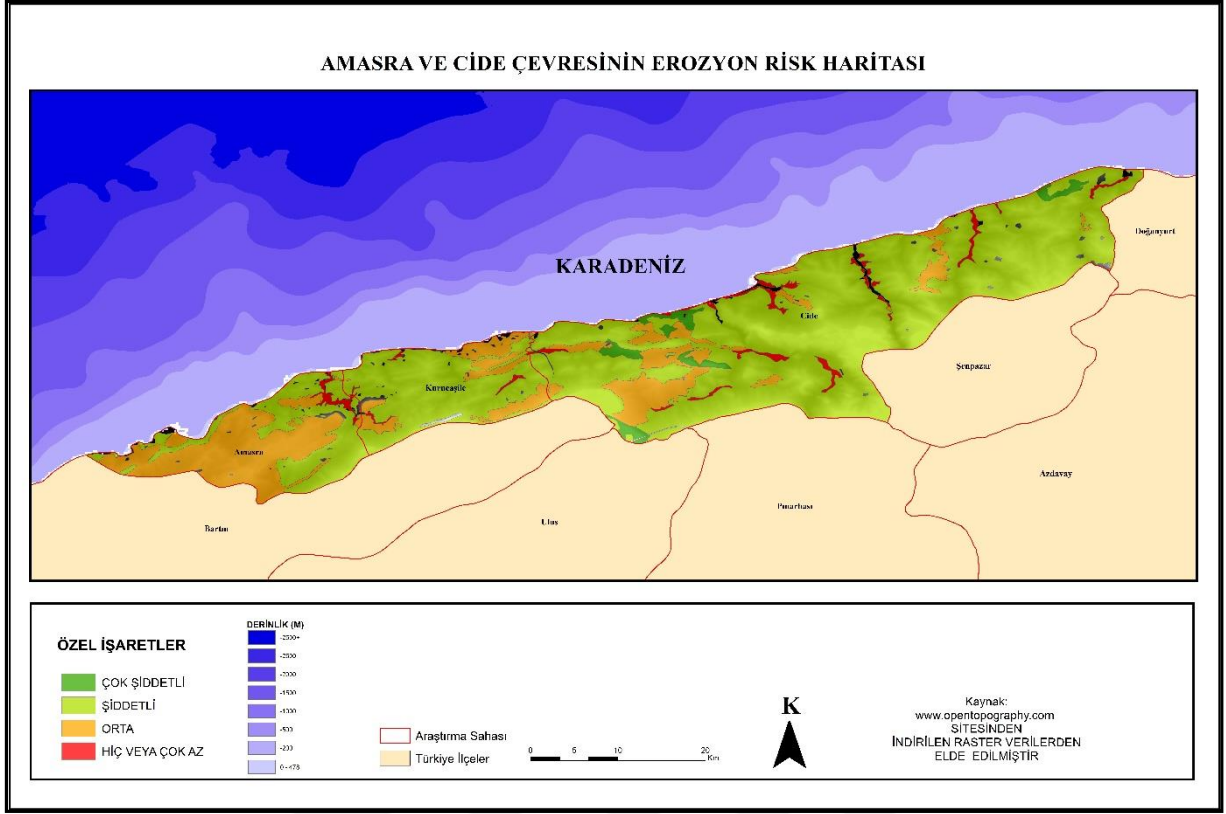
Batı Karadeniz Bölümü arazi yapısı dikkate alındığında litoloji, morfoloji ve meteorolojik parametreler bölgenin etkin deprenselliği, heyelan oluşumu ve moloz akmaları gibi afetlere bağlı olarak yıkıcı zararlar vermesi kaçınılmazdır.

Araştırma sahasının Kuzey Anadolu Fay hattında bulunması ve buna bağlı olarak birinci ve ikinci derecede deprem bölgesi üzerindedir. 1968 yılında merkez üssü Bartın'da gerçekleşen Bartın Depremi *Wedding* (1968) tarafından aktarılan ifadelerde gerek maddi gerekse manevi kayıplara yol açmıştır. Araştırma sahasının deprem kuşağında bulunması meskenler üzerinde inşa gereci bakımında önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda kerpiç malzemelerin depreme karşı mukavemeti zayıf olması uzun vadede yıkıcı hasarlar doğurabilmektedir.

Araştırma sahasının da içinde yer aldığı gerek litolojik gerekse morfolojik özelliklere bağlı olarak ortaya çıkan heyelanlar meskenlerin hayatiyetini sürdürmede ve yer seçiminde etkili olmaktadır. Heyelanlarla birlikte meskenlerin situasyonunda dikkat edilmesi gereken bir diğer konu eğimdir. Buna bağlı olarak araştırma sahasında morfolojik özelliklere dayalı olarak heyelan ve sel taşkın, moloz akmaları sıkça görülmektedir. Çünkü kıyı gerisinde hayat buluan ve aniden yükselen dağlar kıyı ile sınırlı bir hinterland yaratmış ve nitekim sarp ve dik kayalıkların varlığıyla birlikte fazla yağış almaya neden olmuştur. Fazla yağış almaya bağlı olarak su basmaları, seller hem fiziki hem de beşeri müdahaleler sonucunda heyelan ve kaya düşmeleri gibi doğal afet oluşumlarını tetiklemiştir.

Öncelikle araştırma sahası Batı Karadeniz Bölümü heyelana eğimli saha olarak bilinmektedir (Ercanoğlu, 2005:989, Aksoy ve Ercanoğlu, 2012:88). Heyelanların oluşması litoloji, morfoloji ve meteorolojik parametreler gereklidir. Bunlardan litoloji etkin kayaç yapısı ve kayaç yapısının geçirimsizlik ve drenaj düzeylerinin yeterli olup olmadığıdır. Öte yandan morfoloji ise eğim şartlarını, eğim doğrultusu ve topografya yapısını ifade etmektedir. Son olarak meteorolojik etkenler yağışa bağlı olarak tabaka ve yamaç yapısındaki değişimlerdir. Heyelan oluşumunda belirli derecede eğim değerleri araştırma sahasında mevcuttur. Ayrıca beşeri münasebetler sonucu (hafriyat) yamaç kaidesi bozularak diğer bir ifadeyle yamaç dengesi al üst edilerek erozyon ve heyelanı tetiklemektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2009:93). Araştırma sahasında yamaçların dik ve yamaç boy uzunluğu fazla olması heyelanların morfolojik özelliklere bağlı olarak çıkmasının temel sebebidir. Ekstrem hava şartları morfolojik şartlarla yan yana geldiğinde heyelan oluşumu kaçınılmazdır.

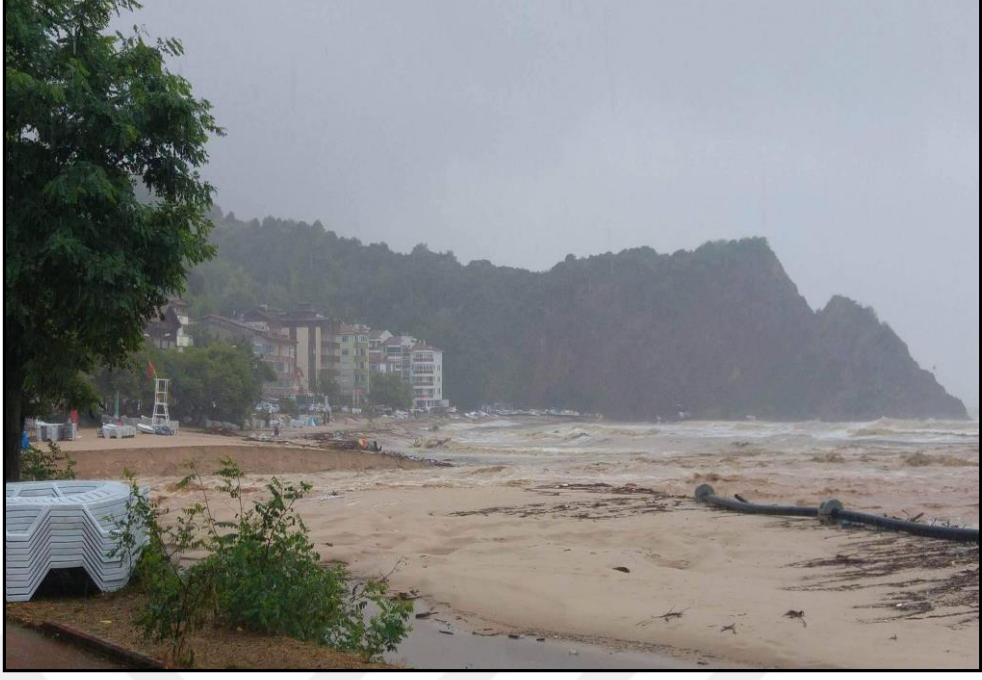

Harita 12: Amasra ve Cide Çevresinin Erozyon Risk Haritası

Arazi etütleri neticesinde yamaçların aşırı tahribi ya da yamaçlara yer kazanmak amacıyla açılan tarım arazileri heyelanların oluşumunda baş etkindir. Eğimli yamaçların düzlük alanlarına yakın yerlerde kurulan Alapınar, Curunlu, Kapısuyu gibi bazı köylerde meskenler heyelan ve sel nedeniyle gerek geçmişte gerekse günümüzde zarar görmektedir. Arazi çalışmaları esnasında gözlemlenen sel basması (Haziran ve Mayıs aylarında tekrarlanan) ve heyelanlar yıkıcı bir etki bırakmaktadır. Sel ve heyelan faaliyetleri araştırma sahamızın en çok Kurucaşile-Cide arasında kalan yerleşmeleri etkisi altına almaktadır.

Fotoğraf 44: Çakrazşeyhler Köyünde Yaşanan Sel Feleketinden Görünüm (2017)

Fotoğraf 45: Cide'de Yol Yapım Çalışmaları Esnasında Gerçekleşen Heyelandan Bir Görünüm (2017)

Arazi çalışmaları esnasında gözlenen bu durum gerek karayolu çalışmalarında doğal peyzajın bozulması gerekse meskenlerin eğim değerlerine bağlı olarak yer seçimi yanlışları mekanın iyi kullanılmadığının göstergesidir. Bu şekilde yolların yamaç kaideleri aşındırılması eski heyelan alanlarının yeniden faaliyete geçmesini sağladığı gibi yeni heyelanlar için aktivite sağlamaktadır. Eğim değerleri neticesinde yamaç ve yamaçların

düzlüğe geçen alanları sel ve taşkın riski ile karşı karşıyadır. Çakrazşeyhler ve Ovatekkeönü köyleri bu taşkın riskinden zarar gören köylerin sadece ikisini oluşturmaktadır. Yamaç dengesine bağlı olarak evler yamaçların birbirine yaklaştığı alanda yakınlaşmakta, yamaçların sarp alanlara çevrildiği alanlarda uzaklaşmaktadır. Ayrıca heyelanlar araştırma sahasında yerleşme alanları verdiği yıkıcı etkileri mühendislik alanında köprü ve tünellere de vermektedir. Nitekim Karaman Köyü sel basmalarına bağlı olarak kalıcı hasarlar bulunmaktadır.

Sonuç olarak araştırma sahasında jeolojik ve jeomorfolojik özellikler meskenlerin hayatiyetini sürdürmesinde ve yaşamsal fonksiyonların sağlamada ciddi boyutta önemlidir. Nitekim eğim değerlerine bağlı olarak yerleşmelerin fizyonomi ve situasyonları, doğal peyzaja fiziki ve beşeri müdahaleler sonucu taşkın, kaya düşmesi, heyelan, sel ve selinti sularının yüzeysel akışa geçmesi sonucu erozyon oluşması, moloz akması Batı Karadeniz Bölümü için ciddi bir problemdir. Afetlere gerekli önlemler alınmaması durumunda yıkıcı etkisi hem maddi anlamda hem de manevi anlamda insan ve doğa üzerinde etkisini gösterecektir.

3.5.3. Klimatik Faktörlere Göre Meskenler

İklimin insanlar üzerinde belirgin etkisi ten rengi, ekonomik faaliyet, yerleşme yoğunluğu vb. gibi bazı değişkenler üzerinde gözlemlenmektedir. İklimin meskenler üzerindeki etkisi meskenleri oluşturan hakim yapı malzemesi, duvar kalınlığı, kapı ve pencere büyüklükleri ve çatı şekillerinde görülür. Araştırma sahasında saydığımız özellikler çerçevesinde iklim ile meskenler arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Amasra, Kurucaşile, Cide Meteoroloji istasyonları tarafından uzun dönemli rasat verilerine göre yıllık toplam yağış tutarı Amasra 898,4 mm, Kurucaşile 1034,3 mm ve Cide 1000,2 mm. 'dir. Araştırma sahası genelde sahil boyu yerleşmeler ve kıyı endeksli bir çalışma olduğundan bazı köylerimizin idari sınırları çalışma sahamızın kapsama alanı dışına taşmaktadır. Böylece kıyıda bol yağış alan yerler yükselti ve denizellik ve karasallığa bağlı olarak yağış değerlerinde azalmalar görülmektedir. Yağış değerlerinde bu farklılık araştırma sahasında duvarları, pencere büyüklükleri ve kullanılan inşaa malzemelerini etkilemektedir.

Araştırma sahası gerek ahşap gerekse yığma meskenlerin temelini oluşturan taş malzemeler doğal çevreden temin edilmesi sonucu meskenlerin zemin duvar yükseklikleri 60-100 cm arasında değişmektedir. Bu kalibrede taş malzemelerin dolgu amacıyla kullanılması hem iklimin etkilerini minimize etmek hem de oluşabilecek bir doğal afet karşısında örneğin sel veya taşkınlarda önlem almak amacıyla ilgilidir. Ayrıca duvarların bu yükseklikte

yapılmasının diğere bir sebebi çoğunlukla iki veya üç kattan oluşan meskenlerde binanın ağırlığını taşımak toprak ve bina arasında iyi bir denge unsuru için kaide amaçlanmaktadır.

Pencereler evlerin dışarıya bakan yüzü ya da dışsal tehditleri izole eden bir tasarım şeklidir. Pencerelerde hayat sadece bir yüzlü değil aksine ikiyüzlüdür. Pencereler, dışarıdaki olayları yansıtan bir ayna aynı zamanda insanları korumakla memur bir eşyadır (Günay 1989/Özdemir, 1998:207-208). Araştırma sahasında evlerin pencereleri çok çeşitlidir. Örneğin modern evlerde pencereler kaplama malzemesi olarak plastik pencereler kullanılırken daha çok tarihi diyebileceğimiz meskenlerde ahşap malzeme kullanılmaktadır. Pencereler açısından diğere bir çeşitlilik göz sayısıdır. Çoğunluğu iki ve daha fazlası katlardan oluşan meskenlerde doğal olarak pencere adedi fazlaşmaktadır. Genellikle çatı katı ya da tavan arası hariç iki ve üç katlı evlerde her katta üç ve dört pencere bulunmaktadır.

Pencerelerden sonra incelenmesi gereken diğere bir konu çatılardır. Çünkü çatılar gerek eğimleri ile gerekse şekilleri ile bulunduğu topografyanın özelliklerini yansıtmaktadır. Çatıların konumu ve meyilleri iklimle doğrudan bağlantılıdır. Çünkü yağış şiddeti, bölgeye düşen yağış miktarı ve karın yerde kalma süreleri gibi iklimsel parametreler çatının nasıl bir şekilde dizayn edilmesi konusunda bizlere fikir vermektedir.

Araştırma sahasında en çok rastlanan çatılardan birisi ahşap çatılardır. Ahşap çatılar suya karşı mukavemeti hassas olması bakımında 20-40 derece arasında eğim verilerek ahşap çatıya düşen yağmur sularının bertaraf edilmesi sağlanır. Böylece ahşap çatının iklimik etkilere karşı muhafaza edilmesi sağlanılmaktadır. Bu bağlamda ahşap meskenlerin yaygın olduğu araştırma sahasında hem kasabalarda hem de köylerde sıklıkla görülebilen bu durum çatılara verilen eğimin iklime doğrudan alakalı olduğunun göstergesidir (Özdemir,1998:200-204).

Araştırma sahasında yaygın olarak görülen diğere çatı malzemesi sacdır. Hem ucuz olması hem de bütün ev türlerine (ahşap, betonarme ve taş) kolaylıkla monte edilebilmesi açısından tercihen kullanılmaktadır. Kırsal yerleşmelerin son yıllarda ivme kazanarak mimari yönden değişime gitmesi doğal olarak kırsal bölgelerde meskenlerde kullanılan yapı malzemesi ve inşa gereçlerini etkilemiştir. Bu bağlamda araştırma sahası meskenlerin çoğunluğunda çatı malzemesi olarak sac kullanılmaktadır. Sac çatıya alternatif olarak toplu konutların kasaba ve kentlere girmesi sosyal anlamda meskenlerin çehresini değiştirmektedir. Araştırma sahasında yerleşmenin dikey boyutu artma eğiliminde olan 2 kasaba ve 1 kent yerleşmelerinde düz damlı betonarme çatılar yapılmaktadır. Meskenlerde kat kavramı son yıllarda hızlı bir artış yakalamıştır. Betonarme yapılarda görülen bu hızlı değişim insanları düz damlı meskenlere yönelmeye daha cazip kılmaktadır (Koca, 1994:266).

Fotoğraf 46: Gideros Koyu Civarında Bedavralarla Desteklenmiş Sac Örtüsü

Araştırmanın bu bölümünde çatıların eğimlerine bağlı olarak iki ya da dört yana şekil alabilmektedir. Araştırma sahasında iki yana eğimli çatılara *beşik ya da kırma çatı*, dört yana eğimli olanlara *çardak çatı* adı verilmektedir (Günay, 1989/Özdemir, 1998:208). İki yana eğimli çatılarda binanın ortasından hayali bir çizgi alınır ve binanın dar kenarlarından başlayarak iki yana doğru eğim sağlanır ya da bina ortalanır ve iki yöne doğrusal olarak uzatılır. Kırma çatıda ise çatı eğimleri binanın kenarları hesaplanarak yapılan çatı sistemidir. Her iki çatı sistemi çoğunlukla kare -dikdörtgen ve düzgün beşgen şekillerini andırmaktadır

İnceleme alanında meskenlerin üzerini örtmek için birtakım malzemeler kullanılmaktadır. Bunlardan ahşap çatılarda bedavra denilen tahtalar uzunlamasına veya dikey olarak çatı altına monte edilmektedir. Tahtaların üst üste istif edilmesiyle birbirini kapatacak şekilde çatı düzeneği sağlanır. Arazi etütleri esnasında doğal çevreden temin edilen kalker veya kil taşlarının çantı tipi evlerde dört köşeye konularak evin temel eğim düzeneği taşlardan sağlanılmaktadır. Ahşap çatı taşa göre biçimlenerek temelden tavana kadar herhangi bir eğim aracı kullanılmaktadır. Tavanlar arası düzen bedavra tahtalar ile sağlanıp sac ile örtülebilmektedir.

Araştırma sahasında *bedavra* tahtalarla desteklenen ahşap çatı sistem örtü gereçleri giderek azalmaktadır. Onun yerine balçığın çeşitli aşamalardan geçtikten sonra yüksek fırınlarda pişirilip kullanıma hazır hale getirilen kiremitler kullanılmaktadır. Kiremitler arasında en yaygın olan Akdeniz, Granada, Marsilya ve Alaturka kiremitleri ülkemiz çapında

bilinmektedir. (Aydın, 2017:114). Bunlar arasında ülkemizde en çok rağbet gören Marsilya tipi kiremitlerdir. Araştırma sahasında meskenler üzerinde kilden yapılmış kiremitler ve Marsilya kiremitleri tercih edilmektedir. Kiremitlerin gerek doğal peyzaja verdiği estetik gerekse suya karşı nem toleransı ve binayı koruması açısından diğer örtü gereçlerine nazaran bina sahiplerince tercih edilmesi gayet doğaldır. Ayrıca fazla emek istememesi ve kolay erişilebilmesi meskenlerde yoğunluk kazanmasının temel sebebidir.

3.5.4. Ekonomik Faktörlere Göre Meskenler

Kapalı ekonominin getirdiği sınırlılıklar ve insanoğlunun mekanı kullanma yetisi, bilgi ve beceriye bağlı olarak beraberinde tarımsal faaliyetleri ortaya çıkarmıştır. Tarımsal faaliyetlerin doğal çevre şartları altında denetimi kırsal alanlarda birtakım iktisadi uğraşları ön plana çıkmasını sağlamıştır. Buna bağlı olarak meskenleri ortaya çıkaran, devamlılığını sağlayan, beşeri hayatı anlamlandıran ekonomik faaliyetler mesafe anlamında meskenlerle direkt veya dolaylı olarak ilişki içerisindedir. Meskenlerin yakın çevrelerinde cereyan eden iktisadi faaliyetler ev ve eklenti planlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Araştırma sahasında gerçekten de ahır, depo, samanlık kiler, gübrelik, tamir atölyeleri gibi çeşitli eklentiler ve bölmeler gerçekleşmiştir.

İnceleme alanında tek katlı meskenlerde evler genellikle iki veya üç odadan oluşmaktadır. Mutfak ve banyo birarada bulunan meskenlerde bir bölümü kiler ya da depo olarak kullanılmaktadır. İki katlı meskenlerde birinci kat ahır olarak kullanılmaktadır. Ancak Amasra köyleri ve Cide köylerinde arazi çalışmaları neticesinde ahır olarak kullanılan bölümde hayvanların konulmadığını görülmektedir. Daha çok büyükbaş hayvanların konaklama alanı olarak bulunan sahada, ev ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak küçükbaş hayvanların tercih edilmektedir. Arazi çalışmaları esnasında yapılan mülakatlar neticesinde eskiden ahırlarda at, katır, eşek gibi büyükbaş hayvanlar bulundurulup daha çok gücünden faydalanılmış. 21. yüzyılın getirdiği ulaşım ve ekonomi alanındaki gelişmeler bu tür ihtiyaçların tedavülde kalkmasını sağlayarak daha çok otomobil ve kamyonet gibi transit taşıma araçları kullanılmaktadır.

Şekil 19: Amasra Kasabası İki Katlı Ev Planı (Özdemir,2015)

İnceleme alanında samanlıklar daha çok meskenlerin hemen yanı başına eklenti olarak yapılabildiği gibi harman alanının yapıldığı sahada da görülebilmektedir. Ancak gerek Batı Karadeniz iklimsel parametreleri gerekse hayvan tercihleri samanlık alanların uzakta yapılmasından ziyade evlerin yakınına yapılmasını sağlamıştır. Ancak son zamanlarda göçlerle birlikte hayvan otlatacak genç nüfusun azalması samanlıkların fonksiyonunu azalttığı gibi hayvancılığın Amasra-Cide kıyı bandında çok tercih edilmeyen bir sosyo ekonomik faaliyet olmasına neden olmuştur.

Araştırma sahasında meyva ve sebze ile geçinen köylerde daha çok fındık ve kestane meyvesi toplanılmaktadır. Özellikle Kurucaşile-Cide arası köylerde yoğunluk kazanan fındık toplama işi sonbahar aylarında gerçekleşmektedir. Yine sonbahar aylarının kışa doğru yaklaştığı zamanlarda kestane toplanmaktadır. Samanlıklarda inek veya küçükbaş hayvan barındırması sağlanırken bazı köylerde samanlıklarda depo veya kiler olarak kullanılmaktadır. Depo ve kiler olarak kullanılan köylerde kış aylarında fındık ve kestane, yaz aylarında ise bağ ve bahçeden toplanılan mısır, buğday, fasulye, mercimek gibi yiyecekler kurutulma ve muhafaza amacıyla depo ve kilerde saklanılmaktadır.

Araştırma sahasında sahil boyunca yer alan 3 katlı meskenler yapım tarihi fazla eskilere gitmemektedir. Çoğunlukla gelir seviyesi yüksek aileler tarafından rekreasyon amacıyla kullanılan bu evler ikinci evleri oluşturmaktadır. Bu evlerin ilk katları çok yüksektir. Bu sebeple birinci katlara daha çok şahsi arabaları veya tarım araç ve gereçleri konulmaktadır. Yöre sakinleri tarafından daha çok *mağaza* olarak adlandırılmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde ekonomik faaliyetlere dayalı olarak meskenlerde eklenti veya fonksiyonel kullanıma hizmet eden küçük atölyeler incelenecektir. Araştırma sahası zengin flora ve fauna varlığına bağlı olarak gerek ahşap mesken yapımında gerekse ahşabın detay çözümlenmesine bağlı olarak ahşap gemi, kayık ve tekne imalatında önde gelen yerlerden birisidir. Denizcilikle bağdaşık yaşantı, bilgi, tecrübe ve bilginin sosyal yaşantıya aks ettirilmesi kaliteli usta ve çırak yetişmesini sağlamıştır. Araştırma sahasında meskenlerin alt katlarında veya meskenlerden biraz uzakta ahşap gemi ve tekne yapımı için küçük atölyeler kurulmuştur. Bunlara ek olarak oymacılık zanaatı gelişerek gerek mutfak malzemeleri gerekse ev eşyalarını ahşaptan imal edebilen küçük atölyeler bulunmaktadır. Araştırma sahasında bulunan küçük atölyelerde daha çok sandal, kayık ve balıkçı teknesi imalat edilmektedir. İmalat sahaları Kurucaşile başta olmak üzere batıdan doğuya doğru sırayla Ovatekkeönü, Kapısuyu ve Kumluca köyleridir.

Fotoğraf 47: Kurucaşile Kasabasında Tekne ve Gemi Atölyesinden Görünüm

Atölyelerde modern gereksinimler sermaye yetersizliklerinden karşılanamamaktadır. Daha çok usta-çırak şeklinde babadan oğula geçen zanaat olarak ifa edilen bu üretim biçimi

zamana meydan okuyarak devam etmektedir.

Sandal, balıkçı teknesi ve kayık yapımı için kullanılan atölyeler sene boyunca faal durumdadır. İhtiyaçlara cevap vermek için yılın bütün günlerinde çalışmalar devam etmektedir. Ancak gelişen teknoloji ile beraber ahşaptan yapılmış türlere rağbet giderek azalmaktadır. El emeği göz nuru olan bu eserler tüketici açısından hem zaman hem de ekonomik açıdan cazip gelmemektedir. Bunun yerine Kumluca Köyünde sac, fiberglas ve kompozit tekne yapımı daha çok revaçtadır. Gerek yapımının kısılalığı gerekse onarımının daha kolay olması neticesinde sac ve fiberglas tekneler daha çok tercih edilmektedir (Davulcu, 2013:50). Ancak ahşap tekne daha oturaklı ve düzgün olması nedeniyle diğer türlere göre suya karşı mukavemeti ve denge unsuru olarak daha fazla avantajlıdır (Davulcu, 2008:108). Meskenlere eklenti veya meskenlerin fizyonomisini değiştirmek adına daha çok atölye olarak tercih edilen bu yerler Batı Karadeniz genelinde temel geçim kaynakları arasında yer almaktadır.

Araştırma sahasında meskenlerde icra edilen diğer zanaat türü oymacılıktır. Oymacılık sanatı ahşap üzerinde ustanın mimari ve sanat becerisi ve müşterilerin taleplerine göre çizimlerinin ağaç üzerinde kalıba dökülmüş halidir. Değişik niteliklerde ve ebatlarda olabilen oyma sanatı daha çok oklava merdane, keser ve balta saplarında hayat bulmaktadır. Arazi çalışmaları esnasında Kurucaşile ilçe merkezi ve Şeyhler köyünde icra edilen oymacılık sanatı marangozluk sanatı ile iç içedir. Daha çok yöre de bulunan kayın, elma, şimşir, ceviz, kayacık gibi ağaçlar oyma işlemine tabi tutularak kaşık, sap vb. çeşitli ev gereçlerinde kullanıma hazır hale getirilmektedir. Yalnız ev gereçlerinde kalmayıp gelinlik kızların çeyizlerinde ve tarım araç ve gereçlerinde kullanılmaktadır.

Fotoğraf 48: Ahşap Oymacılık Sanatından Üretime Sunulan Tahta Kaşıklardan Görünüm

Sonuç olarak yörede bolca bulunan ahşap hem fonksiyonel kullanımı hem de temin etmede kolaylığı meskenlerde eklenti veya küçük atölye tarzı birtakım sanatların yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Yöre halkının bilgi, beceri, sosyo ekonomik bağları ve kültürel alışverişi temel geçim kaynaklarının çeşitlenmesine ortam hazırlamıştır.

3.5.5.Sosyal Özelliklerine Göre Meskenler

Araştırma sahasında meskenlerde tek odalı evlerden iki veya daha fazla eve doğru geçiş süreci, arazi çalışmaları esnasında elde edilen sayısal veriler neticesinde 1970’li yıllara kadar dayanmaktadır. 1950 yıllarda ahşap meskenlere olan ilgi 20-30 sene içerisinde ivme kazanarak kerpiç veya tuğladan yapılmış meskenlere dönüşmüştür. Son yıllarda yapılan modern meskenler neticesinde çok katlı meskenler araştırma sahamızda yoğunluk kazanmıştır. Nitekim araştırma sahamızda tek odalı evler araştırma sahamızın %,7,45’ni oluştururken iki odalı evler % 31,76’ sını ve üç katlı evler yüzde 60’ını oluşturmaktadır.

Tablo 42: Araştırma Sahasında Meskenlerin Oda Sayılarına Göre Dağılımı (2017)

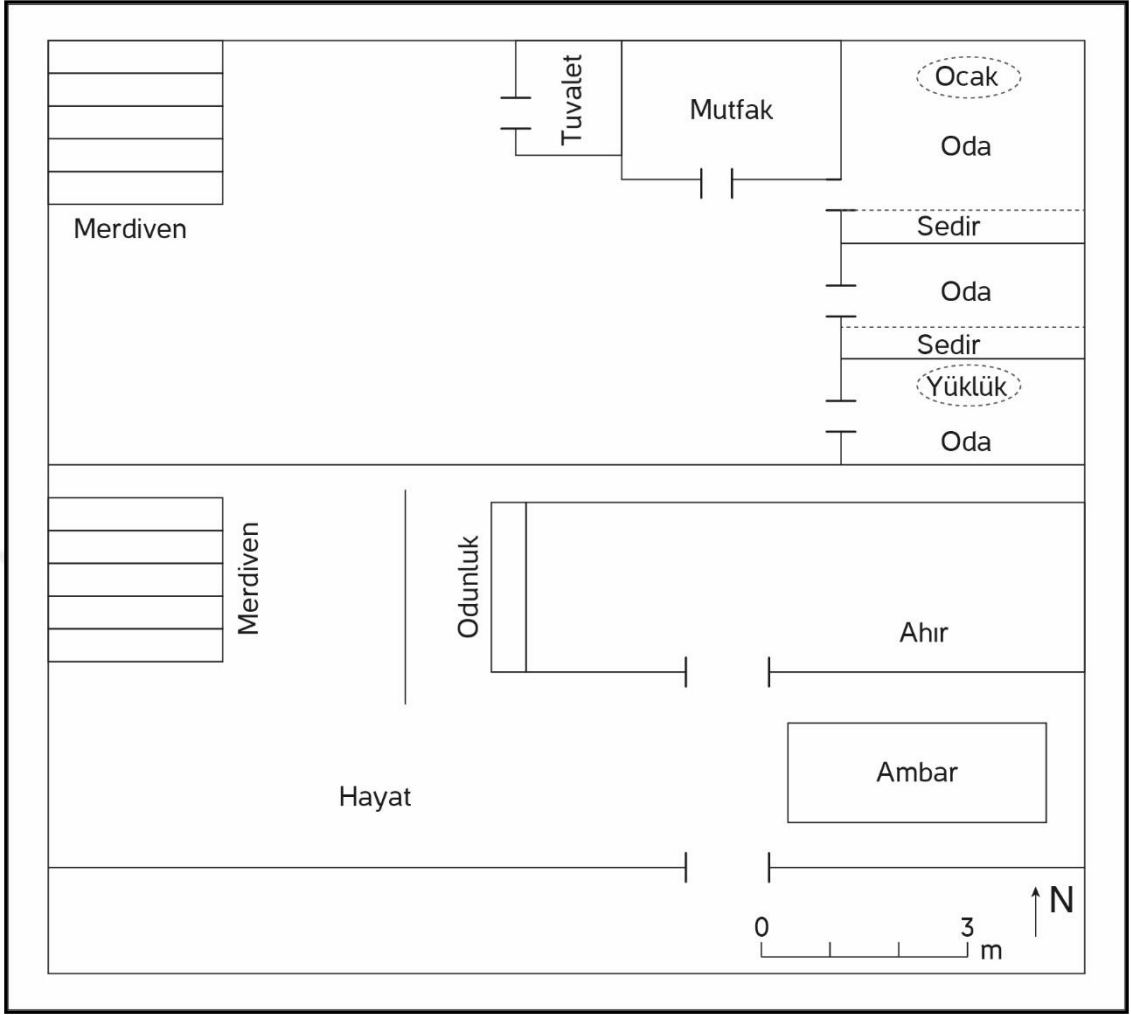
Oda Durumu	Konut Sayısı	(%) 'si
Bir Odalı	365	7,45
İki Odalı	1556	31,76
Üç Odalı	2978	60,78
Toplam	4899	100

Kaynak: Amasra, Kurucaşile, Cide İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Arazi Gözlemlerinden Elde Edilen Verilerden Hesaplanmıştır.

Bilindiği gibi meskenler insanoğlunun gelenek göreneklerini, yaşam tarzını, sosyo kültürel özellikleri, mali gücü, tarihi ve psikolojik faktörlerinin bir araya gelmesinden oluşmaktadır (Koca, 1994:252, Köse, 1997:179, Özdemir, 1998:210). Bu bağlamda meskeni inşa eden insanoğlu bulunduğu şartlara bağlı olarak meskenlerin mimari kurgusu, tasarımı, ev halkının ev içerisindeki nizamı gibi çeşitli faktörler sosyal yapının meskenler üzerinde tezahürüdür. 2016 ADNKS verilerine göre Kastamonu ili 3,0 ve Bartın ili 3,1 ortalama aile büyüklüğü bulunmaktadır. Araştırma sahasında ataerkil aile yapısı uzun süre hakim olmasına rağmen son zamanlarda çekirdek aile tipine doğru bir geçiş yaşanmaktadır. Nitekim arazi çalışmalarında elde edilen bilgiler ve meskenlerde bulunan oda sayıları çekirdek aileye yönelimin hızlandığını göstermektedir.

Araştırma sahasında meskenler üzerinde sosyal hayatın önemli etkilerini meskenlerin plan şekilleri ve düzenlerinden anlaşılmaktadır. Bu etkiler bazen bir köyün doğu ve batı yamacı bazen de aynı köyde yan yana ikame olan meskenlerin situasyonunda etkili olmaktadır. Araştırma sahasında bulunan ahşap ve betonarme evlerde ev planları ve oda sayıları meskenlerde inşa malzemesine göre değişkenlik göstermektedir. Nitekim ahşap yığma veya ahşap karkas evler daha çok bir ve iki katlıdır. Bu kat sayısında oda sayısı 4-8 oda olarak değişmektedir. Ayrıca 3 katlı modern meskenlerde oda sayısı 8-12 arasındadır.

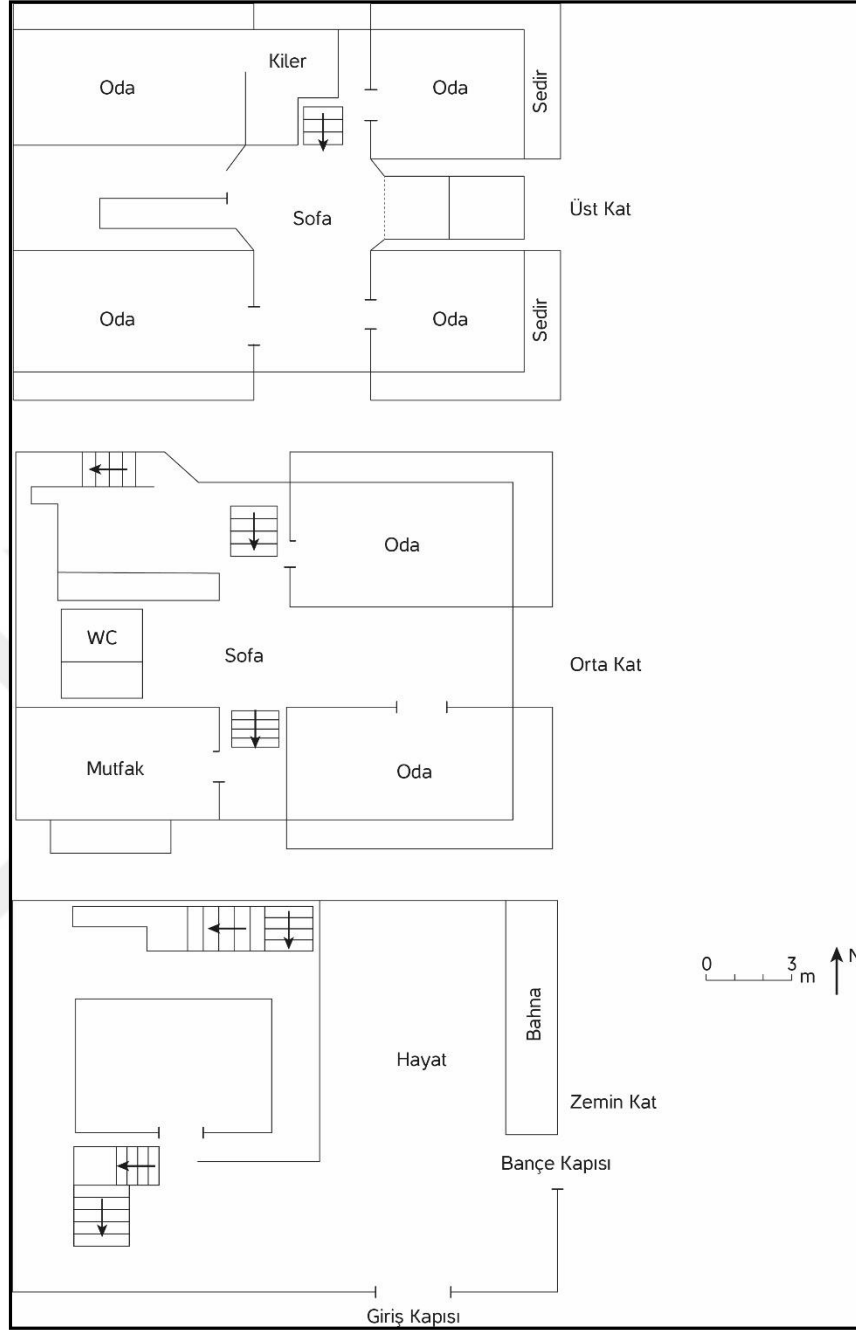
Şekil 20: Araştırma Sahasında İki Katlı Ahşap Ev Planı

Araştırma sahasında avlusu bulunan meskenler azdır. Amasra ve Kurucaşile kasabasında avluya sahip meskenler genelde tek katlı evlerden oluşmaktadır. Avlular sokak ile bağlantıyı sağlama ve İslam örf ve anelerine mutabık olarak mahremiyet duygusunun ön plana çıkarmaktadır. Karmaşık olarak adeta birbirinin üzerine bindirme sağlanan meskenlerde dış avludan eve girince hayat denilen alan bulunmaktadır. Hayat denilen alan belirli metrekarelerde evin kurgusal düzenini yansıtmaktadır. Nitekim genellikle sağ tarafta bölmecik olarak kurulu ambar bulunmaktadır. Ambarda tarımsal araç ve gereçlerden kışlık yakacağa kadar çok çeşitli alet ve edevat bulunmaktadır.

Bazı meskenlerde hayattan ahıra doğru açılan bölmeli bir kapı bulunmaktadır (Günay,1989/Özdemir, 1998:211). Ahıra geçişin sağlandığı bu kapı değişmekle birlikte ortalama olarak 1 m ile 1.8 m arasındadır. Araştırma sahasında büyükbaş hayvancılık şartları yaygın olmasına rağmen ahırlarda küçükbaş hayvanlar konulmaktadır. Ayrıca ahırların bir bölümü fonksiyonel olarak odunluk olarak kullanılmaktadır.

Şekil 21: Araştırma Sahasında Üç Katlı Ev Planı

Hayatta bulunan duvarların köşe noktalarına karşılık gelecek şekilde bazen bir taşın üzerinde ahşap direklerin oturtulması (ahşap yığma evlerde olduğu gibi) bazen de araları taş ile doldurularak fonksiyonel kullanım sağlanır. Hayattan üst kata transit geçiş merdivenlerle sağlanmaktadır. Merdivenler genelde basamak kalıplarına çimento harcının doldurma usulü ile yapılmıştır. Ahşap meskenlerde bu durum yanal yüzeye düzlemsel olarak uzatılan salmaların belirli kaideler üzerine çivilenmesiyle oluşmaktadır. İkinci katta dikkati çeken diğer bir unsur sofalardır. Sofalar yöre halkı tabiriyle *boğaz görevi* sağlamaktadır. Nitekim sofalardan hem mutfağa hem de diğer odalara geçiş yapılabilmektedir. Aynı zamanda

sofaların insanların toplanma alanı olarak görev yapmaktadır (Aydın ve Alemdağ, 2017:29). Odaların belirli noktalarına sedirler konulmaktadır. Sedirler daha çok metal veya ahşaptan yapılmaktadır. Üzerlerinde oturlan veya dinlenen sedirler misafirlerin ağırlanması için günümüzde oturma odası görevi üstlenmektedir. Daha çok duvarlara yaslanılarak konulan sedirlerde uzunca bir yastık konularak oturanın rahat edilmesi sağlanır.

Araştırma sahasında ev planlarında incelenmesi gereken diğer bir nokta ise ‘yükçük’ kavramıdır. Yüklük yerden belirli bir mesafede kabaca 60-80 cm arasında daha çok yorgan battaniye ve yastıkların istiflendiği fonksiyonel olarak kullanılan bir yerdir. Genelde yatak odası araç ve gereçleri buraya konulmaktadır. Gelinlik kızların çeyiz malzemeleri sandık içerisinde muhafaza edilmektedir. Aynı zamanda yüklüklerin ortası boş bırakılır ve boş bırakılan kısımdan alt tarafa kapak vasıtasıyla geçiş sağlanır burası banyo vazifesi görevini üstlenmektedir. Yüklükler odanın zemininden tavana kadar uzatılıp genelde kapı tarafına yakın olması sağlanır. Bu durum aile içerisinde mahremiyet kurallarına riayet edildiğinin göstergesidir (Dağ, 2017:32).

Üç katlı yapılmış modern meskenlerde yüklük veya sedir kavramına pek rastlanılmaz. Onun yerine gelir seviyelerine göre oturma odası takımı kullanılmaktadır. Yine ikinci veya üçüncü katlarda gerek sokağa açılmayı sağlaması gerekse dinlenme veya gıdalanma gibi sosyal aktivitelerin yapıldığı küçük balkonlar göze çarpmaktadır. Balkonların duvara bakan ön yüzeyi iç bükey olarak şömine yapılabilmesi için kavis verilir. Daha çok fonksiyonel tarzda kullanılan şömineler estetik yönü ve yeme, içme gibi sosyal aktiviteleri sürdürme adına çok kullanışlı olarak hizmet vermektedir.

Sonuç olarak araştırma sahası batı kanadını oluşturan Amasra kasabasından doğudaki Cide kentine kadar her biri yöre halkının ekonomik faaliyetlerinin yanı sıra gelenek-görenek, duygu ve düşünce ruh hali gibi sosyal ve kültürel tesiri altında şekillenmiştir.

3.5.6. Çağdaş Meskenler

İnsanların değişen ihtiyaçları, istekleri, bilgi becerileri, bilgi akışı ve hıza dayalı olarak teknolojik gelişmeler sayesinde yeni formların ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Rapoport, 1969:78) Ortaya çıkan bu formlar coğrafi nesnelere yeniden şekillendirmeye itmiştir. Post modernizmi ele alan gözlemci yaklaşım Coğrafya’da 21 yüzyılda uygulama sahası bulmuştur. Hem bilimsel alanda kümülatif ilerlemeler hem de teknolojik ilerlemelere bağlı olarak insanlar peyzajı etkili bir şekilde kullanmak istemiştir. Ataerki aile yapısından sıyrılıp çekirdek aileye doğru yönelim meskenlerin konstrüksiyonlarını etkilediği gibi meskenler üzerinde kullanılan yapı malzemelerini de etkilemiştir.

Araştırma sahasında meskenlerin çağdaşlaşması 20.yüzyılın son çeyreğine tekabül etmektedir. Nitekim Amasra'dan Cide'ye kadar 1960'li yıllara kadar doğru düzgün yol sistemi mevcut değildi. Daha çok yük taşıma amacıyla kullanılan *kırmataş* olarak ıslah edilen yol gereksinimleri karşılamaması ve düzgün fizibilitesi olmadığından dolayı yeterince verimli kullanılamıyordu (Yaşınkaya, 2011:65). Ayrıca belediye hizmetlerinden yeterince faydalanamıyordu. 1960 yılında faaliyete açılan Karadeniz Sahil Otoyolu Amasra-Cide arasındaki meskun olan köylerin ve yakın çevresinin çehresini değiştirmiştir. Ulaşım ve haberleşme sistemlerindeki bu atılımlar evlerin doğal çevre özelliklerine bağlı olarak temin edilen inşa malzemesi zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır.

Bundan 50 yıl önce Kurucaşile ve Cide'de ahşap evler yaygındı. Karadeniz Sahil otoyolunun ilk adımlarının atılması bölgede kitle iletişim araçlarının ivme kazanmasıyla uzak bölgelerden temin edilen çimento, kiremit, galvanize sac gibi inşaat malzemelerin tür ve çeşitlerinin çoğalması ile meskenlerde çağdaşlaşma adımı somut olarak atılmıştır. Pozitif manada sağlanan bu gelişmeler ev formu ve şekillerin yeni bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Batı Karadeniz bölümünün İstanbul'a çok göç vermesi ve İstanbul ile kültürel ilişkilerin yoğun olması yöre sakinlerinin gittikleri yerin kültürlerini modern meskenlerde aks ettirmesini sağlamıştır. Nitekim insanoğlunun bilgisi, doğası ve kültürü gereği yeniliklere açık olması onun biyolojik özelliklerini ön plana çıkarmaktadır (Rapoport, 1969:79). Araştırma sahasında kültürel ilişkilerin yoğun olması, mesken inşa malzemelerin teminin kolaylaşması meskenlerde çağdaşlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Aynı zamanda iletişim ve haberleşmede yaşanan gelişmelerin paralel olarak sanayi ürünlerinde de yaşanması uzak mesafelerden temin edilen inşa malzemelerin bölgeye girdisi sağlanarak ev formunda yeni tür ve çeşitlerin oluşması beraberinde uzmanlaşma eğilimini de artırmıştır (Roberts, 1996:70).

Söz konusu bu parametler neticesinde konutlarda çağdaşlaşma yöre halkının refah seviyesindeki artışla devam etmektedir. Nitekim gerek Bartın genelinde gerekse Kastamonu genelinde yurt dışına işçi ihracatı ya da diğer bir tabirle *alamancı* denilen kişilerin yurt dışında yaptıkları finansal birikim yöre sakinleri tarafından konutların dikey bağlamda gelişmesine zemin hazırlamıştır. Arazi çalışmaları esnasında gözlemlenen Kurucaşile ve Cide köylerinde yapılan yeni konutların çoğunluğu iki ve üç katlı binalardan oluşmaktadır. İkinci ev olarak tabir edilen bu evler daha çok rekreasyon amacıyla yaptırılmaktadır. Hayatını yurt dışında idame ettiren kişilerin emeklilik zamanı gelince memleketlerine ya da köyelerine dönme arzuları düşünülerek yapılan ikinci konutlar yapımı büyük bir önem taşımaktadır. İkincil konutlar Amasra kasabasında kıyı şeridinde yer almayıp deniz seviyesinden rakımca yüksek yerler tercih edilmiştir (Oğuztürk, 2016:55).

Arazi etütleri sırasında Amasra kasabasında ikincil evlerin çoğunlukla Kaleşah Mahallesinde yamaçlara yapılmaktadır. Amasra kasabasının kıyı çizgisinin hemen bitiminde yoğun iskan faaliyetleri ikincil evleri yapabilme imkanı vermemektedir. İkincil evler için en uygun yer, denize karşı lokasyonel konumu ve dinlenme-eğlenme gibi rekreatif faaliyetler için uygun olabilecek yer Kaleşah Mahallesi'dir.

İkincil evlerin araştırma sahasında yapımı devam ettiği yerlerden bir diğeri Kurucaşile kasabasıdır. Kurucaşile kasabasında meskenlerde çağdaşlaşma hareketi D-010 karayolunun kasabaya gelmesinden sonra 1960 yıllarda başlamıştır. Amasra kasabası örneğinde olduğu gibi yurt dışında yaşayan Kurucaşileler ikincil evleri rekreatif faaliyetler için yaptırmaya devam etmektedirler. İkincil evler daha çok Kargacak Mahallesi ile Şile Mahallesinde yapılmaktadır.

Araştırma sahasında meskenlerde çağdaşlaşma hem kullanılan yapı malzemesi (sac, galvanize, çimento vb.) hem de çatı biçimlerinde kendini göstermiştir. Araştırma sahasında iki yana eğimli çatı sisteminden dört yana eğimli çatı sistemine doğru geçiş yaşanmaktadır. Bu değişim meskenlerde kiremitin yerine düz dam ve galvanize sac sistemi kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Oluklu kiremitten Marsilya tipi kiremite geçiş yaşanmıştır.

Sonuç olarak meskenlerde çağdaşlaşma araştırma sahasında Amasra kasabasında Kaleşah mahallesinde, Kurucaşile kasabası Kargacak ve Şile mahallesi, Cide'de Nasuh Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi, Kasaba Mahallesi, Ece ve Kemer mahallelerinde sıklıkla görülmektedir. Bunların haricinde araştırma sahasında bulunan köylerden Akkonak, Çakrazşeyhler, Karaman, Ovatekkeönü, Curunlu, Kapısuyu, Gebeş, Kalafat, Kumluca, İrmakköy, Yenice köylerinde de rastlanılmaktadır. İnceleme alanında bulunan yerleşme birimlerinde gelir ve refah düzeyinde iyileşmeler, yapımı devam eden Avara-Cide tünel çalışmaları, yapımı tamamlanan yeni Amasra ve Çakraz tüneli iletişim ve ulaşım ağında rahatlamalar getirmektedir. Bunlara bağlı olarak Amasra-Cide arası mesafe kısalarak hem kitle iletişim araçlarına erişim kolaylaşacak hem de meskenler için inşa gereç malzemelerinin temini çeşitlenecektir.

3.6. Yerleşmelerin Fonksiyonları

3.6.1. Fonksiyon Kavramı ve Fonksiyonel Özellikler

Yerleşmenin fonksiyonlarına geçmeden önce fonksiyon kelimesinin ne anlama geldiğini açıklayarak ardından yerleşme ve fonksiyon ilişkisine değinilecektir. Öncelikle fonksiyon; işlev ve görev anlamına gelmektedir. Aynı zamanda bir diğerk manada fonksiyon;

doğal, düzgün ve herhangi bir nesnenin veya organizmanın birlikte hareket etme yetisi kollektif uyuma bağlı olarak nesnelere ortak özelliğidir (Cohen ve Lewis, 1967:1). Yerleşme Coğrafyası açısından fonksiyon ise bir yerleşmenin ortaya çıkması, büyümesi ve gelişmesini sağlayan faaliyetler olarak adlandırılır (Doğanay, 1983). Ayrıca Şehir Coğrafyası açısından, şehrin varlığını canlı tutan, gelişmesi ve büyümesi için hayati bir öneme sahip faaliyetlerin bir arada bulunma zorunluluğudur (Tümertekin, 1973:41). Bu bağlamda fonksiyon kelimesi bütün disiplinler tarafından farklı manalara geldiği gibi aynı disiplinin alt dallarında bile anlam, görev ve içerik açısından farklılıklar içermektedir.

Öncelikle şehir; belirli bir sahada nüfus dinamiklerine bağlı olarak insanların yaşamsal faaliyetlerini sürdürüp geçimini temin ettiği yerlerdir. Ayrıca şehirler çevrelerinden soyutlanmış tek başına devasa bir yaşam ünitesi olmayıp aksine hinterlandı ile insan yoğunluklarının yaşadığı beşeri tesislerdir (Göney, 1977:1-2). Bu tanımlar çerçevesinde şehirlerin, köylerin veya kasabaların gerek şehir coğrafyası gerekse yerleşme coğrafyası açısından net bir tanımı yapılmasına rağmen her birinin içerdiği ekonomik faaliyet, etki alanı, yerleşme tarzı ve yerleşme dokusu açısından birer kümelenme ağı oluşturmaktadır. İçerdiği dinamikler ve seçilen kriterlere bağlı olarak köyün nerede başladığı kentin nerede bittiği gibi kesin ayırımı gidilecek kıstaslar elde etmek güç olsa gerek (Gürer, 2015/Doğanay, 1997:417).

Metodolojik olarak şehrin tanımı yapıldıktan sonra resmi mevzuatta nüfus kriteri baz alınarak çıkarılan kanunda *1924 tarih 724 sayılı kanuna* göre bir yerleşmenin köy, kasaba veya şehir olarak nitelendirilmesi için kullanılan niceliksel kıstasları (Köy Yerleşmelerinde) daha önce ifade edilmişti. Nüfus dinamiklerini göz önünde bulundurmadan yapılan sınıflandırmada Tüik'e göre bütün il ve ilçe merkezlerini şehir olarak kabul etmektedir. Halbuki idari açıdan böyle bir sınıflandırma mahzurludur. Çünkü idari fonksiyonu gelişmiş bir yerleşme ünitesi aynı zamanda toprağa bağımlı iktisadi kollarında azalma sağlanarak diğer ekonomik dallarda kademeli olarak gelişme kat etmesi gerekmektedir. Gelişmeye paralel olarak iş bölümü ve uzmanlaşma eğilimi sağlanmalıdır (Darkot, 1955:93). Bütün bu gelişme sağlanırken nüfus dinamiklerinde göreceli olarak artış sağlamalıdır (Yücel,1961/Gürer, 2015:60).

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda nüfus kriteri baz alınarak yapılan sınıflandırmada köy ve şehir ayrımı tam bir mutabakat sağlanamamıştır. Bunlardan Selen ve Louis 3000 nüfus kriterini, Tunçdilek 5000, Tümertekin, Emiroğlu, Doğanay ve Özgür 10000 kriterini baz alarak bir yerleşmenin şehir sayılabileceğini öngörmüşlerdir (Deniz, 2002:97) Genel manada 10000 kriteri baz alınırsa araştırma sahamızda Amasra 6684 ve Kurucasıle 1803 ile kasaba hüviyeti özelliğini kazanırken öte yandan Cide 12095 nüfus miktarı ile şehir

özelliği kazanmıştır. Ancak sadece nüfus kriterinin haricinde bir yerleşmenin Şehir sayılıp sayılmacağı hakkında birtakım kıstastlar mevcuttur. Bunlar; Nüfus büyüklüğü, Nüfus yoğunluğu, Mekansal olarak kapladığı alan, Ekonomik ve Sosyal organizasyon, Ekonomik fonksiyonlar, İş gücü talebi ve arzı, İdari merkez olması gibi parametreler bulunmaktadır. Söz konusu parametreler nüfus yoğunluğu, faaliyet çeşitliliği, sosyolojik kriterler ve sosyal organizasyonlar kategorilerinde değerlendirilmektedir (Frey ve Zimmer, 2001:25).

Sonuç olarak araştırma sahasında yer alan iki kasaba ve bir kent için çoğunluk tarafından (Tümertekin, Emiroğlu, Doğanay, Özgür) benimsenen 10.000 nüfus kriteri tercih edilmiştir. Bu duruma bağlı olarak nüfusu 10.000 üzeri olan Cide kent olarak atfedilebilir. Nitekim kent barındığı nüfus miktarı ve büyüklüğu bakımından eğitim, sağlık, ulaşım ve sanayi işlevleri açısından çevresindeki alanlara merkeziyet sağlar. Bu durum kentlerde fonksiyonel çeşitliliğin artmasını sağladığı gibi mahalli ve planlama ölçütlerine göre yerleşmenin yata ve dikey anlamda büyümesine imkan verir (Doğanay, 2014:543).

3.6.2. Amasra-Cide Kıyı Boyu Yerleşmelerin Genel Fonksiyonları

Araştırmanın bu bölümünde Amasra-Cide kıyı bandında yer alan iki kasaba ve bir kentin fonksiyonel özelliklerine değinilecektir. Gerek Amasra gerekse Kurucaşile ve Cide 12 yüzyılda Batı Karadeniz kıyılarını kaplayacak Şekilde Paflagonya bölgesinde yer almaktaydı. Bunlardan bu üç yerleşme birimi Türk İdari Taksimatı 13-14. yüzyıldan başlayarak 20 yüzyıla kadar idari taksimatta divan-nahiye-sancak gibi idari birimlere bağlı idiler. Bunlardan Kurucaşile 1910 yılında Amasra'ya bağlı divan merkezi iken 1958 yılında Zonguldak iline bağlı ilçe konuma gelmiştir. Günümüzde Bartın iline bağlı bir ilçe merkezidir. Diğer yandan Amasra 20 yüzyılın ilk çeyreğinde divan merkezi konumundan 1930'da belediye teşkilatına kavuşan kasaba 1987'de ilçe statüsüne geçerek 1991 yılında Bartın'a bağlanmıştır.

Öte yandan Kastamonu 13.yy da Anadolu Selçuklu devleti,15. yy da Osmanlı Devleti egemenliğine girmiştir. Cide ise 1868 yılında ilçe merkezi özelliğine kavuşmuştur. Halen Kastamonu ilinin bir ilçe merkezidir.

Bu bağlamda kasaba hüviyetinde bulunan Amasra ve Kurucaşile kasabası 20 yüzyılın ikinci çeyreğinde başlayan Şehirleşme süreci kasabanın peyzajında değişiklikler yaşanmasını sağlamıştır. Böylece sosyo ekonomik düzeyin artarak iş bölümü ve uzmanlaşma sahaları ortaya çıkması sağlanmıştır. Kasabaların fonksiyonel etki sahası genişlemiş, merkeziyet gücü yükselmiş böylece kasabaların ticari, sanayi ve hizmet kollarında gelişmeler hinterlandındaki yerleşme ünitelerinin canlılığını ve dinamikliğini etkilemiştir.

2016 yılı itibarıyla ADNKS verilerine göre orta büyüklükte bir kasaba olan Amasra kasabası (6684) nüfusu ile Özgür (1996) çalışmasında ifade ettiği gibi hizmet kasabası olarak nitelendirilmektedir. Nitekim Özgür çalışmasında kasabaları ekonomik fonksiyonlar açısından yaptığı değerlendirme Amasra kasabasının fonksiyonel özellikleri ile bağdaşmaktadır. 2000 yılı itibarıyla % 69,7' si hizmet, % 25,9'u madencilik olan (Özdemir, 2015:65) Amasra kasabası hizmet-endüstri kategorisini paylaşan bir kasaba hüviyeti göstermiştir. Nitekim bu değerlendirme 2014 yılı itibarı ile ufak çapta değişiklikler arz etmektedir. Hizmet fonksiyonunda 2000 yılına göre % 69,7'den % 69,1'e gerileme gösterirken, madencilik ve sanayi grubu % 25,9'dan % 28,5 gibi cüzi bir artış yaşamıştır (Tablo 43).

Tablo 43: Amasra'da Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (2017)

Fonksiyonlar	Tarım	Hizmetler				Maden Sanayi	Toplam
		Yönetim, Kültür, Sağlık, Turizm	Ulaşım	Ticaret	Diğerleri		
Frekans	1	18	2	7	2	12	42
%'si	2,4					28,5	100.0
Toplam	1	29				12	42
%'si	2,4	69,1				28,5	100.0

Kaynak: Amasra Revizyon İlave Amaçlı İmar Planı Araştırma Raporu ve Arazi Çalışmalarından Elde Edilen Verilerden Derlenmiştir.

Kurucaşile kasabası Amasra kasabası örneğinde olduğu gibi hizmet kasabası fonksiyonu daha ön plana çıkan kasaba yerleşmelerinden biridir. Bu durumu doğrular nitelikteki Tablo 44 incelendiğinde Kurucaşile kasabası hakkında bilgi vermektedir. Arazi çalışmaları esnasında yapılan gözlemler ve mülakatlar neticesinde tarım fonksiyonu yeterince değerlendirilemediği yöre sakinleri tarafından ifade edilirken bu oran Amasra kasabası gibi tarımın fonksiyonlar arasındaki niceliksel değeri % 2,9'dur. Ayrıca Kurucaşile idari açıdan bağlı Ovatekkeönü ve Yeniköy'de bulunan maden yatakları işletilmeye açılıp 1990 yılında kapanmıştır. Yakın civar Cide'ye bağlı Nanepınarı köyünde maden işçiliği devam etmekte olup çalışan nüfusun % 11'lik grubu oluşturmaktadır. Kurucaşile kasabası topografyanın sınırlı morfolojisi tarım yapabilecek alanların yetersiz olması yaklaşık 1200 dekar bir alanda, makineli tarıma geçişin nispeten yavaş olduğu sahada geleneksel yöntemlerle tarımsal faaliyetleri sürdürülmektedir. Araştırma sahasında Kurucaşile kasabası olarak tarım fonksiyonu olarak %2,9'luk bir oran teşkil etmektedir.

Tablo 44: Kurucasıle’de Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (2017)

Fonksiyonlar	Hizmetler					Maden Sanayi	Toplam
	Tarım	Yönetim, Kültür, Sağlık, Turizm	Ulaşım	Ticaret	Diğerleri		
Frekans	1	21	3	8	3	11	47
%'si	2,9					23,4	100.0
Toplam	1	35				11	47
%'si	2,9	73,7				23,4	100.0

Kaynak: TÜİK Verileri, Mülakat Sonuçlarından Derlenmiştir

Araştırma sahasında temas etmemiz gereken diğer bir yerleşme ünitesi Cide’dir. Cide 2016 ADNKS verilerine göre 12095 nüfus barındıran Cide kenti Avcı 2004’ün yapmış olduğu ‘Şehirselleşmelerin Belirlenmesinde Kullanılan Kriterler ve Türkiye Örneği’ adlı çalışmada Cide kenti bulundurduğu nüfus dinamiği açısından küçük ölçekli şehirler kategorisinde yer almaktadır (Avcı, 2004:25). Bu amaçla Cide kenti kurulduğundan bu yana aşamalı olarak şehirleşme adına gelişim göstermektedir. Arazi çalışmaları ve mülakatlar neticesinde şehrin peyzajındaki kültürel dönüşüm şehirli kimliğine doğru geçiş aşamasındadır (Tablo 45).

Tablo 45: Cide’de Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (2017)

Fonksiyonlar	Hizmetler					Maden Sanayi	Toplam
	Tarım	Yönetim, Kültür, Sağlık, Turizm	Ulaşım	Ticaret	Diğerleri		
Frekans	1	23	5	9	4	13	54
%'si	5,1					24	100.0
Toplam	1	41				13	54
%'si	5,1	70,9				24	100.0

Kaynak: TÜİK Verileri, Mülakat Sonuçlarından Derlenmiştir

Cide şehrinin fonksiyonel dağılımını incelendiğinde araştırma sahasında diğer iki kasaba örneğinde olduğu gibi hizmet-endüstri fonksiyonel özellik gösteren küçük şehirler kategorisine girmektedir. Nitekim tarımsal fonksiyonlar Amasra ve Kurucasıle kasabasına nazaran daha etkin ve orantısal olarak fazladır (%5,1). Öte yandan yönetim fonksiyonu % 23, ulaşım % 5’lik orana tekabül etmektedir. Avara-Cide tünel çalışmaları 2018 tamamlandığında Cide’nin lojistik alanında yatırımlara karşılık veren merkezîyetçi fonksiyonu gelişecektir. Nitekim Cide’nin hinterlandında bulunan Kurucasıle ve Amasra, yakın çevresinde bulunan Şenpazarı, Doğanyurt ilçeleri ve Abana gibi turistik mekanlara açılması D-010 karayolunun efektif kullanılması etkili olacaktır. Ticaret fonksiyonunda % 9 luk gibi oran İstanbul ve

Bartın'la kültürel ve sosyo ekonomik ilişkilerin pozitif manada iyi olması sonucunda ilerleyen senelerde daha da artış sağlanacaktır.

Araştırma sahasında incelenen bir diğer fonksiyon tarım fonksiyonudur. Konuya başlamadan önce tarımla ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra araştırma sahasının tarımsal fonksiyonu açıklamaya çalışacaktır. Tarım insanlığın primatif faaliyetlerini oluşturmaktadır. Göçebe hayattan yerleşik hayata geçme çabaları, toplumun sosyal ve ekonomik alanda ilerlemesi, yeni yerlerin keşfedilmesi ve buna bağlı olarak daha fazla nüfusun beslenmesi tarımın ilerleyici ve bağlayıcı rolü sayesinde gerçekleşmiştir (Doğanay, 2007:19). Bu faaliyetler insanı idame eden hayatın toplu ve oturaklı olması ve medeniyetlerin temellerinin atılmasına ortam hazırlamıştır (Tanoğlu, 1968:2).

İnsanın tükettiği yiyeceğin çoğu dolaylı veya dolaysız olarak topraktan gelir. İnsanın varlığını sürdürebilmesi toprağa bağımlıdır (Tümertekin ve Özgüç, 2012:124). İnsanların yaşamlarının devamlılığı için hayati önem taşıyan tarım, evrensel olarak uzmanlaşma eğilimleri içermektedir. Tarım ürünlerini ekip biçen yiyen çiftçi bir nevi sanayi ürünlerine ham madde hazırlamaktadır. Evrensel olarak insanlığın ilksel faaliyetleri olan tarım aynı zamanda sanayi faaliyetlerine bağlı olarak küresel pazarın gelişmesinde aktif rol oynamaktadır (Gürer, 2015:62).

Tarımsal fonksiyon ilk bakışta incelenen yer açısından diğer fonksiyonlara ait çarpıcı bilgiler vermesi ve büyük oranda doğal çevre koşullarının denetiminde gerçekleşmesi tarımsal fonksiyonun önemini artırmaktadır. Ancak tarımsal fonksiyonun ömrünün kısa olması diğer fonksiyonların gelişme hızları ya da etki sahasının değişmesine bağlı olarak, tarımsal fonksiyon ya önemi kaybetmekte ya da işlevini tamamen yitirmektedir.

Tarım arazilerinin dağılımı incelendiğinde ekilen tarla alanı (ha olarak) en fazla Amasra kasabasında görülmektedir. Nitekim Amasra'nın yaklaşık (1/2)'si Cide'de ekim yapılmaktadır. Ekilen tarla alanı açısından en az Kurucaşile'dir. Öte yandan dikkat çekici en önemli istatistik nadas alanlarının her üç yerleşme biriminde fazla olmasıdır. Mera alanları birbirine yakın olmakla beraber sebze bahçeleri en çok Cide'de yer kaplamaktadır. Toplam tarım arazisi içerisinde en fazla alan Cide'de, en azı ise Kurucaşile'dedir (Tablo 46).

Tablo 46: Araştırma Sahasında Tarım Arazilerinin Dağılımı (2017)**

	Ekilen Tarla Alanı	Nadas Alanı	Sebze Bahçeleri	Meyve Bahçeleri	Mera Alanı	Kullanılmayan Alan	Toplam Alan
Amasra	41.971	10.184	787	13.966	16	17.034	66.908
Cide	10.148	50.000	4.583	29.810	15	?	94.151
Kurucaşile	24.204	110.592	438	15.000	13	3.986	172.000

** Kurucaşile Kasabasında tabloda verilmeyen 4.780 dekarlık alan Tarla arazisi olarak kullanılmaktadır. Kaynak: Cide İlçe Analizi ve Bartın Faaliyet Raporu 2015.

Araştırma sahasında tarımsal nüfus yoğunluğu yukarıda ifade edilen nitelikleri destekler niteliktedir. Amasra kasabası, % 2,4, Kurucaşile kasabası,% 2,9 ve Cide kenti için % 5,1'dir. Arazi çalışmaları ve mülakatlardan yola çıkarak elde edilen bilgiler, Batı Karadeniz Bölümü için tarımla uğraşan nüfus sayısının geçmiş yıllarda rakamca fazla olmasına rağmen tarım toprakların miras yoluyla bölünmesi, iç göçün bölge genelinde sanayi veya hizmet alanında iş bulmak amacıyla tetiklenmesi gibi sebeplerden ötürü bölge halkının genç nüfusu sürekli göç etmek zorunda kalmıştır.

Araştırma sahasında tarımsal açıdan ekonomiye katkı veren meyve fındık ve mısırdır. Mısır iç tüketime yönelik olarak ekim ve dikimi yapılırken fındık ise daha geçim sağlamak amacıyla sürdürülmektedir. Bu iki üründen sonra orman alanlarının varlığına bağlı olarak kestane meyvesi toplanıp satılmaktadır. Bunlardan başka buğday, arpa, patates, mercimek gibi baklagiller ekimi daha çok iç tüketime yönelik olarak yapılmaktadır.

Fotoğraf 49: Araştırma Sahasında Fındık Bahçelerinden Görünüm (Kapisuyu)

Araştırma sahasında hayvancılık faaliyetleri kapsamında Amasra kasabasında 2016 yılı itibarıyla 252 küçükbaş, 360 büyükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Kurucaşile kasabası ise 116 küçükbaş, 218 büyükbaş bulunmaktadır³. Cide kentinde 2016 yılı itibarıyla 1459 küçükbaş hayvan 2319 sığır, 1000 manda beslenmektedir. Son yıllarda devlet ve ilçe kurum ve kuruluşları tarafından hayvan varlığını artırmaya yönelik girişimler sağlanmasına rağmen araştırma sahasında intansif yöntemlerle hayvancılık faaliyetleri yapılmamaktadır. Bunların yapılmamasında en büyük etken eğitim yetersizliği ve bölge sakinlerinin geleneksel yöntemlerle hayvancılık faaliyetlerini sürdürmesi gelmektedir.

Araştırma sahasında temas edilmesi gereken diğer bir fonksiyon sanayi fonksiyonudur. Amasra kasabasında sanayide çalışan nüfus % 12, Kurucaşile kasabası %11 ve son olarak Cide kenti %13 olarak gerçekleşmiştir. Bu bağlamda sanayi fonksiyonu hizmetten sonra ikinci sırada gelmektedir. İnceleme alanında sanayi fonksiyonu modern ve küçük atölye tipi sanayi olarak sınıflandırılmıştır.

Atölye tipi sanayi imalatı ev tipi sanayi tipinin göreceli olarak gelişmiş halidir. Atölye tipi sanayi imalatında kullanılan ham maddeler yakın çevreden temin edilebildiği gibi uzak bölgelerden de münakale şartlarına bağlı olarak temin edilebilir. Esasında ham maddeler atölye tipinde mamul maddelere dönüştürülerek gerek yerel şartlarda gerekse uluslararası

³ Kurucaşile, Amasra ve Cide'de yukarıda belirtilen niceliksel ifadelerde kültür altına alınmış veya melezleştirilmiş hayvan grubu dahil edilmemiştir.

pazarda alıcı imkanı bulmaktadır (Tümertekin, 1972:134).

Modern sanayi entegre tesis ve çok sayıda ekip ve hizmet araçlarıyla donatılmış hinterlandına göre gerek yerel gerekse bölgesel çapta hizmet vermektedir. Diğer yandan küçük atölyeler yerel ölçekte belirli istihdam oranlarına ulaşmış periyodik ya da bütün yılı kapsayan şekilde çalışma takvimi bulunan hizmet birimleridir. Modern sanayi dinamiklerini anlayabilmemiz için sanayi firmalarının yerel veya küresel ölçekte karşılaştıkları problemleri ve bu problemlerin yerel ölçekte mekan üzerinde ne gibi değişimler oluşturduğuna göz atmak gerekir (Bull, 1985:62). Bu bağlamda modern sanayi imalatında üretim yapılan yer fabrika, işçi, sermaye ve mamul maddelerin toplanma alanıdır. Bu alanlar gerek ulaşım şartları gerekse çevresinde beşeri hayat ve sosyo kültürel ilişkilerde birtakım değişiklikler meydana getirmektedir. Aynı zamanda bu değişiklikler başka bölgelerden iç göçü tetiklediği gibi istihdam alanı yaratarak yerel ölçekte arz-talep dengesini sağlayarak sanayi kümelenme alanları oluşturmaktadır (Tümertekin, 1972:138-139).

Amasra kasabasında en çok rağbet gören atölye tipi hediyelik eşyadır. Kuşkusuz Amasra kasabasına adım attığınızda hemen yanı başınızda biten deniz ve etrafında kümelenen barınaklar ve küçük işletmeler atölye tarzı iş yeri açmayı adeta zorlaştırmaktadır. Atölyeler el işçiliğine dayalı malzemeleri kendileri yapabildikleri gibi dışarıdan da satın alma yoluna gitmektedir. Çekiciler, *Çekiciler Çarşısı* olarak adlandırılan yerde ahşap oymacılığını günümüzde devam ettiren iş yerleridir. Ahşaba çeşitli estetik doku ve zenginliğin verilmesi ile kayın, ıhlamur, şimşir, dişbudak ve ceviz gibi ağaçların yüzeyleri silme, delme, burgu ve cilalama işlemlerine tabi tutularak müşterilerin hizmetine sunmaktadır (Tablo 47).

Tablo 47: Amasra'da Atölye Tipi Sanayi ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Sayıları (2017)

Atölye Tipi (İmalat Sanayi)	Çalışan Sayısı
Pasta Börek vb. İmal ve Fırıncılık	24
Oto Aksesuar	6
Oyuncak ve Hediyelik Eşya	32
Meşrubat İmal ve Satıcılığı	16
Diğerleri	15
Toplam	93

Kaynak: Amasra Esnaf ve Sanatkarlar Odası ve Arazi Çalışmalarından Derlenmiştir.

Fotoğraf 50: Amasra Çekiciler Çarşısı ve El Sanatlarından Görünüm

Kurucaşile kasabası atölye tipi iş yerleri incelendiğinde Amasra kasabasına nazaran niceliksel olarak gerek iş yeri sayısı gerekse iş yeri çeşidinde farklılıklar görülür. Eskiden ünlü demirci yetiştiren Kurucaşile kasabası günümüzde çok sayıda kalifiye usta barındırmamaktadır. Yine çektirme tipi gemileriyle meşhur Kurucaşile, Kapısu ve Tekkeönü köylerinde günümüzde bu işle meşgul olan kişi sayısı giderek azalmaktadır.

Diğer yandan Kurucaşile kasabasında en fazla rağbet gören atölye tekne imalatıdır. Yöre sakinlerinin denizciliğe bağlı olarak bilgi sahibi olması, usta-çırak ilişkisi içerisinde yürütülen bu faaliyet günümüzde varlığını sürdürmektedir. Amasra kasabası örneğinde olduğu gibi hediyelik eşya ön plandadır. Demirci ve kerestecilik kasabada dikkat çeken diğer atölyelerdir. Tekne İmalat eden atölye sayısı 28’iken hediyelik eşya atölyesi 19’dur (Tablo 48).

Tablo 48: Kurucaşile’de Atölye Tipi Sanayi ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Sayıları (2017)

Atölye Tipi (İmalat Sanayi)	Çalışan Sayısı
Tekne İmalatı	28
Oyuncak ve Hediyelik Eşya	19
Pasta Börek İmalı ve Fırıncılık	16
Oto Motor Tamirciliği	12
Demirci	12
Kereste İmal ve Marangozluk	13
Diğerleri	23
Toplam	123

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Arazi Etütlerinden Derlenmiştir.

Araştırmanın doğu kesimini oluşturan Cide kentinde atölye tipi dağılımı incelendiğinde daha çok orman ve ormana bağlı ortaya çıkan mobilyacılık ve ulaştırma hizmetlerine bağlı olarak açılan atölye tipi iş yerleri sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunda en büyük etken Kastamonu'nun hinterlandında bulunan İstanbul ve yakın çevresidir. Nitekim arazi çalışmaları esnasında şehrin peyzajı incelendiğinde Liman mahallesinde Tekne ve Marina bakımı önemli bir uğraş alanı olarak görülmektedir. Cide'deki atölyeler nitelik ve nicelik bakımından Kurucaşile'ye göre fonksiyonel özellikleri gelişmiştir (Tablo 49).

Tablo 49: Cide'de Atölye Tipi Sanayi ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Sayıları (2017)

Atölye Tipi (İmalat Sanayi)	Çalışan Sayısı
Ulaştırma Hizmetleri	203
Gıda Malzemeleri	26
Kereste İmalatı ve Mamul Eşya	63
Pasta Börek İmalı ve Fırıncılık	20
Elektrik ve Elektronik	28
Oto Motor Tamirciliği	26
Deri ve Deriden Mamul Eşya	7
Pvc ve Pencere İmalatı	19
Madeni Eşya Makina	35
Camdan Mamul Eşya	6
Diğerleri	26
Toplam	459

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Cide İlçe Analizi

Araştırma sahasında atölye tipi sanayi iş yerleri ve buna bağlı olarak istihdam alanlarına incelendikten sonra ulaşım imkanları ve sermaye piyasasına bağlı olarak ortaya çıkan modern sanayi kollarına değinilecektir. Sanayi küreselleşmenin başlangıcı ya da küresel çapta merkezi güç olmanın olmazsa olmazlarından. Yerleşmeleri hayatiyeti sürdüren ve devamında fonksiyonlarına süreklilik ve önem kazandıran sanayinin kuruluşunda bazı temel faktörler etkilidir. Bu bağlamda temel faktörler; *ham madde, enerji, işçi, sermaye, ulaşım, pazar imkanlarıdır* (Tümertekin, 1972:139). Sanayi faaliyetlerini anlamada mekanla-sanayi tesisinin birbiriyle kurduğu ilişki buna paralel olarak iktisadi faaliyetin sanayi faaliyetlerinin tamamlayıcı olması bir bütünün parçası olması adına önem taşır. Bu kapsamda araştırma sahasında ham madde kaynaklarına bağlı olarak gelişen sanayi kolları ve akabinde ulaşım pazar koşullarının etkisi sanayi kuruluşlarının tarihi seyrini açıklamada anlam taşımaktadır.

Amasra'da madencilik ile ilgili faaliyet gösteren sanayi tesisleri incelendiğinde Amasra Taş Kömürü İşletmeleri istihdam sayısı olarak birinci sıradadır. Amasra'nın taş kömürü havzasında yer alması sanayi tesisini anlamlı kılmaktadır. Diğer yandan Hattat Enerji firması ise 489 kişiye istihdam alanı sağlayarak söz konusu sahada önem arz eden sanayi tesisidir.

Amasra kasabasında Hizmet fonksiyonlarından sonra gelen önemli istihdam alanı madenciliktir. Taş kömürü işletmeleri yer altı madenciliği şeklinde kapalı işletme modülü ile yönetilmektedir. Kömür havzası yaklaşık 406 milyon ton rezerve sahip olmakla beraber Batı Karadeniz'deki Zonguldak Taş kömürü havzasının 1/3'üne karşılık gelmektedir (Özdemir, 2015:83). Amasra kasabası esasında madenci kasabası olarak kurulmasa da madenciliğin Amasra'ya yerel ölçekte kıpırdanmalar getirirse de günümüzde gerek üretim miktarı gerekse istihdam oranları bakımında maziyi aramaktadır. Bu azalış kasabadaki emlak sektörünü zedelediği gibi geçmişteki gibi işçi göçlerine sahne olmamaktadır (Tablo 50).

Tablo 50: Amasra 'da Madencilik, Sanayi Faaliyetleri ve İstihdam Oranları (2016)

Modern Sanayi	İstihdam Sayısı
T.T.K.Amasra Taş Kömürü İşletmeleri	801
Alkan Madencilik ve Mermer Sanayi Ltd.	49
Altın Başak Mermer Sanayi	4
Balkaya Pastanesi	2
Hattat Enerji ve Maden Ticaret Anonim Şirketi	489
Toplam	1351

Kaynak: : Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü (Bartın)

Kurucaşile kasabasında modern sanayi kollarına incelendiğinde denizcilik faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan işletmeleri görülmektedir. Firmalar daha çok Ovatekkeönü ve Kapısuyu köyünde imalathaneleri bulunmaktadır. Firmalar idari ve iç işleri kapsamında Kurucaşile ilçesine bağlı olup tüzel kişiliklerce yönetilmektedir. En fazla istihdam alanı 14 kişi ile ayakkabıcılık iken, denizciliğe bağlı atölyelerde çalışan kişi sayısı azdır (Tablo 51).

Tablo 51: Kurucaşile Kasabasında Sanayi Faaliyetleri ve İstihdam Oranları (2016)

Modern Sanayi	İstihdam Sayısı
Uğur Denizcilik	1
Emre SAYA Ayakkabıcılık Yan Sanayi Ltd. Şirketi	14
Süzer Denizcilik	3
Boydak Enerji ve Ticaret Anonim Şirketi	7
Toplam	25

Kaynak: : Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü (Bartın)

Cide kentinde modern sanayi kollarının dağılımında genelde ahşap ve mobilya sanayi kollarının gelişme gösterdiği görülmektedir. Ulaşım sektörlerindeki gelişmelere bağlı olarak lojistik ve nakliyat alanında ilerleme kat edilecektir. İstanbul ile kültürel ve ticari işlerin yoğun olması daha çok ulaşım, gıda, hizmet, haberleşme alanında gelişme kaydettiği görülmektedir. Cide’de sanayi faaliyetlerinin daha çok artan ihtiyaçlara bağlı olarak inşaat sektöründe olduğu görülmektedir. Öte yandan söz konusu sahada orman varlığına bağlı olarak mobilya ve dekorasyon tipi atölyeler bulunmaktadır (Tablo 52).

Tablo 52: Cide’de Sanayi Faaliyetleri ve İstihdam Oranları (2016)

Modern Sanayi	İstihdam Sayısı
Güven Ağaç Torna ve Dekorasyon	8
Sağ Ticaret Mobilya ve Dekorasyon Anonim Şirketi	14
Yaprak Mermer Ltd. Şirketi	13
Art Tersane	16
Makaracılar Nakliyat Ltd. Şirketi	15
Makaracılar Hazır Beton Ltd. Şirketi	20
Toplam	86

Kaynak: : Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü ve Arazi Çalışmalarından Derlenmiştir

Araştırma sahasında incelecek bir diğer fonksiyon birimi hizmet fonksiyonudur. Bilindiği gibi kırsal ekonomi şartları tarım ve tarıma bağlı yönetim şekillerini ortaya çıkarmıştır. Bu durum ekonomini şartlarını doğal çevre faktörlerinin denetiminde çeşitli bitki ve hayvan ürünlerinin yönetimi ve akabinde ulaşım ve ticaret koşullarına bağlı olarak tarımsal fonksiyonun gelişmesini sağlamıştır (Ise, 1920:300-301). Bu bağlamda temel ekonomisi tarıma dayanan yerleşmeler kentleşmenin beraberinde getirdiği merkezileşme ile beraber etrafındaki ya da yakın çevresindeki alanda yönetim fonksiyonu kazanmaktadır. Ülkemizde kırsal yerleşmelerin nüfus artışına bağlı olarak kentleşmeleri, merkezileşme ile beraber idari fonksiyon kazanmasını sağlamaktadır. Böylece mevcut idari fonksiyon çeşitlenerek şehirleşme ivme kazanmaktadır (Tümertekin, 1972:80).

Araştırma sahasında yer alan iki kasaba yerleşmesi ve bir kent yerleşmesi yukarıda anlatılanlara paralel olarak belirli düzeyde kentleşme eğilimine girmişlerdir. Nitekim Amasra, Kurucaşile, Cide’nin ilçe merkezi olmalarıyla beraber nüfusları artmış, yeni iş imkanları ve üretim merkezleri bahsedilen üç yerleşme biriminin ekonomik sosyal ve kültürel açıdan çehrelerini değişmesini sağlamıştır. Bu bağlamda Amasra kasabasının % 18 ‘i (1119 kişi), Kurucaşile kasabasının % 21’i (435 kişi), Cide kentinin % 23’ü (29,989) kişi hizmet sektöründe çalışmaktadır. Hizmet sektöründe kümelenmenin temel gereği hem istihdam alanın fazla olması, hem de çalışanların kazandıkları sosyal statüleri bu alanda yoğunlaşma olmasının doğal sonucudur.

Hizmet fonksiyonundan sonra incelenecek diğeri bir fonksiyon yönetim fonksiyonudur. Şehirlerin genel fonksiyonlarından olan yönetim fonksiyonu daha çok kır-şehir ayrımında kriter olarak değerlendirilirken şehir ve kırsal alanda toplanan yönetim birimlerini idame ettiren, kır ve şehir hayatının regülasyonunda aktif bir şekilde rol oynamaktadır (Yazıcı, 1995/Deniz, 2002:101). Araştırma sahasında gerek Amasra ve Kurucuşile kasabası gerekse Cide kentinin idari yapısı ve geçirmiş olduğu aşamalı değişim daha önce ifade edildiğinden dolayı tekrar anlatılmamıştır. Bu bağlamda Amasra kasabası nüfusun % 2'si (133) kişi, Kurucuşile kasabası %3'ü (62) kişi ve Cide kenti % 4'ü (519) kişi yönetim fonksiyonu alanında çalışmaktadır.

Kasabalar sadece yaygın ekonomik ağ olmayıp; aksine dinamik bölgesel ticaret merkezidir. Nesne ve fikirlerin akımını sağlayarak yerleşmelere yönetim fonksiyonu kazandırır. Esasında kırsal alanlara kasabaları yönetim merkezi oluşturabilmek için itici ve çekici güç unsurları sayesinde kasabaların yönetim mevkiine doğru sevk edilmesinde başrol oynarlar. Kasabaların kentlere dönük olmaları, birer düğüm noktaları olmalarını sağladığı gibi içerdiği fonksiyonel özellikler açısından kendi içinde çekim gücü ve yoğunluk sağlamaktadır (Benedict, 1971:155).

Amasra kasabası 30 köy ve bu köylere bağlı 78 mahalle ile birlikte 115 km²'lik bir alanda ilçenin yönetim merkezidir. Öte yandan Cide kenti bünyesine bağlı 85 köy ile bulunduğu sahanın adeta merkezileşme özelliğini ön plana çıkarmaktadır. Nitekim merkezileşmenin bir yerleşmeye haiz olması üst düzey kent olma yolunda atılan adımların göstergesidir (Benedict,1971/Dickinson, 1947:22). Fonksiyonel bütünleşme anlamda Cide kentinin çevredeki yerleşme ünitelerine nazaran çekim alanı oluşturması karşılıklı ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkilerin devamlı olarak sürdürülmesini sağlar. Yerleşme hiyerarşisinde kasabaların kente dönük yüzü kasabaların merkezci gücüyle kent merkezine yaklaşmasını sağlamaktadır. Gerek kasabalar gerekse kentler görece olarak demografik dinamikler açısından farklılık gösterse de benzeşme olarak birbirinin etki sahasında çekim gücü yaratmaktadır.

Araştırma sahasında incelenecek bir diğeri fonksiyon eğitim fonksiyonudur. Hizmet fonksiyonunun kapsamına giren eğitim fonksiyonu şehirlerde merkezileşme veya etki gücünün gelişmesine bağlı olarak kültürel faaliyetlerin çeşitlenmesini sağlamaktadır. Gerçektende kültürel faaliyetlerin çeşitlenmesi, bir merkezde toplanması yakın çevresine hizmet etmesi, yoğun kültürel ilişkiler sonucu şehirlerin etki sahasında kalan bölge ile bağlarının güçlenmesini sağlamaktadır (Göney, 1984:79). Bu bağlamda kasabalarda ve şehirlerde kültürel bağların güçlenmesine bağlı olarak eğitim faaliyetlerinin çeşitliliği hem kasabaların

hem de şehirlerin kültürel etkileşime girmesine sebep olmaktadır.

Şehirler kültürel faaliyetlerin kümelenme alanları ve çekim merkezleridir. Sinema, spor, sanat vb. gibi kültürel faaliyetler şehirlerde yapılabildiği gibi kasabaların nüfus artışına bağlı olarak kasaba hüviyetinden şehir kimliğine geçiş aşamasında olan yerlerde, şehirleşme fonksiyonu kapsamında belirli derecede yapılabilmektedir. Araştırma sahasında Amasra ve Kurucaşile kasabasında demografik niteliklerin artışı ve buna bağlı olarak idari açıdan ilçe merkezi statüsüne getirilmesi kültürel faaliyetler ve çeşitliliğini etkilemiştir.

Amasra kasabasında eğitim-öğretim faaliyetlerinin geçmişi Osmanlı devleti zamanına kadar gitmektedir. Nitekim Tahir Efendi Mektebi adında açılan iptidai okul daha çok ilköğretim düzeyine yöneliktir. Daha sonraları 1962 yılında Küçük Liman civarında diğer bir şubesi açılmıştır. Ciddi manada ortaokul açma çalışmaları 1959 yılında gerçekleşmiş olup artan ihtiyaçlar neticesinde 1980 yılında liseye çevrilmiştir (Çorbacı, 2014:159-160).

Amasra kasabasında modern anlamda günümüzde 4 ilköğretim okulu, 2 lise,1 Sanat okulu ve Halk Eğitim Merkezi ile kültürel faaliyetler kasabada idame ettirilmektedir.

Tablo 53: Amasra Kasabasında Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2017)

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Amasra Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	30	244
Amasra Öğretmen Evi Sanat Okulu	*	*
Amasra Çok Programlı Lise	15	180
Kaleşah ilkokulu	10	153
Kaleşah Ortaokulu	6	144
Fatih Sultan Mehmet İlkokulu	21	363
Fatih Sultan Mehmet Ortaokulu	21	210
Halk Eğitim Merkezi	5	*
Toplam	108	1294

Kaynak: Amasra Milli Eğitim Müdürlüğü ve Arazi Verilerinden Derlenmiştir (MEB. Bağlı sanat okulu ve Halk Eğitim Merkezi öğretmen ve öğrenci sayıları değişkenlik göstermektedir)

Amasra kasabasına idari açıdan bağlı 9 köy eğitim öğretim faaliyetlerini Amasra kasabasında sürdürmektedir. 9 köy bünyesinde 49 öğretmen ve 535 öğrenci ile taşımali sistemde hizmet vermektedir. Amasra'da meslek eğitimi veren Anadolu Lisesi, Çok Programlı lise ve ilköğretim düzeyine civar köylerin toplanma alanı olarak okullar bulunmaktadır. Nitekim en çok öğrenciyi Fatih Sultan Mehmet İlkokulu (363) barındırırken, en az öğrenci Kaleşah (144) ilkokulundadır (Tablo 53). Arazi çalışmaları esnasında edinilen bilgilere göre taşımali eğitim sistemi taşra kesiminin okul açıklarını gidermek, daha kaliteli hizmet sağlamak adına kısa vadede faydalı gibi görünmesine rağmen uzun vadede bazı sıkıntılar doğurmaktadır. Bunların başında ulaşım problemi gelmektedir. Nitekim idari açıdan uzakta kalan köyler ilçe merkezindeki köye gelene kadar uzun mesafe kat etmektedir. Gidiş

ve geliş güzergahları belirli noktalar üzerinden sağlandığı için gerek hava koşulları gerekse ulaşım, trafik gibi diğer sorunlara bağlı olarak kat edilen mesafe 30 ila 60 dakika arasında değişmektedir.

Yukarıda anlatılan durumla Kurucaşile kasabası için de geçerlidir. Bünyesinde 3 okul ve buna bağlı olarak 15 öğretmen 142 öğrenci ile taşıma sistemi gerçekleştirilmektedir. Gerek Amasra kasabası gerekse Kurucaşile kasabası doğal çevre özellikleri açısından okullara erişim ve konfor açısından istenilen seviyede değildir. Nitekim Batı Karadeniz coğrafyası göz önüne alındığında Amasra-Cide D010 karayolunun stabilitesinin yeterli seviyede olmaması ulaşım ve okullara erişim anlamında istenilen seviyede değildir. Bu amaçla en fazla öğrencisi bulunan ÇPL(178), en az öğrenci Kurucaşile Ortaokulundadır (Tablo 54).

Tablo 54: Kurucaşile Kasabasında Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2017)

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Çok Programlı Lisesi	27	178
Hisar Piri Reis İlköğretim Okulu	5	89
Hisar Piri Reis Ortaokulu	10	85
Öğretmenevi Akşam Sanat Okulu	?	?
Kurucaşile Ortaokulu	2	32
Kurucaşile İlkokulu	6	96
Toplam	50	480

Kaynak: Amasra Milli Eğitim Müdürlüğü ve Arazi Verilerinden Derlenmiştir.

Cide kentinde eğitim kurumları ilköğretim ve ortaöğretim düzeyi ile yatılı bölge okulu düzeyinde devam etmektedir. Cide kentinin etki sahası yalnızca ilçe merkezinde kalmayıp civardaki köyleri de kapsamaktadır. Nitekim 11 köyden taşınmalı eğitimle yaklaşık 692 öğrenci eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Cide kentinde incelenmesi gereken en önemli eğitim kurumu kuşkusuz Bayram Yusuf Aslan Teknik ve Mesleki Anadolu lisesidir. Teknik lise kapsamında gerek kalifiye insan yetiştirme gerekse hizmet alanında ortaya çıkan istihdam sorununu uzun vadede çözmeyi amaçlayan bu lise turizm sektöründe adından söz ettiren bir lise olarak görev üstlenmeyi hedeflemektedir. Araştırma sahasında eğitim kurumları sayısı ve öğrenci potansiyeli olarak Cide göze çarpmaktadır. Bünyesinde ilköğretim ve lise dengi okullar bulunduran Cide, 200 kapasite üzerinde (5) okullar bulundurmaktadır. Ayrıca imamhatip okulu ve teknik lise kapsamında ciddi bir öğrenci potansiyeli bulunmaktadır. (Tablo 55).

Tablo 55: Cide’de Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2017)

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Çok Programlı Lisesi	14	132
Cumhuriyet İlkokulu	16	278
Atatürk İlkokulu	14	249
Celal Ece Anaokulu	7	116
Birol Duralı Anadolu Lisesi	18	222
Şehit Necmi Yıldırım Ortaokulu	22	275
Mesleki Eğitim Merkezi	1	45
Cide Anadolu İmam Hatip Lisesi	13	176
Cide Yatılı Bölge Okulu	17	200
Cide Bayram Yusuf Aslan Mes. Ve Tek. And	12	127
Toplam	134	1820

Kaynak: Kastamonu Milli Eğitim Müdürlüğü ve Arazi Verilerinden Derlenmiştir.

Araştırma sahasında fonksiyonel açıdan incelenecek bir diğer birim sağlık fonksiyonudur. Esasında insanlığın ortaya çıkışı ile hayat kavgası başlamış insanlar yeme içme tüketme olgusuna otomatik olarak müdahil olmuşlardır (Doğanay, 1978:11). İnsanların hayatiyetini sürdürebilmeleri için beslenme ve zinde bir bedene ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda beslenme ve sağlık alanı insanların hayatlarını doğrudan ve dolaylı etkileyen dinamiklerdir. Kır-şehir ayrımında hizmet fonksiyonu grubunda değerlendirilen sağlık hizmetleri yeterli olup olmaması açısından ayırıcı bir niteliğe sahiptir. Gerek şehirlerin gerekse kasabaların sağlık merkezleri ve alanları bulunduğu sahanın fonksiyonel özellikleri açısından bizlere bilgi imkanı vermektedir.

Araştırma sahasında Amasra kasabasında devlet hastanesi bulunmamaktadır. Ancak Şubat ayında ihalesi gerçekleştirilen 5.402 metre kare üzerine inşa edilen hastanenin yaklaşık yarıya yakın kısmında fizibilitesi gerçekleştirilmiştir.10 yataklı olması planlanan hastane Amasra kasabasının sağlık ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak planlanmıştır.

Amasra kasabasında entegre bir hastanenin olmaması kuşkusuz üzücü durumdur. Sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamaması anlamına gelen bu durum herhangi bir acil durumda Bartın iline sevk etme durumunu doğurmaktadır. Bu açıdan sağlık ocakları ve sağlık merkezlerine büyük görev düşmektedir Amasra Toplum Sağlığı merkezi; 3 doktor,1 şef, 3 sağlık memuru, 6 hemşire, 2 tıbbi sekreter, 3 adet bilgi işlem memuru,3 şoför ve 3 hizmetliden oluşmaktadır (Tablo 56). Amasra kasabası kendisine bağlı yaklaşık 35 köye hizmet vermektedir. Tablo 57 henüz hizmete geçmemiş Amasra Entegre tesis için ön görülen personel adetlerini oluşturmaktadır. Amasra kasabasında sağlık ocaklarının yeterli hizmeti verme noktasında zorlandığı görülmektedir. Değişen şartlar ve demografik niteliklerin pozitif manada artması entegre tesisin varlığını zorunlu kılmaktadır.

Tablo 56: Amasra’da Sağlık Kurumları ve Personel Sayıları (2017)

Kurum Adı	Doktor	Hemşire	Diğer	Toplam
Toplum Sağlığı Merkezi	3	6	17	25
Sağlık Ocakları (2,45 ve 46)	6	12	25	33
Kaleşeh Aile Sağlık Merkezi	3	4	11	18
Eczane	-	-	5	5

Kaynak: Bartın İl Sağlık Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir.

(2016) **Tablo 57:** Amasra Entegre İlçe Devlet Hastanesi Tahmini Personel Adetleri

Unvan	Amasra İlçe Entegre Hastanesi
Aile Hekimi	4
ASE	4
AH uzmanı	?
Pratisyen	2
Diş Hekimi	1
Hemşire	7
Ebe	6
Sağlık Memuru	2
ÇST	2
ATT	2
Lab/Röntgen	3
Genel Hizmetli	10
Hizmet Alın Personeli	3
Toplam	46

Kaynak: Bartın Sağlık Kurumları Faaliyet Raporu 2015

Kurucaşile kasabası sağlık kurumları ve personel adetleri incelemeye alındığında ilçe merkezinde Amasra örneğinde olduğu gibi yeterli kapasitede hastane hizmeti mevcut değildir. Daha çok sağlık ocağı şeklinde hizmet verilen alanda kapasite aşılması, teknik ve mekanik alanda eksikler olduğunda hastalar genelde Bartın iline ya da (Kastamonu ili) Cide ilçesine sevk edilmektedir.1803 nüfuslu şirin bir kasaba olan Kurucaşile, sağlık hizmetleri konusunda kendi etki sahasına verdiği gibi yakın çevresindeki Ovatekkeönü, Alapınar, Curunlu, Kapısuyu gibi köyler hinterlandında olmasından dolayı yakın çevresinde hizmet vermektedir (Tablo 58).

Tablo 58: Kurucaşile Sağlık Kurumları ve Personel Sayıları (2017)

Kurum	Doktor	Hemşire	Diğer	Toplam
Kurucaşile Merkez Sağlık Ocağı	3	5	8	16
Kurucaşile Toplum Sağlığı Merkezi	4	5	7	16
Liman Mahallesi Sağlık Ocağı	4	6	7	17
Eczane	-	-	3	3

Kaynak: Bartın İl Sağlığı Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir.

Sağlık hizmetleri ve fonksiyonları bakımından daha önce bahsettiğimiz iki kasabaya

nazaran Cide kentinde hizmet birimleri ve faaliyetleri niceliksel ve niteliksel anlamda yeterli düzeydedir. Nitekim kasabalarda sağlık kurumlarının yetersiz düzeyde olması, sağlık anlamında yeterli ödeneklerin alınmamasından kaynaklanmaktadır.

Cide kenti kamu hastaneleri kapsamında Cide Devlet Hastanesi bulunmaktadır. Bünyesinde Aile Hekimliği, Dahiliye, Diş Hekimliği, Ortopedi ve Travmatoloji gibi hizmet birimlerini bulundurmaktadır. Tablo 59 incelediğinde hastane başına düşen yatak sayısı ve hekim sayısı görülmektedir. Nitekim OECD ülkeleri kapsamında 2015 yılı itibarı ile kişi başına düşen hekim sayısı % 106,3 iken Türkiye ortalaması ise % 56,4 ile gerçekleşmiştir (Süleikli ve Mortaş, 2015:7). Kişi başına düşen hekim sayısı ve yatak sayısı Türkiye gibi mobilitesi fazla olan ülkelerde ilerleyen yıllarda rakamlar düşmesine rağmen yine bu seyirlerde devam edecektir. Araştırma sahasımızda Cide kenti için bu değer % 10,2 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 59: Cide’de Sağlık Kurumları ve Personel Sayıları (2016)

	Kamu	Toplam
Hastane Sayısı	1	1
Yatak Sayısı	25	25
Hekim Sayısı	6	6
Hasta Sayısı	61,733	61,733
Yatak Başına Hasta Sayısı	2455	2455
Hekim Başına Hasta Sayısı	10,229	10,229

Kaynak: Cide İlçe Analizi ve Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir.

Cide kentinde incelenmesi gereken diğer bir sağlık kurumu Cide Toplum Sağlığı Merkezi'dir. Cide’de Kasaba Mahallesinde hizmet hayatına devam eden kurum 6 doktor, 8 hemşire ve çeşitli branşlarda çalışmak üzere 11 kişi istihdam edilmektedir. Sağlık Merkezine günlük olarak yaklaşık 30-50 kişi muayene olmaya gelmektedir. Ayrıca hastaların tıbbi ilaçlarını temin konusunda Cide kenti 5 eczane bulunmaktadır.

Araştırma sahasında incelenecek bir diğeri ticaret fonksiyonudur. İlk insanlardan günümüze kadar insanlar ürettiği tüketim malları belirli sirkülasyon içinde bir bölgeden başka bir bölgeye götürmek ya da taşımak zorunda kalmışlardır. Ticaret faaliyetlerinin temelini alan bu süreç gerek ekonomik coğrafyanın gerekse ekonomi biliminin uzun yıllar meşgul olduğu konular arasında yer almıştır. Üretim faaliyetlerinin uzun süre revaçta olması yalnızca kırsal ya da şehirsiz alanlarda tarım veya maden ürünlerinin değişimi ile değil aksine sanayi faaliyetleri ile kaynakların paylaşımı ve kaynak işçiliğine dayanmaktadır (Krugman, 1993:12-14).

Şehirler çevrelerini birçok bakımından merkezileştirme özelliğine sahiptirler

(Özçörekçi, 1944:71). Bu bağlamda şehirler çevrelerinin iktisadi merkezi olması ile idari, kültürel ve pazar fonksiyonu gibi birçok fonksiyonun izole olmuş yerleşmeler haricinde gelişme göstermesini sağlamaktadır (Tümertekin, 1973b:76). İnsanlık tarihi boyunca gelişme gösteren fonksiyonlardan birisi olan ticaret eşya ve maddelerin mübadele koşullarına bağlı olarak gerek ferdi gerekse toplu olarak memleketler arasında cerayen etmektedir (Tümertekin, 1972:411). Araştırma sahasında kasabalarda ve kentte ticaret fonksiyonu belirli parametrelerin (ulaşım, pazar, ticaret ağı vb.) değişimine göre gelişme göstermiştir.

Doğal liman olma özelliğinin yanı sıra turizm ve madencilik fonksiyonlarındaki kıpırdanma Amasra kasabasında ticaret hayatının canlanmasına öncülük etmiştir. Gerçekten de ilk çağ uygarlıkları, Gargas, Fenikeliler, Cenevizliler gibi devletler Batı Karadeniz *Paflagonya* sahasını transit liman olarak kullanmış bu da göreceli olarak sahada ticaret faaliyetlerinin sürdürülmesini sağlamıştır. Bugün gelinen durum itibarıyla küçük şehirler etrafındaki yerleşmeleri etki sahasına alarak idari ve ticari açıdan gelişmesini sağlamıştır. Bu açıdan Amasra kasabası fiziki şartlarının hayat bulmaması beşeri münasebetlerin gelişme göstermesine bağlı olarak kasabanın ekonomik çehrenin değişmesine ortam hazırlamıştır.

Amasra kasabası ticaret kurumları tablosu incelendiğinde günlük tüketime yönelik olarak iş türleri ön plana çıkmaktadır. Öte yandan lokanta ve kafeler ikinci sırada yer alırken gıda maddeleri ve diğerleri sonrasında gelmektedir (Tablo 60).

Tablo 60: Amasra'da Ticaret Kurumları ve İstihdam Durumları (2017)

İş Yeri Türü	Esnaf Sayısı
Günlük Periyodik Tüketim	89
Gıda Maddeleri	32
Giyim	19
Lokanta, Kafe, Çay Ocağı	45
Diğerleri	38
Dayanıklı Tüketim	36
İnşaat Malzemeleri	13
Ev Eşyaları	11
Toplam	283

Kaynak: Amasra Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Arazi Gözlemlerinden Derlenmiştir.

Kurucaşile'de ticaret kurumları incelendiğinde Amasra örneğinde olduğu gibi daha çok günlük tüketime yönelik iş yerleri önde gelmektedir. Ayrıca gıda ürünleri satan iş yerleri Amasra kasabasına göre nicelik bakımından fazladır. Dayanıklı tüketim malları Amasra'da 60 iken Kurucaşile'de 55'tir (Tablo 61).

Tablo 61: Kurucaşile Ticaret Kurumları ve İstihdam Durumları (2017)

İş Yeri Türü	Esnaf Sayısı
Günlük Periyodik Tüketim	64
Gıda Maddeleri	48
Giyim	16
Lokanta, Kafe, Çay Ocağı	49
Diğerleri	31
Dayanıklı Tüketim	29
İnşaat Malzemeleri	13
Ev Eşyaları	13
Toplam	263

Kaynak: Kurucaşile Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Arazi Gözlemlerinden Derlenmiştir.

Cide’de ticaret kurumları ve istihdam durumları incelendiğinde iki kasabada olduğu gibi daha çok günlük tüketim malları ön plandadır. Gıda maddeleri ile uğraşan ticari kurumlar 68 kişidir. Diğer yandan dayanıklı tüketim malları içeren ticari kurumlar 137’dir. Genel toplamda 465 ticari kurum bulunurken bu sayı Kurucaşile’de 263, Amasra’da ise 283’tür (Tablo 62).

Tablo 62: Cide’de Ticaret Kurumları ve İstihdam Durumları (2017)

İş Yeri Türü	Esnaf Sayısı
Günlük Periyodik Tüketim	123
Gıda Maddeleri	68
Giyim	26
Lokanta, Kafe, Çay Ocağı	65
Diğerleri	46
Dayanıklı Tüketim	62
İnşaat Malzemeleri	55
Ev Eşyaları	20
Toplam	465

Kaynak: Cide Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Arazi Gözlemlerinden Derlenmiştir

Bilindiği gibi hem kasabalarda hem de küçük şehirlerde iktisadi şartlara bağlı olarak ticaret bölgeleri bulunmaktadır. Genel olarak ticaret alanları mahalli ya da merkezi olarak ikiye ayrılmaktadır (Tuysuz, 2010:107). Öncelikle mahalli ticaret alanları mahallerde belirli alanlarda kümelenmiş gündelik ihtiyaçları gidermeye yönelik olarak bakkal, kasap ve manav gibi ticarethaneler bulunmaktadır. Öte yandan merkezi ticaret alanları ise mahalli ticaret alanlarından hem fonksiyon hem de nicelik bakımında göreceli olarak fazla sayıda ticarethanelerin yoğunlaşma gösterdiği ticari çekim alanları bulunmaktadır. Bunlar; oteller, bankalar, iş yerleri, kooperatif alanları, toptan perakende satış yerleri, eğlence yerleri gibi uzayıp giden bir sirkülasyona sahiptir.

İnceleme alanında merkezi ticaret alanlarını incelendiğinde Amasra kasabasında Büyük Liman civarında Turgut Işık Caddesi boyunca çay, lokanta ve kafeler bu cadde

üzerinde kümelenmiştir. Çoğunlukla balıkçı sandalları ve barınaklarının bulunduğu alanda denize nazır ticari iş yerleri hizmet vermektedir. Diğer yandan belediye, banka, ofisler ve diğer iş yerlerinin toplanma alanı olan Kum Mahallesi ve Cumhuriyet Caddesi Amasra kasabasının en işlek ticari alanlarındandır. Amasra kasabasında mahalli ticaret alanları daha çok sonradan yerleşim alanına açılan çoğunlukla kooperatif alanların yoğun olduğu Kaleşah Mahallesinde görülmektedir. Kaleşah mahallesinin Amasra-Cide D010 karayolu güzergahında olması merkezi ticaret alanlarından ziyade daha çok mahalli ticari iş yerlerinin gelişmesine imkan bulmuştur. Amasra kasabasında merkezi ticari alanlarının haricinde semt pazarı kurularak civar köyden getirilen malzemeler halkı açık bir şekilde alıcılara verilmektedir.

Fotoğraf 51: Pazarlarda Satılan Yöresel Ürünlerden Görünüm

Kurucaşile kasabasında merkezi ticaret alanları daha çok Bartın-İnebolu D010 yolu güzergahında yoğunlaşma göstermiştir. Kurucaşile kasabasının giriş kısmından başlayarak Şile Mahallesinden Kargacak Mahallesine doğru batı-doğu yönünde gelişme göstermiştir. Ticari iş yerleri karayolunun sağında ve solunda gelişme göstermiştir. Ticari iş yerleri olarak tarımsal ürünlerin alım satımı, küçük çaplı atölye ve imalat alanları, PVC doğrama, mobilya dekorasyon gibi iş yerleri bu grupta kendine yer bulmaktadır. Öte yandan Cide kentinde merkezi ticaret alanları yoğunluğunu Cumhuriyet ve Nasuh Mahallesi paylaşmaktadır. Belediye binası ve ona bağlı alt birimler (İmar, Fen, Şehircilik vb), Emlakçılar ve diğer resmi erkanlar Kasaba Mahallesinde yoğunlaşma göstermektedir. İdari manada Kasaba ve Nasuh Mahalleri birbirine yakın olduğundan yukarıda sayılan kurumlar müşterek alanları bu iki mahallede paylaşmaktadır. Yine ticari iş merkezlerinin Bartın İnebolu D010 karayolu

boyunca gelişme gösterdiği yer olan Memiş Mahallesi'dir. Kıyı ve gerisindeki rekratif faaliyetlere bağlı olarak oteller, iş yerleri, turizm ve otelcilik ile ilgili iş yerleri ve meslek yüksekokulu Memiş Mahallesi'nde kurulmuşlardır. Ticaret yoğunluğunun çoğunluğu bu mahalleden sağlanırken lojistik ve nakliyat daha çok Kasaba Mahallesi'nde gelişme göstermiştir. Kasaba ve Cumhuriyet Mahalleri çevrelerine göre merkezi özellik kazanmıştır. Liman, Ece ve Kemerli mahalleleri, idari ve mahalli ihtiyaçlarını bu iki mahalleden sağlarken mahalle aralarında kurulan semt pazarları Soğuksu Köyünden getirilen sebze ve meyveler ticari olarak satışa sunulmaktadır.

Fotoğraf 52: Cide Memiş Mahallesi'nde Merkezi İş Sahasından Görünüm

Araştırma sahasında değinilmesi gereken önemli fonksiyonlardan birisi de ulaşım'dır. Çünkü Amasra, Kurucaşile ve Cide'ye hayat verecek ana unsurlardan birinci temel koşul ulaşım'dır. Ulaşım fonksiyonuna geçmeden önce ulaşımın yerleşme birimleri arasındaki ilişkisi, ulaşımın beşeri hayatı ne derecede etkilediği ve nihayetinde günümüzdeki ulaşım faaliyetlerinin durumuna değinilecektir.

Ulaşımı meydana getiren temel unsur yollardır. Yol; kara, deniz, hava ve demir olmak üzere dört ulaşım türünden değişik ebatlarda ve fonksiyonlarda olabilmektedir. Araştırma sahasında karayolu ve deniz yolu bağlantısı olduğundan öncelikle yol, ihtiyaç ve maddelerin bir yerden başka bir yere taşınmasına imkan veren vasıtaların hareket kabiliyetine göre sert yüzeyli mübadele aracıdır (Gürsoy, 1973:24). Ulaşımın tarihine göz attığımızda ilk yolların daha çok binek hayvanların gidebileceği tek yönlü, kırma taşlarla döşeli fizibilitesi düşük

kesimler hayal edilmektedir. Bu yollar insanların ve hayvanların uğradığı adi yollardı. Deniz yolları ise birkaç iskeleden meydana gelmiş basit bir düzeneği (Selen, 1954:143).

Bütün yerleşme şekilleri insan ürünü olduğu gibi yollarda beşeri hayatın ürünüdür. Yolları sadece iktisadi kaynak olarak görmek tek taraflı olduğu gibi ticari faaliyetlerin yönetilmesinde temel etken yollardır (Selen, 1943:352). Yollar insanların kültür seviyelerine göre ulaştıkları medeniyet seviyesinin göstergesi olarak ulaşım ve ticaret alanında ipucu vermektedir.

Genel manada insanların, eşyaların ve bilgilerin bir yerden başka bir bölgeye geçmesine, yer değiştirmesine münakale (ulaşım) denir (Tümertekin, 1965:76). Ulaşım bir yandan bölgesel diğer yandan karşılıklı bölgesel ilişkiler yumağının oluşumunda rol oynamaktadır (Tümertekin, 1972:279-280). Aynı zamanda ulaşım geçtiği güzergahlar neticesinde mekan parçasının çevresine göre farklı mekânsal görünüm oluşturmada baş rol oynamaktadır (Tümertekin, 1976:2). Nitekim bu bilgiler neticesinde ulaşım bölgeler arası münasebetlerin kurulmasında günbe gün artan bir ehemmiyet kazanmıştır (Sergün,1975:162).

Ulaşım şartlarının ekonomi ile yakın ilişkisi yerleşmelerde şehrsel dokuyu anlamada önem arz etmektedir. Nitekim ulaşım araçları ve yoğunluklarının değişmesi bölgelerin ekonomik bakımdan ihtisaslaşmasını sağladığı gibi arazi kullanımında da ulaşım rolünü ortaya çıkarmaktadır (Tümertekin, 1965:78; 2012:496). Arazi kullanımına bağlı olarak kasabalar ve şehirler kendi münakale şebekesini kendinde toplayarak ulaşım alanında kümelenme örnekleri sergilemektedir (Göney, 1984:198).

21. yüzyılda küresel ekonominin libelleşmesi, küresel blokların etkisinin kırılması, madde ve eşyaya ulaşılabilirlik seviyesinin artması, kaynakların etkili bir şekilde kullanımı, ulaşım alanındaki fiziki coğrafya koşullarına bağlılığın göreceli olarak azaltılması ve insanların dinamik ihtiyaçlarının mobilitesini sağlayan parametrelerin sağlanması ulaşım alanında günümüzde ulaşılan seviyeye işaret etmektedir (Rodrigue vd., 2006:1). Ülkemizde ulaşım sistemlerinin bu sayılan parametrelere bağlı olarak şekillenmesinin yanında coğrafi özellikler ve siyasi yaklaşımlar ulaşım sistemlerinin planlanmasında rol oynamaktadır (Akbulut, 2016:232).

Araştırma sahasını doğu batı yönünde kat eden Bartın-İnebolu D010 karayolu Batı Karadeniz Sahil yolunun batı kanadını oluşturmaktadır. Karadeniz Sahil yolu Uzun'un (2000) çalışmasında Samsun ili Yakakent ilçesinden başlayarak Artvin ili Hopa ilçesi sınırlarına kadar toplamda 715 km'lik alanda proje haline getirilmiştir. Bu güzergahın daha önce yaklaşık olarak 139,5' km.si % 19,51'lik dilimi tamamlanmıştır (Uzun, 2000:64). Araştırma sahası Batı Karadeniz Bölgesi olarak bu çalışmada araştırma kapsamında

değerlendirilmemiştir. Araştırma sahasının batı kanadı Amasra'dan Samsun Yakakent'a kadar 398 km'lik bir alan teşkil etmektedir. Nitekim Karadeniz Bölgesi Sahil yolu diyebileceğimiz alan toplamda 1113 km'lik bir uzunluğu oluşturmaktadır.

Bu bağlamda inceleme alanı hem Çaycuma-Kilimli Zonguldak üçlüsü hem de Alaplı-Ereğli-Akçakoca gibi yerleşmelerin hinterlandında bulunup kültürel ve ticari ilişkiler anlamında yakın temas içerisindedir. Aynı zamanda Bartın, Zonguldak-Düzce gibi illerin transit ticaretle İstanbul'a bağlanan yol üzerindedir. Araştırma sahasında Amasra-Cide arası toplamda 73 km'dir. Bunlardan Amasra-Kurucaşile kasabası 45 km, Kurucaşile-Cide ise 28 km'dir. Amasra'dan hem Kurucaşile'ye hem de Cide'ye Bartın-İnebolu D010 karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır.

Bartın başlayıp Amasra'ya uzanan üç yol güzergahı bulunmaktadır. Bunlardan ilki Bartın'dan Amasra'ya ulaşımın sağlandığı en eski yol olarak bilinmektedir. Yöre sakinleri tarafından "eski yol" olarak tabir edilen yol toplam uzunluğu 15 km (14,45) ve daha çok tarım alanları ve orman meşcerelerinin yoğunlukta olduğu sahayı kat etmektedir.

Diğer yandan ikinci yol Bartın şehir merkezine yaklaşık 20 km (19,35) mesafededir. Amasra ilçe merkezinden yaklaşık 6 km sonra Kurucaşile'ye bağlayan Bartın-İnebolu D010 karayoluna bağlanmaktadır. Bu yol Amasra'ya sonradan açılan üçüncü güzergaha yaklaşık 42 km mesafesindedir (Öztürk vd. 2016, 1357-1362). Son olarak üçüncü güzergah Amasra ile Bartın şehir merkezine ulaşımı % 80-90 oranında rahatlatan keskin viraj ve dönemeçlerin yerini çoğunlukla düzlüğe sevk eden yol Amasra ilçe merkezinden Bartın'a 15,59 km'dir. Bu yolun 11 km'si ortak yolup geriye kalan 4 km'lik alanı münferittir.

Fotoğraf 53: Yeni Yapılan Amasra Tünelinden Görünüm (www.bartınolay.com).

Tablo 63 incelendiğinde Amasra kasabasında Bartın-İnebolu D010 karayolunda daha çok otomobiller seyri sefer halindedir. Diğer yandan Kurucuşile kasabası ve Cide kentinde otomobil sayısı Amasra kasabasına nazaran daha azdır. Bunda temel etken Amasra kasabasına tatil amaçlı gelen yerli turistlerin şahsi araçları daha fazla tercih etmesinden kaynaklanmaktadır. Çoğunlukla Ankara ve civarından tatil amaçlı gelen yerli turistler günü birlik olarak tatil planları yapmaktadırlar. Etki sahası olarak yalnızca Ankara ili olmayıp; civar illerden Düzce, Karabük, Zonguldak'tan günü birlik turist gelmektedir. Hem Amasra hem de Cide kentinde İstanbul'la olan kültürel ilişkiler neticesinde yerli turist olarak da bölgeye gelenlerin sayısı fazladır. Arazi çalışmaları esnasında edinilen bilgiler ışığında Amasra kasabasında yaz aylarında çoğunlukla park yeri bulmak güçleşmektedir. Turistlerin araçları bu yoğunluğu doğrular niteliktedir.

Tablo 63: Amasra-Cide Ulaşım Fonksiyonu ile İlgili Yıllık Ortalama Hacim Değerleri (2016)

İlçe	Taşıt Cinsi (Otomobil)	Ticari Cinsi (Orta Yüklü Ticari Taşıt)	Otobüs	Kamyon	Römork vd.	Toplam
Amasra	1267	119	15	298	26	1725
Kurucuşile	860	96	13	179	14	1162
Cide	835	91	15	110	14	1065

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü 2017 Verilerinden Derlenmiştir.

Amasra-Kurucuşile ve Cide'nin Pınarbaşı, Şenpazar ve Sinop'un hinterland sahasında olmasından dolayı araştırma sahasında KGM verilerine göre daha çok ticari amaçlı yük taşıyan taşıtların fazlalığı göze çarpmaktadır (Tablo 64). Ticari amaçlı kamyonların Bartın üzerinden sahil boyunca Kurucuşile ve Cide'ye geçmeleri trafik yoğunluğunu artırmaktadır. Nitekim 2016 yılı itibarıyla KGM verilerine göre Amasra-Cide arasında yıllık yaklaşık olarak 5.000-10.000 arasında motorlu taşıtların trafikte yer aldığı bilinmektedir (KGM, 2017:181).

Tablo 64: Araştırma Sahasında Karayolunda Bulunan Motorlu Taşıt Sayısı (2016)

Araç Türleri	Kastamonu		Bartın	
	Sayıları	Yüzdesi	Sayıları	Yüzdesi
Otomobil	59290	7,26	27.067	12,96
Minibüs	2789	3,41	1.540	7,37
Otobüs	1120	1,37	615	2,94
Kamyonet	15963	19,55	7.189	3,44
Kamyon	5228	6,4	1.578	7,55
Motosiklet	9388	11,5	4.500	2,15
Özel Amaçlı	340	0,4	147	0,7
Traktör	28391	34,78	5264	2,52
Diğer	?	15,23	?	60,37
Toplam	122509	100	47900	100

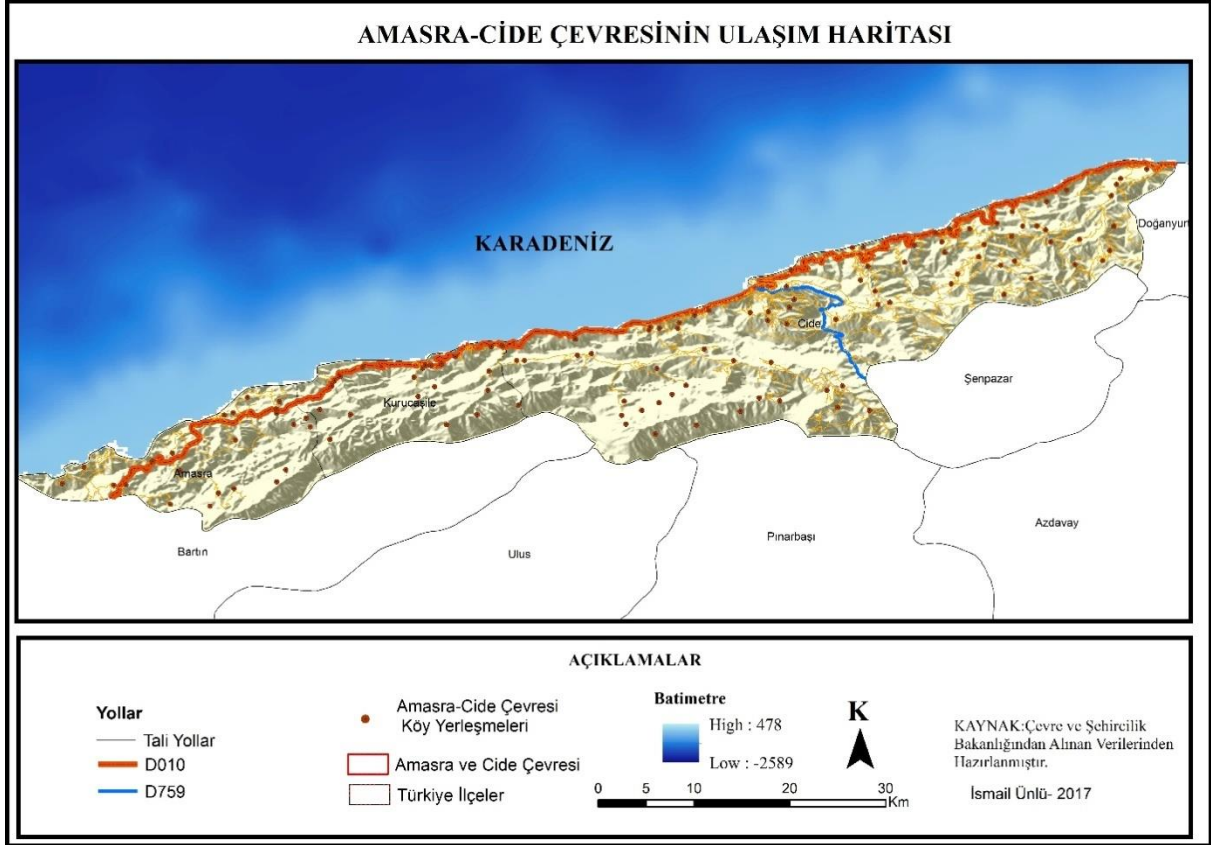
Kaynak: TÜİK (2016) Verilerinden Hesaplanmıştır.

İl geneli karayolu motorlu taşıt sayısını incelendiğinde daha önce ifade edildiği gibi

çoğunluk olarak otomobiller göze çarpmaktadır. Otomobilden sonra ağır yüklü araç grubuna giren kamyon ve kamyonet grubu gelmektedir. Araştırma sahasının basık topografyası ve relief şartları düşünüldüğünde daha çok lojistik alanında gelişme göstermesi gayet normaldir. Hinterlandındaki şehirlerle ticari münasebetleri yük ve kargo taşımacılığı şeklinde gelişen araştırma sahası mal ve hizmetlerin taşınması gerçekleşmektedir. Fiziki coğrafya koşulların hakim olduğu sahada ulaşım şartları kuzeyinde Karadeniz, güneyinde ise dağ kütlelerinin yer alması Amasra'dan Cide'ye kadar uzanan Bartın-İnebolu yolunu adeta yol açma, tünel kazımı ve köprü yapılması gibi sosyal faaliyetleri pahalı kılmaktadır. Nitekim bu kanıyı destekler nitelikte Louis şöyle dile getirmiştir “*Anadolu'nun kenar sahaları (kıyıları) çok arızalı ve su baskınlarına karşı korunaksız olması ve gerisinde geniş ormanlar ihtiva etmesi sebebiyle ana yolların geçmesine müsait değildir*” (Gürsoy, 1973:28). Araştırma sahası içinde bulunduğu durum itibarıyla ulaşım sistemleri gelişmesine rağmen fiziki coğrafya koşullarına bağlılık hala devam etmektedir. Ulaşım koşulları ekonomi sistemleri arasında karşılıklı ilişkiyi desteklediği gibi mekânsal farklılığın oluşmasında önem arz etmektedir.

Ekonomik ve toplumsal gelişmelere paralel olarak ulaşım sistemlerinde gelişme gözle görülür miktarda ilerleme kat etmiştir. Nitekim sürdürülebilir ulaşım mekanizması oluşturabilmek için kaynakların verimli kullanılması, yakın gelecekte sürdürülebilir planların hayata geçirilmesi ulaşımın geleceği adına hayati önem taşımaktadır. Öte yandan karbon emülsiyonları, arazi kullanımı, toksik maddelerin atmosfere salınımı, doğadaki madde döngülerinin sekteye uğraması, gürültü gibi birçok parametrik değer trafik akışı, yoğunluğu ve düzeninde aksamalar meydana getirecektir (Steg ve Giffort, 2005:185-186). Araştırma sahasımızda sürdürülebilirlik anlamında Amasra ve Çakraz tünellerinin açılması düşük ticaret yoğunluğunun ivme kazanmasını sağlayarak mal ve hizmetlerin girdisi, bölge ekonomisinde dinamizm oluşturmuştur. Aynı zamanda gerek bölgesel gerekse yerel anlamda mobilizasyon oluşturularak gelecekte önem kazanması beklenmektedir.

Harita 13: Amasra-Cide Çevresinin Ulaşım Haritası

Araştırma sahasında ulaşım ile değinilmesi gereken bir diğer konu heyelan oluşumlarıdır. Araştırma sahasında iklimik değerler açısından bol yağış ve nemli bir iklime sahip olması toprağın neme doygunluğunu artırmaktadır. Böylece hem litolojik olarak hem de beşeri münasebetler sonucu doğal peyzaja yapılan müdahaleler ekolojik dengeyi bozmaktadır. Bozulan bu denge hem ulaşım faaliyetlerinin aksamasına hem de doğal afetleri tetikleyerek can ve mal kaybına yol açmaktadır. Eğim fazlalığına bağlı olduğu alanlarda yol açma ve inşaat faaliyetleri heyelanların oluşumunda rol oynayan temel faktörlerden bazılarıdır (Gökyer ve Öztürk, 2016:241). Nitekim kazı ve dolgu alanlarda doğal peyzajın dengesi bozularak açılan yollarda heyelan görülmesi gayet normaldir (Öztürk vd., 2016:1).

Fotoğraf 54: Curunlu Mevkiinde Heyelana Bağlı Olarak Doğal Peyzajın Degradasyonu

Nitekim arazi çalışmaları esnasında şahit olunan kütleli kayma şeklindeki heyelanlar hem yolun fizibilitesini düşürmekte gibi hem de maddi zararlara yol açmaktadır. Araştırma sahasının basık topografyası, dik kayalıkları, yolların konfor kalitesini düşürmekte, keskin virajların fazla olması araştırma sahasımızda düşük ticaret yoğunluğunun yaşanmasında başlıca sebeplerindendir. Sonuç olarak bu etkiler minimize hale getirilip yolların daha rantabl olması sağlanıp, ihtiyaçları karşılar nitelikte olması araştırma sahasımızda görülen doğal afetlerin etkisini azaltacaktır. Yapımı devam eden Kurucaşile-Cide yeni yol güzergâhı, Avara-Cide tüneli açma çalışmaları Batı Karadeniz'in ulaşım hayatını konforlu hale getireceği gibi ticaret ve akabinde cereyan eden iktisadi faaliyetlerin canlanmasını sağlayacaktır.

Araştırma sahasında incelenecek gerek bir diğer fonksiyon turizm fonksiyonudur. Turizm, en genel manada insanın beden ve zihni dinlendirmek ve tazelemek amacıyla (Özgüç, 2012:4) ülke içinde veya ülke dışında yapılan seyahat şeklinde tanımlanır. Buradaki temel maksat seyahatin devamlı oturlan ve çalışan yerlerin dışına yapılmasıdır (Alım, 2016:254). İnsanların günün yorgunluğunu atma, yeni yerler keşfetme, macera arama, yeni bir kültüre ilgi duyma, iş ve ticaret amacıyla lokal bir bölgeye gitme, eğlenme ve sosyalleşme amacıyla turizm faaliyetlerine katıldığını bilinmektedir. Araştırma sahasında sürdürülebilir turizm alanlarının bulunması, çoğunlukla turizm faaliyetlerinin kıyı turizmi şeklinde yapılması turizmin önemini ve çekiciliğini artırmaktadır. Nitekim iklimik özelliklere bağlı olarak araştırma sahasımızda tesis ve konaklama hizmetlerinde zaman içerisinde kurumsallaşma yolu

takip edilmiştir (Doğaner, 2001:1). 21. yüzyılı yaşadığımız bugünlerde turizmin daha çok sürdürülebilirliğine vurgu yapılmaktadır. Nitekim sürdürülebilirliğin temel kaynağı, yenilenebilir kaynakların rasyonel kullanımı ve çevrenin ekolojik dengesi bozulmadan kaynak coğrafyasında sosyal ve kültürel özelliklerin ön plana çıkması gereklidir (Richards ve Hall, 2002:1). Küresel ekonomide sürdürülebilir turizme kaynaklar ayrılırken hem bu alanda çalışan sayısı artırılıp hem de bu alanda istihdam alanları yaratılmaktadır. Bunlara paralel olarak da turizmin geliştiği bölgede halkın turizme katılma oranı ya da turizme bakış açısı turizmin bölge ekonomisindeki yeri ve önemini dolaylı olarak etkilemektedir (Oğuzbalaban, 2017:1321).

Araştırma sahası Batı Karadeniz'in ulaşım güzergahlarında lokalize olmuştur. Gerek Batı Karadeniz'den Orta Karadeniz'e çıkış kapısı olması gerekse Ankara gibi metropoliten kentin hinterlandında olması sebebiyle ulaşım ve ticaret anlamında önemli bir yer işgal etmektedir. Aynı zamanda kuzeyde Karadeniz gibi bir deniz kütlesinin bulunması ve buna bağlı olarak kıyı turizm faaliyetlerinin gelişmesini sağlamıştır. Kuşkusuz İstanbul ve civarında kentlerle sanayi faaliyetlerin yoğunlaşması hem iktisadi faaliyetlerin gelişmesini hem de kültürel faaliyetlerin ileri düzeye gitmesini sağlamıştır.

Araştırma sahası gerek doğal güzellikler gerekse kıyı turizmi açısından zengin değerlere sahiptir. Bu değerler doğal değerler, kültürel değerler ve tarihi ve arkeolojik değerler açısından incelenecektir (orbacı, 2014:185). Araştırma sahasının batısında bulunan Amasra kasabası kıyı turizmi ve kıyı ardındaki peyzaj değerleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir (Nayim, 2015:62). Amasra kasabası doğal değerler açısından çekici doğal değerleri; koylar, şelaleler, adalar, milli parklar ve diğer oluşumlardır. Bunlardan ilki olan koylar Karadeniz dağlarının denizin hemen gerisinden başlaması sonucunda keskin uçurumlar ve falezler oluşturmuştur. Ayrıca sarp kayalıklar koyların verimli kullanılmasını engellemesine rağmen peyzaj açısından bakir olarak kalmasını sağlamıştır. Koyları batıdan doğuya doğru sıraladığımızda; Tarlaağzı koyu, Gm Koyu, Amasra Koyu, Bozköy, Karaman Koyu, Çakraz, Akkonak koyudur.⁴Amasra-Kurucaşile kasabası etrafında kümelenen bu koylar peyzaj ve kıyıların temizliği açısından görülmeye değer alanlardandır. Yaz aylarında nüfus artışına bağlı olarak aşırı kirlenme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Diğer yandan doğal değerlerin ikincisini şelaleler oluşturmaktadır. Amasra tüneli yapımı esnasında

---

⁴ Bunların haricinde başka koylarda olmakla beraber ana başlıklar altında koyları inceleme altına alınmıştır. Araştırma sahamızın sınırlarını aşması ve konu bütünlüğü sağlaması adına diğer koylar değerlendirme altına alınmamıştır.

karşılaşılan Amasra şelalesi ile Kurucaşile ilçesi Akkonak köyü Değirmenağzı mevkinde Değirmenağzı şelaleleleri bulunmaktadır. Şelalelere ulaşım coğrafyası açısından sıkıntılı olsa da mavi ve yeşilin buluşması adına önemli bir doğal destinasyondur. Amasra kasabasında doğal değerlerin sonuncusu adalardır. Fiziki coğrafya koşullarına bağlı olarak gelişen adalar; Tavşan Adası, Boztepe, Zindan Adası ve Küçük Ada'dır. Tavşan adası Tarihi Kemere köprüsünün hemen karşısında yer almaktadır. Kemere Köprüsüne ana karayla bağlanan Boztepe Amasra'nın kuzeyinde yer alan adadan birisidir. Ayrıca Amasra kasabasına kale vazifesi yapan Zindan Adası ve aradaki bağlantıyı sağlayan Küçük ada bulunmaktadır.

Fotoğraf 55: Çakrazşeyhler Turistik Merkezlerden Bir Görünüm

Doğal değerler açısından değinmemiz gereken son iki çekici unsurlar Milli parklar ve yerel halk tarafından sembolize olmuş anıtlardır. Batı Karadenizin zengin flora ve fauna bağlı olarak bünyesinde birçok endemik tür ve varyetesini barındıran araştırma sahası en önemli milli park Küre Dağları Milli Park'tır. Tür çeşitliliği açısından sayısız bitki ve hayvan çeşidi barındıran park yaklaşık 38 bin hektar alanda doğal güzellikleri ile koruma altına alınmıştır (Çorbacı, 2014:198). Bunlardan başka Ahatlar köyünde henüz işleme açılmamış Ahatlar Milli Parkı ve Gürcoluk Milli Parkı bulunmaktadır. Devlet tarafından koruma altına alınmış ama yeterince ilgi ve önem gösterilmemesinden dolayı atıl durumdadır.

Amasra kasabasının sembolize olmuş turistik değerlerinden bir diğeri Ağlayan Ağaç, bitkinin morfoloji ve yapı itibarıyla ağlayan bir ağaca benzetilmesi zamanla kültürel değerinin artmasına sebep olmuştur.

Kültürel ve rekreasyonel değerler arasında Amasra'ya has olarak tel kırma, Karaman köyünde litolojik özelliklere bağlı olarak yapılan taş sac, örgücülük, halen usta-çırak ilişkisi şeklinde Tekkeönü-Kapısuyu-Karaman ve Kurucaşile'de devam eden ahşap yat tekne yapımı, Roma dönemi yapıtlarından birisi olan Kuşkayası yol anıtı kültürel ve rekreasyon değerler açısından görülmeye değer doğal güzelliklerden bazılarıdır.

Amasra kasabasının zengin tarihi dokusu şehrin mimarisi ile birleşerek önemli bir uyum oluşturmaktadır. Nitekim tarihi ve arkeolojik değerler saymakla bitirilemeyecek kadar fazladır. Tarih sahnesinde çeşitli milletlere ev sahipliği yapmış medeniyetlerin buluşma noktası haline gelen Amasra kasabası bugün turizm alanında tarihi değerler açısından ciddi bir potansiyel teşkil etmektedir. Nitekim koruma altında 13 adet taş ve ahşap yapı bulunmaktadır (Çorbacı, 2014:219). Günümüzde restore ettirilen Ethem Ağa ve Kaymakam Konağı gibi değerler turizme kazandırılmıştır.

Amasra ilçe merkezinde yer alan Amasra Müzesi saklı tarihin belgelendirilmiş halinin Amasra'daki tezahürüdür. Kasabanın zengin tarihi ve kültürel yapısı bu müzede sergilenmektedir. Müzenin bulunduğu lokasyonun tam karşısında kuzey-kuzeybatı yönünde Amasra kalesi bulunmaktadır. Kale civarında gelişen Akropol, Nekropol ve Bedestan Roma şehir mimarisinin canlı örnekleridir. Bunlardan başka hanlar, hamamlar ve yer altı çarşıları Amasra'nın zengin tarihi dokusuna renk katan kültürel değerlerdendir. İlgili kurum ve kuruluşlar tarafından denetim ve ilgi eksikliği bugün gelinen noktada turizme ait değerlerin yitirilmesine neden olmaktadır.

Kurucaşile ile ilgili daha çok kıyı turizmine ait turistik destinasyonlar bulunmaktadır. Bunlar arasında en çok göze çarpanlar kuşkusuz plajlardır. Kurucaşile ilçesinin içinde bulunduğu Kurucaşile plajı Liman mahallesinin denize bakan bölümünü oluşturmaktadır. Bunlardan başka Kurucaşile ilçesine bağlı köylerde; Karaman Plajı, Çambu (Alapınar) Plajı, Ovatekkeönü Plajı, Şeyhler köyüne bağlı Yardibi Plajı, Kapısuyu Plajı, Gökçekale Plajı gibi turistik doğal güzellikler Kurucaşile-Cide arasında bulunan yerlerdir.

Cide kenti 11 km kesintisiz plajı ile kıyı turizmi açısından elverişli koşullar oluşturmaktadır. İdari açıdan kendisine bağlı yerleşim merkezlerinde sırasıyla; Gideros, Aydos, Denizkonak, Uğurlu, Çaykaya, Akbayır ve İlyasbey sahilleri kıyı turizmi açısından değerlendirilebilecek alanlardandır. Kasaba mahallesindeki turistik tesisler yaklaşık % 2 oranında doluluk göstermektedir (Anonim, 2013:33). Cide sürdürülebilir turizm merkezlerinden birisidir. Hem doğal güzellikleri hem de sakin doğası ile turistler için önemli avantajlar sunmaktadır. Kıyı turizmi açısından ülkemizde önemli bir destinasyon olan Cide, sürdürülebilir turizme ait parametleri (tanıtım, konaklama ve tesisleşme) tamamladığında

uluslararası alanda kendine yer bulacaktır. Bölgenin kıyı turizminden başka doğal ve kültürel turizm destinasyonları bulunmasına rağmen ulaşım ve tanıtım problemlerini gidermesi gerekmektedir (İbret vd., 2013:138-140).

Bunlardan başka Cide'ye 10 km mesafede Pınarbaşı ilçesine bağlı dünyanın en büyük ikinci kanyonu olan Valla Kanyonu bulunmaktadır. Kanyon 12 metre derinliğinde 1000-1200 metre arasında değişen yükselti koşullarına bağlı olarak karstik bir vadi özelliği göstermektedir. Doğal güzellikleri ve çekici alanları bulunan kanyonda yaban hayatına ait endemik türler bulunduğu gibi, jeomorfolojik özelliklere bağlı olarak trekking, doğa yürüyüşleri, gözlem istasyonları, panoramik fotoğrafçılık, rafting ve kanyon sporları gibi birçok turistik aktivite yapılabilmektedir (Tanrısever vd., 2016:198).

Fotoğraf 56: Cide Turistik Plajından Bir Görünüm

Öte yandan Amasra ilçesine bağlı Makaracı köyünün yaklaşık 3 km doğusunda Gölleryani mevkiinde doğal oluşumlu karstik mağara olan Gürcüoluk mağarası, mağara içerisindeki karstlaşmaya bağlı olarak sarkıt, dikit gibi çeşitli şekillerin yatay yüzeyde gelişmesi sonucu fosil tabanlı bir mağara oluşumu karşımıza çıkmaktadır (Çelikoğlu ve Atış, 2015:682-687). Araştırma sahasında sürdürülebilir turizm kapsamında en çok dikkat çeken turistik merkez Akkonak-Çakrazşeyhler köyleri arasında yapılan bungalov evleridir. Ekoloji dostu prefabrik evlerde karavan şeklinde sürdürülen bu turizm Batı Karadeniz çapında yeni olmasına rağmen ilerleyen yıllarda gelişme göstermesi ve değerlendirilmesi beklenmektedir. Araştırma sahamızın turistik değerlerine değindikten bölgede kurumsal açıdan hizmet veren

turistik tesislere değineceğiz. Araştırma sahasında arazi gezileri esnasında gözlemlenen turistik tesisler daha çok Amasra, Çakraz ve Cide kenti arasında yoğunlaşan tesisler yaklaşık 200-250 kişiye istihdam alanı oluşturmaktadır. Yıl boyu doluluk oranlarının düşük olduğu bu otellerde Nisan-Eylül ayları arasında yoğun bir doluluk oranı yaşamaktadır.

Tablo 65: Araştırma Sahasında Turizm Fonksiyonu ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Oranları (2016)

Otel Adı	Yeri	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Akdeniz	Amasra	5	12
Amasra	Amasra	6	10
Balkaya	Amasra	15	37
Çınar	Amasra	8	23
Emek	Amasra	4	8
Emin	Amasra	5	10
Erkin	Amasra	4	8
Günter	Amasra	10	20
Kale	Amasra	3	8
Kalealtı	Amasra	3	6
Kardelen	Amasra	5	17
Kural	Amasra	3	9
Kuşkayası	Amasra	7	26
Kuşna	Amasra	12	20
Seçil	Amasra	12	30
Turist	Amasra	10	30
Yağmur	Amasra	2	6
Yüksel Kamping	Amasra	9	26
Aşiyen	Çakraz	5	15
Çınar	Çakraz	3	7
Deniz	Çakraz	8	16
Emek	Çakraz	11	30
Huzur	Çakraz	9	21
Yalı	Cide	16	32
Salapurya	Cide	28	36
Cide Uyg Oteli	Cide	22	44
Toplam	25	225	507

Kaynak: Cide İlçe Analizi ve Bartın Turizm Eylem Planı 2016 Verilerinden Derlenmiştir.

Sonuç olarak Amasra-Cide arasında yoğun bir kıyı turizmi yaşanan sahada sürdürülebilirlik turizm kapsamında fırsatların yaşandığı kaynak coğrafyasında değerlendirme altına alınabilecek ya da mevcut kapasitesi itibarıyla daha verimli olabilecek tesislerin varlığı bulunmaktadır. Alternatif turizm çeşitleri sağlamada bölgenin potansiyeli henüz istenilen seviyede olmasa da ileriye yönelik olarak mevcut potansiyel daha verimli kullanılabilir.

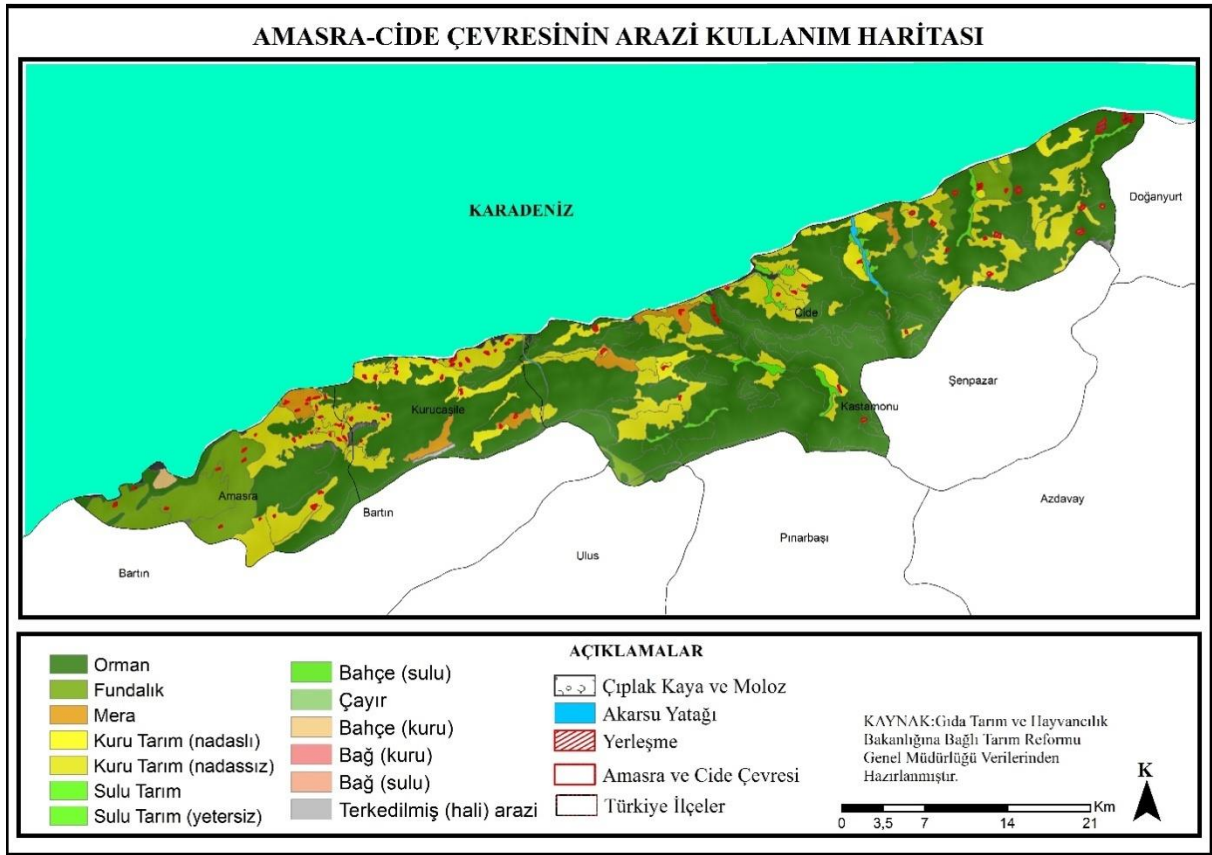
3.7. Arazi Kullanımı

Araştırma sahasında incelenecek diğer bir konu arazi sınıflandırmasıdır. Arazi sınıflandırmasında temel kriter planlama ve buna bağlı olarak gelişen fonksiyonların şehir ve kasaba hayatında ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan yaptığı değişimlerdir. Planlama genel manada insan düşüncesinin obje ve nesnelere bağlı olarak geleceğe dair ipuçları vermesi, mekânsal sistemleri üzerinde az veya çok etki bırakmasıdır. Diğer yandan planlama mekan üzerinde insan-doğa etkileşimine dayanarak sınırlı kaynakların insan kaderi ve yaşantısını değiştirme adına optimistik bakabilme yetisidir (Chadwick, 1978:25). Gerek kasaba yerleşmelerinde gerekse kent yerleşmelerinde tematik bir kaos ortamı bulunmaktadır. Kaos ortamı şehir ve kırsal hayatındaki kültürel peyzaja ve mekana yüksek dinamizm getirerek, mekanın çok kriterli yorumlanmasını ve buna bağlı olarak mekan-insan örüntüsünde doğal peyzajın değişmesini sağlamıştır (Mander vd. 2003:1-2). Bu değişiklikler kırsal-şehir hayatında uzun zaman diliminde kendini gösterirken hem kent hem de kırsal yerleşmelerinde değişimlere bağlı olarak fonksiyon grubunun yönünü tayin etmede ve temel yerleşme ilişkilerini açıklama ve ortaya çıkarmada pratik fayda sağlayacaktır(Suher, 1965:10).

Bu bağlamda araştırma sahasında Amasra-Cide kıyı bandında yapılacak mekânsal planlama, kasabaların şehre dönük yüzünü geliştirmeyi ya da kasabalara merkezîyetçilik kazandırma sağlamada önem kazanmaktadır. 21. yüzyıl şartlarında planlama sadece herhangi bir yerleşme biriminde ne kadar tarım arazi veya ormanlık alan bulundurmaktan ziyade o bölgeye mahsus doğal çevre özelliklerinin rasyonel kullanımı, ekolojik çevrenin sürdürülebilirliğini sağlama, ticaret yoğunluğunu artırma gibi temel de ekonomik parametrelerin çevre-insan etkileşiminde minimum zararlı hayata kazandırabilmek olarak bakılmaktadır. Anlatılan bu değerler sadece kasaba yerleşmelerine mahsus olmayıp kent yerleşmelerinde de geçerlidir. Nitekim kent yerleşmelerinin gelişme yönü, yerleşme hızı ve değişkenliği gelecekte yapılacak optimistik planların şehirleşme-yerleşme ilişkisini açıklamada fonksiyonların rasyonel kullanımı ile gerçekleşecektir (Doğanay, 2014:541-555).

Google earth programı yardımıyla Amasra ilçe merkezi çevresi 2,91 km, 48,90 hektarlık alanda ilçe merkezini oluştururken yaklaşık olarak 17.160 hektarlık alan Yerleşme Coğrafyasının hudutlarını oluşturmaktadır. Doğal olarak 17,1 hektarlık alanın büyük bir kısmını insanların hayatlarını ikame etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak adına konutlar oluşturmaktadır. Amasra'da ilk yerleşim çekirdeği için Kaleiçi-Boztepe Mahallesi olduğu ileri sürülmektedir Yerleşmelerin bu alanda kurulmasındaki temel maksat hem mekanı elverişli bir şekilde kullanmak hem de kuzeyden gelebilecek saldırılara karşı güvenlik sahası

oluşturulmak istenmesidir.

Harita 14: Amasra-Cide Çevresinin Arazi Kullanım Haritası

Amasra'da arazi kullanımında yoğunluk gösteren konutlara incelendiğinde Amasra-Büyük Liman civarında toplandığını görülmektedir. Konutların Kaleiçi-Boztepe Mahallesi kümelenmesi Amasra kasabasının lokasyon şartları doğrudan ilişkilidir. Kasabanın demografik değerlerinde artışa bağlı olarak konutların situasyonu ve yeni yerleşme birimlerinin seçimi yerleşmenin doğu batı yönünde gelişmesini sağlamıştır. Amasra kömür işletmelerin açılması ile toplu konut birimlerinin kasabaya girmesini buna bağlı olarak dışarıdan işçi göçlerin tetiklenmesini sağlamıştır. Yukarıda bahsedilen hadiseler Amasra ilçe merkezinin yanıl yüzeyde gelişimini sağladığı gibi 1980'li yıllardan sonra Fatih ve Kaleşah mahallerinin yerleşim birimlerine katılması yerleşmenin sınırlarını doğu batı yönünde genişlettiği gibi aynı zamanda beraberinde konutlarda çağdaşlamayı da getirmiştir. Tarihi dokunun ve konutların peyzajının korunduğu Boztepe Mahallesi konutlar merkezde yoğunluk sağlarken, ilçe merkezine belirli mesafede uzaklıkta bulunan Kaleşah Mahallesi kurulması ile konutlar arasında mesafenin artmasını sağlamıştır. İlçe merkezinde konutlarda kümelenme reaksiyonu fazla iken ilçe merkezinden uzaklaştıkça hem yerleşme yoğunluğu hem de kümelenme hızları göreceli olarak düşme eğilimindedir.

Amasra kasabası arazi kullanım tablosu incelendiğinde, köyleri ile birlikte zengin bir

orman varlığına sahip olması arazi kullanımında % 8,27 bir dilimin ormanlar tarafından işgal edildiğini göstermektedir. Büyükbaş hayvanları besleyebilecek alanların yadsınamayacak düzeyde var olduğu bir kasabada (%5,68) hayvancılık faaliyetleri ve buna bağlı olarak ticari kazanımlar elde edilmesi içten bile değildir. Öte yandan arazi kullanımında göze çarpan diğer bir detay %12'lik bir dilimde kuru tarım yapılırken bahçe ve buna bağlı olarak ekim-dikim ve tarımı %7'lik bir alanda cereyan etmektedir. Yerleşebilir alan %29'luk bir dilime tekabül etmesine rağmen Amasra kasabasının birinci derecede deprem kuşağında olması arazi kullanımını-konut ilişkisini tekrar göz önünde bulunduramamızı sağlamaktadır. Araştırma sahasında litolojik özelliklere bağlı olarak çıplak kayalar % 30 bir dilimliktedir (Tablo 66).

Tablo 66: Amasra'da Arazi Kullanımı (2017)

Birim	Hektar	%'si
Orman	23,145	8,27
Mera	55,384	19,81
Fundalık	49,623	17,75
Kuru Tarım(Nadassız)	34,543	12,35
Çıplak Kaya	84,24	30,13
Bahçe	21,972	7,85
Sulu Tarım	10,681	3,84
Toplam	279,558	100

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına Ait Veriler Arcgis Ortamında Hesaplanmıştır.

Diğer yandan Kurucaşile kasabası ilçe merkezi 2,26 km çevresi ile yaklaşık 10 hektarlık bir alanda kurulmuştur. Kurucaşile kasabası yerleşme sınırlarını ise 2,99 km çevresi ve yaklaşık 51,6 hektar alan oluşturmaktadır. Kurucaşile kasabasında konutların hayat bulması, Kurucaşile kasabasında 18 yy kadar uzanan Kurucaşile Merkez Aliağa cami etrafında gelişme göstermiştir. Nitekim gerek arazi çalışmaları gerekse tarihi dökümanlar arazi kullanımında konutların 18 yy ortalarına kadar gittiğine işaret etmektedir. İslam-şehir modülü örneği sergileyen Kurucaşile kasabası cami ve hinterlandında gelişen şehirselleşme şahit olmuştur. Cami etrafında gelişen ticari fonksiyonlar arazi kullanımında yeni iş merkezlerinin (kuyumcu, züccaciye ve terzi) açılmasını sağlamıştır. 20 yy başlarına doğru Bartın İnebolu D010 karayolunun açılması Kurucaşile arazi kullanımını direkt etkilemiştir. Doğu-batı yönünde kasabayı baştanbaşa kat eden karayolu, yerleşmelerin karayolu her iki yanında kurulmasını sağladığı gibi konutların situasyonunu da etkilemiştir. Şile mahallesi ile başlayan konutlar karayoluna bağlı olarak kuzeybatı ve doğu yönünde gelişme göstermiştir. Karayolunun şehrin morfolojisini etkilemesi, karayoluna bağlı olarak da iş ticaret ve sanayi alanlarının karayolu güzergahı boyunca kuzeydoğu-güneybatı yönünde kurulmasını sağlamıştır. Atölye tarzı sanayi faaliyetlerinin sürdürülmesi arazi kullanımında pek fazla yer

işgal etmemesini sağlamıştır. Kasabanın kuzeye doğru genişlemesini engelleyen Karadeniz ve kasabanın güneye genişlemesini sınırlayan dağ ve ormanlar adeta kasabanın bir çizgi hattı şeklinde çizgisel olarak gelişmesi ve arazi kullanımını bu bağlamda gerçekleşmesini sağlamıştır

Kurucaşile kasabası arazi kullanımında orman varlığı bakımından zengin bir kasabadır. Nitekim meralar % 6'lık bir dilime tekabül etmektedir. Kuru tarımın yapıldığı alanlar % 4'e denk gelmektedir. En dikkat çekici taraf nadasa bırakılan alanların sahilden uzak köylerde % 22'lik dilimde kendine yer bulmasıdır. Nadasa bırakılan alanların fazla olması (% 22) tarımsal klimatoloji açısından düşündürücüdür. Su kaynaklarının temini konusunda yaşanan sıkıntılar kasabaya yakın olan köylerin morfolojik olarak yamaçta ve eğimli arazilerde kurulmaları tarımın yapılması ve kazanç getirmesi adına sürdürülebilirlik getirmemektedir. Yerleşebilecek sahanın yaklaşık üçte birine denk gelmesi yerleşme yoğunluğu ve ticari aktivitelerin hayat bulması adına heyecan vermektedir. Nitekim demografik değerlerin bu bilgiler ışığında ileriye yönelik olarak artma eğiliminde olması beklenmektedir (Tablo 67).

Tablo 67: Kurucaşile'de Arazi Kullanımı (2017)

Birim	Hektar	%'si
Orman	186,78	38,26
Mera	27,75	5,68
Kuru Tarım	20,54	4,23
Nadas	110,46	22,63
Yerleşme	142,571	29,2
Toplam	488,071	100

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına Ait Veriler Arcgis Ortamında Hesaplanmıştır.

Yaklaşık 3,4 km çevresi ve 68 hektar alandan oluşan Cide ilçe merkezi Amasra ve Kurucaşile kasabasına nazaran geniş bir topografyaya sahiptir. Gerçektende yerleşme sınırları yaklaşık 143 hektar alana kadar uzanmaktadır. Öncelikle arazi kullanımı açısından Cide'yi ele aldığımızda yerleşmeyi sınırlandırıcı etki yapan doğal etkenlere vurgu yapmak gerekir. Öncelikle Cide'nin kuzeyinde bulunan deniz kütlesi şehrin kuzeye doğru genişlemesini engellemiştir. Morfolojik faktörlere bağlı olarak güney yönde gelişim orman ve dağların bulunması şehrin fizyonomisini etkilemiştir. Arazi kullanımında diğer iki kasaba örneğinde olduğu gibi konutların yoğunlukta olduğu sahada doğal etkenler hem konutlar yatay alanda genişlemesini hem de iş ve ticaret alanların rasyonel dağılımında engel oluşturmaktadır.

Cide kentinin yerleşme yoğunluğunu Cumhuriyet Mahallesi oluşturmaktadır. İş

alanları, çeşmeler ve küçük atölyeler bu cadde üzerinde kümelenme gösterirken ticaret sahası olarak kentin can damarını oluşturmaktadır. Yine demografik etkilere bağlı olarak ticaret alanlarının burada toplanması civar köylerde hem resmi hem de günlük işlerin yapılması adına yoğun bir alan oluşturmaktadır. Sokakların düzensiz dağılımı Kasaba ve Nasuh mahallerinin gelişimini sağladığı gibi Demirci ve Ece köyleri ile kültürel bağların sağlanması Ece Mahallesi'nin kurulmasına imkan hazırlamıştır. Balıkçı tekneleri ve küçük yatların balık tutmak ve deniz ulaşımında kullanır hale gelmesi Liman Mahallesi'nin gelişmesini sağlamıştır. Mahallelerde bu gelişim hem Amasra hem de Kurucaşile kasabasında evlerin fizyonomisinde değişimler sağladığı gibi Cide kentinde çağdaş meskenlerle eski meskenlerin bir arada bulunmasını sağlamıştır.

Evlerin merkezde yoğunluğunun azalması merkezden çevreye doğru dağılımda evler arası mesafeler artmakla beraber gündelik ihtiyaçların giderildiği bakkal manav gibi dükkanların sayıları da azalmaktadır. Nasuh Mahallesi'nde Cide Oto Sanayi'sinin kurulması ile arazi kullanımında konutların yanı sıra sanayi ve ticaret alanlarının bir arada toplanmasını sağlamıştır. Ticari yoğunluğa bağlı olarak Cide Belediyesinin Cumhuriyet Caddesi üzerinde kurulması hem Nasuh Mahallesi hem de Kasaba Mahallesi'nin merkezîyetçi olma özelliğini artırmıştır. Bunlara ek olarak çok katlı binaların yapımını da hızlandırmıştır. Cide'ye bağlı Memiş, Ece, Kemerli gibi köylerin idari açıdan mahalle statülerine düşürülmeleri yerleşmelerin yoğunluk kazanmalarını sağlamıştır. Bartın-İnebolu D010 karayolunun Memiş Mahallesi güzergahında olması ticari ve lojistik faaliyetlerinin burada hayatiyetini sağlamıştır.

Cide'ye can veren Bartın-İnebolu yolu Cide'nin yerleşme şekline yön vermiştir. Kuzey ve güney yönde gelişme gösteremeyen kent kuzeydoğu-güneybatı yönde gelişme göstermiştir. Konutların yapımından meraların kullanımına kadar çoğu coğrafik unsurlar yol etrafında gelişme göstermiştir. Cide kentinin kuzeydoğu güneybatı yönde gelişmesi sosyal tesislerin ve resmi binaların rasyonel dağılımında birkaç mahalleyi ön plana çıkarmıştır. Sonradan mahalle statüsü ile katılan mahalleler ise yerleşme yoğunluğu ve ticari aktivitelerin fonksiyon kazanmasında önem arz etmektedir.

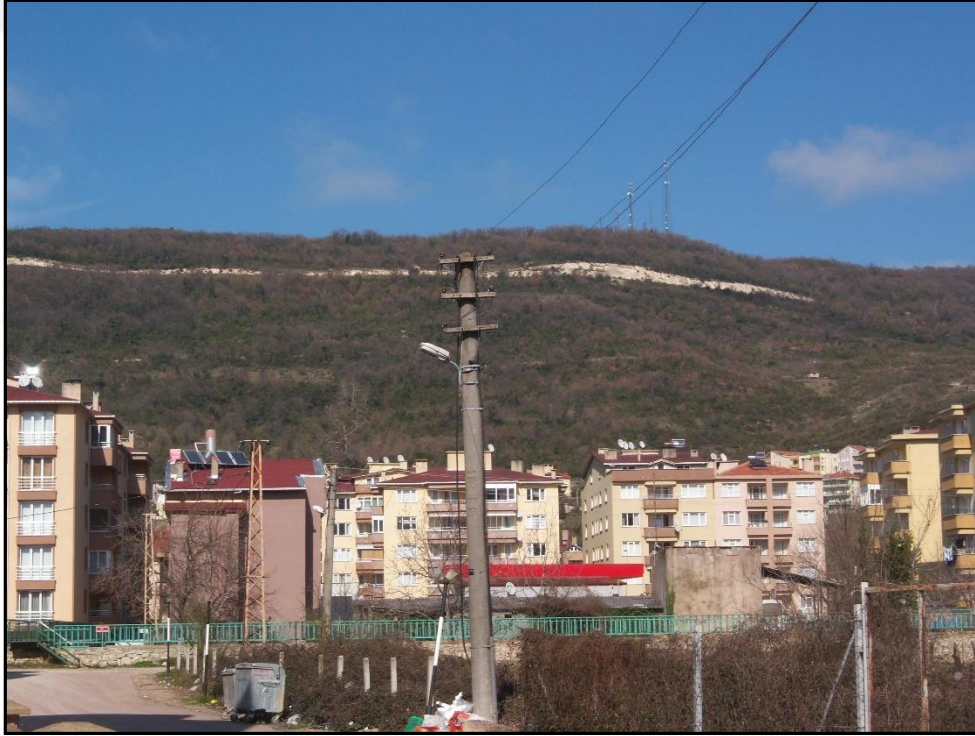
Cide kentinin arazi kullanımını açısından en büyük doğal etken orman varlığıdır. Kurucaşile kasabasından Cide'ye doğru yol alındığında Bartın-İnebolu D010 karayolunda yolun her iki yanında ormanları görülebilmektedir. Nitekim Çetin (2016) çalışmasında kentin yaklaşık % 74'ünün ormanlardan oluştuğunu belirtirken çalışmada idari açıdan Cide'ye bağlı köylerin dahil edilmesiyle Cide geneli olarak %89'luk bir oranda orman varlığı bulunmaktadır. Küre dağları milli parkın büyük bir alanda kurulması ve zengin flora ve faunaya sahip olması orman varlığının tesadüf olmadığının göstergesidir. Eldeki veriler mera,

fundalık ve nadas alanların yaklaşık % 5'e tekabül ettiğini gösterse de arazi çalışmaları esnasında mülakatlar neticesinde elde edilen bilgiler gerek tarla alanlarının gerekse tarım alanlarının ilgisizlikten dolayı birkaç sene içerisinde iklimik faktörlere bağlı olarak orman alanına dönüşmektedir (Tablo 68).

Tablo 68: Cide'de Arazi Kullanımı

Birim	Hektar	%'si
Orman	1086	89,2
Mera	37,1	0,3
Fundalık	10,04	0,82
Nadas	42,57	3,49
Kuru tarım (Nadassız)	30,28	5,25
Sulu Tarım	11,46	0,94
Toplam	1217,45	100

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına Ait Veriler Arcgis Ortamında Hesaplanmıştır.

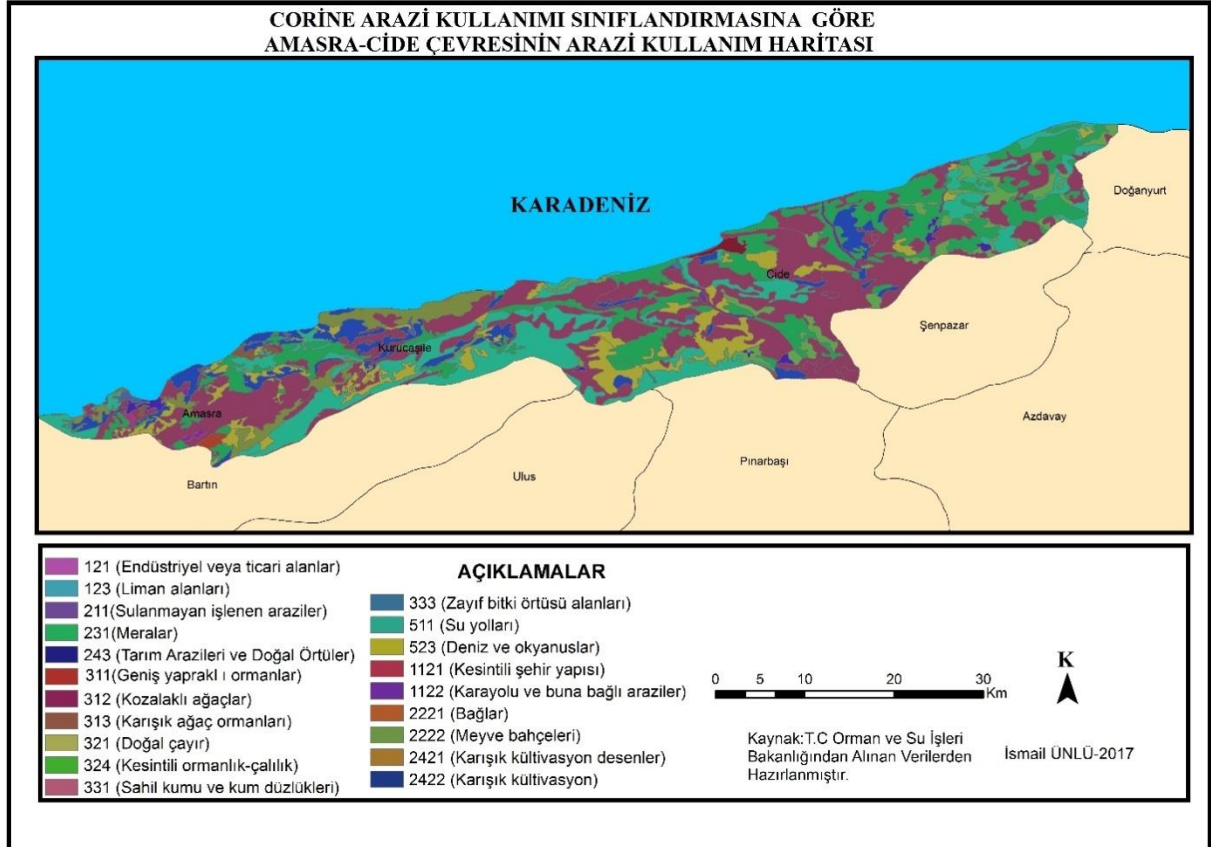

Fotoğraf 57: Tarım Arazilerinin İlgisizliğe Bağlı Olarak Zamanla Orman Arazisine Dönüşümü

Arazi çalışmaları esnasında edinilen bu bilgi Cide kentinin geçmiş yıllarda potansiyelli bir yer olduğunu göstermektedir. Yöre sakinleri ile yapılan görüşmelerde Cide'yi dört taraftan saran dağların eteklerinde ve yamaçlarında arpa ve yulaf gibi besin değeri yüksek bitkilerin ekimi yapıldığı bilinmektedir. Geçmişte kendine yeten bir tarım politikası olan Cide kenti jenerasyon değişikliğine bağlı olarak yeni neslin tarım alanlarını kullanmaması beraberinde hizmet sektöründe çalışmak istemesi tarım alanlarının terk edilmesine neden olmuştur. Kentte

yaşayan gençlerin tarım yapmak adına daha fazla gelir getiren işlerde çalışmak istemeleri tarım faaliyetlerine sekteye uğrattığı gibi dışarıya işçi göçlerin yaşanmasını tetiklemektedir.

Corine arazi sınıflandırmasına göre araştırma sahasına endüstriyel ticari sahalar yoğunluk kazanmıştır. Kıyı boyunca yer alan liman alanları bölgedeki denizcilik potansiyelini yansıtmaktadır. Öte yandan meraların yoğun olarak bulunduğu sahada floristik özelliklere bağlı olarak bitki topluluklarının kapladığı alan çoğunluk oluşturmaktadır (Harita 15).

Harita 15: Corine Arazi Kullanımı Sınıflandırmasına Göre Amasra-Cide Çevresinin Arazi Kullanım Haritası

Araştırma sahasında bulunan yerleşmelerin fonksiyonel sınıflandırmada yerini belirtmek araştırma sahasına yapılacak yatırımların yönünü ve beşeri hayatı düzenlemede yararları olacaktır. Öncelikle nüfus kriteri tek başına yerleşmelerin fonksiyonları açıklamada ve o yerleşmeye ait diğer fonksiyonları değerlendirme açısından yeterli görülmemektedir.

Genellikle kapalı ekonomi şartlarının hakim olduğu ekme ve dikme faaliyetlerine bağlı olarak şekillenen ticari hayat aktiviteleri daha çok kırsal hayatı temsil etmektedir. Diğer yandan intansif tarım metotlarının geliştiği sanayi alanlarında kümelenmelerin fazlaştığı, global ekonomiden kendisine yeterince kar marjını aldığı, küresel ticarete alt ve üst yapı olanaklarının lojistik alanında kendisine yeterli olup hinterlandında ve umlanda

merkeziyetçilik kazanan çok kriterli fonksiyonları ihtiva eden yerler fonksiyonel sınıflandırmada kendine şehir olarak yer bulmaktadır. Fonksiyonlarda temel olarak ele alınan değerler ülkeden ülkeye değişmektedir. Aynı zamanda fonksiyonlar yerleşmelerin ulaştıkları ekonomik seviyeleri göstermesinin yanında etki sahalarını da göstererek küresel ekonomi ve ticarete refah düzeyini yansıtmaktadır (Göney, 1984:139-142).

Yerleşmelerin sınıflandırılmasında başvurulan bir diğer fonksiyon ekonomi fonksiyonudur. Ekonomi fonksiyonu inceleme altına alabilmemiz için ekonomi-coğrafya ilişkisini kısaca göz atmamız gerekmektedir. Ekonomik aktivitelerin ticari olarak kazanç sağlaması, aglomerasyon alanları oluşturması buna bağlı olarak küresel ticarete hub alanı olabilmek için kuşkusuz coğrafyanın farklılaştırılmaması gerekir. Bu farklılık ekonominin gelişimini sağlayabilmek için temel etken fiziki coğrafya koşullarının baskın olarak her alanda ön planda olmasıdır. Nitekim ünlü ekonomist Adam Smith durumu şöyle açıklamaktadır “*Ekonomi kurumlarında iş bölümünün dağılımı, uzmanlaşma sağlamasında coğrafya hayati bir önem kazanmaktadır* (Smith, 2004:25). Uzmanlaşmanın sağlanması demek serbest piyasa ekonomisi, ticari faaliyetlerin yoğunlaşması, ulaşım koşullarının iyileşmesi gibi temel parametreler ticaret ve bilgi iletişimi sayesinde bölgeden bölgeye hatta lokal olarak bilgi ve malların aktarımı ile sağlanmaktadır. Nitekim aglomerasyon alanları yaratmak, tarımda verimliliğin sağlanması, insan yaşamında iyileşmeler, hayvan üretiminde inovatif faaliyetlerin ön plana çıkması doğal kaynakların rasyonel ve sürdürülebilirliğine bağlı olduğu gibi fiziki coğrafyanın farklılaştırılmasından kaynaklanmaktadır (Gallup vd., 1999:6-9).

Bu bağlamda araştırma sahamızda ekonomi fonksiyonları inceleme altına aldığımızda tarım fonksiyonunun %5’lik bir dilime tekabül etmektedir. Doğal çevre şartlarına bağlı olarak verimli tarım alanlarının kısıtlı düzeyde olması nadas alanlarının daha verimli kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan araştırma sahamızda sanayi faaliyetlerinin inceleme alanımızdaki yerleşmelerin geçim sağlamada dörte birine tekabül etmektedir. Atölye tarzı ticari alanların yoğunlukta olduğu araştırma sahamızda el sanatları bütün zorluklara rağmen devam etmektedir. Mektepli-alaylı şeklinde örgütlenmeye sahip olan ticari iş alanlarında entegre tesislerin bölgeye kaydırılması veya deniz ulaşımının daha aktif kullanımı sanayi fonksiyonunun canlılığını artıracaktır.

Son olarak araştırma sahamızda fonksiyonel sınıflandırmada hizmet fonksiyonunun ön planda olduğunu görülmektedir. Hizmet fonksiyonu tek başına anlam ifade etmemekle beraber kendisine bağlı diğer fonksiyonlarla yerleşmeleri anlamlı kılmaktadır. Nitekim hizmet fonksiyonunun ön plana çıkması az nüfuslu kasaba yerleşmelerinde devamlılık söz konusu değildir (Tümertekin, 1973:80). Coğrafi özelliklerin değişkenliğine bağlı olarak hizmet

fonksiyonlarında gelişimi tetikleyici etkenler; ulaşım, ticaret, sağlık gibi fonksiyonlardır.

Araştırma sahasında tarımsal fonksiyonlar önemli olmakla birlikte tarım fonksiyonu açısından en müsait yerleşme Cide'dir. Söz konusu sahanın iklimik özelliklere bağlı olarak tarım alanlarının kullanılabilir olması bu fonksiyon verimli bir şekilde kullanılabilir. Diğer yandan her üç yerleşme biriminde hizmet fonksiyonları ön plandadır. Sanayi potansiyeli olarak en önemli saha Amasra kasabasıdır (Tablo 69).

Tablo 69: Araştırma Sahasında Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı

Yerleşme	Fonksiyon			Toplam
	Tarım	Hizmet	Sanayi	
Amasra	2,4	69,1	28,5	100
Kurucaşile	2,9	73,7	23,4	100
Cide	5,1	70,9	24	100

Herhangi bir kasaba veya şehrin büyüklüğü, hinterlandına bağlı olarak çekim gücü ve aglomerasyon alanlarının belirlenmesiyle meydana gelmektedir. Etki sahasındaki bu itici kuvvet yerleşmeleri idari açıdan olmasa da gerek sosyal gerekse kültürel açıdan kendine bağımlı kılar ve merkezietçi özelliklerin gelişmesine yardımcı olur. Mekânsal sistemlerin birbirine bağımlılığı bir diğerinin etki sahasını gölgelediği gibi aynı zamanda arazi kullanımı ve mekana ait bileşenlerin çeşitliliğini artırmaktadır. Böylece şehir hayatında, kasabalarda ve megakentlerde bazı fonksiyonların çeşitliliği arttığı gibi bazılarının da etki gücü gölgelenmektedir (Gottman, 1976:106-107). Araştırma sahasında fonksiyonların çeşitliliği lokal anlamda kültürel zenginlik oluşturduğu gibi aynı zamanda yerleşmelerin etki sahasının uzaklara taşınmasına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda incelenen yerleşmeler, genel fonksiyonlar içerisinde diğer fonksiyonların çeşitliliğini sağlanması, hinterlandının karasal ve denizel alanda etki sahası ve merkezietçi özelliklerinin gelişmesini sağlayacaktır. Bu gelişme gerek yerleşmelerin hayatiyetini sağladığı gibi gerekse kapalı ekonomi koşullarının kırılıp serbest piyasa ekonomisinden daha fazla pay alınmasını sağlayacaktır. Küresel ekonomik faktörlerin günümüzde hakim olduğu alanlarda ulaşım ve ticaret alanlarında bu gelişmeler kırsal yerleşmelerde uygulama sahası bulduğunda yerleşmelerin silüeti değişecektir. Dolayısıyla yakınındaki şehir yerleşmelerini etkileyerek kapalı ekonomi koşullarına bağımlılığı göreceli olarak kıracaktır. Araştırma sahasının batı kanadından doğu kanadına kadar ifade edilen parametreler hem Amasra-Kurucaşile kasabasını hem de Cide kentini doğrudan etkileyecektir. Nitekim Amasra ve Cide kentinin ilçelere uzanan idari özellikleri etki sahalarının yalnız kendi bölgesiyle olmadığını civar il ve ilçe merkezleri hatta köylere kadar uzanmaktadır.

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Araştırma sahasına yönelik sorunlar ve çözüm önerilerini bütüncül yaklaşımla ele almayı çalışılacaktır. Çünkü araştırma sahasının kurulduğu lokasyonda gerek fiziki gerekse beşeri müdahaleler sonucu beşeri görünümünde farklılıklar meydana gelmiştir. Bu bağlamda araştırma sahasında cerayan eden durumların ortaya çıkarılması buna bağlı olarak çözüm önerilerinin üretilmesi amaçlanmıştır.

Öncelikle araştırma sahasının bulunduğu Batı Karadeniz bölümü yerleşmelerinin büyük bir çoğunluğu doğal çevre özelliklerine bağlı olarak arızalı bir topografya üzerinde kurulmuştur. Morfolojik özelliklerin gerek yerleşme üzerinde gerekse yerleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan ve devamlılığı sağlanan sanayi, ticaret ve diğer özellikler üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır. Yerleşme Coğrafyası açısından kıyı ve hemen gerisindeki hinterland üzerinde kurulan yerleşmelerin fizyonomileri ve situasyonları doğal çevre özelliklerinin denetiminde şekillenmiştir. Morfolojik özellikler yerleşmelerin kimi zaman bir üniteye yoğunlaşmasına bazen de kıyı gerisindeki topografyada eğim değerlerine bağlı olarak boyuna ya da dairesel bir gelişme göstermesine sebep olmuştur.

Yerleşmelerin fizyonomi ve situasyonunda yaşanan bu durum yerleşmelerin etrafında gelişen olayların fiziki ve beşeri coğrafya koşullarına bağlı olarak beşeri görünümde temel farklılıkların oluşmasını sağlamıştır. Bu açıdan yerleşme coğrafyası açısından sorunlara göz atıp çözüm önerileri sunmaya çalıştığımızda;

- Araştırma sahasının batı kanadını oluşturan Amasra kasabası lokasyon şartları olarak eşine nadir rastlanılan bir durumda iki doğal liman üzerine kurulmuştur. Bu durum fiziki coğrafya şartlarının bir armağanı gibi görünse de esasında beşeri hayatın kısıtlaması anlamına geliyordu. Nitekim Amasra'nın kurulduğu yarımada'yı göz önünde bulundurulduğunda yerleşmelerin Boztepe ve Kaleiçi mahallelerine kadar ulaşabilmeleri yerleşmelerin kuzey yönde erişebilecekleri son noktayı temsil etmektedir. Yerleşmelerin kuzey yönde denizel etkilere bağlı olarak kısıtlanması, yerleşmelerin etrafına doğru dairesel bir alanda gelişme göstermesini sağlamıştır.

- Amasra kasabasının morfolojik şartlar üzerine korunaklı iki limanda kurulması geçmişte birçok devletin ilgisini çekmiştir. Diğer kültürler tarafından Amasra'ya bahsedilen tarihi alanlar Boztepe ve Kaleiçi Mahallesiinde yoğunlaşmaktadır. Günümüzde tarihi alanların bulunduğu saha Orta çağ tarihi dokusunu yansıtmaktadır. Ne yazık ki denetim eksikliği ve

zaman içerisinde definecilerin ilgisi buranın tarumar edilmesine sebep olmuştur. Sit alanları içerisinde bulunan Kemere Köprüsü, Hamam, Şehir Hamamı, Antik Rıhtım, Gymnasium, Tiyatro, Su Kemerı, Fatih Cami gibi kültürel değerler koruma altına alınmasına yaz aylarında yoğun bir şekilde ziyaretçi akınına uğramaktadır. Bu sebeple aşırı bir şekilde yıpranmaktadır. Amasra'daki kültürel değerleri yönetme ve kültürel turizme kazandırmak amacıyla tarihi doku korunmalı ve terkedilmiş psikolojisinden kurturularak daha fazla tanıtım ve teşvikle Amasra'nın deniz turizmi ile rakip edebilecek seviyeye gelmelidir.

➤ Amasra kasabasının madencilik alanında tek kurumsal merkezi olan ATİ işletmeleri katı ve sıvı atıklarını direkt olarak Liman çevresine boşaltmasından dolayı gerek kötü kokular yaymakta gerekse ekolojik dengeyi bozmaktadır. Bu bağlamda ATİ işletmesine denetimler sıklaştırarak katı atıkların çevreye bırakılması bertaraf edilerek olumsuz etkiler giderilmelidir.

➤ Amasra denilince akla ilk gelen deniz-kum ve mavi –yeşil buluşmasıdır. Amasra'ya gelen yerli ve yabancı turistlere daha fazla zaman geçirmek adına Amasra-Çakraz-Kurucaşile-Cide kruvaziyer turizm şeklinde bir gezi planlanabilir.

➤ Amasra'da turistlerin daha fazla kalması için konaklama standartları iyileştirme yoluna gidilmelidir.

➤ Yazın nüfusun neredeyse üç katına çıkması sebebiyle yaşanan park sorununa kalıcı bir çözüm getirilmelidir.

➤ Amasra'da balıkçı restoranlarda servis edilen meşhur salata Amasra'nın denizel ürünleriyle tanıtımı sağlanıp gastronomi turizm gelişmesi sağlanabilir.

➤ Roma döneminden kalma sanat eseri olan Kuşkayası Yol Anıtı peyzaj düzenlemeleri ve yol bakım çalışmaları yapıp eko-turizm kapsamında değerlendirebilir. Amasra'ya yaklaşık 4 km mesafede Gürcüoluk karstik mağarası Amasra Belediyesi ve Bartın İl Özel İdaresi tarafından mağara turizmine kazandırılıp sürdürülebilir turizm çerçevesinde değerlendirilebilir.

➤ Amasra Fatih mahallesini baştanbaşa kat eden Horhor Deresi ıslah çalışmaları neticesinde yürüyüş ve bisiklet yolu olarak değerlendirilebilir.

➤ Yerleşme Coğrafyası açıdan Amasra'ya doğal peyzaj görünümü veren ikinci konutların kıyı ve gerisindeki hinterlanda yoğun bir şekilde yapımı

kıyıların aşırı bir kullanımı sağladığı gibi kıyı turizmini olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda ikincil konutlara standart getirilerek hem arazi kullanımının rasyonelliğın sağlanmalı hem de kıyıların aşırı tahribatının önüne geçilmelidir. İkincil konutlar yapılırken doğal çevre özellikleri ve ekoloji göz önünde bulundurulmalıdır.

➤ Amasra'ya ilk gelenler Amasra'nın kurulduğu lokalize şartlar ve deniz-kum üçlüsünde büyülenirken tarihi doku ve kültürel değerleri gölgelemektedir. Amasra'yı görsel medyada tanıtıcı reklamların fazlaşması, tur şirketlerinin sadece kıyı turizmına yönelmeyip, kültürel turizme de yönlendirilmelidir. Amasra'nın tarihi ve denizel güzellikleri Safranbolu'ya nazaran fazla olmasına rağmen Safranbolu kadar bilinmemektedir.

➤ Amasra-Kurucaşile ve Cide arasında kültürel ilişkilerin gelişmesinde temel etken Bartın-İnebolu yolunun Amasra ve Kurucaşile bölümleri neredeyse tamamlanmaktadır. Özellikle Amasra tüneli yapıldıktan sonra tünel ve yakın çevresindeki dengesiz iskan hareketleri kontrol altında tutulmalıdır.

➤ Avara-Cide tüneli yapımı başlanmış olup ilerleyen senelerde Amasra-Cide arası 45 dakika mesafeye düşmesi planlanmaktadır. Böylece ticaret ağıında gelişmeler yaşanacaktır. Cide'nin en büyük sıkıntısı olan ulaşımın giderilmesi ile turistik tesislerin doluluk oranlarında artış sağlanmakla beraber tanıtım ve organizasyon faaliyetleri Cide ve civarındaki köylerin çehresini değiştirecektir.

➤ Araştırma sahasında ağır sanayi merkezlerinin olmaması toprak ve ekolojik kirliliğının az olduğunun göstergesidir. Bu bağlamda instansif metotlarla tarım teşvik edilmeli, tarım çiftlikleri kurulmalıdır. Yörede seracılık faaliyetleri belirli yerleşmelerde yapılmasına rağmen entegre bir çiftlik merkezi oluşturulabilir. Doğal alanlarında organik tarım metotları ile yetiştirilen sebze ve meyveler iyi bir tanıtım neticesinde çiftlik turizmi şeklinde değerlendirilebilir.

➤ Araştırma sahasında gerek yapımı devam eden tünel çalışmaları gerekse bitmiş tünellere belirli mesafelerde yol uyarıcı levhaları konulmalıdır. Çünkü iklimik ve litolojik özelliklere bağlı olarak heyelan, sel, su basması gibi afetlere uyarıcı kimlikte levhalar bulundurulmalıdır. Ayrıca basık topografya düzeninin vermiş olduğu dar yollarda eğim değerlerinin fazla olması nedeniyle

yol yapım çalışmalarında kullanılan iş makineleri doğal peyzaja zarar vermektedir. Toprakların alınıp hafriyat makineleriyle taşınması ekolojik dengeyi bozmakla beraber akabinde istinad duvarlarını yapımı olası heyelan ve erozyona davetiye çıkarmaktadır.

➤ Bartın –İnebolu yol güzergahına bitki perdeleri yerleştirilerek yolların tekdüze devamlılığına mobilite kazandırılmalıdır.

➤ Araştırma sahasında koy, körfez ve plajların fazla olması deniz turizmini ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda Amasra, Akkonak, Kapısuyu, Kurucaşile, Cide koyları ve Tekkeönü plajları turistik destinasyon merkezleridir. Bu plaj ve koyların alt yapı, peyzaj düzenlemeleri doğal çevreyi bozmadan sağlanmalıdır.

➤ Sürdürülebilir turizm kapsamında Akkonak-Kapısuyu köyleri arasında Kamp merkezleri ve buna bağlı olarak Karavan turizm teşvik edilebilir.

➤ Araştırma sahamızın zengin doğal güzellikleri olması sebebiyle Kurucaşile-Cide arasında dinlenme alanları tahsis edilebilir. Küre Dağları Milli Parkları kapsamında Kurucaşile-Cide arasında trekking, yamaç paraşütü güzergahı yapılabilir. Ayrıca Amasra-Kaleşah mahallesinde trekking için güzel bir koridoru bulunmaktadır.

➤ Koyların temizliği ve bakımı neticesinde su altı dalış noktaları Bozköy-Kapısuyu arasında yapılabilir.

➤ Araştırma sahasında fauna ve flora zengin olması sebebiyle doğa yürüyüşleri başlatılmalı ve ekolojik turizm kapsamında değerlendirilmelidir.

➤ Akkonak-Çakrazşeyhler köyü arasında çadırli kumaşlar-bungalov evleri sürdürülebilirlik kapsamında Gideros koyu civarında yapılabilir.

➤ Daha önceleri feribot seferleri yapılmakta olup zarar etmesi neticesinde kapatılmıştır. Feribot seferlerini tekrar canlı hale getirmek adına Amasra-Çakrazşeyhler ve Kurucaşile-Cide arasında feribot seferleri yapılabilir.

➤ Amasra-Kurucaşile-Cide üçlüsünün uluslararası yat fuarlarına katılımı sağlanarak standlar açmaları bölgede faaliyet veren el yapımı tekne ve gemi yapımının markalaşması adına tanıtım ve girişim faaliyetleri yapılmalıdır.

➤ Batı Karadeniz Bölümünün en büyük problemi olan entegre bir sanayi tesisinin olmaması araştırma sahamızın kapsamında Kurucaşile-Cide

arasında organize sanayi bölgesi tahsis edilerek tekne ve gemi yapımında uzman kişilerce donatılmış bir kooperatifler birliği sağlanmalıdır.

➤ Kurucaşile kasabasında yeterli konaklama tesisinin olmaması hem Çakrazşehyler hem de yakın civardaki turistik merkezlere ulaşımı güçleşmektedir. Bu bağlamda her iki kasabaya turistik konaklama tesislerinin kısa zamanda yapılması beklenmektedir.

➤ Kültür ve Turizm Bakanlığınca neşredilen Batı Karadeniz bölgesi ekolojik turizm olanakları açısından “*Tematik Turizm Koridoru*” olarak ilan edilmiştir. Araştırma sahamızın ekolojik ve kıyı turizm potansiyeli yüksek olup rasyonel bir şekilde doğal çevre özelliklerine bağlı olarak kültür ve doğa turizmi şeklinde çeşitli turizm değerleri ve destinasyonları turizme kazandırılmayı beklemektedir.

➤ Balık yumurtlama alanları güzergahının dışında kalan Batı Karadeniz bölümünde araştırma sahamızda yerleşmelerin dağılışı ve fonksiyonları dikkate alındığında Kapısuyu, Karaman, Tekkeönü ve Kalafat gibi sahil merkezlerine yapay dolgu yapılarak hem yerleşme için hem de rekreasyon alanları kazanılabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yerleşme Coğrafyası açısından ele aldığımız “*Amasra-Cide Kıyı Boyu Yerleşmeleri; Problemleri ve Çözüm Önerileri*” adlı yüksek lisans çalışması, araştırma sahasının yerleşme yoğunluğunu ve yerleşmelerin devamlılığını sağlayan fonksiyonların araştırma sahasında ne gibi etkisi olduğu amaçlanmıştır.

Amasra kasabası-Cide kenti arasında yaklaşık 22.100 hektarlık alanda sürdürülen çalışma yaklaşık 85 km’lik bir kıyı uzunluğu ihtiva etmektedir. Araştırma çalışmamızın fiziki coğrafya özelliklerine bağlı olarak beşeri görünümdeki ortaya çıkan vaziyetler açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sahasının oldukça uzun bir geçmişe dayanan tarihi ve kültürel bağı, geçmişte yaşamış uygarlıkların uğrak alanı olmasını sağladığı gibi kuzeyinde bulunan Karadeniz’e bağlı olarak oşinografik özelliklerin cerayan etmesi beraberinde ticari faaliyetlerin yürütüldüğü alan olarak tarih sahnesinde yerini almıştır.

Araştırma sahamızın batı kanadından doğu kanadına kadar olan sahada yerleşme yoğunluklarının düşük, kentleşme düzeylerinin yeterli düzeyde olmaması tarih çağları boyunca araştırma sahamızın kentleşme düzeylerinin yüksek düzeyde seyretmemesine neden olmuştur. Öncelikle araştırma sahasının doğal çevre özellikleri düşünüldüğünde yerleşmelerin situasyonları ve fizyonomileri buna bağlı olarak hinterlandlarının sağladığı ekonomik faaliyetler yerleşmelerin fiziki coğrafya koşullarına bağlılıklarını belirli derecede kalmasına sebep olmuştur. Nitekim bu coğrafyada yerleşmelerin sayılarının artması ve demografik değerlerin yükseltmesini amaçlayan bir yaklaşım kısa vadede yerleşme coğrafyası açısından rasyonel sonuçlar doğurmayacağı birçok kez tecrübe edildi. Çünkü araştırma sahasında yüksek kıyı özelliklerine bağlı olarak küt yapılı sarp, dik ve keskin kayalık alanların arazinin parçalı görünümünü etkilediği gibi akarsular tarafından yarılmış ya da derin vadilerin yarılarla desteklenmesi gerek lojistik gerekse karayolu yapımını pahalı kıldığı gibi bölgeye yapılacak yatırımların maliyetini de artırmaktadır.

Vadilerden denize inen sahalarda kısıtlı bir morfoloji üzerinde topografya koşullarına göre devam eden Bartın-İnebolu D010 otoyolu doğal çevre özelliklerinin denetiminde kaldığı için en büyük sorun olarak yerleşme ve lojistik alanında fonksiyonel birliktelik sağlanamamaktadır. Öte yandan Bekdemir (2007) çalışmasında Orta ve Doğu Karadeniz şartlarında hakim topografyanın derin vadilerle veya vadilerin yerleşmeye açılan yüzleri etrafında gelişen karayollarının vadilerle birleşmesi ulaşım alanında kolaylıklar sağlaması tarımsal potansiyeli işleme ve ticari girdi olarak hem yerel ekonomiye hem de ülke

ekonomisine pozitif katkılarda bulunmaktadır. Fonksiyonel alanda yeterli tarım arazisi ve hinterlandının ticari aktivitelerle beslenmesi yerleşmelerin fizyonomilerini değiştirdiği gibi yerleşmelerin gelişme hızlarını artırarak küçük-orta düzeyde kent olma yolunda ilerlemeler kaydetmesini sağlamıştır. Günümüzde gelinen durum itibarıyla tarımın daha da ileriye gideceği ön görülmektedir.

Araştırma sahasının morfolojik ve fizyolojik görünümü Orta ve Doğu Karadeniz'deki yerleşmeler ile paralellik göstermesine rağmen yerleşmelerin büyüklüklerini ve gelişim hızlarını kapalı ekonomi ve ticari aktivitelere bağlı olarak fonksiyonların kullanımı belirlemiştir. Yerleşmelerin düşük yoğunlukta olması, düşük ticaret hacmine bağlı olarak atölye tarzı iş merkezlerinin çoğunlukta bulunması, tarımda doğal çevre özelliklerine bağımlılığın hala devam ediyor olması araştırma sahasında intansif tarım metotlarından uzak olmasının temel nedenidir. Karadeniz sahil yolunun bu kesimde dar bir güzergahta uzanması istenilen seviyede konfor şartlarını etkilediği gibi iklimatik faktörlere bağlı olarak da kapanmasını ya da ulaşımın aksamasına sebep olmuştur.

Araştırma sahasında doğal korunaklı limanların az olması veya ön ve art hinterlandında ticari aktiviteleri sürdürülebilecek bir ticari bölge ya da ticari faaliyetler alanı bulunmaması denizciliğe bağlı olarak gelişebilecek yat, kruvaziyer turizm, Ro-Ro taşımacılık ve marina limanı faaliyetlerini kısıtlamıştır. Denizden sadece küçük teknelerle veya orta düzeyde gemilerle yılın belirli mevsimlerinde yapılan açık deniz balıkçılığına rağbet azalmaktadır. Ticari aktivasyonlardaki kısıtlılık morfolojik düzeydeki zorluklar yerleşmelerin gelişimleri, fizyonomileri akabinde demografik niteliklerin artış hızını yavaşlatmıştır.

Araştırma sahasının bu özellikleri göz önünde bulundurulduğunda yerleşmeleri büyütmeğe ziyade yerleşmeleri fiziki ve beşeri donatılarını kalitelendirme yoluna gidilmelidir. Bu bağlamda Amasra-Kurucaşile arasında bulunan sit alanları ve kültürel koruma alanları revizyon edilerek turizm kapsamında değerlendirilebilir. Şelale, kanyon gibi doğal güzelliklerin bulunduğu sahalarda özellikle Küre Dağları Milli parkın devamı niteliğinde olan Cide kenti için sürdürülebilir tarım ve turizm daha çok ön plana çıkarılmalıdır. Araştırma sahasının zengin flora ve fauna özelliklerine bağlı olarak botanik bahçeleri oluşturulması, organik tarım desteklenerek organik turizm faaliyetleri yapılması, dağcılık ve beraberinde gelen trekking, yamaç paraşütü, kampçılık, doğa izleme alanları, rekreasyon amaçlı belirli bölgelere çay bahçeleri ya da entegre tesislerin ticaret hayatına kazandırılması, Cide-Kapısıyu arasında doğal güzelliklere bağlı teleferik yapılması araştırma sahasında sürdürülebilir turizm için yapılabilecek faaliyetlerden birkaçıdır.

Araştırma alanında balık yumurtlama alanlarının haricinde Kurucaşile-Cide arasında

denizden yer kazanmak adına dolgu yapılabileceğini ifade edilmişti. Bu faaliyetin günü kurtarmak veya kar elde etmek adına olmayıp uzun vadede doğal ve beşeri çevre koşulları sürdürülebilecek şekilde tasarımı ilgili kurum ve kuruluşlarca yapılmalıdır. Araştırma sahasının doğal peyzajının korunaklı olması bisiklet ve yaya yürüyüşlerine muazzam ortam hazırlamaktadır. Bu bağlamda Hisarönü Deresi, Kapısu Deresi, Tekkeönü Deresi ve Cide sahili gerekli alt yapı ve fizibilite çalışmaları sağlanıp yaya turizmine kazandırılmalıdır.

Yeryüzü şekillerin etkisiyle araştırma sahasında gelen eğitim-sağlık ve ulaşım hizmetlerini almakta yer yer güçlükler yaşanmaktadır. Bu bağlamda yapımı devam eden Avara-Cide yol çalışmaları Kurucaşile-Cide arasında yerleşmelerin ekonomik yönünü etkileyeceği gibi, güzergahın Bartın-İnebolu D010 yolunu takip etmeyip Kurucaşile ilçe girişindeki köylerden Cide'ye kadar uzanan bir güzergahta süreceği ileri sürülmektedir. Diğer yandan Kurucaşile-Cide arasında eğitimin taşınabilir sistemle yapılması beşeri hayatın canlanmasına neden olduğu gibi, bölge dışına göçü de tetiklemektedir. Eğitim ve öğretim hayatının ortaöğretim düzeyinde sürdürülmesi araştırma sahasımızda yürütülen eğitim politikalarının neticesidir. Bu bağlamda lise ve yükseköğretim düzeyinde eğitim kurumlarının yetersizliği bölgedeki gençleri bölge dışına göçmeye zorlamakta kalmayıp aynı zamanda ailelerin yaşam tercihlerini de etkilemektedir.

Araştırma sahasında sağlık alanındaki kurumsal alanda yetersizlikler iklimik faktörlere bağlı olarak kış aylarında hizmet koşullarının aksamasına sebep olmaktadır. Özellikle araştırma sahasının birinci derece deprem kuşağında kalması, kış aylarında ani yağmur ve sel baskınları hayatı felç etme konumuna getirmektedir. Arazi çalışmalarında elde edilen tecrübe (Haziran ve Ağustos aylarında yaşanan sel felaketi) bölgede doğal afetlere karşı acil önlem alınması gereken konuların başında gelmektedir.

Batı Karadeniz Bölümünde gerçekleşen yurt içi göçlerin temelinde doğal çevre faktörlerinden kaynaklanan beşeri imkan sıkıntıları yatmaktadır. Bu durum yöre sakinlerini hayat standartı, konfor, erişebilirlik, hizmet şartlarının kolaylığı gibi temel düzeyde elde edebileceği parametreleri temin etmek amacıyla başka bölgelere göç etmeyi tetiklemektedir.

Araştırma alanında yapılması planlanan Amasra kasabası Tarlaağzı mevkiine termik santral kurma fikri ve Amasra Limanı gibi fikirler ilk bakışta cazip gibi gelse de araştırma alanımızın doğal çevre özelliklerine vereceği zarar açısından rasyonel gözükmemektedir. Nitekim Özdemir (2015) çalışmasında " *her yerleşme büyüsin maksadıyla yok mu edilsin* " sözüne ithafen araştırma sahasında doğal çevre güzelliklerini ön plana çıkaracak, tarihi, kültürel ve folklorik alanda yapılabilecek uygulamalar turizmde Akdeniz Bölgesine rakip olabileceği gibi Türkiye gelen turistlerin tercihlerini değiştirecektir. Çünkü kültür turizmi

Avrupa'da en çok tercih edilen turizmlerden birisidir. Bu bağlamda inceleme alanına yapılacak yatırımlar ve yatırımların yönü bu şekilde değerlendirilmelidir. Yatırımların doğru tayini istihdam alanları oluşturduğu gibi Batı Karadeniz'in kalkınması ve tanınabilirliğini artıracaktır. Beraberinde gerek yerleşmelerin fizyonomisi ve peyzajını etkileyeceği gibi fonksiyonel etki sahasını uluslararası alana taşıyacaktır.

Sonuç olarak araştırma sahamızda el sanatlarına dayalı olarak zanaatlerin korunması, Batı Karadeniz Bölümünde ticari faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, Karadeniz Sahil Otoyol'unun kısa zamanda tamamlanması, yörede aktif olarak çalışan ahşap tekne ve yat yapıcılığını entegre tesis haline getirilmesi, sürdürülebilir olarak turizm tesislerinin kapasitesinin artırılması, kalifiye eleman sıkıntılarının giderilmesi, doğal çevre özelliklerine bağlı olarak sürdürülebilir tarım ve turizmin yapılması Amasra-Cide kıyı bandının Orta ve Doğu Karadeniz'deki kentsel yoğunluğun boncuk taneleri gibi dizilmesini sağlayarak kentleşme düzeyini artıracaktır. Bu faaliyetleri hayata geçirmek adına gerek kalkınma ajansları gerekse kamu kurum ve kuruluşlarına büyük görev düşmektedir. Unutmayalım ki tarihi ve doğası ile yaşanabilir yerlerin başında gelen güzel Türkiye'mizde çalışmalarımız sadece tasvir aşamasında kalmayıp bölgeye has problemlerin çözümü açısından gerçek hayatta uygulama sahası bulması bakımından önemlidir. Problemlere getirilen rasyonel fikirler kısa ve uzun vade kalıcı çözümler getirmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, V. 2016, Türkiye'nin Nüfus Coğrafyası, *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası (ed)*, Pegem Akademi, Ankara.
- Akbulut, G. 2010, *Malatya İlinde Nüfusun Eğitim Durumu*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 14, Sayı 1, s.115-132.
- Akdemir, M. Z. 1997, *Batı Karadeniz Bölgesi Yerleşmelerinde Geleneksel Konut Kültürüne Bağlı Biçimsel ve Yapısal Kurgu Özelliklerine Ait Ölçüler*, Yıldız Teknik Üni. Fen Bilimleri Ens. Mimarlık A.B.D. , Doktora Tezi, İstanbul.
- Akman, A. Ü. 1992, *Amasra-Arit Arasının Jeolojisi*, Ankara Üni. Fen Bilimleri Ens. Jeoloji Müh. A.B.D. Doktora Tezi, Ankara.
- Akpınar, E. 2003, *Kelkit İlçesinde Coğrafi Faktörlerin Örgün Eğitim Üzerindeki Etkileri*, Doğu Coğrafyası, Cilt 8, Sayı 10, Sayfa:171-188.
- Akyol, İ. H. 1944, "Türkiye'de Basınç, Rüzgarlar ve Yağış Rejimi," Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 5-6, İstanbul.
- Akyol, İ. H. ve Arda A.M. 1939, *Umumi Coğrafya Fiziki-Beşeri*, Kenan Basımevi, İstanbul.
- Akyüz, J. 2008, *Osmanlı Mutasarrıflarına Bir Örnek; Şerif Paşa*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı, 1, Sayfa:23-37.
- Alım, M. 2016, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası (Ed), "Türkiye'de Turizm", Pegem Akademi, Ankara.
- Alexsey, N. Kosarey ve Andrey, G. Kostianoy, 2008, *The Blacksea Enviroment (ed)*, Springer, Berlin.
- Alptekin, Ö. Nabelek, J. L. Toksöz, M.N. 1985, *3 Eylül 1968 Bartın Depreminin Kaynak Mekanizması ve Karadeniz'in Aktif Tektoniği Hakkında Düşünceler*, Jeofizik, Sayı 1, s.89-102.
- Anonim, 2009, Amasra Limanı Yolcu İskelesi ve Küçük Tekne Yanaşma Yeri ÇED Raporu.
- Anonim, 2013, Cide İlçe Analizi, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı.
- Anşın, R. 2008, *Doğa Koleji Florası*, Doğa Koleji Bilimsel Yayınlar Serisi 1, İstanbul.
- Archer, K. 2012, *Social Constructions of Enviroment, 21st Century Geography: A Reference Handbook of Sage*, Florida.
- Arda, A.M. 1939, *Umumi Coğrafya Fiziki ve Beşeri*, Kenan Basımevi, İstanbul.
- Ardel, A. Kurter, A. Dönmez, Y. 1969, *Klimatoloji Tatbikatı*, İstanbul Üni. Coğ. Ens. Yayını, Taş Matbaası, İstanbul.
- Ardos, M. 1971, *Aşınım Satırları ve Peneplenlerle Münasebetleri*, Jeomorfoloji Dergisi, Sayı: 3, Sayfa:44-53.

- Ardos, M. 1979, *Türkiye Jeomorfolojisinde Neotektonik*, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 2621, İstanbul.
- Atalay, İ. 1986, Uygulamalı Hidrografiya I, Ege Üniversitesi Fak. Yay. No:36, Ege Üni. Basımevi, İzmir.
- Atalay, İ, 1994, *Vejetasyon Coğrafyasının Esasları*, Ege Üniversitesi Yayını, İzmir.
- Atalay, İ. 2004, *Doğa Bilimleri Sözlüğü*, Meta Basım, İzmir.
- Atalay, İ. ve Mortan, K. 2008, *Türkiye Bölgesel Coğrafyası (Genişletilmiş 4.Baskı)*, İnkilap Yayınevi.
- Atalay, İ. 2010, Uygulamalı Klimatoloji, META Basım Matbaacılık Hizmetleri, Bornova, İzmir.
- Atalay, İ. ve Efe, R. 2010, *Anadolu Karaçamı, (Pinus Nigra Arnold, Supbs. Pallasania (Lamb Holmboe) nın Ekolojisi ve Tohum Nakli Açısından Bölgelere Ayrılması*, T.C. Orman Bak. Orman Ağaçları ve Tohum Islah Araçları Müdürlüğü, Ankara.
- Atalay, İ. 2011, *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya (5.Baskı)*, Meta Basım, İzmir.
- Atalay, İ. 2011a, *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, Meta Basım, İzmir.
- Atalay, İ. 2011b, *Toprak Oluşumu, Sınıflandırması ve Coğrafyası*, Meta Basım, İzmir
- Ataman, A. 1965, *Çakraz 'da Sosyal Hayat, Antropoloji*, Sayı 3, s. 149-162.
- Avcı, M. 1993, *"Türkiye' nin Flora Bölgeleri ve Anadolu Diagonali'ne Coğrafi bir Yaklaşım"*, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 28,s. 225-248.
- Avcı, S. 2004 , *"Şehir Yerleşmelerinin Belirlenmesinde Kullanılan Kriterler ve Türkiye Örneği"* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi 3. Dizi 9. Sayı, s. 9-28
- Aydın, M. Üngör A. Kasar, S. 1980, *Azdavay-Ağlı, Küre-İnebolu,-Cide Yörelere Çalışmaları Hakkında Ön Jeoloji Rapor*, T.P.A.O. Arşivi, Rapor No:1538, Ankara (Yayımlanmamış).
- Aydın, M. Şahintürk, Ö. Özçelik, Y. Çokuğraş, R. 1982, *Cide-Ulus-Azdavay-Araç-Daday ilçeleri ile sınırlı sahanın jeolojisi*, TPAO Arşivi, Rapor No:1644,Ankara (Yayımlanmamış).
- Aydın, Ö. ve Alemdağ, E. 2017, *Changes in Rural Architecture: Urbanisation in the Rural Eastern Black Sea Region of Turkey*, Online Journal of Art and Design Volume 5, Issue 1, p. 24-45.
- Aydınözü, D. 2002, *Küre Dağları Doğu Kesiminin Bitki Coğrafyası*, İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Ens. Coğrafya A.B.D. Doktora Tezi, İstanbul.
- Bahadır, M. 2012, *Eber ve Akşehir Göllerinin Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi*, Coğrafi Bilimler Dergisi, Sayı 10, s. 63-89.
- Bartın Sağ. Kur, Faal. Rap. 2015, Bartın İl Sağlık Müdürlüğü, Bartın.

- Bartın Halk Gazetesi 2017, “İdari Yönden Kurucuşile Tarihi” I, <http://www.bartinhalkgazetesi.com.tr/mobile/haber-detay.asp?id=5048>, Erişim Tarihi: 23.11.2016.
- Başbüyük, A. 2005, *Doğu Anadolu Bölgesi'nde Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı*, Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 10, Sayı 13, s. 67-94.
- Başbüyük, A. 2017, Genel Coğrafya, *Yerleşme Coğrafyası (Ed)*, 8.Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Başkan, F. 2014, *Kent Makroformunun Dönüşümünde Ulaşımın Rolü; Pendik Örneği*, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Beatley, T. Brower, D.J. Schwar, A. K. 2002, *An Introduction to Coastal Zone Management (Second Edition)*, Island Press, Washington.
- Bekdemir, Ü. 2007, *Karadeniz Kıyı Kentleri (Samsun-Hopa Arası)*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Bekdemir, Ü. ve Sever, R. 2003, *Şavşat ve Çevresinde Tipik Bir Ev Eklentisi: Meret*, Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 8, Sayı 9, s. 81-92.
- Benedict, P. 1971, “*Türkiye’de Küçük Kasabaların Etüdüne İlişkin Bazı Sorunlar*”, Türkiye Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar, İstanbul.
- Bıjıkyan, P.M (Çev. Anreasyan H.D), 1969, *Karadeniz Kıyıları Tarih ve Coğrafyası 1817-1819*. İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yay. No:1411, İstanbul.
- Birand, H. 1945, *Batı Karadeniz Kıyılarında Botanik Bir Gezi*, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 7-8, s. 143-153.
- Biricik. A.S. 2009, *Fiziki Coğrafya-Jeomorfoloji ile Hidroloji'nin Temel Prensipleri ve Araştırma Yöntemleri Cilt I*, Üniversitesi Hidrojeoloji Enstitüsü Yayınları, No: 2, İstanbul.
- Bowling, A. 2002, *Research Methods in Health Investigating health and Health Services (Second Edition)*, Open University Press, Buckingham Philadelphia.
- Bull, P.J. 1985, Progress in Industrial Geography (ed) , “*Intra-Urban Industrial Geography*”, Routledge, Taylor&Francis Groupe, London. p. 60-81.
- Breman, V. ve Buurman, N. P. 2002, *Soil Information*, Springer, Netherlands.
- Bourne, S. L. Ley, D. F. 1993, *The Changing Social Geography of Canadian Cities*, McGill-Queens University Press, London.
- Bülbül, İ. 2002, *İkinci Dünya Savaşının Türkiye’de Sosyal Hayata Olumsuz Yansımaları, Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Sayı 5 (9), s. 1-51.
- Ceylan, M. A. 2010, *Türkiye Kıyılarında Tomboloların Oluşumu Dağılışı ve Fonksiyonel Özellikleri Konusunda Bir Araştırma*, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 22, s. 205-232.

- Ceylan, M.A. 2011, Türkiye Kıyılarında Üzerinde Şehir Yerleşmesi Bulunan Tombololara Genel Bakış, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 23, s. 352-372.
- Ceylan, M. A. 2012, *General Overview of the Tombolos on Turkey's Coastlines*, World Applied Sciences Journal, Volume 16 (7), p. 907-914.
- Chadwick, G. 1978, *A Systems View of Planning: Towards a Theory of the Urban and Regional Planning Process*, Pergamon Press.
- Cohen, S. B ve Lewis G. K. 1967, Form and Function in the Geography of Retailing, *Economic Geography*, Vol. 43, No. 1 p. 1-42.
- Çelikoğlu Ş. ve Atış, E. 2015, Gürcüoluk Mağarası ve Turizm Potansiyeli, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 8, Sayı 41, s. 682-691.
- Çelikoğlu, Ş. 2015, *Kültürel Coğrafya Bakımından Tarihi Bartın Evleri*, Coğrafya 'ya Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hayati DOĞANAY. Atatürk Üniv. Yay. No:1056 Kazım Karabekir Eğt. Fak. Yay. No:131. Araştırma Serisi No:56. Erzurum.
- Çelikörs, M.M. 1993, *Kurucaşile (Bartın) Civarı Kireçtaşları ve Dolomitlerinin Jeolojisi ve Ham Madde Özellikleri*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeoloji Mühendisliği ABD, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çetin, M. 2016, *Sustainability of Urban Coastal Area Management: A case study on Cide*, Journal Of Sustainable Forestry, Volume: 35, No:7, Pages:527-541.
- Çevik, C. C. 2014, *Devlet Üzerine Cicero*, İttaki Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- Çorbacı, Ö. L. 2014, *Doğal ve Kültürel Değerleri ile Amasra'nın Peyzaj Planlanması*, Doktora Tezi. Ankara Üniv. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Ankara.
- Çorbacı, Ö. L. 2002, *Bartın-Amasra Karayolunun Peyzaj Özellikleri*, *Peyzaj Mimarlığı Açısından Ortaya Koyduğu Sorunların Belirlenmesi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Dağ, Ö. 2017, *Geleneksel Amasra Evleri Plan Tipolojisi*, İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Darkot, B. 1955, *Altıncı Genel Nüfus Sayımı*, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 15-16, s. 83-103.
- Darkot, B. 1958, *Türkiye İktisadi Coğrafyası (İkinci Baskı)*, Sermet Matbaası, İstanbul.
- Davis, P. H. 1984, *Flora Of Turkey and East Aegean Island (Volume Eight)*, Edinburgh University Press.
- Davulcu, M. 2013, *Karadeniz Bölgesinde Ahşap Tekne Yapımcılığı ve Günümüzdeki Durumu*, Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 12, s. 93-123.
- Demirca, A. 1999, Bartın Çayı Ağzı-Amasra-Çakraz Koyu Arasının Kıyı Jeomorfolojisi. İ.Ü. Sos. Bil. Enst. Fiziki Coğ. ABD (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul

- Deniz, O. 2002, "Tatvan'ın Şehirsel Fonksiyonları, Etki Bölgesi ve Şehir İçi Arazi Kullanışı," Atatürk Üni. Sos. Bilimler Enst. Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum.
- Denker, B. T. 1977, *Yerleşme Coğrafyası*, İst.Üni. Ed. Fak. Yay. Coğ. Ens. Yay. İstanbul.
- Deser, C. Alexander, M. A. Xie, S.P. Philips, A.S. 2010, Sea Surface Temperature Variability: Patterns and Mechanisms, *Annu. Rev. Marine. Sci.* 2, p.115-143.
- Dickinson, R. E. 1947, *City Region and Regionalism*, London: Routledge-Kegan Paul.
- Dinek, M. 2016, *Tarihsel Süreçte Cide Köylerinin İdari Yapı İçerisindeki Yeri*, Aigiattros, Sayı, 2, s. 13-19.
- Doğan, H. M. Kılıç, O. M. Yılmaz, D.S. 2013, Tokat İli Büyük Toprak Grupları, Erozyon Sınıfları ve Arazi Yetenek Sınıfları Tematik Harita Katmanlarının CBS ile Hazırlanması ve Analizi, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Sayı, 30 (2), s. 18-29.
- Doğanay, H, Özdemir, Ü. Şahin, İ. F. 2011, *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya (3. Baskı)*, Pegem Akademi, Ankara.
- Doğanay, H. 1978, *Türkiye Besin Kaynakları ve Nüfusla İlişkisi*, Atatürk Üni. Sosyal Bilimler Ens. Coğrafya A.B.D. Doktora Tezi, Erzurum.
- Doğanay, H. 1997, *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No: 2982, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 877, Eğitim Dizisi: 10, İstanbul.
- Doğanay, H. 2007, *Ziraat Coğrafyası*, K.K.E.F. Coğrafya Eğitim ABD, Erzurum.
- Doğanay, H. ve Çavuş A. 2013, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası (Güncellenmiş ve Geliştirilmiş 6.Baskı)*, Pegem Akademi, Ankara.
- Doğanay, H. 2014, *Türkiye Beşeri Coğrafyası(Genişletilmiş ve Güncellenmiş 4.Baskı)*,Pegem Akademi, Ankara.
- Doğanay, S. 2006, *Şehir Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Of*, Aktif Yayınevi, İstanbul.
- Doğaner, S. 2001, *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Dönmez, Y. 1976, *Bitki Coğrafyasına Giriş*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.
- Dönmez, Y. 1984, *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İst.Üni. Yay. No:3648, İstanbul.
- Düring, B. S. ve Glatz, C. 2015, *The Origins and Development of the Cide Archaeological Project*, *Kinetic Landscape*, p. 1-8.
- Ekici, B. 2012, *Kurucaşile (Bartın) Kıyı Şeridi ve Yakın Çevresinin Biyotoplarının Haritalanması*, Bartın Üni. Fen Bilimleri Ens. Orman Müh. A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Elliot, A. C. ve Elliot S. J.2015, *Geography of Health, And Introduction (Third Edition)*, Wiley BlackWell.

- Emir, F. 2002, Bartın ve Çevresinin Turizm Coğrafyası, İst.Üni. Sosyal Bil. Ens. Beşeri ve İktisadi Coğrafya A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Emiroğlu, M. 1988, Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Artışı ve Coğrafi Dağılım Özellikleri, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı:11, No: 11, s. 25-49.
- Emiroğlu, M. 1965, Bartın’da Nüfus ve Ekonomik Faliyetler, Ankara Üni. Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi, Sayı, 23, s. 135-170.
- Emiroğlu, M. 1968, Batı Karadeniz Bölümünde Denizin Ekonomik Değerini Kısıtlayan Faktörler, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, (A.Ü. DTCF, Coğrafya Araştırmaları Enstitüsü Yayını) Sayı 2, s. 252-283.
- Ercanoğlu, M ve Aksoy, B, 2012, *Landslide İdentification and Classification by Object-Based Image Analysis and Fuzzy Logic: An example from the Azdavay region (Kastamonu, Turkey)*, Computers & Geosciences, Volume 38, p. 87-98.
- Ercanoğlu, M. 2005, *Landslide Susceptibility Assessment of SE Bartın (West Black Sea Landslide susceptibility assessment of SE Bartın (West Black Sea Region, Turkey) by artificial neural networks*, Natural Hazards and Earth System Sciences, 5, p.979-992.
- Ergene, A. 1987, *Toprak Biliminin Esasları (Genişletilmiş 4.Baskı)*, Atatürk, Üni. Yay. No:635, Ziraat Fak. Yay. No:289,Ders Kitapları Serisi, No:47, Erzurum.
- Erinç, S. 1953-1954, Karadeniz ve Çevresinin Morfolojik Tekâmülü Pleistosen’deki İklim Tahavvülleri Arasındaki Münasebetler, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 5-6, s. 46-94.
- Erinç, S. ve Bilgin, T. 1956, *Türkiye’de Drenaj Tipleri*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 7, s. 124-156.
- Erinç, S. 1957, *Tatbiki Klimatoloji ve Türkiye’nin İklim Şartları*, İstanbul Teknik Üni, Hidroloji Yayınları, Sayı 2.
- Erinç, S. 1969, *Klimatoloji ve Metodları*, İstanbul Üni. Yay. No: 994,Coğ. Ens. Yay. No: 35, Taş Matbaası, İstanbul.
- Erinç, S. 1986, *Kıyılardan Yararlanmada Hukuki Düzenlemelere Jeomorfolojinin Katkısı*, Jeomorfoloji Dergisi, Sayı 14, s. 1-6.
- Erol, O. 1983, *Türkiye’nin Genç Tektonik ve Jeomorfolojik Gelişimi*, Jeomorfoloji Dergisi, Sayı 11, Sayfa:1-22
- Erol, O. 1989, Türkiye Jeomorfolojisi “Türkiye’nin Jeomorfolojik Evrimi ve Bugünkü Genel Jeomorfolojik Görünümü”, Yayınlanmamış Ders Notu, İstanbul.
- Erol, O. 1991, “Türkiye Kıyılarındaki Terkedilmiş Tarihi Limanlar ve Bir Çevre Sorunu Olarak Kıyı Çizgisi Değişimlerinin Önemi”, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğ.

- Ens. Bülten, Sayı 8, s. 1-44, İstanbul.
- Erol, O. 1992, *Klimajeomorfoloji I, Genel Koşullar*, İst. Üni. Deniz Bil. ve Coğ. Ens. Yay. No:3682 Ens. Yay. No:10, İstanbul.
- Erol, O. 2004, *Genel Klimatoloji (7.Basım)*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Eser, E. 2006, Boyabat Kalesi, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 30 No:2 s. 187-211
- Fratschner, T. ve Kaden, G. 1953, Bartın-Kurucaşile Belgesinde Seanie Effizif Marn-Tufit Fasiesi Hakkında, Türkiye Jeoloji Bülteni Kurumu, Cilt V,Sayı:1, s. 1-16
- FREY W.H. & ZIMMER, Z. 2001, *Defining the city. Handbook of Urban Studies* (Ed. R. Paddison), London: SAGE Publications Ltd.
- Frumkin, H. Frank, L. Jackson, R. 2004, *Urban Sprawl and Public Health, Designing, Planing and Building for Healty Commnuity*, Island Press, Washington.
- Gallup, J. L. Sachs, J. D. Mellinger, A. D. 1999, *Geography and Economic Development*, CID Working, Harvard University.
- Garipoğlu, N. Özcan, S. ve Uzun, M. 2014, Moda-Caddebostan (Kadıköy) Arası Kıyı Alanındaki Değişimin İncelenmesi. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 29, s. 60-80.
- Gatrell, A. C. ve Elliot, S. J. 2015, *Geography of Health An Introduction (Third Edition)*,John Wiley&Sons Ltd, USA.
- Gnosh, B. N. 1985, *Fundamental of Population Geography*, Sterling Publisher, New Delhi, Bangalore.
- Gottman, J. 1976, *Megalo Politan System Around the World*, Geografski, Broj 38, Codina.
- Gök, Y. 1999, *Kuzey Anadolu Taş Kömürü Havzası (Tektonik Yapısı)*
(www.jmo.org.tr/resimler/ekler/9eb5dd36914c29b_ek.pdf?dergi=T), Erişim, 21.08.16.
- Gökkyer, E. 2003, Amasra ve Kurucaşile'nin Doğal ve Kültürel Özelliklerinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İncelenmesi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Göney, S. 1977, "*Kent Coğrafyası Yerleşme Coğrafyası Cilt I*," İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınlar No: 2274, Coğrafya Enst. Yayınları No: 91, İstanbul
- Göney, S. 1984, "*Şehir Coğrafyası*," İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2274, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 91, 2. Baskı, İstanbul.
- Güçlü, Y. 2013, "*Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi Kıyısı Boyunca Deniz Suyu Yüzey Sıcaklığı Anomalileri (1971-2010 Dönemi)*", International Journal of Human of Science, Sayı 10, s. 864-896.
- Günel, N. 1997, *Türkiye'de Başlıca Ağaç Türlerinin Coğrafi Yayılışları*, Ekolojik ve Floristik Özellikleri, Çantay Kitabevi, İstanbul.

- Günel, N. 2013, Türkiye’de İklimin Doğal Bitki Örtüsü Üzerindeki Etkileri, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl V,Sayı I, s. 1-22.
- Gürer, Ş. 2015, Fonksiyonel Özellikleri Yönünden Pozantı, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
- Gürsoy, C. 1973, “Türkiye’nin Tabii Yolları”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 26, s. 24-33.
- Hornby, W. F ve Jones, M. 1980, *Introduciton to Population Geography*, Cambridge University Press, Sdyney.
- Hoşgören, M. Y. 2004, *Hidrografya’nın Ana Çizgileri I, Yeraltısuları-Kaynaklar, Akarsular (5.Baskı)* ,Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Ise, J. 1920, What is Rural Economics, The Quarterly Journal of Economics, Volume, 34, No:2 Pages, 300-312.
- İbret, B.Ü ve Aydınöz, D. 2006, *Küre Dağları Yerleşme Tarihi İçerisinde Orman Tahribatı ve Çıra Alımı Sorunu Üzerine Coğrafi Açidan İnceleme*, Gazi Üniversitesi Orman Fak. Dergisi, Cilt:6 No:2, s. 211-223.
- İbret, B. Ü. Aydınöz, D.Baştemur, C. 2013, A Geographic Study On The Effects of Coastal Tourism On Sustainable Development: Coastal Tourism in Cide, International Journal of Sustainable Development & World Ecology, 20:2, p. 134-141.
- İbret, B.Ü. ve Cansız, E. 2016, Kanyon Turizmi ve Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi Gereken Bir Yöre: Küre Ersizlerdere-Karacehennem Kanyonu, Marmara Coğ. Der. Sayı:34, s. 107-117.
- Işıklı, G. Fereczade, A. Taşçıoğlu, H. 2007, Türk İşletmelerinde Örgüt Kültürü ve İnovatif Faaliyetler, Journal of Azerbaijani Studies, Sayı 12, s. 722-737.
- İnandık, H. 1971, *Deniz ve Kıyı Coğrafyası*, İstanbul Üniv. Yay. No:1219. Coğ. Ens. Yay. No:47, İstanbul.
- İnandık, H. 1957, *Kıyı Morfolojisi ve Deniz Altı Reliefi*, Anıl Yayınevi, İstanbul.
- İzbırak, R. 1977,Sistemik Jeomorfoloji, Erol Ofset Matbaacılık, Ankara.
- İzbırak, R. 1986, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Kitapları Dizisi No.157, İstanbul.
- İzbırak, R. 1989, *Sular Coğrafyası*, M.E.G.S.B. Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi No:159 İstanbul.
- Jones, A. H. M. 1937, *The City of Eastern Roman Provinces*, Oxford At The Calerendon Press, London.
- Kantarıcı, M. D. 2000, *Toprak İlimi*, İst.Üni. Orman Fak. Yay. No:4261, İstanbul.

- Kantürk, G. Y. 2011, Eflani İlçesinde (Karabük) Nüfus, Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 16, Sayı 26, s. 163-181.
- Kaplan, A. Cane, M. A. Kushnir, Y. Clement, A.C. Blumental, M. B. Rajagapolan, B. 1998, *Analyses of Global Sea Surface Temperature 1856-1991*, Journal Of Geophysical Research, Vol,103, p.18.567-18.589.
- Karadeniz, V. Çelikoğlu, Ş ve Altınbilek, M.S. 2010, Turistik Özellikleri Yönünden İnkumu Rekreasyon Alanı ve Çakraz Tatil Köyü (BARTIN),Erzincan Üni. Eğ. Fak. Der. Cilt 12, Sayı 1, s. 165-185.
- Karasalihoglu, M. 2009, *Cide'nin Tarihi Yeniden Yazılacak*, Kastamonu Gazetesi, Perşembe 20 Ağustos: 1 & 11.
- Karcı, E. 2012, *Hicri 1299 (1882) Kastamonu Vilâyet Salnamesine Göre Kastamonu Sancağı ile Bağlı Kazaların İdari, Sosyal ve Ekonomik Yapılarına Dair Tespitler*, Yerel Politikalar, Sayı 2, s. 116-147.
- Kay, R. ve Alder, J. 2005, *Coastal Planning and Managemenet*, Taylor&Francis Group, Second Edition, London and New York.
- Kayserili, A. 2015, *Erzurum Şehrinde Yer Adları Üzerine Bir Deneme*, Coğrafya 'ya Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hayati DOĞANAY. Atatürk Üniv. Yay. No:1056 Kazım Karabekir Eğt. Fak. Yay. No:131.Araştırma Serisi No:56. Erzurum.
- Ketin, İ, ve Abdüsselamoğlu, Ş. 1969, Bartın Depreminin Etkileri, T.J.K. Bülteni, Cilt XII, Sayı, 1-2, s. 66-76.
- Kırımlı, Y. 2005, Batı Karadeniz Köyleri, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 45, s.101-117.
- KGM, 2017, Otoyollar ve Devlet Yollarının Trafik Dilimlerine Göre Yıllık Ortalama Günlük Trafik Değerleri ve Ulaşım Bilgileri, Trafik Güvenliği Dairesi Başkanlığı Ulaşım Etütleri Şubesi Müdürlüğü.
- Koca, H. 1994, Erdemli İlçesinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası, Atatürk Üni. Sos. Bilimler Enst. Coğrafya A.B.D. Doktora Tezi, Erzurum.
- Koday, S. 2005, Gümüşhane İlinin Eğitim Coğrafyası, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 5,Sayı 1, s. 45-56.
- Korobeinikov, D. A. 2004, *Byzantinische Forschungen*, Internationale Zeits Für Byzantinistik, Amsterdam.
- Köse, A. 1997, *İvrindi ve Çevresinin Coğrafi Etüdü*, Atatürk Üni. Yayınları No: 837, K. K. E. F. Yayınları No: 76, Araştırma Serisi No: 17, Erzurum.
- Krugman, P. 1993, *Geography and Trade*, Leuven University Press, Belgium and The MIT Press Cambridge.

- Kuşçu, İ. Parke, J. R, White, R, S. McKenzie, D. Anderson, G.A. Minshull, T. A. Görür, N. A. M. Şengör, C.A. 2004, *Amasra Açıklarında (Güneybatı Karadeniz) Aktif Kütle Kayması ve Bunun Bölgesel Tektonik Hareketle İlişkisi*, MTA Dergisi, 128, s. 24-44
- Lewis, D. J. 1897, *The Letters of Young Plinny*, Literally Translated, London.
- Mander, Ü. Helming, K. Wiggering, H. 2003, *Multifunctional Land Use: Meeting, Future Demands for Landscape Goods and Service*, Earth Science Geography.
- Manioğlu, G. ve Oral, G. Ç. 2010, Ekolojik Yaklaşımda İklimle Dengeli Cephe Tasarımı, 5. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu, İzmir.
- Mater, B. 1986, *Toprak Oluşumu, Erozyon ve Koruması*, Gür-Ay Matbaası, İstanbul. MGS Mühendislik Ankara.
- Memleket Gazetesi 2009, “Cide’de 6 Bin Yıllık Eser Bulundu” <http://arkeolojihaber.net/2009/08/22/cidede-6-bin-yillik-eserler-bulundu/> Erişim Tarihi: 12.12.2016.
- Nayim, Y. S. 2015, *An Assesment Approach For Sustanible Tourism In Amasra’s Rural Area*, Bartın Orman Fakültesi, Cilt 17, Sayı, 25-26, s. 62-72.
- Newbold, K. B. 2010, *Population Geography Tools and Issues*, Rowman & Littlefield Publishers, Playmouth.
- Oeppen, J. ve Vaupel, W. 2002, *Science “Broken Limits to Life Expectancy”*, Volume 296, Issue 5570, p. 1029-1031.
- Oğuzbalaban, G. 2017, Türkiye’de Yerel Halkın Turizme ve Turizm Etkilerine Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Yazın Taraması, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, Sayı 51, s. 1321-1329.
- Oğuztürk, T. 2016, *Kıyı Alanlarındaki Peyzaj Değişim Dinamiklerinin Amasra Örneğinde İncelenmesi*, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Ens. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Öter, A. 2008, *Bartın Kent Merkez VE Yakın Çevresi Rekreasyon Alanlarının Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı ABD, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
- Özçelik, A. 1990a, Cide-Azdavay-Ağlı-Doğanyurt İlçeleri ile Sınırlı Alanın Jeolojisi ve Petrol Olanakları, T. P. A. O. Arama Grubu Başkanlığı, Ankara (Yayımlanmamış) .
- Özçelik, Y. ve Çaptuğ, A. 1990, Amasra Doğusu-Cide Arasında Kalan Alanda Yapılan Saha Gözlemleri ve Revizyon Çalışmaları, T.P.A.O. Arşivi, Rapor No:2789 Ankara (Yayımlanmamış).
- Özçörekçi, H. 1944, “Anadolu’da Küçük Şehir Araştırmaları” Ankara Üni. Dil ve Tarih-

Coğrafya Fakültesi Dergisi, III (I), s. 69-75.

Özdemir, Ü. 1998, *Beşeri ve İktisadi Coğrafya Açısından Bir Araştırma: Safranbolu Platosu*, Atatürk Üni. Sos. Bilimler Enst. Coğrafya A.B.D. Doktora Tezi, Erzurum.

Özdemir, Ü. 2006, Kurucaşile İlçesinde Geleneksel Ahşap Tekne Yapımı, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt 11, Sayı 16, s. 193-210.

Özdemir, Ü. 2007, Madencilik Yerleşmeler Üzerindeki Etkilerine Bir Örnek: Amasra Taşkömürü İşletmeleri, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12 (17), s. 291-308.

Özdemir, Ü. 2015, *Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Açısından Amasra*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Özdemir, Ü. 2016, *Demografik Dönüşüm Bağlamında Türkiye’de Yaşlı Nüfus Üzerine Bir Değerlendirme*, International Conference on New Horizons Education Proceedings Book, Vol:1, p. 674-680, Sakarya.

Özdemir, Ü. 2016, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası “*Türkiye’nin Yerleşme Coğrafyası*” Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Özgüç, N. 2011, *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler (6.Baskı)*, Çantay Kitabevi,

Özkoçak, O. Konyalı, Y. Şentürk, İ. 1976, Kuzey-Batı Anadolu Taş Kömürü Havzasına Genel Bakış (www.maden.org.tr/resimler/ekler/87acf7982f3c169_ek.pdf) Erişim Tarihi 21.08.2016).

Öztürk, M. Gökyer, E. Çetin, A. Dönmez, Y. 2016, Amasra-Bartın-Safranbolu Otoyol Güzergâhında Olumsuz Kış Şartları için Topoğrafyaya Bağlı Ulaşım Risk Sınıflandırması, Uluslararası Kış Kentleri Sempozyumu. 10-12 Şubat 2016. Erzurum.

Öztürk, M. ve Gökyer, E. 2016, Amasra-Bartın-Safranbolu Karayolu Şevlerinde Görülen Heyelanların ve Bunlara Karşı Peyzaj Onarım Çalışmalarının Değerlendirilmesi, Uluslararası Heyelan Sempozyumu Tebliğler, Ankara.

Peacock, A. C. S. 2007, *Black Sea Trade and the Islamic World down to the Mongol Period*, S. Mitchell and G. Erkut (eds.), *The Black Sea: Past, Present and Future* (London), 65-72.

Pekcan, N. 1999, *Karst Jeomorfolojisi*, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Pekman, A. 2012, *Antik Anadolu Coğrafyası Kitap XII-XII-XIV Strabon Geographika (Yedinci Basım)*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Plane, D. A. 1993, Demographic Influences on Migration, *Regional Studies*, Volume 27, Issue 4, p. 375-383.

Ramsay, W. M. 1890, *The Historical Geography of Asia Minor*, Volume IV, London.

Rapoport, A. 1969, *House Form and Culture*, Foundation of Cultural Geography Series.

Richards, G. ve Hall, H. 2002, *Tourism and Sustainable Community Development*, Routledge,

London ve New York.

Ro, C. 2008, *Fundamentals Of Fluvial Geomorphology*, Routledge, Taylor&Francis Groupe, London and Newyork.

Roberts, B. K. 1996, *Landscape of Settlement Prehistory to Present*, Routledge, London and Newyork.

Rodrigue, J. P. Comtois, C. Slack, C. 2006, *The Geograpy of Transport System*, Routledge, Taylor&Francis Groupe, London and New York.

Sakaoğlu, N. 1987, Amasra'nın Üç Bin Yılı. Zonguldak Valiliği Yay. No:2. Zonguldak.

Sapkryin, S. J. 2004, International Journal of Maritime History (Book Rewiev) Russian Academy of Sciences, Charles King, "The Black Sea - A History, London Oxford University Press" Moscow.

Sarı, S. 2007, Bartın İli Tarım Coğrafyası, Sakarya Üni. Sosyal Bil. Ens. Coğrafya A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Sarı, Y. 2001, Amasra İlçesinin Doğal ve Kültürel Peyzaj Değerlerinin Sürdürülebilir Turizm Bağlamında İrdelenmesi, Zonguldak Karaelmas Üni. Fen Bilimleri Ens. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Bartın.

Sarıbaşı, M. Ekici, B. 2004, Kızılcıamın (Pinus brutia Ten.) Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki Doğal Yayılışına Katkı, ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 6 Sayı 6, s.127-135.

Smith, A. 2004, *Ulusların Zenginliği Cilt 1* (Çev: Ayşe Yunus-Mehmet Bakırcı), Alan Yayıncılık, 4.Basım, İstanbul.

Selen, H. S. 1943, Türkiyenin Yol Sistemi, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 3-4, s. 352-371.

Selen, H. S. 1954, *Türkiye Coğrafyasının Anahatları*, Ank. Üni. Siy. Bil. Fak. Yay. No:42 24,Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, T.A.O.

Sergün, Ü. 1975, Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma, İst. Üni. Ed.Fak. Yay. No: 2029, Coğrafya Enstitü Yayını No:82, İstanbul.

Sertkaya, Ş. 2001, Bartın İli Kıyı Bölgesinin Saptanması Turizm ve Rekreasyon Alanlarının Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üni. Fen Bilimleri Ens. Peyzaj Müh. A.B.D. Doktora Tezi, Ankara.

Sezer, L. İ. 1998, İklim ve Vejatasyon Konusunda Yeni Bir İndis Denemesi, Ege Coğrafya Dergisi, Cilt 4,Sayı 1, s.161-201.

Soloviev, A. ve Lukas R. 2006, *The Near-Surface Layer of The Ocean, Structure, Dynamics and Application(Second Edition)*, Springer, USA.

Steg L. Gifford, R. 2005, *Sustanible Transport and Quality of Life*, Journal of Transport Geography, Volume 13, Issue 1.p. 59-69.

- Stone, K. H, 1966, Further Development of A Focus For The Geography of Settlement, The Professional Geography, Volume 18, Issue 4, p. 208-209.
- Suher, H. 1966, *Yerleşmeler ve Özel Fonksiyon İlişkileri*, İTÜ Matbaası, İstanbul.
- Sunal, G. 1998, Cide-Kurucaşile Dolayımın Jeolojisi, İstanbul Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sülekli, H. E. ve Mortaş, E. 2015, *Avrupa Birliği ve Sağlık İstatistikleri ve Türkiye, Hastanelerde Fiziki ve Beşeri Kaynakların İncelenmesi*, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş.2009, *Doğal Afetler ve Türkiye*, Gündüz Yayınevi, Ankara.
- Şahin, S. 1998, *Bartın İlinin Beşeri Coğrafyası*, Gazi Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Coğrafya A.B.D. Doktora Tezi, Ankara.
- Şentürk, Ü. 2015, Modernleşmenin Şekillendirdiği Yeni Yaşlılık Profili ve Türkiye'deki Yaşlılık Olgusu, Türkiye Dördüncü Nüfusbilim Konferansı Tebliğ Metinler Kitabı, s.115-126.
- Tanoğlu, A. 1944, *Türkiye İrtifa Kuşakları*, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 9-10 s.37-63.
- Tanoğlu, A. 1968, *Ziraat Hayatı Cilt I*, İstanbul Üni. Coğr. Ens. Yay. İstanbul.
- Tanoğlu, A. 1969, *Nüfus ve Yerleşme Cilt I*, Taş Matbaası, İstanbul.
- Tanrısever, C. İbret, B. Ü. Aydınözü, D. Cansız, E. 2016, Geomorphologic Features And Tourism Potential Of The Valla Canyon Kastamonu/Turkey, Karadeniz Araştırmaları, Sayı 50, s.191-202.
- Tekinırk, A. 2012, Amasra (Bartın) Havzası Karbonifer Kömürlerindeki Gazların Jeokimyasal Özellikleri ve Ekonomik Önemi, İstanbul Üniversitesi Fen Bil. Ens. Jeoloji Müh. A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tokay, M. 1952, Amasra Bölgesinin Jeolojisi ve Karboniferde Gravite Olayları, M.T.A. Enstitü Dergisi 58/59.
- Tokay, M. 1962, Amasra Bölgesinin Jeolojisi ve Karboniferde Gravite Yoluyla Bazı Kayma Olayları, MTA Enstitüsü Der. Sayı:58. Ankara.
- Tokay, M. 1954-1955, Filyos Çayı-Amasra-Bartın-Kozcağız-Çaycuma Bölgesinin Jeolojisi. MTA Enstitüsü Der. Sayı:46/47. Ankara.
- Toksoy, L. 2009, *Amasra Tarihine Denizden Bir Bakış*. Deniz Basımevi Müd. Kasımpaşa İstanbul.
- Trewetha, G. T. 1953, *A Case for Population Geography*, Annals of Association of American Geographers, Vol. 43, p. 71-97.
- Tuğ, R. 2006, Cide Çevresinin İklimi ve Çevresel Etkiler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Turoğlu H. 2009, “3621 Sayılı Kıyı Kanunu ve Onun Uygulama Problemleri (*The Coastal Law (number 3621) and Its Applied Problems*)”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 53, s. 31-40
- Turoğlu, H. 2017, “*Kıyı Mevzuatı ve Jeomorfolojik Değerlendirmesi*”, Yasal ve Bilimsel Boyutlarıyla Kıyı” Jeomorfoloji Derneği Yayını, Yayın No:1, Anka Matbaa, Ankara
- Tuysuz, S. 2010, Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonları Açısından Suluova Şehri, Atatürk Üni. Sos. Bilimler Enst. Coğrafya A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Tümertekin E. 1973, *Yerleşme Planlaması Şehir-Köy İlişkileri*, İstanbul Üni. Coğ. Ens. Cilt 10, Sayı 18-19.
- Tümertekin E. ve Özgüç N. 2012, *Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Tümertekin E. ve Özgüç, N. 2015, *Beşeri Coğrafya İnsan-Kültür-Mekan (15. Baskı)*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Tümertekin, E. 1972, *İktisadi Coğrafya*, İstanbul Üni. Yay: 1703, Coğ. Ens. Yay: 67, İstanbul.
- Tümertekin, E. 1973b, *Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar*, İstanbul Üni. Yay. No:1840, İstanbul.
- Tümertekin, E. 1986, *Ulaşım Coğrafyası*, İst. Üni. Yay. No:2058, Coğ. Ens. Yay. No:85, Türkiye Matbaacılık.
- Tümertekin, E. 1965, *Münakale Coğrafyası Hakkında*, İstanbul Üni, Coğrafya Enstitü Dergisi, Cilt 8, Sayı 15, s. 74-88
- Tüysüz, O. Aksay, A. ve Yiğitbaş, E. 2004. *Batı Karadeniz Bölgesi Litostratigrafi Birimleri Stratigrafi Komitesi Litostratigrafi Birimleri Serisi-1*, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Uzun, A. 2000, Karadeniz Sahil Yolunun Doğal Kıyıları Üzerindeki Etkileri ve Ulaşım Sorununa Coğrafi Bakış, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen edebiyat Fakültesi Dergisi Coğrafya serisi 1, s. 59-80.
- Uzun, M. ve Garipoğlu, N. 2014, *Kıyı Çizgisinde Yaşanan Kıyı Çizgisi Değişimin Yaratacağı Riskler Açısından İzmit Körfezi Kıyılarının Değerlendirilmesi*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı 31, s. 469-480.
- Ünal, A. 2009, Batı Karadeniz Akçakoca Kuzeyi (Deniz) Yeraltı Jeolojisi ve Petrol İmkanlarının Kuyu ve Sismik Kesitlerle İncelenmesi, Ankara Üni. Fen Bilimleri Ens. Jeoloji Müh. A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Verim, E. 2015, Amasra’da Bizans Dönemi Üç Eser: Tavşan Adası Manastırı, Amasra Klisesi ve Küçük Klise, Sakarya Üniversitesi Sanat Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

- Walters, W. H. 2002, *Place Characteristics and Later-Life Migration, Research on Aging* Volume 24, p. 243-277.
- Wedding, H. 1968, 3 Eylül 1968'de Vukua Gelen Bartın-Amasra Yer Sarsıntısı, M.T. A Dergisi, Sayı 71, s.135-140.
- Wey, L. G. 1952, Some Aspects of Shore Protection in Boston Harbor, Coastal Engineering, Chapter 15, p.190-196.
- Witcher, R. 1998, *Roman Roads: Phenomenological Perspectives on Roads in the Landscape*, Proceedings of the Seventh Annual Theoretical Roman Archaeology Conference, p. 60-70, Oxford.
- Yalçinkaya, U. 2011, *Cide Sosyal Tarihi*, Cide Başak Ajans Yayınları, Kastamonu.
- Yaltrık, F. 1984, *Türkiye Meşeleri Teşhis Kılavuzu*, Yenilik Basımevi, İstanbul.
- Yasa, N. 2010, *Temettuat Defterlerine Göre Kurucaşile Divanı* (www.akademiktarih.com/pdfler/store/temmuatdefteri.pdf.) Erişim Tarihi, 24.12.2016.
- Yatgın, H. 1996, Amasra Yöresi Floristik Kompozisyonu, Zonguldak Karaelmas Üni. Fen Bilimler Ens. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
- Yılmaz, B. 2001, Bartın İli Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Doktora Tezi, Ankara.
- Yücel, T. 1961, Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri ve Şehirler, Türk Coğrafya Dergisi, Yıl: XVI, S. 20, Ankara.
- Yücel, T. 1988, *Batı Karadeniz Bölgesi Başlıca Topografik Elemanları*, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı 11, s.1-7.
- Yüceşahin, M. M. 1996, *Türkiye'de İllere Göre Cinsiyet Oranları*, Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı: 5, Ankara.
- Yüksel, H. 2006, Osmanlı'da Modern Anlamda Yapılan İlk Nüfus Sayımına Göre Divriği'nin Demografik Yapısı, Nüfusbilim Dergisi, Sayı 28-29, s.73-89.

İNTERNET KAYNAKLARI

- www.bartın.gov.tr. Erişim Tarihi: 22.10.2016.
www.amasra.gov.tr. Erişim Tarihi: 11.08.2016.
www.milliyet.com.tr Erişim Tarihi: 13.06.2017.
www.kurucasile.gen.tr Erişim Tarihi: 26.06.2016
www.bartınyerelhaber.com Erişim Tarihi: 31.01.2017
www.bartınpusula.com Erişim Tarihi: 22.04.2016.
www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi:04.07.2017
www.yerel.net.org Erişim Tarihi:05.08.2017
www.bartınolay.com Erişim Tarihi:25.03.2017
www.akademiktarih.com.tr Erişim Tarihi:19.09.2016
www.yts.saglık.yatırımları.gov.tr Erişim Tarihi:10.09.2017
<http://paullende.blogspot.com.tr> Erişim Tarihi: 25.07.2017

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası	13
Harita 2: Amasra-Cide Çevresinin Fiziki Haritası.....	18
Harita 3: Amasra-Cide Çevresinin Jeoloji Haritası	19
Harita 4: Amasra-Cide Çevresinin Yıllık Ortalama Sıcaklık Haritası.....	33
Harita 5: Amasra-Cide Çevresinin Yıllık Ortalama Yağış Haritası	39
Harita 6: Amasra-Cide Çevresinin Hidrografya Haritası	46
Harita 7: Amasra-Cide Çevresinin Toprak Haritası	50
Harita 8: Amasra Kasabasının Yatay Gelişimi	107
Harita 9: Kastamonu ve Bolu Sancağının 14-15 yy. İdari Açından Durumu	110
Harita 10: 19 yüzyılda Kurucaşile Kasabasının İdari Açından Amasra Nahiyesine Bağlı Olması	111
Harita 11: Amasra ve Cide Çevresinin Eğim Haritası.....	138
Harita 12: Amasra ve Cide Çevresinin Erozyon Risk Haritası.....	162
Harita 13: Amasra-Cide Çevresinin Ulaşım Haritası	204
Harita 14: Amasra-Cide Çevresinin Arazi Kullanım Haritası	212
Harita 15: Corine Arazi Kullanımı Sınıflandırmasına Göre Amasra-Cide Çevresinin Arazi Kullanım Haritası	217

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Amasra Cide Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1969-2015).	32
Tablo 2: Amasra ve Cide’de Ortalama, Yüksek ve Düşük Sıcaklık Değerleri ile En Yüksek ve En Düşük Sıcaklıklar (1969-2015).....	34
Tablo 3: Amasra Meteoroloji İstasyonu Deniz Suyu Sıcaklığı Verileri (°C) (1969-2015)....	36
Tablo 4: Amasra ve Cide ‘de Bağıl Nemin Aylara Göre Dağılışı (%) (1969-2015).....	37
Tablo 5: Amasra ve Cide’nin Ortalama Bulutlu Gün, Kapalı Gün ve Açık Gün Sayıları (1969-2015).....	38
Tablo 6: Amasra ve Cide Meteoroloji İstasyonlarının Aylık Ortalama Yağış Değerleri (1969-2015).....	38
Tablo 7: Amasra Yağış Etkinliği İndis Değeri (Eriç Formülüne Göre) (mm)	42
Tablo 8: Amasra Yağış Etkinliği İndis Değeri (Eriç Formülüne Göre) (mm)	42
Tablo 9: Sayım Yılları ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra-Cide Arasındaki Kıyı Boyu Yerleşmelerinin Nüfusları	62
Tablo 10: Amasra Kasabasının 1901’de Mahallere Göre Hane ve Nüfus Sayımı	64
Tablo 11: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra Kasabası Nüfusu	65
Tablo 12: Kurucaşile Divanının 1846 Yılında Nüfus Miktarı	69
Tablo 13: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Kurucaşile Kasabası Nüfusu	69
Tablo 14: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Cide Kenti Nüfusu	72
Tablo 15: Sayım Dönemlerine Göre Amasra ve Kurucaşile’de Canlı Doğum Sayıları.....	74
Tablo 16: Sayım Dönemlerine Göre Amasra ve Kurucaşile’de Ölüm Sayıları	74
Tablo 17: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra Nüfusu Cinsiyet Durumu .	76
Tablo 18: Amasra Kasabasında Nüfusun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2014).....	79
Tablo 19: Amasra Kasabasında Nüfusun Geniş Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2014).....	81
Tablo 20: Sayım Dönemlerine Göre Kurucaşile’de Nüfusun Cinsiyet Yapısı (2016).....	82
Tablo 21: Kurucaşile Kasabasında Nüfusun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016).....	83
Tablo 22: Kurucaşile Kasabasında Nüfusun Geniş Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016).....	84
Tablo 23: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Cide’de Nüfusun Cinsiyet Yapısı (2016)	85

Tablo 24: Cide’de Nüfusun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016)	86
.....	
Tablo 25: Cide’de Nüfusun Geniş Aralıklı Gruplandırmaya Göre Cinsiyet ve Yaş Yapısı (2016)	86
.....	
Tablo 26: Amasra Kasabası İlçe Merkezi 2014 yılı itibarıyla Öğretmen ve Öğrenci Sayıları	90
Tablo 27: Amasra Kasabası Nüfusunun Aile Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2000)	91
Tablo 28: Amasra Kasabasında Nüfusun Mahallelere Göre Ortalama Aile Büyüklüğü	91
Tablo 29: Amasra Kasabasında Revizyon İlave Amaçlı İmar Planı (2014)	92
Tablo 30: Kurucasıle Kasabası Nüfusunun Aile Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2015)	92
Tablo 31: Cide Kenti Nüfusunun Aile Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2015)	92
Tablo 32: Bartın İl Geneli Sağlık Personeli Sayısı (2015)	95
Tablo 33: Yıllara Göre Bartın Sağlık Personeli Sayısı	95
Tablo 34: Amasra ve Kurucasıle Kasabası Sağlık Personeli Sayısı (2015)	96
Tablo 35: Araştırma Sahasında Yer Adlarının Toponomik Kaynaklara Göre Dağılımı	136
Tablo 36: Araştırma Sahasında Bulunan Köylerin Yüzölçümleri	136
Tablo 37: Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Köylerin Dağılımı	137
Tablo 38: Araştırma Sahasında Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Dağılımı	141
Tablo 39: Amasra ve Cide Çevresinde Yer Alan Köylerin Ekonomik Etkinliklerine Göre Dağılımı	146
Tablo 40: Araştırma Sahasında İnşa Malzemesine Göre Kırsal Bölge Konutları (2017)	158
Tablo 41: Araştırma Sahasında Kırsal Bölge Konutlarının Katlara Göre Dağılımı (2017)	159
Tablo 42: Araştırma Sahasında Meskenlerin Oda Sayılarına Göre Dağılımı (2017)	172
Tablo 43: Amasra’da Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (2017)	180
Tablo 44: Kurucasıle’de Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (2017)	181
Tablo 45: Cide’de Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (2017)	181
Tablo 46: Araştırma Sahasında Tarım Arazilerinin Dağılımı (2017)**	183
Tablo 47: Amasra’da Atölye Tipi Sanayi ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Sayıları (2017)	185
Tablo 48: Kurucasıle’de Atölye Tipi Sanayi ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Sayıları (2017)	186
.....	
Tablo 49: Cide’de Atölye Tipi Sanayi ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Sayıları (2017)	187
Tablo 50: Amasra ‘da Madencilik, Sanayi Faaliyetleri ve İstihdam Oranları (2016)	188
Tablo 51: Kurucasıle Kasabasında Sanayi Faaliyetleri ve İstihdam Oranları (2016)	188
Tablo 52: Cide’de Sanayi Faaliyetleri ve İstihdam Oranları (2016)	189
Tablo 53: Amasra Kasabasında Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2017)	191

Tablo 54: Kurucaşile Kasabasında Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2017).....	192
Tablo 55: Cide'de Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2017).....	193
Tablo 56: Amasra'da Sağlık Kurumları ve Personel Sayıları (2017)	194
Tablo 57: Amasra Entegre İlçe Devlet Hastanesi Tahmini Personel Adetleri (2016)	194
Tablo 58: Kurucaşile Sağlık Kurumları ve Personel Sayıları (2017).....	194
Tablo 59: Cide'de Sağlık Kurumları ve Personel Sayıları (2016)	195
Tablo 60: Amasra'da Ticaret Kurumları ve İstihdam Durumları (2017)	196
Tablo 61: Kurucaşile Ticaret Kurumları ve İstihdam Durumları (2017)	197
Tablo 62: Cide'de Ticaret Kurumları ve İstihdam Durumları (2017).....	197
Tablo 63: Amasra-Cide Ulaşım Fonksiyonu ile İlgili Yıllık Ortalama Hacim Değerleri (2016)	202
Tablo 64: Araştırma Sahasında Karayolunda Bulunan Motorlu Taşıt Sayısı (2016).....	202
Tablo 65: Araştırma Sahasında Turizm Fonksiyonu ile İlgili Kurumlar ve İstihdam Oranları (2016)	210
Tablo 66: Amasra'da Arazi Kullanımı (2017)	213
Tablo 67: Kurucaşile'de Arazi Kullanımı (2017)	214
Tablo 68: Cide'de Arazi Kullanımı.....	216
Tablo 69: Araştırma Sahasında Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı	219

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kıyı Alanları ve Türkiye’de 3621 Sayılı Kıyı Kanunu	15
Şekil 2: Amasra ve Cide’nin Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (1969-2015).....	33
Şekil 3:Cide’de Yönlere Göre Rüzgâr Esme Sayısı (1969-2015)	35
Şekil 4:Amasra’da Yönlere Göre Rüzgar Esme Sayısı (1969-2015)	36
Şekil 5: Amasra ve Cide’de Aylık Ortalama Yağış Değerleri (1969-2015) (mm).....	38
Şekil 6: Amasra’da Yıllık Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı	40
Şekil 7: Cide’de Yıllık Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı	40
Şekil 8: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra Nüfusu (1935-2016).....	66
Şekil 9 : Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Kurucaşile Nüfusu (1935-2016).....	70
Şekil 10: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Cide Nüfus Miktarı (1935-2016)....	73
Şekil 11: Sayım Dönemleri ve Nüfus Tespitlerine Göre Amasra’nın Cinsiyete Göre Nüfusu (1935-2016).....	76
Şekil 12: Amasra Dar Aralıklı Nüfus Piramidi.....	80
Şekil 13: Kurucaşile Dar Aralıklı Nüfus Piramidi.....	84
Şekil 14: Cide Dar Aralıklı Nüfus Piramidi.....	87
Şekil 15: Amasra Adası ve Yerleşme Birimleri.....	105
Şekil 16: Araştırma Sahasında Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Dağılımı	142
Şekil 17: Araştırma Sahasında İnşaat Malzemesine Göre Kırsal Bölge Konutları	158
Şekil 18: Araştırma Sahasında Kırsal Bölge Konutlarının Katlara Dağılımı	160
Şekil 19: Amasra Kasabası İki Katlı Ev Planı	168
Şekil 20: Araştırma Sahasında İki Katlı Ahşap Ev Planı.....	173
Şekil 21: Araştırma Sahasında Üç Katlı Ev Planı.....	174

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Boztepe Mevkiinde Karstik Arazilerden Görünüm	24
Fotoğraf 2: Tavşan Adasından Bir Görünüm.....	25
Fotoğraf 3: Amasra Tombolosundan Görünüm	26
Fotoğraf 4: Amasra Tombolosu ve Yakın Çevresinde Yoğun Yerleşim Birimleri	27
Fotoğraf 5: Çakraz Mevkiinde Relief Üzerindeki Kıvrımlardan Bir Görünüm	28
Fotoğraf 6: Curunlu Köyü Mevkinde Falezli Yüksek Kıyıları	31
Fotoğraf 7: Amasra'da Kar Yağışından Bir Görünüm	41
Fotoğraf 8: Amasra'da Fındık Bahçelerinden Görünüm	52
Fotoğraf 9: Amasra'da Maki Formasyonlarından Bir Görünüm	54
Fotoğraf 10: Fatih Mahallesinde Kavak Popülasyonunun Yayılımı.....	55
Fotoğraf 11: Tavşanadası Sarp Kayalıklar ve Üzerinde Hayat Bulan Bitkiler	56
Fotoğraf 12: Kurucaşile Küre Dağları Milli Parkı Girişi.....	58
Fotoğraf 13: Cide'de Maki ve Psödomaki Topluluklarından Görünüm	59
Fotoğraf 14: Fatih Mahallesinden Bir Görünüm	67
Fotoğraf 15: Amasra Kasabasında Osmanlı Döneminde İnşa Edilen En Eski Okulu	88
Fotoğraf 16: Amasra'da Ticaret Yapan Köylüler	100
Fotoğraf 17: Amasra'da Roma Devletinden Kalma Kuşkayası Yol Anıtı.....	103
Fotoğraf 18: Roma Devleti Zamanında Amasra'nın Temsili Resmi	103
Fotoğraf 19: Küçük Liman Çevresi 1920'li Yıllar	105
Fotoğraf 20: 19 yüzyılın Sonlarına Doğru Yerleşmenin Tarım Alanlarına Doğru Yayılımı	106
Fotoğraf 21: Amasra'da Kaleşah Mahallesinde Yerleşmenin Dikey Dağılışı.....	109
Fotoğraf 22: 1932 yılında Çekilmiş Kurucaşile Kasabası Yerleşmelerinden Görünüm.....	112
Fotoğraf 23: Kurucaşile Kasabasında Yerleşmelerin Cami Etrafında Gelişmesi	113
Fotoğraf 24: 1960 Yıllarında Kurucaşile'de Yerleşmelerin Durumu	114
Fotoğraf 25: 1970'li Yıllarda Kurucaşile'de Yerleşmelerin Durumu.....	114
Fotoğraf 26: Kargacak Mahallesinden Yerleşmenin Dikey Dağılımına Bakış	117
Fotoğraf 27: Cumhuriyet Mahallesi 19. Yüzyılda Yerleşmelerin Görünümü	120
Fotoğraf 28: 18. Yüzyılda Cide'de Yerleşmelerden Görünüm.....	121
Fotoğraf 29: 17-18.Yüzyıllarda Kara Mustafa Cami ve Etrafında Gelişen Yerleşmeler	122
Fotoğraf 30: Memiş Mahallesinde Yerleşmenin Dikey Dağılışı	123
Fotoğraf 31: Ece Mahallesinde Yerleşmenin Dikey Gelişiminin Yoğunluğunun Azaldığı Yamaçlar	124

Fotoğraf 32: Ahatlar Köyünde Yerleşmelerin Görünümü	126
Fotoğraf 33: Çakrazşeyhler Köyünde 20.Yüzyılda Yerleşmelerin Görünümü.....	127
Fotoğraf 34: Çakrazşeyhler Köyünde Yerleşmelerin Günümüzdeki Dikey Dağılımı.....	128
Fotoğraf 35: Hisar Köyünde Yerleşmelerin Kuzeye Doğru Genişlemesi.....	129
Fotoğraf 36: Hisar Köyünden Kuzeydoğu Güneybatı Yönünde Yerleşmelerin Dağılımı...	130
Fotoğraf 37: Gideros Koyunda Yerleşmelerden Bir Görünüm.....	132
Fotoğraf 38: Curunlu Köyünde Yüksek Kıyı Özelliklerine Bağlı Olarak Yerleşmelerin Görünümü.....	139
Fotoğraf 39: Kurucaşile’de Ahşap Yığma Ev’den Bir Görünüm	152
Fotoğraf 40: Gideros Köyünde Karkas Sistemli İnşa Edilmiş Bir Mesken	154
Fotoğraf 41: Curunlu Köyünde Tuğla İle Dolgu Sağlanan Karkas Sistem Mesken	155
Fotoğraf 42: Kapısuyu Köyünde Karma Sistem Meskenler	156
Fotoğraf 43: Akkonak Köyünde Karkas Sistemde Tuğla Kullanımı.....	157
Fotoğraf 44: Çakrazşeyhler Köyünde Yaşanan Sel Feleketinden Görünüm (2017).....	163
Fotoğraf 45: Cide’de Yol Yapım Çalışmaları Esnasında Gerçekleşen Heyelandan Bir Görünüm (2017).....	163
Fotoğraf 46: Gideros Koyu Civarında Bedavralarla Desteklenmiş Sac Örtüsü	166
Fotoğraf 47: Kurucaşile Kasabasında Tekne ve Gemi Atölyesinden Görünüm.....	169
Fotoğraf 48: Ahşap Oymacılık Sanatından Üretime Sunulan Tahta Kaşıklardan Görünüm	171
Fotoğraf 49: Araştırma Sahasında Fındık Bahçelerinden Görünüm (Kapısuyu).....	184
Fotoğraf 50: Amasra Çekiciler Çarşısı ve El Sanatlarından Görünüm	186
Fotoğraf 51: Pazarlarda Satılan Yöresel Ürünlerden Görünüm.....	198
Fotoğraf 52: Cide Memiş Mahallesinde Merkezi İş Sahasından Görünüm.....	199
Fotoğraf 53: Yeni Yapılan Amasra Tünelinden Görünüm	201
Fotoğraf 54: Curunlu Mevkiinde Heyelana Bağlı Olarak Doğal Peyzajın Degradasyonu ..	205
Fotoğraf 55: Çakrazşeyhler Turistik Merkezlerden Bir Görünüm.....	207
Fotoğraf 56: Cide Turistik Plajından Bir Görünüm.....	209
Fotoğraf 57: Tarım Arazilerinin İlgisizliğe Bağlı Olarak Zamanla Orman Arazisine Dönüşümü	216

ÖZGEÇMİŞ

İSMAİL ÜNLÜ, 1990 tarihinde Adana'nın Kozan İlçesi'nde dünyaya geldi. İlköğretimini, ortaöğretimini ve lise eğitimini Kozan'da tamamladı. 2010 yılında Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde lisans eğitimine başladı. 2015 yılında lisans eğitimini tamamladı. Aynı yıl Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Programı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Orta derecede İngilizce bilmektedir.

